

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

HECEÖYKÜ

İKİ AYLIK ÖYKÜ DERGİSİ YIL:15 SAYI:88 AĞUSTOS-EYLÜL 2018

ISSN 1304-7604

Rasim Özdenören • Cahit Zarifoğlu • Necati Mert • Selçuk Azmanoğlu
Hasibe Çerko • Handan Acar Yıldız • Abdullah Harmancı • Emin Gürdamur
Safiye Gölbaşı • Yunus Nadir Eraslan • Sema Bayar • Bilgin Güngör
Alpay Doğan Yıldız • Ali Karaçalı • Elif Genç • Hâle Sert • Nagihan Şahin
Gülhan Tuba Çelik • Mehmet Fırat Pürselim • Ali Necip Erdoğan • Hatice Bildirici
Esra Özdemir Demirci • Rüveyda Durmaz Kılıç • Fatma Aydar • Mehmet Aycı
Soner Oğuz • Mesut Doğan • Zeynep Sati Yalçın • Mahfuz Zariç • Sercan Ceylan
Ayşe Ünüvar • H. Neşe Koçak • Erkam Evlice • Cahid Efgan Akgül
Ahmet Topbaş • Mahmud Derviş • Celâl Âl-i Ahmed • Elif Aydınbaş
İbrahim Demirci • Atif Bedir • Şeyma Kitapçı • Zeynep Öter

Dosya:

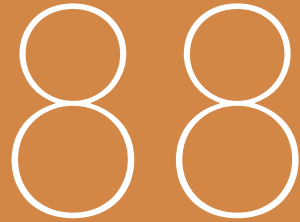
Öyküde İlk Kitaplar

Söyleşi:

Elif Genç ile *Düşünsene Hızır Bendim*, **Nagihan Şahin** ile *Dokuzdolambaç*,
Gülhan Tuba Çelik ile *Evsizler Şarkı Söyler*, **Zeynep Delav** ile *Kemik Tozu Üzerine*
Toplantı: *Babamı Öldüren Şeyler Üzerine*

Bir Cahit Zarifoğlu Öyküsü:

İki Yürek Bir Yürek

İKİ AYLIK ÖYKÜ DERGİSİ YIL:15 SAYI:88 AĞUSTOS-EYLÜL 2018

ISSN 1304-7604

HECEÖYKÜ

AĞUSTOS
EYLÜL
88

HECEÖYKÜ

İKİ AYLIK ÖYKÜ DERGİSİ

ISSN 1304-7604

YIL: 15 SAYI: 88

Ağustos-Eylül 2018

Yayın Türü: Yerel Süreli

Hece Yayıncılık Ltd. Şti. Adına

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü: Ö. Faruk Ergezen

Genel Yayın Yönetmeni Rasim Özdenören

Yayın Kurulu Ali Karaçalı, Ali Ulvi Temel, Dinçer Eşitgin, Hatice Bildirici, Emin Gürdamur

Yönetim Yeri Konur Sk. No: 39/1 Kızılay/Ankara

İletişim Tel: (312) 419 69 13

Fax: (312) 419 69 14 P.K. 79 Yenışehir/Ankara

İnternet Adresi: www.hece.com.tr

e-mail: hece@hece.com.tr

twitter.com/hecedergi

facebook.com/hecedergisi

Son Okuma : Beyza Nur Demirci

Teknik Hazırlık: Hece

Kapak: Sarakusta www.sarakusta.com

Baskı: Dumat Ofset www.dumat.com.tr

2018 Yılı Abone Bedeli:

Yıllık: 100 TL.

Kurumlar İçin: 300 TL.

Hece ve Heceöykü Dergisi İçin: 250 TL.

Yurt Dışı: 100 Euro

Posta Çeki: 149582

Hece Basın Yayın Ltd. Şti.

Gelen yazılar yayımlansa da yayımlanmasa da geri verilmez.

İlkelerimize uymayan ilanlar alınmaz.

Baskı Tarihi: 31.07.2018

İÇİNDEKİLER

ÖNYAZI

Rasim Özdenören/*Eleştiri Meselesi* / 5

FOTOĞRAF ÖYKÜ

Selçuk Azmanoğlu / 8

ÖYKÜ

Cahit Zarifoğlu/*İki Yürek Bir Yürek* / 9

Necati Mert/*Sabah Sekizde Alırsız* / 12

Hasibe Çerko/*Işıltılı Uyum* / 16

Handan Acar Yıldız/*Hiç Yakışıyor Mu?* / 22

Abdullah Harmancı/*Çağrı* / 28

Emin Gürdamur/*Yıkım İşleri A.Ş.* / 34

Safiye Gölbaşı/*İp* / 41

Yunus Nadir Eraslan/*Çıracık* / 46

Sema Bayar/*Bir Kokunun Ardından* / 52

ÖYKÜ ÜZERİNE

Bilgin Güngör/*Sanal İletişim Tekniği Etrafında*

Cemal Şakar'ın Hikâyeleri: "Sanal"da Yaşamak / 56

Alpay Doğan Yıldız/*Gündelik Hayata Öykücü Dikkati:*

Fatma Barbarosoğlu'nun Mutluluk Onay Belgesi / 61

Emin Gürdamur/*Yıldız Ramazanoğlu Öykülerinde Değerler Üzerinden Tercih ve Varoluş* / 74

DOSYA: ÖYKÜDE İLK KİTAPLAR

Ali Karaçalı/*Sunuş* / 79

Elif Genç/*Tırnaklara Laf Yok* / 80

Hâle Sert/*Elif Genç ile Düşünsene Hızır Bendim Üzerine Söyleşi* / 84

Hâle Sert/*Düşünsene Hızır Bendim* / 89

Nagihan Şahin/*Güle Güle Kardeşler* / 92

Safiye Gölbaşı/*Nagihan Şahin ile Dokuzdolambaç Üzerine Söyleşi* / 95

Safiye Gölbaşı/*Dokuzdolambaç* / 99

Gülhan Tuba Çelik/*Kazanmak* / 100

Sema Bayar/*Gülhan Tuba Çelik ile Evsizler Şarkı Söyler Üzerine Söyleşi* / 104

Sema Bayar/*Evsizler Şarkı Söyler* / 110
Esra Özdemir Demirci/*Zeynep Delav ile Kemik Tozu Üzerine Söyleşi* / 113
Mehmet Fırat Pürselim/*Hepimiz Aslında Kemik Tozu* / 116

TOPLANTI

Babamı Öldüren Şeyler Üzerine/Yöneten: Ali Necip Erdoğan
Katılanlar: Hatice Bildirici, Emin Gürdamur, Safiye Gölbaşı,
Esra Özdemir Demirci, Yunus Nadir Eraslan, Sema Bayar,
Rüveyda Durmaz Kılıç, Fatma Aydar / 118

YAŞADIĞIM GİBİ

Mehmet Aycı/*Her Şey Yazıya Dâhil mi?* / 127

ÖYKÜ

Soner Oğuz/*Yaz Bunu Ağabey* / 129

Ali Necip Erdoğan/*Çizgi* / 133
Mesut Doğan/*Kuzeyi Gösteren Her Şeye* / 137
Zeynep Sati Yalçın/*Kuşlar Konar Kaşıma* / 140
Mahfuz Zariç/*Çaycı Şevko* / 146
Sercan Ceylan/*Eşikte ve Eksik* / 151
Ayşe Ünüvar/*Zamanın Yitiği* / 155
H. Neşe Koçak/*Siğillerim, Bakır Tasım, Yağmurum* / 158
Erkam Evlice/*Alan Derinliği* / 162
Cahid Efgan Akgül/*Küçük Kehanetler Divânı* / 168
Ahmet Topbaş/*Güney Ekspresi* / 171

GÜNLÜK

Mahmud Derviş/*Öldürülen Ev* / Türkçesi: **İbrahim Demirci** / 176

BAŞKA DÜNYALARIN ÖYKÜLERİ

Celâl Âl-i Ahmed/*El Çocuğu* / Türkçesi: **Elif Aydınbaş** / 178

KİTAPLIK

İbrahim Demirci/*Eksik Bir Seremoni* / 183
Atıf Bedir/*Atlık Dağı Türküsü* / 185
Yunus Nadir Eraslan/*Edebiyat Ortamı Öykü Yıllığı 2018* / 187
Şeyma Kitapçı/*Yumuşak Oda* / 189
Zeynep Öter/*Hibrit Hikâyeler* / 191

RASİM ÖZDENÖREN

ELEŞTİRİ MESELESİ

Kitap tanıtma metni ile eleştiri birbirinden iki farklı yazı alanı...

Bu basit fark kimi zaman edebiyat uzmanlarınca bile ayırımsanmıyor veya dikkate alınmıyor.

Tanıtma yazısını eleştiri sanısıyla kaleme alanları görebiliyoruz. Kimileri bu tür yazılarında profesör unvanını bile kullanmaktan kaçınmıyor.

Kitap tanıtma yazısı belli bir şablon kullanılarak gerçekleştirilir. Burada okur kitabı tanımaya yönlendirilir. Örneğin kitabın meta olarak nesnel varlığından, onun kapağından, kâğıt kalitesinden, kapak kompozisyonundan, kitabın türünden, hangi yayınevinin ürünü olduğundan, basım tarihinden vb. bilgiler verilmek suretiyle kitap tanıtılır. Kitabın içeriği ise yazar üzerine bilgi vermekten başlayarak kitabın kısa özeti, kitabın teması, ana düşüncesi aktarılacak suretiyle tamamlanır. Kitap tanıtımından maksat bir bakıma böyle bir kitabın çıktığını okura duyurmak ve okuru o kitabı okumaya yönlendirmekten ibarettir. Bu sonuncu faktörü gerçekleştirmek için tanıtımı yapan yazar kitap üzerine kendi yorumunu ve benzer ürünlerden farkını da aktarmayı tercih edebilir.

Eleştiri ise kitabın nesnel görünümüyle ilgilenmez. Onun ilgisi kitabın içeriğine yöneliktir. Kitabın nesnel tanıtımı onun tümüyle ilgisi dışında kalır.

Kitap tanıtma yazısındaki kitap özeti ve onun içeriği ile ilgili kabaca yapılan yorumlar eleştiri cümlesinden sayılmamalıdır.

Eleştirmede: 1. Eleştirmecinin düşünsel tutumu, 2. Eserin kendisi (ürünün emsalleri arasında tuttuğu yer, karşılaştırmalı olarak), 3. Ürünün değerlendirilmesi ön alır.

Her eleştirme son tahlilde eleştirmecinin düşünsel yaklaşımı açısından değerlendirildiğinde öznel bir özellik taşır. Eleştirmecinin düşünsel yaklaşımı araya girmeden o ürünün değerlendirmesini yapmak neredeyse imkân dışı kalır. Ama eleştirmecinin öznel tutumunu keyfilikten kesinlikle ayırmak gerekir.

İşte, eleştirmeci açısından öznellik ile keyfi tutum arasındaki ayrım eleştirmede *kritik* noktadır. Eleştirmeci ele aldığı ürünü İslamcı açıdan, Marksist

açıdan veya herhangi bir felsefi veya ideolojik telakki açısından değerlendirmek isteyebilir. Burada bir sınır söz konusu değil... Ancak bu telakki tarzını eleştirmecinin nasıl anladığını bilmemiz gerekir. Tanımlarını bir biçimde okura duyurmalıdır. Eleştirmesine esas kabul ettiği görüşü hangi bağlamda kullanıyor, okurun bunu bilmesi gerekir. Ki okur da eleştirmecinin yaptığı değerlendirmeyi kendi açısından değerlendirebilsin.

Bir kere daha vurgulamak istiyorum. Öznellik keyfilikten farklıdır. Eleştirmecinin ürüne hangi açıdan baktığı, o açının kendisi, o açığa medar olan felsefi telakkinin seçimi tümüyle öznel dir ama okur açısından da nesnel olarak değerlendirilmeye, başka bir deyişle eleştirilmeye açıktır. Eleştirmecinin ön kabulünü isabetle kullanıp kullanmadığı nesnellikle belirlenebilir olmalıdır.

Oysa keyfi tutumda “eleştirmeci” ele aldığı ürünü beğendim beğenmedim diyerek kestirip atabilir. Bu ürün bizim yerli sesimize makes olmuyor diyebilir. Ama yargısını temellendiremiyorsa veya temellendirmesinin nesnel bir karşılığı bulunmuyorsa, o değerlendirme keyfi kalmaya hükümlüdür.

Keyfi yargılar iç tutarlılık açısından bir değerlendirmeye tabi tutulamaz. Ona ancak başka bir keyfi yargıyla karşı çıkılabilir. Ben bunu beğenmedim, diye kestirip atan birine ne diyebiliriz ki! Olsa olsa, ben de beğendim, denebilir.

Vaktiyle Sezai Karakoç’un şiirine, benim öyküme birileri egzistansiyalist deyip çıkmıştı. İnanıyorum ki o kimse ne egzistansiyalizm üzerine herhangi bir şey biliyordu, ne de bizim ürünlerimize niçin öyle dediğini... Sartre’ın romanını veya öyküsünü okuduğuna da kani değilim. Ama dilin kemiği yok fehvasınca sallayıp gitti.

Aynı üstünkörü yaftalama taktiği ile bir başka “eleştirmeci” kendi beğenisine uygun gördüğü bir ürünü anakronik olduğunu hesaba katmadan göklere çıkarabilirken; avangart bir ürünü onunla karşılaştırmaya çaba gösterirken el-malarla armutları karşılaştırmaya çıktığını fark edememektedir.

Örneğin divan şairleri aruz veznini tercih ediyor, dolayısıyla bizim millî veznimiz olan heceyi kullanmıyor diye, bütün bir divan edebiyatını yerli olmakla itham edebilir miyiz?

Edebiyat ürününde yeniliğin nerede ortaya çıktığı gözden kaçırıldığında, orada yeni bir retoriğin geliştirildiği, yeni anlatım teknikleri denendiği fark edilmeden; salt “eleştirmecinin” beğenisine uymuyor diye reddedilmeye kalkışılırsa işte burada tam da keyfiliğin devrede olduğu söylenebilir. Öte yandan alışılmış kalıplara uygun ve fakat herhangi bir yenilik taşımayan, dahası eski-miş ürünlerin taklidi mesabesinde kalan bir ürün beğenilip yere göğe sıdğıdırılmazsa, burada eleştirme ile ilgili bir problem yaşandığını görmemiz gerekir.

Yenilikler gözden kaçırıldığında, yerli bir yazarın yeni teknikler deneyerek edebiyat dünyasına yeni katkılar sağlayan ürününü, eleştirmeci salt oradaki

yeniliği göremeyişi yüzünden, üstelik kendi öznел beğenisini devreye sokmak suretiyle dışlamaya yeltendiğinde orada eleştiri anlayışıyla ilgili bir problemin yaşandığını söyleyebiliriz.

Keyfilik ile öznelliği ayıramayan eleştirmeci bilmeli ki, kendisi de eleştiri-si nezdinde edebiyat ortamında bir yere konulacaktır.

FOTOĞRAF ÖYKÜ

Selçuk Azmanoğlu

CAHİT ZARİFOĞLU

İKİ YÜREK BİR YÜREK¹

Bir pencere karardı. Bir pencere değil de o pencere işte. Düğmeyi çeviren ellerini tutup üst üste parmaklarının uçlarından uçlarından öpücüklerle yokladım. Karanlıkta yatağına gidişini usuma oturttum, koyuldum yoluma. Yanaklarındaki çukurlarda gülücükler olmalıydı. Şimdiden yatıp yanaklarını yastığa koyduğuna göre bir nenler kuruyor olmalıydı. Göz kapakları gözlerinin üstünde kapalıydı. Kirpikleri üst üste duruyordu. Ağzı aralıktı. Usulcanak soluklanıyordu. Neler yapılmazdı ki. Kurduklarının içine çok aşk girmeliydi. Zorla yaşamalıydı orda.

“Oh ya, oh ya gidip yaşamalıydı orda.”

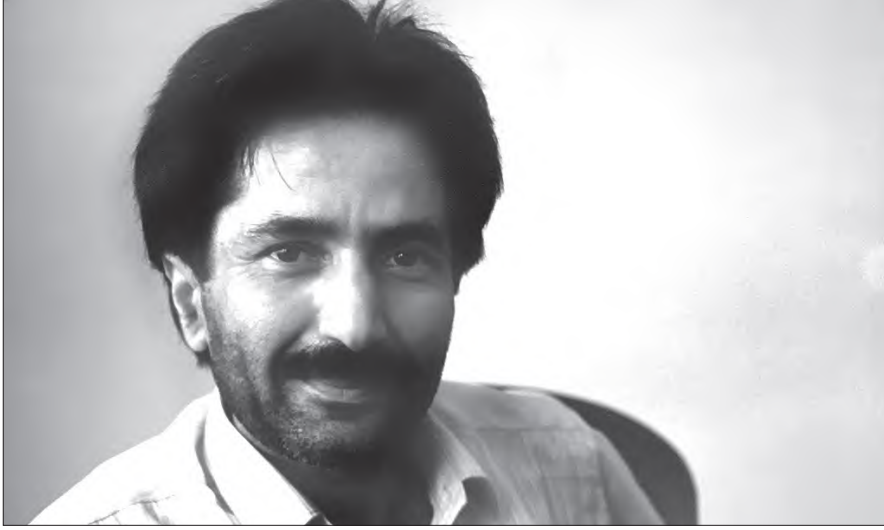
Aldırış etmedim hiç. Yollarda kimsecikler gidip gelmiyordu. Ön ayakları, başı, çöp kutusunun içinden çıktı kedinin biri. Baktı durdu, bir de miyav dedi. Geçip savuşmamı bekledi gibi. Geçtim. Sonra göğe baktım. “Kaçtı yıldızlar.” Düşmedim peşlerine.

Usul usul uykusu geliyordu. Bir iki kımıldandı yorganın altında. Uykularına karışıp, bulaşıp gitmeliydi. Uykularını yakalamalıydı. Gözlerini acıtmalı, ağzını büyük büyük açmalı yine bırakmamalıydı. İstedigimi yapsındı, o da ne ki, gülsündü azcık, yanaklarındaki çukurları versindi yeter. Sonra uykularını vermeliydi o zaman. Koyup kendi uyumasına gitmeliydi sonra.

“Oh ya oh ya!”

Döndüm ki o. Biliyordum oysa. Yanı başımda, geldiğini isteseydim ilkten söyledim size. Neyse. Büyük bir başı vardır. Sarı düz saçları, kendinden, hâlin-den utanır gözleri, irice kemikli elleri, büyücek burnu vardır. Dudakları da incedir. Anlamsız kıvrıktır sonra. Görünüşü, kötülük, aç gözlülük, sonradan görmüşlük gibi nenlerden yapılma bir kıvrıktır o. Benimkileri verecek, onun kurduklarını verecek gibi değildir. Ama benden çok, benden iyi verebilecekmiş, vermesi gerekirmiş, bu kendine düşermiş gibi konuşur hep. O böyle ko

¹ İlk kez yayımladığımız bu öykü merhum Cahit Zarıfolu'nun Serdar Yakar arşivinde bulunan defterinden alınmıştır. Sayın Yakar'a teşekkür ederiz.

nuştukça boğulurum, yumruklarımı ağzına sokup susturmak isterim. İsyân ederim söylediklerine. Ben kendimi iyi kolladım bu denli konularda. Başka biri olsa ama. Bunu iyi bilirim. Kendimi bildiğimce bilirim. Bunun için de derim ki, benim verebileceğimi veremez bu. Bu ağızları, onun kurduklarındaki gibi değildir. O böyle ağız kurma düşlerken.

“Oh ya oh!” dedi yine.

Konuşmak çekmiyordu içim. Ama onun için usumdan geçenleri susunca bilecek sandım. Kendimi konuşmaya zorunlu hissettim. Pis pis sırtıyordu sağ başımda. Karanlıktı ya, dudakları, sırtışıları yağlı yağlı, alaycı, küstürücüydü. Saçlarını, ellerini, kemikli ellerini düşününce içim yekiniyordu. Etlerini et olarak kabullenemiyordum hiç. Etleri kasaplarda asılı duran etlerden de kötüydü. Kesilip kasap dükkânına asılmış insan etiydi. Alıcısı, satıcısı yoktu. Anlamsızdı. Ruhsuzdu. Böyle olduğu hâlde, benimle (ki benim etlerim anlamlı, ak duyularıyla yan yana, sıcacık) eğleniyordu. Zorla beni küstürmek istiyordu. Ben bunu istemiyordum. Küsmek istemiyordum. “Küstürebildim” dedirtmek isteseydim, susar, somurtur, alaylarına çokça etkilendiğimi belli ederdim. Etmedim. Her sözüne söz yetiştirdim. Sözlerinin arasında da, karanlıkta yataklara gittiği yerden başladım. Ama sürdüremedim bir türlü: Yatağına yatıramadım.

“Son şiirin güzel” diyordu. “Hoşlandım, yalnız tutuk, ...” Buna aldırmadım artık. Hakkı yoktu. Ben yüceydim. Ben ondan daha çok bilirdim yaptığımı. Yır üstüne benim kadar diyeceği olmazdı. Ama bilgiçlik koyuyordu aklınca ortaya. Sormamıştım ki hem, yır’ım nasıl diye. Hem biliyordu artık bunu, hangi gün, daha evvelki gün oysa dedimdi kendisine. Sevmediğim bir kişinin dedimdi. Her nenimden, onca uzun yıllar süregelen anılardan bilem yitiyorum seni diye.

Çok iyiydik, birbirimizindik önceden. İçimizi dışımızı bilirdik birbirimi-

zin. Ama sonradan, düşünlerim büyüdü benim, gittiğim, geldiğim yerler de büyüdü, güzelleşti, yapı kazandı. Param vardı çünkü. Onun için benim etim etti. Duyuluydu, sıcacıktı. Her şeydi. Bununkiler duyularını yitirmişti. Bu yüzde yüz öyle olmalıydı. Eskiydi. Elbiseleri, ayakkabıları da eskiydi. Yırtıktı. Pisti. Benim yır'ımden konuşuyordu, şuradaki duyguma şöyle desem iyiymiş. Bunu bile söylüyordu. Ayrıntılarımız büyümüş, karlı dağları aşmıştı oysa.

Eski tanıdıklarımın içinde bir bu kalmıştı. Yoluma duruyordu. Üstelik onun kurduklarına girmeyi kuruyordu. Bilmem ne güvenle de bunu bana söylüyordu. Ancak kendi için onunla yaşamalar kurduğunu, nasıl kurduğunu bile. Yüzlerine tükürecekten olmadı. Konuşmadım. Küstüm. Kulaklarımı bir güzel tıkadım. Duymadım onu. Bir yerlerden gidiyorduk. Yıldızlar gelmişlerdi. Tuttum karanlıkta yatağa yürüdüğü yerden aldım. Yatırdım bu kez. Yanaklarındaki çukurlara gülücükler koydum. O belki uyumuştı. Gülücüklerle eğildim. Ağzını bulamıyordum, yanımdaki ağzından söz ediyordu.

Pazarcık, 19 Mart 1959

NECATİ MERT

SABAH SEKİZDE ALIRIZ

“Seni sabah sekizde alırız” demişti Erol, “Zile basarız, inersin.”

Sekiz. Zil. Asansör. Apartman kapısı. Biri bir sarışın, üç kişiler. Arkalarında bilmediğim marka genişçe bir araba. Boş.

“Erol nerde? Beraber gidecektik.”

Kadın, sarışınlığına karşın soğuk nevale; sağ elindeki trampet çubuğunu sol avucuna, bir sustalı olabileceği izlenimi de vere vere vurmaktaydı; Erol’u sorduğumda, sağ yanında duran, yüzü kusursuz yuvarlak, boyu uzundan kısaya, boş eliyle ağzını kapatarak, biraz da boy kısaltarak eğildi, bir şeyler söyledi.

Üçüncüsü de, yuvarlak yüzünün öbür yanında olup, bedeni kara kuru, kavruk, gözleri hınçlı, yumruğu kesin sağlam biriydi. Kimdi? Kimdiler? Hayra alamet değil gördüklerim... Ama neydiler, niçindiler? Kavruk... Hele ki Kavruk sadece çok zayıf değil, bir mumya kadar renksizdi, boş bakışlıydı da. Asla işaret vermiyordu.

Mumya, yuvarlak yüzlüye baktı; yuvarlak yüzlü, kadına döndü, işaretini verdi, işaretini aldı. Oydaştılar. Mumya, beni orak zamanı gelmiş ekini alırcasına sağ kolu içine aldı, o geniş arabanın sağ arka koltuğuna buyur etti, kendisi de öteki kapıdan girip yanıma oturdu.

“Erol gelmeyecek mi?” Eciş bücüştü sesim.

Kusursuz yuvarlak yüzlüsü döndü, sağ omuzu üstünden baktı; doğru okudum galiba: Hiç merak etme, her şey devlet rutini içinde seyrediyor gibi bir şeydi dediği.

Şehirden çıktık. Gidiyoruz. Ben bu yoldan daha önce de götürüldüm. İzmit Emniyeti önünde bekletilmiş, gözaltı yorgunu Muzaffer Ağbi’nin de bizimkilere teslimiyle yeniden yola koyulmuştuk. Nereye? Bilmiyoruz. Söylemiyorlar. Muzaffer Ağbi, ana avrat dümdüz gidiyor; polis, parmağı dudağında, bizim soğuk nevalenin oturduğu yerde oturan Sıkıcıoğlu soyadlı yüzbaşıyı gösteriyor. Ağbim susmuyor; yüzbaşı da yeni bir hisseli hikâye yakalamış, sürücüye söylüyor ama istiyor ki biz anlayalım: Efendim, Selimiye Kışlası’nda, henüz girilmedik ne odalar, koridorlar, ne dehlizler varmış: soğuk, ıslak, karanlık... Ve filo hâlinde dolaşan, nah koyun büyük-lüğünde fareler, sıçanlar hatta kemeler –hah hah ha, güleyim bari.

İzmit'i geçtik –kafileye oradan dâhil olacağını düşünmüştüm Erol'un- İzmit'te durmadık bile. Erol neden yok? Bunlarla ilgisi, ilişkisi ne? Hem ben de daha ne kadar tanıyordum ki Erol'u. Dalmışım. Açılan, çarpılan kapı sesleriyle, çırpınarak uyandım ki araba bomboştu, kapılar açıktı. Bir şeyler olmuş, beni bırakıp kaçmışlar mıydı? Nerdeyim ben? Çamlıca galiba? Evet, hızlı geçiş turnikelerinden çıkmış.. ız... Hi, onlar da ne! Üç adam, yani üç müsella... Üç kasap, yani üç kanlı... Üç önlük, yani beyazını kirle, kanla değişmiş üç pislik... Yolu kesmişler; mecaz değil, harbiden. Genel trafik kontrolü var demek. Trafikmiş! Kontrolmüş! Üç polis, arkada, duvar dibinde neden kendi âlemlerinde gülüş cümbüşler öyleyse? Hem genel kontrol de değil, sadece bizi durdurmuşlar. “İhbar mı var?” diye sormak için kıpırdayacak oldum, bırakmadılar. Ellerimi kaldırmamı, ani hareketler yapmamamı istediler, istedikleri gibi indim, üstümü aradılar, aradıklarını bulamadılar; arabanın altına üstüne içine baktılar, oralarda da bulamadılar. Bagaja niye bakmadılar? Tuhaf! Gerçi ne olacaktı ki bu arabada? Öyle deme! Beni alıp kaçırın üç soysuz neden yok? Neden sırra kadem bastılar? Anlaşılan o ki bir şey var. Tezgâhları kadar geniş omuzlu, meşe kütüğünce sağlam ve sert göğüslü üç kasap ve diğer üçler, nihayet bagajı açtılar, aradıklarını bulmuş olacaklar ki müthiş bir sayha kopardılar.

Oysa çocukların yassı balonlarını hatırlatan, boyu kırk, kırk beş santim kadar gelir bir şeydi milislerin buldukları; mini buzdolabında şeffaf poşeti içinde katlanmış olarak durma durmaktaydı. Silah değildi, eroin zehri değildi. Aldılar, okumam için uzattılar –okudum: Dana bonfile.

Bir sayha daha kopardı filo, çapraz sorguya geçti:

Neymiş bu? Dana bonfile. Emin misin? Öyle yazıyor. Sucuk yazsaydı sucuk mu diyecektin? Görünüş olarak da bonfile. Menşe belgesi nerde bunun? Menşe canlı hayvan için istenir... Ya? Öyle biliyorum. Peki, kim kesti bu hayvanı? Bilmiyorum. Bonfile olduğunu, menşe belgesinin hangi hayvan için arandığını biliyorsun da hayvanı kimin kestiğini niçin bilmiyorsun? Bonfilenin sahibi de bilmiyordur sanırım. Kim olacak ulan sahibi, senden başka kimse var mı arabada? Vardı, kaçmışlar. Bonfileyi niçin bırakmışlar? Bilmiyorum. Yoksa ithal et mi bu, kaçak et mi, söyle lan kaçak et mi? Bilmiyorum. İthal mi, kaçak mı? İthal mi, kaçak mı? İthal mi, kaçak mı?

Rüyadan uyandım, ama uykudan çıkamayıp yine dalmışım.

Maliyeciler, arabalarının gölgesinde toplaşmış çay içiyor, geyik çeviriyorlar. Mal giriş çıkışının kontrolü daha çok kamyon, kamyonet türü araçlarla ve liseli izciler, gönüllü gençler tarafından yapılmakta. Yayaalara bakan yok. Üzerimde, ne faturalı ne faturasız tek kalem bile bir şey olmadığından sevinçliyim. Bu nedenle de galiba kaşınıyor, maliyeciden bir, polisten iki, bir de askerden üç, artı olarak da siyah plakalı arabalarından kaçmak şart iken, ben gittim de burunlarının dibine, bilgisayarlarının camına kadar sokuldum gönüllülerin.

Üç gençtiler. İçlerinden en kurusu, en çelimsizi, en baldırı çıplağı, “Kafa kâğıdını görelim imanım!” dedi. Utanmaza bak! Ulan üçünüzün toplam yaşından fazla benim tek başıma yaşamışlığım var; deden sayılırım, bu nasıl laf! Nabekâr! diyecem, diyecem de demiyorum; maliyecinin gerçeğine de, çakmasına da bulaşmaya gelmez zira. İstenileni çıkardım, siz şimdi TC kimlik numaramı da istersiniz, siz istemeden ben söyleyeyim, dedim. Söyledim. Hiçbir şey bırakmadım. Doğduğum gün çekilmiş fotoğrafımı bile söyledim, hatta ilk onu söyledim. Annem loğusa yatağında, bağdaş, Araf’ta kalmış bir Mona Lisa sakinliği içinde, kucağındaki ben de ona bakıyorum. Bir daha böyle güzel fotoğrafım olmadı biliyor musunuz? Babası evinden bizi çıkarmakla babam iyi yapmadı. Hep geçim sıkıntısı çektik. Bunun faturası da hep bana kesildi. Dayak. Dayak. Dayak. Hayata karşı tutuk, ürkek biriyim ben. Beceriksiz. Ne yüzerim, ne dans ederim, ne de top çevirebilirim. Sigorta saramam, conta değiştiremem, zarf üstü yazamam, menemen yapamam; yapamadığımı da bağıra bağıra söylerim. Niye? Yapabilenlere, onlardan olmadığımı böyle söyleyerek eziyet ederim. A, kravatı üçgen bağlayabiliyorsunuz demek, maşallah! maşallah! bravo size!

İtirafларım, bütün utanmazlığına karşın çelimsiz oğlanı hayretlere düşürdü. Bu iyi bir şey. Limitin zorlandığını, çizginin aşılmak üzere olduğunu gören hayret eder çünkü. Çok ilginçtir, oysa bizi gençlerin hayretler içinde bıraktıklarını sandım ben bugüne kadar.

“Hayrola delikanlı! Duydukların için, bu kadarı da olmaz, diyorsun galiba. Olur haşerat, fazlası da olur! Kötülük sarmışsa dört yanı, üstünüze üstünüze de geliyorsa, başka n’apabilirsiniz? Nasıl ki sizin de kendiniz değil ama diliniz külhanî. Niçin yapıyorsunuz?”

“Yapmadığımızda çocuk görüyorsunuz bizi. Kendinizden ayırıyorsunuz.”

Susuştuk. Delikanlı haklı. Şundan ki onun bilgisayarla ilişkisi bile bir metalle, bir ametalle kurulan düzayak ilişkilerin çok üstünde olup bir yaprakla, bir yavru kediyle, yalnız ve yardımsız kalmış biriyle kurulan ilişkilerin sahilliğindeydi. İnsancaydı.

“Bakın neler söylüyor sizin hakkınızda bilgisayar? İnanılır gibi değil. Lunaparktasınız. Hıncahınc. Sosyal medyada da pek çok arkadaşınız var. Çoğu da takipçileriniz. Bu ne bu? Altında bonfile yazmasa bonfile olduğunu söyleyemedim. Yassı uzun balonlar gibi. Evet, evet balonlar. Yorumlar. Fotoğraflar. Para cezanız var, yatırmamışsınız, bankada faiz üstüne faiz biniyormuş şimdi. Fakat adresi ve yazılı kuralları olmayan, fiyatı herhangi bir çay ocağında pazarlıkla belirlenen, organize olmamış kredi sektörüne de paçanızı kaptırmışsınız. Arabanız bağlanmış. Durumunuz hiç iyi değil. Size nasıl yardımcı olabiliriz?”

Her kötülüğü beklediğim gönüllü maliyeci, uzattığı bu dost eliyle beni perişan etti. Bütün param, borcumun, yatırılması şart olan asgari miktarının da altındaydı. Batmış, mahvolmuştum. Yardım edilir bir yanı yoktu. Hâlim, hâlimi

anlatmış olmalı, iyilik meleği delikanlı, “Şimdi kimselere görünmeden, tek bir söz etmeden gidiniz. Merak etmeyiniz, tefecilere borçlarınız kapatılacak, banka borçlarınızla birleştirilip daha rahat bir ödeme takvimi hazırlanacak” dedi –ki dünyaya yeniden gelmiş gibi oldum.

Yav, kardeş kardeşe etmez böylesi bir iyiliği, eloğlu ediyor. Ben sesli sesli ağlamak isteğiyle giderken, solumdan solumdan kahkahalar yükseliyordu, ağlamıyordum. Yabancı değillermiş: Süreyya, Talip, Sami. Bilemezsiniz ben ne ilkel bir çocuktum lisedeyken. Kışkırtırlar yel değirmenlerine saldırırdım. Bunlar da liseden arkadaşlarım. O yıllarımın tanıkları. Sarılışıyor, aklımıza neler neler geliyorsa, gülüşüyor, çocuklaşıyoruz.

“Ne işiniz var buralarda, neden buradasınız?”

“Canımız sıkıldı, bizimkinin rüyasına girelim, kışkırtalım, dedik. Öyle. Bakalım ne delilikler yapacak?”

Bunu diyen, Süreyya; erkek gibi kızdı. Ağır Ceza Hâkimi. Gönü Talip’e kayıktı, Talip’inki de alt sınıftan Hümeýra’ya. Karşılık görmeyen aşkına beni yara bandı yaptı Süreyya –amenna! O zaman unut Talip’i. Unutmuyor, gizli gizli buluşuyor musunuz, bu toprağın erkeği işte bunu kaldırmaz –kimse kusura bakmasın- gerekeni yapar. Talip’le arkadaşlıkları Hukuk’ta gelişti. Süreyya da bu süreçte farkına vardı ne olduğunun, ne olmadığının. Talip, şimdi noter. Sami, muhasebeci. Sami de ne zaman karşılaştık, kimya dersimize gelen eczacıyı, eczanesine gidip gidip nasıl rahatsız ettiğimi anlatır. İyi etmişim: Kendini güzel zanneden bir kadındı. Hocalığı eğretidendi, tel maşaydı. Öyleyken bütünlemeye sadece beni bıraktı, dört’le bıraktı. Olur mu, genç bir delikanlıya yapılır mı bu?

Akılla bağdaşır şeyler değil bunlar! Daha neler neler! Ama yaptık. İyi de siz hiç büyümeyecek misiniz çocuklar?

“Rüyama girmişsiniz, kod adınız neydi?”

“Sadece Semih’in kod adı vardı: Erol.”

“Baba Semih’in mi? Sanki başka Semih varmış gibi soruyorum ben de.”

“Elbette o Semih, sınıf başkanı Semih.”

“Erol’la telefonda konuştuk, hatırlayamadığım eski bir arkadaş olduğunu düşünüp yol davetini kabul ettim, ama o gelmedi.” “Gelmedi, çünkü rüya onunla başlayacak, onunla bitecekti. Sınıf başkanımızdı ya, ona iltimas ettik, başrolü verdik. Ama bizimki unutmuş rüyadaki yerini, hâliyle rüyada mantık diye bir şey kalmamış, farkına vardığında yeniden düzen kurmaya kalkmış, olmamış. Onun beceremediğini biz yapalım dedik, bizim aklımız da ere ere bir rüyayı iki rüya yapmaya erdi. Tüy diktik.

Ezcümle, sürç-i lisan ettik ise affola!

Ettik ise değil, ettiniz, ettiniz! Sizin yazacağınız rüyanın da, göreceğiniz hikâyenin de...

HASİBE ÇERKO

IŞILTILI UYUM

Gölge, yaprak esintisiyle odama geldi artık.

Nefesinin alev gibi sıcak, yorgun titreyişini omzumda hissediyorum.

Vücut çizgilerinin kırağıyla ağarmış kadar ak, soğuk parlaklığı, içinden özsuyn yayıldığı bir ağacın kabuksuz gövdesi gibi titriyor dibimde, ayağa kalkmaya cesaret edemiyorum.

Söz söylemek istediğini biliyorum, bir şey söylemek istediğini, acı çektiğini, ağaran titrekliğinde ısıltılı ısıltılı yanan gövdesinden rahatsız olduğum için boğulacak olduğumu, berrak bir tavır beklediğini,

ve kalbimden geçirmeye bile korktuğum şeyleri bildiğini anlıyorum.. tecrübesi engin bir tecrübe.. anlıyor ve içerlediği bütünlüğe eksiksiz sahip olmaktan korkuyorum.

Acaba eyleminin tasvir edilemez mutsuzluğunu nasıl ve ne yaparsam bertaraf edebilirim. En azından bunu dillendirmenin bir yolunu bulsam...

Yavaşça, ah yavaşça, kendiliğinden bir yavaşlıkla eğiliyor üzerime. Buram buram toprak tütüyor. Ölçüye vurulamaz narinliğindeki damarları çıtırdayıp çözülecek sanıyorum,

erimiş toprak ısıltısı içersinde yarası, ateşi, çiçekleri dökülüverecek, odamın havasını içinin döktükleriyle dolduracak.

Varlığının kendiliğinden zorlaması öyle yüceltmişti ki beni. Öyle sarhoş etmişti ki birdenbire sordum:

“Sen yanımdayken yazdığım için kırgın mısın?” Bunu duyduğunu belli etmedi, sessizce uzaklaşmıştı yanımdan. Yatağımın kenarına oturuyordu. Gözlerinin su ısıltısını üzerimde hissediyordum. Çıplak ve dolaysız saydamlığı içinde konuştu:

“Annem, sen eylemin güçlüğünü biliyorsun. Sonsuzluk oyununun kıyısında susamanın sonu olmadığını biliyorsun. Bu yüzden sadece susamaya yatmak uğruna oyunu sürdürmeni isterdim. Sakın yıldırmasın oyunun sınırlarının gerçekdışılığı!”

O, vücudunu kemirip kıvrandıran ateşin pençesindeyken yazmaya devam edebilir miydim? Duraksadığımın farkında:

“Can!” deyip kalktı yatağın kenarından. Ellerime sarıldı. Öptü, kucakladı. Titreyerek yürüyüp geri oturdu:

“Yazını yazmana içerledim sanma. Kader bu. Yalnız senin yazın sanma. Beni yazmana içerliyorsam sana şefkatimden. Bu incinme ikimiz için. Çünkü beni yazdığın bir öykünde sonsuzluk oyununun çelikten ve taştan duvarlarının üzerime kapandığı o sahili unutamıyorum. Buydu söylemek istediğim. Oralardaki her adımında daha büyük, daha aşılamaz bir sertlikle, çok sert dalga fısıltılarıyla karşılaşıyordum.

Işık dehlizleri gözlerimi kesiyordu, baştan çıkartıyordu.

Bu oyunda sona ulaşmak diye bir şey olamazdı hayır. Sona ulaşmak, duygunun sarsıntılarının son bulmasıydı. Tutkunun ölümüydü. Tenin ölümüydü. Nefesinin kesilmesi idi. Kavrayışın en üst sınırında, bilgi tufanına tutuluşun en üst sınırında olan buydu: ölmek.”

Tekrar ayağa kalkmış, titreye titreye dolaşmıştı konuşurken. Aslında konuşma denemezdi. Duygularının buzlucağı kırılmıştı da yerlere saçılıyordu.

Aynı çıplak saydamlığında söze devam ediyordu:

“Yazıyor musun? Büyük gecenin kubbesinin süt ve kan yataklarında öyle çiçeklenmeler vardı ki sevdiğim...”

Yüzünün kenar çizgilerinden bütün vücuduna yayılan kasılmalar şiddetlenmişti. Yatakta iki büklüm yatıyordu. Kasılıp kalmıştı.

Parmaklarımın ucuyla hafif hafif bastırdım ciğerlerini örten bitki liflerinin üzerinden. Nefes alıp veriş hayvansıydı. İniltiliydi. Eziliyordum ona bakarken.

“Vaktim geldi.. gideceğim anne.. biraz yatışsın yeter.”

Başını koyduğu yastığa ellerini süre süre iyice hissederek okşayışı ne garip, ne acınasıydı. Bütün fena kokularını hiçe indirgeyen toprak kokusu yoğunlaşmıştı.

“Biliyor musun, yastığın limon çiçeği kokusunun havaya karışmasına çok içerliyorum.”

İnsan bazen dehşetten donup kalmayı yaşarsa, sanırım ıstırap karşısında olur bu yaşama. Ve ne diyeceğini bilemez.

İşte öyle bir hâldeydim, “Anlıyorum. Dinlen biraz. Yatıştır korkma.” diyebilirdim.

Çaresiz, nefes alıp verişlerinin hışıltısına boğulmuş, özlemlere boğulmuş, bacaklarını azcık yukarı çekip yana dönmüş hâlinde bıraktım onu. Duyguların ayrışmasının, dünyasal varoluş serüvenimizdeki çatallanmaların düşkırıklığı ağırdı ona. Düşkırıklığının sarsıntısını kaldıramamıştı, tohumun ağırlığını kaldıramamıştı. O özsüz, avutulamaz biçimin çizgileri dağılıyordu.

...

Yatağım güzelliğın kat edilmesi imkânsız mekânında dolaşırken yoluma çıkan, beni bağına basan o uçsuz bucaksız kristal kar taneciğinin sıcaklığını yayıyordu vücuduma. Canlı, keskin, bütünlüklü merhameti burcumu bulan-dırmıştı.

Nasıl da limon çiçekleri savuruyordu mekâna. Nasıl da çiğli yapraklar ka-nının sisleri arasındaki ürkünç boşlukta kaybolup gidiyordular.

Sislerinden yağın büyüü ışık salkımları uyku mahmurluğu denilecek ka-dar derin bir dalgınlık aşılyordu, uyuşturuyordu sanki.

Damarlarımda sürekli bir nabız atışıyla akan lisanın dehşetini daha az hisseder olmuştum.

Ve tedirginliğim bu kıvamdayken yarım kalmışlık duygusundan kurtula-bilirdim belki. Uykusuzluğumu sevmeye başlıyordum.

Hiçbir şey, evet hiçbir şey çiçeklenmeye kulak verebilmek için, Yaradılış'ın bir çiğ damlacığı denli kırılgan dokularının yaşadığı zirveleri kalbimde top-layabilmek için uykusuzluktan daha önemli görünmüyordu bana. Dokunula-maz, erişilemez saflıktaki şeylerin zamanı hep kriz ardından sükün eden gece-lerde olgunlaşrdı.

İşte, bedenimin çok eski devirlere ait peyzajını hatırlamaya başladığım an, sisten yaratılmış devasa kanatlar beni kaldırıp yaylalara yükseltiyor.

Gecenin kaskatı ve gölgesiz soluğu üzerinde, yabancısı olduğum yaylalar-da boşluktaymışım gibi dolanıp dururken, en saf, en eski oluşumların izini, ko-kusunu, doğasını; bütün yabansılıklarıyla, dökülen, ezilen kırılganlıklarıyla, loşluk, aydınlık ve karanlıklarıyla cezbeden gökyüzleriyle, bütün harikalarıyla yurt, kucakladı beni.

Öyle seziyorum ki, ben bu uçsuz bucaksız devasa yurdun imgesiyim. Beni saran engin uzamın suskunluğunda kor gibi derinliklerden dalgalanarak mekâna yükselen nefes zincirleri arasında, sevgi zincirleri arasında kalakaldı-ğım bu uzamın sınırsız yeryüzü tarlalarının imgesiyim. Çünkü içinde oldu-ğum ipek sarsıntısını hatırlıyordum ve dehşetli bir özlem duyuyordum.

Dokunulamaz ve erişilemez saflıktaki şeylerin kubbesi sonlu gecenin sı-nırlarını görünmez kristaliyle sarsarak, buğusunu yurdun dört bir yanına eke eke tırmanıyordu. Çehresinde oluşın çatlaklar artık sınırsızca genişlediğinden vatanın bölgeleri belirmeye başlamıştı.

Çiçeklenen nefesin yoğunluğundan, dinginliğinden boğulacak olmuş, te-dirgin olmuş fakat hayran olmuştum.

Taştanmışçasına sağır güzellik nasıl olmuştu da bedenimin peyzajını ka-nının ışık ateşleriyle boyamıştı.

...

Sürüklendiğim yaylanın ilk zirvesi her bakımdan dengeyi düşündürüyordu. Ötede, aşağıda günışığına çıkması için kamçılanmış nehir, zamanı ve yazgıyı parçalarcasına deli köpükleniyordu. Taşlarla karşılaşılıyor ve köpük köpük dağılıyordu.

İmgesi olduğum peyzajın en görkemli kanamasıydı, damarlara sınıksız tutunmuş çelikten anaför çatlıyordu, köpüklere sarınmış can ısıltıları kırılıyordu kayalıklarda.

Her görünüş, her devinim ışık altında, gece ışık altındaydı.

Ha yüzlerce su sürgünü ışıktan kollarla yurdu sarmalamış, ha yörüngelelerinden çıkan yıldızlar mütemadiyen yanan yollar döşemişti yurda.

Devinimler, görünüşler, rayihalar öylesine ısıltı dalgaları altındaydı ki, gecenin dış sınırının kızılığı asla gece kızılığının yansımasına dönüşmüyordu. Çünkü orada tutulmuş güneşlerin sakince yüzmeyi sürdürmesi kaçınılmaz bir sonu var mıydı? İşte güneşler aşka zincirlenmişler ve aşkın çeşme gibi fişkırان kanının zincirlerinde yüzüyorlardı. Derin derin süt vadilerini dolaşıyorlardı.

İleri kıyıları boyunca göveren bahçelerde insanlar, yapraklar, kuşlar denge içersindeydi. Uyum içersinde ışıyordu her şey.

Göğün o günbatısı çeşmelerinden üzüm bağlarına sarkan birkaç güneş de uyumun parçası olmuştu. Kumlu toprağı şenlendiren üzümler güneşin emici, dingin sarısı altında gülümsüyordu.

Eriyordu elbette. Parıltıda kayboluyordu. Havaya iplik iplik karışıyordu doğası ki,

yalnızca bir dalga köpüğü kalmıştı onlardan, tatlı özlerinin evlere, sokaklara, zirvelere dağılışı güneş içersindeydi.

Kubbesinden aktığı büyük geceye, kopkoyu bir kıvamla, üzüm özleriyle karışmış, toprakla karışmış, rayihalarla karışmış bir kıvamın doluluğuyla tekrar çekilmişti güneşler.

Üzümler tekrar bağ yapraklarının duldasına çekilmişti de buğu topluyordu topraktan.

Kenarlarda nohutların yapraklarına sarınmış birkaç bülbül, sudaki resimleriyle ayırt edilemez biçimde özdeş görünüyordu. Dokunulamaz kubbenin o ele avuca gelmeyen dokusunu çeşitlendirmişti,

sütünü, tuzunu, gümüş tüycüklerini nohutları, silkeliyordu pınara,

kendi tüyünün gümüşüyle sırlıslam nohutların gümüşünü taşıyordu âlemlere.

En alt dallardan minik sıçrayışlarla dal uçlarına, oradan kuzeydeki irislerle akarak uçuyorlardı. Uçarken değişen kanat dalgacıklarını tek tek ve ayrı ayrı resimleyip sudaki imgelerini boyuyorlardı. Suyun yüzeyinde herhangi bir mekâ-

nın kuşatmasıyla sınırlandırılmaz, erişilemez saflığın imgesine dönüşüyordu, bülbül derinliğin şekilsiz ve saydam olmayan dolayımli imgesine dönüşmüştü. İmgenin gerçekliğine dönüşmüştü.

Hiçliğin çölü çıldırtan bir şakımayla gülümsüyor gibiydi bu sınırdaki. Bülbülün özlü ve özsüz doluluğu artık parçalanmıştı. Sınır ötelere akmış ve kaybolmuştu.

Sanki gece, bir şekil niteliğiyle o birkaç bülbül özünü kendi köksüz ve içeriksiz gövdesinden koparmamı istemişti. Bu yüzden de uzun bir vakit oturup kaldım.

Fakat karman çormandı her şey, her biçim kederliydi. Neşe, öykünün güzellikle sınır boylarında hüznü boğuluyordu.

Güzelliğe kurban mı edilmişti orada neşe! Biçimler aracılığıyla güzellik kendini kurban mı etmişti!

Biçimin ılık filizlerini kendi baştan çıkarıcı güzelliğinin mekânında döllemiş, tutkuyu döllemiş gece, ey trajik ve sonsuz güzellik olan!

Trajik ve sonsuz güzelliği olan gece. Işıltılı kahkahaların ne kadar çok ölüm taşıyor,

ne kadar çok çiçeklenmenin içinde.

Tanrım, nohutların nehirdeki yapraklanmaları bile altın lekeler yığını gibi parlıyor suda. Bülbüllerin parıltılarla özleşmiş nemi o yapraklanmalar arasından çiçek çiçek tütüyor, neşeden bir evren ısıltısı ekliyor bölgeye.

...

Nehir kenarında iyice dalgınlaşıp kendimden uzaklaşıp gibi olduğumda açılıyor o ucu bucağı görünmeyen başka bir bölgesi; tarlalar, yeşil dirim. Otlar, toprak, birkaç meyve bahçesi.. güzelim çit taşlarını ısıltıya doyurmuş, neme doyurmuş sütün beyazlığı.. birkaç tarlanın toprağında da hüküm sürüyor ak doyguluk.

İki yana yatmış otlar var, kımıldıyor, şarap- kırmızısı bir yansıma otların ucunu tutuşturmuş. Her görüngünün içi çiğ, dışı çiğ.. göz alabildiğince altın köpüklenmeler, dalgalanan ısıltı ekinleri..

Buğdayların olgunlaşıp her yöne devrildiği zirveleriyle bu ara âlemin ışığına boyun eğen dağlar yükselip alçalıyor, orada buğdaylar gitgide yeğnilmekte, en derin altın ışığın haykırışına dönüşmekte.

Sonra buğday kokusuyla özleşmiş taşların çevrelediği,
pencereleri suyun güneşini andıran evler..

o evler ki sarp yamaçların şiri..

merdiven basamaklarının gövdeye hafif bir eğimle saplanışında başka bir yumuşaklığın sezildiği,

taş duvara değil de yüreğe saplanmış denilecek kadar bir yumuşaklığın sezildiği bu evleri,

bütün bu saçakları, duvarları, verandaları, yer pencerelerini güzel kavis-
lerle saran doğal geçitleri,
yüksek sokakları, derin sokakları,
sayısız camların üstünden sarkan kaysılarla üzümleri,
hışırdayıp duran ezgileri, aslında derin bir hışırtı sessizliğini,
görünüş durumundaki her bir hışırtıyı narinliği, yumuşaklığı işte kırılı-
verecek sanıyorum.

Ve pınarlar kaynıyor dağ kaynaklarından, arı, kalın bir kol, karşımdaki
alanlarda geniş kıvrıntılar yaparak, bazen taşlı geçitlerde, yabancı geçitlerde
incelerek yurdu büyülüyor.

Boşanmış bir coşkunun lehçesi, üzen bu lehçeler, büyük gecenin uçurum-
larında dehşetli bir suskunluğa dönüşmekteler.

Artık, zirvenin doğu etekleri. Eski görünüşler bütünüyle kayboldu. İpince
sürgün sularıyla doluydu,

ıslak kum kıvrıntılarından bir tortu görünüşü pek çok dereleri belirliyordu.

Neredeyse kurumuş birkaç mercan rengi sürgün yatağında çakıllar gibi
kaynayan kelebekler yanıp sönüyordu. Dilsizlik büyüyor, büyüyor, çelikten
gecenin sahillerine çarpıyordu, kalbin sahillerine çarpıyor ve parçalanıyordu.

Hüzün parçalanmış, neşe parçalanmıştı. Halbuki güzellik çatlaklarına al-
dırış etmeksizin gülümseyip duruyor.

HANDAN ACAR YILDIZ

HİÇ YAKIŞIYOR MU?

Bir gün. Bir küpe çiçeği, sarktığı penceresiyle birlikte önümden geçti. Ama gitmedi. Sonra ben çok istedim, her şey gibi onun da geçip gitmesini. O günden sonra arttı isteklerim. Mesela yaşımdan başımdan utanmayı istedim. Aynanın karşısına geçtim her sabah. Yüzüme baktım. Saçlarıma da... Betim benzim atıncaya kadar baktım bembeyaz saçlarıma. Çok uğraştım. Öyle uğraştım ki sonunda yaşımdan başımdan utanmayı istedim. Saçlarım tel tel kendilerini yastığa bıraktı. Yastık da saçım da beyazdı ama görüyordum dökülenleri. Düşerken gürültü çıkarıyordu saç tellerim.

Renkleri çok güzeldi. Ama renkleri değildi tutulma nedenim. Küpe çiçekleri kokulu mudur bilmem. O, renklerinin bütün canlılığına rağmen az sonra solacakmış gibi kokuyordu. Bir küpe çiçeği konuşur mu? Evet konuşur. Derse geç kaldığı için özür dilemek yerine “Ceketiniz ne kadar yakışmış hocam” demişti. Hepsini bir cümle. Milyonlarca ceket arasında en doğru seçeneği bulmuş olmamın ne anlamı olabilirdi bir kişi bile bunu fark etmedikten sonra. O fark etmişti işte. Böyle böyle her küçük ayrıntıda biraz daha yırtıldı beynimin kabuğu. Sonra sıra kalbimin kabuğuna gelmişti. Onu da bir gündöndü çekirdeği gibi çıt diye ikiye ayırdı. O incecik parmaklarıyla nasıl da başarmıştı bunu. Yine o ince parmaklarıyla inancımı, en kalın yerinden kavrayarak “özlemek imandandır” diye diye inceltti. Dedim ya isteklerim arttı diye. Özlemeyi, kötü bir alışkanlık gibi bırakmak istedim. Mesela tütün gibi bırakmak istedim özlemeyi. Başka isteklerim de oldu. Eskisi gibi ibadet edebilmeyi istedim mesela. Yaşlı, kısa ve kırışmış boynumu bir küpe çiçeğinin boynu karşısında ne kadar dik tutabilir dim ki? Üstelik o herhangi bir pencerenin önüne bu kadar yaklaşıyorken. Her an her şeye dönüşebiliyorken. İpeksi, beline kadar uzanan saçlarını omzuna atıp başını hafif yana eğdiğinde, en çok da böyle zamanlarda bir küpe çiçeğine benziyorken benim o yaşlı, kısa, kırışık boynum daha da kısalıyor ve kırışıyordu. Bu nedenle kıyama duramıyordum. Hep rükû hâlinde yerine getirilen bir ibadet şekli de yoktu. Leyla’yı ararken Mevla’yı bulmak yerine, Leyla Leyla derken

iyice kaybetmiştim Mevla'yı. Klasik edebiyata verdiğim zarar affedilir derecede değildi. Başım dönmüş, düşmemek için tutunayım derken Fuzulî'nin koltuğunu sallamıştım. Mevla ile aramdan Leyla'yı çıkartacağıma Leyla ile aramdan Mevla'yı çıkarıvermiştim. Çünkü ne kadar kibirli olduğumu fark etmiştim. Kendimi inançlı zannettiğim günler kibir abidesiymişim. Bana bunu neden yaşıyorsun, diye hesap sormaya başladım Mevla'ya. Ona bana yaşatabilecekleri konusunda bir sınır belirlemişim: bana yakışanları yaşatabilirmiş. Böylece Ona layık bir kul olarak gül gibi geçinip gidiyormuşuz. Onun bana istediğini yaşatabileceğini gördüğüm gün geçmişte inanç kisvesiyle gizlediğim şeyin aslında kibir olduğunu anladım. Leyla Leyla derken Mevla'yı bulmak yerine Mevla Mevla derken Leyla'ya çarpmış, o da bütün ikiyeüzlülüğümü yüzüme vurmuştu. Süleymaniye'de bayram olmayan bir sabah ellerim havada bulmuştum kendimi. Neredesin, neredesin diye inlerken bunun bir inanç bunalımı olduğunu kimse anlamadı. Bir yakınımi kaybettiğimi düşünüp eşkâlini soranlar, teselli edenler oldu. Bir ceketini bana bu kadar yakıştırmak yakışır mıydı Mevla'ya? Beni neden bu kadar düşürdün, diye sorup duruyordum Ona. On iki yaşımdan beri secdeye giden alnımın ne kadar kibirli bir alın olduğunu gördüm. O gün alnımdaki secdeyi, dizlerimdeki kıyama, dirseklerimdeki rükuyu cami halısının üzerine bıraktım. Benden sonra alan oldu mu bilmiyorum. Bir başkasının secdesi sahiple-nilebilir mi bilmiyorum. İnsan kendi secdesini bile bir cami halısında bırakma ihtimalini her an taşıırken... Beş parça hâlinde yaşadığım günü o günden sonra bin parça yaşamaya başladım. Bugüne kadar hep yaşıma başıma, kariyerime yakışan şeyleri nasip etmiş Allah'a son kararı nedeniyle şükretmek hiç içimden gelmiyordu. Özlemek imandandır diye diye ibadetle aram açıldı. İnsan küçücük kıza âşık olur mu diye defalarca hesaba çektiğim benliğimin eline, her seferinde kendine acıma etiketli tutukluluk kararları tutuşturuyordum. Hiç bana yakışıyor muydu? Yıllardır üniversitede sinema dersleri vermiştim. Sayısız kadınla karşılaşmış en kaliteli Metin Erksan senaryosuna ve onca olgun kadına prim vermezken, pazar günü öğleden sonralarına yaraşacak bir Hollywood kurgusu bana yakışıyor muydu? Yakışıyor muydu milliyetçiliğime? Yakışıyor muydu muhafazakârlığıma? Hatta yakışıyor muydu entelektüel kişiliğime?

Karımla evliliğimizde eksik ya da yok olan ne varsa kromozomlarımız birleştiğince telafi olacak zannediyorduk. Kromozom değil de bir yapı inşa edip içinde huzurla yaşayacaktık sanki. Yıllarca, olmayan çocuğun peşinde koşmuş-tuk. Miladi takvimden umudu kesmiş, mübarektir diye bir süre hicri takvimi, ardından ne de olsa evrenseldir diye Çin takvimini takip etmiştik. Sonunda takvim denilen şey de yerinde durmamış, duvardan cep telefonlarına inmişti. Biz yine de aynı yerdeydik. Bir arpa boyu ilerlememiştik. Doktor bütün bunlara düşünce-mizin sebep olduğunu söylüyordu. Kendi kendimizi baskı altında tuttuğumuzu,

teşhisine ekliyordu. Karşımızda psikiyatr gibi konuşan jinekologlardan gına gel-se de bir çocuğumuz olursa aramızdaki bütün sorunların ortadan kalkacağına inanıyorduk. Olmamış çocuğa her türlü misyon ve vizyonu yüklemiştik. Doğar-sa bizi kurtarmakla kalmayıp hızını alamayarak dünyayı dahi kurtarabilirdi. Bir çocuğum olsaydı dünyayı kurtarmasa dahi yaşı onunkine yakın olacağından en azından bugün kendime “çocuğun yaşında, hiç olur mu” diye telkinde buluna-bilirdim. Kim bilir, belki çocuğumun yüzüne bakarak vazgeçebilirdim ondan. Yine bir pencerenin önündeydi işte. Küpe çiçeği gibi duruveriyordu. Sesindeki tereddüdü eğilmişliğe benzetiyordum... O yanıltıcı tereddüdün ardında güçlü bir inat ve özgüven olduğunu seziyor, ona daha çok bağlanıyordum. Bağlanma olayını fiber alana da taşıdım. Teknoloji kurdu olmuştum. Sosyal medyadan çıkmıyordum. Instagrama kilim gibi serdiği rengârenk resimlerin üzerine boy-lu boyunca ben de seriliyor çoğu gün akşamı yapıyordum. Instagramda doğan bütün güneşlere batıncaya kadar eşlik ediyordum. Ya dersteydim ya Instagram-da. İnternetin benim hızıma yetişmesini istedim. Sinemayla ilgili sahte hesap-lar açtım. En çok ilgilendiği konulardan biriydi sinema. Çoğu genç gibi... Onu ekledim. Bir iki tanesini kabul etti. Bir resmi vardı sosyal medya hesabında. Gri elbise giymiş, kollarını bağlamış, başı hafif yana eğik, saçlarını sarkıttığı omzu-nu pencere pervazına yaslamış... Derse girmediğim zamanlar saatlerce bu resme bakıyordum. Bir genç kız bir pencerenin önüne bu kadar mı yakışır? Bir pencere bir küpe çiçeğinin omzuna bu kadar mı yakışır? Sırtımın cayır cayır yandığını hissediyordum. Çünkü o resme baktıkça sırtımı yaslayabileceğim bütün nesne-ler tek tek yıkılıyordu. Böyle anlarda bazen birden odaya giriyordu. Hemen ar-kamdaki duvar üzerime yıkılmış gibi sendeliyordum. Telaşlanıyordum. Ekranı nasıl kapatacağımı şaşıırıyordum. Hocam, galiba sizi yine rahatsız ediyorum di-yordu. Estağfurullah diyordum. Olur mu hiç öyle şey, diyordum. Haftada üç gün aynı ceketı giyyordum. Bana yakışmayan bunca şeyden sonra sırf bana yakışan bir iş yapmak için giyyordum o ceketı. Beni “Kul Ahmet” durumundan çıkartıp “Kıl Ahmet” durumuna sokan o ceketı...

Son zamanlarda yanıma daha mı sık geliyordu ne? Yok yere umutlanıp kendimi ele güne rezil etmek istemiyordum. Tabii onu da. Adının çıkmasını göze alamazdım. Dedim ya küçücük... Kendimi gizlemekten çok, dolaylı yol-dan fark ettirmek için açtığım hesaplardan yazılar gönderdim bir süre. Beni fark etmiş olabilir miydi? Tedirgindi. Umutlandım. Böyle bir konu için vaktinizi aldığımdan dolayı özür dilerim ama sizinle bir şey konuşmak istiyordum, dedi. Günlerimi gecelerimi kapladıktan sonra vaktimi aldığı için özür dilemesi çok komikti. Yazışmalardan bahsetti. Sonra da şüphelendiği kişiden. Bir defasında benim odamda doktora öğrencilerimden biriyle tanışmıştı. Sahte hesabın o kişi olduğunu düşündüğünü söyledi. “Hayatta öyle bir şey yapmaz!” dedim. Galiba

sesim biraz yüksek çıkmıştı. Öğrencimi hayatta öyle bir şey yapıp yapmayacağını bilebilecek kadar tanıımıyordum aslında. Bu olay sayesinde tanımış oldum. Yanlış kişiden şüphelendiğine ikna oluncaya kadar uğraştım. Öğrencilerime ne kadar da değer verdiğimi, onları önemseydiğimi hatta kendimi savunur gibi savunduğumu söyledi. Haklısınız, dedi. Aslında böyle davranmasını ben de ona pek yakıştıramamıştım, diye ekledi. Yakıştıramadım sözünü duyunca kötü oldum. Ona yakıştırmadığı şeyi bana nasıl yakıştıracaktı? Yanlış sulara geziniyordu. Yazışmalarımda kendimle ilgili daha fazla ipucu vermeliydim. Hemen akşamında bir mektup yazıp mesajla gönderdim. Sabahki düzeltiden sonra garip kaçmıştı tabii. Onca Lars Von Trier filminden sonra bana hiç yakışmayacak kadar arabesk bir metni yazdığım gibi mesaj kutusuna gönderdim:

“Biliyor musun, yo hiç bilmeyeceksin, senin hakkında yazmaya karar vermem dünyanın ölü çocukları için hiçbir şey yapamamama benziyordu. Seni yazmaya karar vermem; ölüm karşısındaki kayıtsızlığına rağmen ağırlara dayanamayan birinin doktor randevusu almasına benziyordu. Kalem olup kâğıdı olmamaya benziyordu. Emellerine ulaşmak için yarılan yola benziyordu. Senin hakkında yazmaya karar vermem kırk yedi yaşında (burası onun için önemli bir ipucuydu) günlük tutmaya karar vermiş birinin hafızası karşısındaki yenilgisine benziyordu. Bu çaresizlik karşısında yıllara bedel bir yılı günlere bedel bir günü anlatmaya benziyordu. Seni yazma kararım aynı sana benziyordu. Seni yazma kararım, güven duygusuna, şefkate benziyordu. Seni yazma kararım, kendine acımaya benzemiyor, özgüvene (burası kendimle çelişse de) benziyordu. Yitirmemeye, benziyordu. Bir insanın kapıdan içeri girişine (anlarsa bu da önemli bir ipucuydu) benziyordu. Saat takmaya, ceket giymeye benziyordu. Birinin aniden kapıdan girişine benziyordu (burayı gözden kaçırdıysa bir kez daha vurgulayayım dedim) seni yazmaya karar vermem.”

Bunca ipucundan sonra kim olduğumu hâlâ anlamazsa, karşısına geçip açık açık konuşsam da anlayamazdı zaten. Bir akşamüzeri, içime sıkıntı düşen bir akşamüzeri telefonuma mesaj geldi: “Beni bu hayattan çekip kurtaracak birine ihtiyacım var.” Bulduğum yere yakınmış. Buluştuk. Baskıcı ailesinden, artık nefes alamadığından, defalarca intiharı düşündüğünden, kendisine el uzatacak birine ihtiyacı olduğundan bahsetti. Bütün bunları sadece bana anlattı. Bir kafenin penceresinin önünde, güneş batarken gencecik bir kız ve olgun bir adam olarak birbirimize bakıyorduk. Deterjan reklamı gibi başlayan hikâyemiz sonunda bir Fransız filminin karesine dönüşmüştü ya oracıkta ölsem de gam yemezdim. Dünyadaki bütün vasıtalar, gidiş gelişler benim nazarımda o an durmuştu. Duru yüzüne baktım. Gençliğine, güzelliğine, bu gençlik ve güzelliğe yakışmayacak umutsuzluğuna uzun uzun baktım. Onun için bir can simidi olduğumu anlamayacak kadar toy değildim. Ne tesadüftür ki o gün baştan aşağı turuncu giyinmişim. Kollarımı daire yapsam içine giri-

verecekti. Yine de içimde bir çığlık koptu, bir kıvılcım çaktı. Bir martı havada uçup bir simit lokmasını gagasıyla yakaladı. Bütün denizlerin uğultusunu o an bir can simidine yakışır şekilde işittim. İnsan küçücük bir kıza âşık olur mu olur. Kimseden izin almaz. Kendinden bile... Turuncu bir can simidi olmayı göze alır. Yeter ki o boğulmasın. Yeter ki o ıslanmasın. Ellerini sımsıkı tuttum. Onun için her şeyi herkesi karşıma alabileceğimi, bütün gelenek görenekleri yerle bir edebileceğimi söyledim. Senaryoya sadık kalabilirsek bu bir Fransız filmi olabilirdi. Tabii bana biraz zaman tanımasını istedim (bu zaman tanıma meselesi biraz Türk filmlerini andırdı ama dert etmedim.)

Eve kendimi dar attım. Karıma her şeyi o akşam anlatacaktım. İçeri girdiğimde karım elinde bembeyaz bir kâğıdı bayrak gibi sallıyordu. Başımdan aşağı kaynar sular indi. Hep dijital ortamda yazışmıştık, bir yerlerde bir delil mi bıraktım diye içime kurt düştü. Elbette onun için her şeyi göze almıştım ama biraz erteleyebilirdim. Karım pozitif pozitif diyerek boynuma atıldı. Kan tahliliydi. Yanılma ihtimali yoktu. Dünyayı kurtaracak cengâver demek yola koyulmuştu. Şaşkındım. Hiç hatırlamıyorum! Karımın sadakatinden şüphem yoktu, bugüne kadar çocuk sahibi olamamamızın nedeninin ben olduğumu o an anladım. Ne İbrahim'dim ne Zekeriya ama hiç beklemediğim bir canla müjdelendiğim. Sevineyim mi üzüleyim mi bilemedim; artık bir Fransız filmi olmamıza imkân yoktu.

Dünyaya yeni gelecek bir bebek karşısında hiçbir küpe çiçeğinin boynu dik duramazdı. Duramadı. Karımı değil, doğacak çocuğumu tercih ettim. Senaryoya sadık kalamadım. Bundan sonrası Türk filmiydi. Yönetmensiz! O nedenle buradan sonrasını Türk filmlerine yakışır şekilde biraz hızlı anlatmak istiyorum. Herkesi karşıma alabilirdim ama bir bebeği değil. Bütün yaşananlardan sonra kendine zarar vermesinden o kadar korktum ki, hayatında bir hayal kırıklığı da ben olduğum için öyle üzüldüm ki... Bir can simidi ile bir sevgiliyi birbirinden ayırt edebilecek yaşta değildi. Son zamanlarda sürekli turuncu giymem onu yanıltmış olabilirdi. Benim yüzümden kendine zarar verirse çocuğumun düşmesinden korkuyordum. İkisini kefarete olarak zihnimde birbirine bağlamıştım. Dön dolaş yine Mevlâ'nın kapısında idim. Leyla'yı aradan çıkartamıyordum ama avuçlarımı tekrar Mevlâ'ya açmaya başlamıştım. Bir cami halısı üzerinde bıraktığım secdeleri tekrar toplayıp mülk edindim. Karımı ikna ettim. Pek bu taraklarda bezi olmasa da çocuğumuzun sağlıklı dünyaya gelmesi için, (asıl neden) onun kendine bir şey yapmaması için dua etmek üzere Umre'ye gittik. Kâbe'yi ilk gördüğünde yapılan duanın reddedilmeyeceğini söylemişlerdi. Kâbe'yi ilk gördüğümde ona ve çocuğuma bir şey olmaması için dua edecektim. Elimden bir şey gelmiyordu duadan başka. Nasıl olduysa oldu... Bir dahaki gelişimde yanımda onun olması için dua ettim, üstelik avuçlarımda karımın eli varken.

O kendine bir şey yapmadı. Yıllarca yapmadı. Duyduğuma göre çok iyi bir adamla evlenmiş. Benim ikinci ve üçüncü çocuklarım sağlıklı şekilde dünyaya geldi. Onu nasıl unutabildiğimi hatırlamıyorum. Bir sabah uyandığımda mı bir gece yattığımda mı? Fakat üçüncü çocuğumun doğumundan kısa bir süre sonra karıma ölümcül hastalık teşhisi konulduğunda Kâbe’de yaptığım duayı birdenbire hatırladım. Karımın hastalığı günden güne kötüye giderken o duayı ettiğim an zihnimi kemirmeye başladı. Karımın yaşaması, çocuklarımın annesiz kalmaması için bin kere daha Kâbe’ye gidebilirdim ancak ne yazık ki ilk kez görmüş gibi dua edemez, karımı kurtaramazdım. Öğrendim. Kocasının birine kefil olduğunu, adam ödemeyince büyük bir borca girdiğini, en sonunda da kayıplara karıştığını öğrendim. Artık ona karşı hiçbir şey hissetmiyordum, yıllar önce yaptığım duanın dışında. Ona olan sevgim devam etse duamın da kabul olduğuna inanacaktım. Peki, ne olmuştu? Duam kabul mu ret mi olmuştu? Artık hiçbir şey hissetmesem de, bir duanın kabul olup olmadığına karar veremesem de ilk çocuğumun dünyaya geliş sebebi ona duyduğum sevgiydi.

ABDULLAH HARMANCI

ÇAĞRI

Telefonu çalmıştı. On üç sene önce bugün! Arabayı aldığı gün.

Bordo renkli jipine sevinerek bakarken, bordo renkli jipine gülümseyerek ve dahi dünyada bir şeyleri başarmış olmanın gönenciyle ve dahi iç kabarmasıyla bakarken ve dahi ne olursa olsun sonuçta dünyada bir şeyleri başarmış insanlar heyetine dâhil olduğunu düşünerek bakarken, Allah'ın kendisine ansızın bir ceza verivermesinden korkmuş, dünyaya dalıp gittin gene emmoğlu, diye sataşmıştı kendine. Bunca sene sonra o bakış ân'ını, o kibirlenme ân'ını, aynı zamanda o korkma ve titreme ân'ını anımsıyor. Zira kalbi boşlukta yakalanmış, onu o hâlde gören biri olsa, ne kadar küçük düşeceğini düşünerek hayıflanmıştı. İşte tam da o anda çalmıştı telefonu. Arabayı şehrin dışındaki galeriden getirip de apartmanın bahçesine park ettiğinde. Arabanın kilometre sayacında henüz "25" yazdığını görüp kendi kendine gülümsediği ânda çalmıştı.

Ölüm haberi. Bildik sözler. Bildik fiiller. Her şey hep aynıdır ve her şeyin oluş sırası da aynıdır ve erkeklerin ölü evinin bahçesinde kapı önünde soğuğa rağmen bekleyişleri de aynıdır: Çömelirler, izmaritlerini toprağa gömerler, duvarlara yaslanırlar, bir ölü evinde olduklarının bilincindedirler ama yüzlerinde, her şeyin olması gerektiği gibi olduğu veya olması gerektiği için olduğuna inandıklarına dair bir ifade ile beklerler...

İnsanların bu beklenmedik ölüm haberini metanetle karşılayışlarına, cenazenin o uzak şehirdeki otel odasından alınıp adli tıp kurumuna iletilmesinden bir ambulansla ölünün memleketine getirilmesinden mahalleye: camiye: gasilhaneye: musallaya: mezarlığa: ve mezara taşınmasına kadar, gündelik hayatın hay huyundan bahsetmekten kaçınmayışlarına hayretle şahit olmuştu. Ama belki de doğru olan buydu. Belki de metanet buydu. Belki de ağırbaşlıca ölüme katlanmak buydu. Belki de ölümü olduğu gibi karşılamak buydu. Bunların yaptığıydı.

Ölüm haberi. Hayatın kesilişi. Bölünüşü. Kırılışı. Birkaç gün sonra yeniden dâhil olunacak o hay huy'a katılmadan veya kapılmadan önce işte bir

müddet şaşkınca bekle. Sus. Ölü evinde dünyada metanetle karşılamayacakları hiçbir şey yokmuş gibi bekleyen erkeklerin arasında yaklaşan seçimlerden ve hükümetin getirdiği yeni vergilerden konuş. Sonra? Her şey olağan ve sıkıcı giderken. Çat!! O ilginç rüyanın aktarımı ve herkesin ürperdiği ân.

Herkes ve her şey ürperir. Bunu orada bulunan herkes ve her şey bilir. Herkesin ve her şeyin ürperdiğini. Bilirler. Merhumun o uzak şehre ölmeye gittiği sabah kahvaltıda karısına anlattığı rüya. Yengesi ağlayarak ve iki yanına sallanarak ve elleriyle omuzlarına şal gibi atılmış seccadesine yeniden yeniden sarınarak anlatmıştır. Esasında bir türkü söyler gibi. Bir ağıt yakar gibi. Gibisi fazla. Ağıt yakmıştır kadın. “Dün zabah galktıydık daaa... sofraya oturduyduk daaa... Hasan’ım erken gittiydi dükkânaaa... Şahin’imle ben galdıydık sofradaaa...” diye diye, sallana sallana, ağlaya ağlaya, şalına sarına sarına, anlattıklarının odada ve evde bulunanlar tarafından yüzlerce defa çok uzak akrabalara kadar aktarılacak ürpertici şeyler olduğunu bilerek veya bilmeden anlatmıştır.

Merhum muhtemelen hayatının son Marlboro paketini açmış, günün ilk sigarasını yakmış ve bundan önce muhtemelen ağzındaki zeytin çekirdeğini tepsinin kıyıcığına o değilden bırakıvermişken “Rüyamda babamı gördüm,” demiştir. Karısı muhtemelen omuzlarına şal gibi aldığı örme orlon seccadesini iyice sıkılkarken, “Hayırlara gelsin işallah”ını abartılı ve kendi köyünün ağzına uygun bir biçimde söylemiş, bunu hızlıca yapmıştır ki, eşinin bir şey anlatırken kesilmekten nefret ettiğini bilir. Hayatı boyunca defalarca bunun zılgıtını yemiştir. Adam anlatımının ahengini bozan bu ara cümleye aldırış etmeden ve rüyasının ağırlığının farkında olarak ve karısının gözlerinin içine bakarak ve tüylerinin ürpermesini gizlemeye çalışarak ve sesinin titremesinden sonra biraz daha korkuya kapılarak, kısacık ve o korkutucu cümlesini söylemiştir:

“Oğlum bi gel de git... dedi.”

Merhum, eşiyle son kahvaltısını yapmakta, “son yolculuğuna” hazırlanmaktadır. Son otelinde kalacak. Son ticaretini yapacak. Otelde son yemeğini yiyecek. Otuz senedir geldiği bu otelin resepsiyon görevlisine son kez takılacak, görevli en az yirmi senedir tanıdığı bu uzun boylu ve yakışıklı adamın kendisine duyduğu kardeşçe muhabbetin altında kalmamak için ve içinden gelerek “Ağabey, gel bir acı kahvemi iç...” diyecek, bu küçük şehrin büyük otelinde, günün ilk saatlerinde, resepsiyonun arkasındaki odaya geçip sade kahvelerini içecekler. Resepsiyon görevlisi çalan telefon için odadan çıkacak. Döndüğünde oturduğu koltuğun yanına anormal bir şekilde kaykılmış neredeyse halıyı öpecek kadar aşağılara uzanmış bu bedenin ne yapmaya çalıştığını anlamaya çalışırken... her şey bitmiş olacak. Kahveler yarım kalmıştır.

“Oğlum bi gel de git...” Oğul, babasını kıramamıştır.

Telefonu çalmıştı. 2005. 8 Şubat. On üç sene önce bugün!

Arabayı yeni almış. Hava ayaz kesiyor. İnsanın cildine jilet basıyor birileri. Amcası, dedesinin çağrısına uymuş ve sevgili babasının yanına gitmişti. Baba oğul, hiç anlaşılmadılar. Kendisinden ancak on yaş büyük olan bu tekne kazıntısı “amca”, erken yaşlarda muhacir pazarının arkalarındaki kahvelerde çayına, gazozuna okey oynamasını öğrendi. Okula diye çıkıyor, bütün mahallenin hayranlıkla izlediği kırmızı mobiletine atlayıp Meram bağlarının ıssız yerlerinde arkadaşlarıyla bira içiyor, otuz beşlik rakısına kâğıt oynuyordu. Silile barajında balık tutuyor, Tatköy’ün Gevale’ye bakan yamaçlarında mangal yapıp arkadaşlarıyla rakı içiyor, yumurta topuk ayakkabısının arkasına basmasını, Ümit Besen dinlemesini, İzmir Fuarı’nda ön masalardan yer ayarlamasını, yeğenlerini motorunun arkasına alıp Dere köyünde piknik yapmasını iyi biliyordu. Ona her şey yakışıyordu. Bir cam bardağın arkasına kocaman bir onluk çivi çakmış, lastikçi dükkânlarının ortasında onca çırağın, kalfanın ağzı açık kalmıştı. Babası ne istediye tersini yapıyor, Ford Taunus’unun patlak egzozunu bağırta bağırta Nalçacı caddesinde Azrail gibi dolaşüyor, kılıllı göğsünün üzerine bıraktığı altın zinciri, dudaklarının yanlarına akan bıyıkları, sabahlara kadar dinlediği Gülden Karaböcek, Ümit Besen albümleriyle kabına sığamıyor, bunalıyor, sıkılıyor, hayat ona dar geliyordu.

Tekne kazıntısı küçük amcasının fırtınalı hayatını gözlerinin önünden geçirirken, mezarlıkta dolaşmış, şehrin o büyük mezarlığında uzun saatler boyunca adımlamıştı. “Al amcasını vur yeğenine...” diye kendisini hicvediyor, hık demişim Şahin’imin burnundan düşmüşüm... deyip utancını gizlemeye çalışıyordu.

Amcası Şahin’in ani ve erken ölümü onu değiştirdi: Belki de amcası yaşasaydı, birdenbire hayatını değiştirecek, onun yaptıklarını yapmak isteyecekti: Tövbe etti. Birayı bıraktı. Namaza başladı. Umreye gitti. Sakal koydu. Hacerülesved’e yüzünü sürüp ağladı. Teyzesinin eğri harflerle bir kâğıda yazıp cebine sokuşturduğu duaların hepsini okudu. Hasret’le bir veda konuşması yaptı. Annesinin bulduğu yarım hafız bir ev kızıyla evlendi. Temizlendi. En önemlisi de birayı bıraktı! Oysa o güne kadar bira içmediği tek bir akşam yoktu. Hasret’i ve Hasret’leri aramadığı, onlarla arabaya binip uzak bir kasabaya gitmediği tek bir hafta sonu yoktu. Ama bıraktı. Islah oldu. Arındı. Sevindi. Kuş gibi hafifledi. Sabah namazlarına camilere bile gitti. Hep böyle olacak, her şey böyle ıslıl ıslıl olacak sanıyordu. Ama hayat böyle bir şey değil ki. Sonra namazı yeniden bıraktı. Biraya yeniden başladı. Arada sırada Hasret’e ya da Hasret’lere dönmek için bazı çabaları oldu. Onları yerlerinde bulamadı. Kimi evlenmiş, kimi ölmüştü. Hasret’lerden birisi kendini bir çocuk parkının barfiks demirlerinden birine asıvermişti.

Eskisi gibi olamadı. İyi ki olamadı. Biracı arkadaşları kaybolup gitmişler-

di. Pokerci arkadaşları kooperatif kurmuş, sakal koymuş, cami yaptırma derneğine üye olmuşlardı. Tadı kaçmıştı. Allah benim günaha girmemi istemiyor, diye düşündü. Yeniden namaza başladı. Teravihlerde hatimli camilere gitti. Kendini yenilemeye çalıştı. Çalıştı. Amcasının hayatının ikinci yarısını yaşama hakkı kendisine verilmiş gibi, düzgün ve temiz bir ömür sürmeye çabaladı. Bunu yaparken, biraz da Şahin'in yarım kalmış hayatının borcunu ödüyor, o ölmemiş olsaydı muhtemelen yapacağını tahmin ettiği eylemleri hayata geçiriyordu. Sanki temizlenen, kendisi değil de Şahin'di.

Merhumu buz gibi ve ıslak mı ıslak bir mezara bıraktıktan sonra, ölü evine gitmeli, etlekmek yaptırmalı, gelen gidenle ilgilenmeli, Yasin okutmalı idi. Ama o, kalabalık dağılınca mezarlığı terk edememişti. Saatlerce mezarlığı dolaştı. Saatlerce düşündü. Saatlerce dua etti. Ona ilginç gelen, burada olmanın kendisine zerre kadar korku vermemesi idi. Korku ya da sıkıntı yoktu içinde. Burada, yurdunda gibiydi. Herkesin gittiğinden emin olunca amcasının mezarına tekrar döndü. Havalanmış taze toprak yığınının başında bekledi. Az ilerideki dedesinin mezarının betonla çevrilmiş çeperine oturdu. Bulunduğu yerden çocukluğunun hemen bütün aktörleri görülmekteydi. Dedesinin çok sevdiği Hacı Kürt hemen mezarın yanı başındaydı. Akşehirli Lastikçi İsmail hocanın mezarı birkaç adım ilerde, çaprazda. Onun eşinin mezarı sanırım yer bulunamadığı için mezarlık patikasının bir kısmını işgal edecek şekilde hemen önünde. Çocukluğunun en zengin aktörü, dedesinin de yaşadığı apartmanı yaptırıp herkese taksitle satan Halil Şaleli. Herkes burda herkes. Ne kadar basit. Ne kadar gerçek. O zaman içine işleyen soğuğa rağmen uzun uzun mezar taşlarını gözleriyle taradı taradı ve... İnsanın olanlardan bir ibret alıp da "iyi" olması, evet, namaz, oruç, hac filan değil, temel ilke, iyi olması gerektiğini düşündü. Ama bunu hayatı boyunca beş bin defa düşünmüştü. Şimdi amcası öldü ya, senelerdir içinde kaynayan vicdan azabı ateşlenecek, o kötü yazılmış İslami romanlardaki gibi, koşa koşa bir caminin avlusuna gidecek ve gözyaşları içinde abdest alacak. Bu olmaz. Olamaz. Kendisi öyle biri değil. İşte dedesinin mezarını saran beton çeperin kıcını acıttığı o anda, tam da böyle bir kibrin kendisini arınmaktan alıkoyduğunu düşündü. Her şeyi ve herkesi boş ver. Hadi şimdi namaza başla. Hiçbir şey olmamış gibi hayatına devam et. Sadece çirkinliklerden arın. Birayı bırak. Hasret'i bırak. Namaza başla. Evlen. Zaten tohuma kaçmak üzeresin. Mezardan doğrulurken şöyle düşünmüştü: Tamam değişeceğim! Bu kesin! Ama şimdi değil. Şu anda değil. Mesela yarın. Mesela pazartesi günü. Şimdi neden olmaz? Her şey o kötü yazılmış romanlardaki gibi olmasın diye sanırım. Şimdi hemen başlayamam.

Yatsıdan sonra gitmişti amcasının evine. Herkes o manidar rüyayı aktarıyordu birbirine. *Rüyamda babamı gördüm, demiş, oğlum bi gel de git... dedi, demiş.*

Amcam da dedemin çağrısına uymuş. Gitmiş. Ne olacaktı şimdi? Ölüm haberini aldığı andan itibaren, sözler ve fiiller, bir bir, ağır ağır, adım adım, nokta nokta gerçekleşiyor, insanın, yaşayacaklarını bildiği hâlde bildiklerini sıra ile, sıra ile, sıra ile yaşamasının insana verdiği o daral, o bungenlik, o bunalış, o sıkılışın cenderesi, şimdi, onu bir el değirmeni gibi sıkıyordu. Ama o günden itibaren artık bir tedavi biçimi bulmuştu kendine.

Büyük mezarlıkta amaçsızca adımlıyordu. Amaçsızca mı? Belki de hayatında hiç olmadığı kadar amaçlıca adımlıyordu. Ama hep adımlıyordu. Bu taşlar, kimi yüz sene önce, kimi beş yüz sene önce, kimi dün, kimi bugün bu toprakların bağrına, bu insanların, bu günahların ve bu sevapların başlarına saplanmış bu taşlar, onu sağaltıyor, onu diriltiyor, onu değiştiriyor, onu dönüştürüyor, onu sersemletiyor, ama gene de değişmiyor, dönüşmüyor, sersemlemiyor, dirilmiyor, sağalmıyordu. Neden? Her şey o kötü yazılmış romanlardaki gibi olsun istemiyordu. Başka türlü olmalıydı. Başka türlü oldu. Zaman zaman. Sabah sabah. Sokak sokak. Hasret hasret. An an. Anı anı. Bira bira. Cigara cigara. Değişiyordu. Bir karar, içinde kuruluyordu. Rahmetli dedesinin -öteki dedesinin- kurmalı saatini özene bezene ağırdan alarak ve çok önemli bir görevi ifa ediyormuşçasına kuruşu gibi, birileri içindeki zembereği kuruyorlardı. Değişecekti. Değişti. Dönüşecekti. Dönüştü. Bırakacaktı. Bıraktı. Başlayacaktı. Başladı. Ama gene bıraktı gene başladı. Gene bulandı Tuborg şişelerine. Gene geçti Hasret'in mahallesinden. Gene üzüldü ve gene tövbe etti. Ne kesin bir galibiyet alabildi. Ne kesin bir yenilgi... Her şey iç içe, her şey birlikte. Bazen yener. Bazen yenilerek. Bunalarak. Üzüler. Ama ne zaman bunalsa insanların bağrına taş taş çakılmış o acıların arasında dolanarak... (Bir mezarın başında beklerken, insan ansızın ürpererek ölünün dirileceği, ayağa kalkacağı diğer bütün bedenlerle birlikte Allah'a doğru koşmaya başlayacağı, korkudan fal taşı olmuş gözlerle kim bilir neler haykırarak ve çırpıplak o meydana yöneleceği âni hayal eder...)

On üç sene önce bu sabah, yeni aldığı arabasının başında durmuş, bir kumandan edasıyla onu seyre dalmışken, telefonu çalmıştı! 8 Şubat! Saatine baktı. Eşinin demlediği çayı bardaklara dökerken mutfaklarına dağılan neşeyi, saadeti düşündü. Ancak bu sabah içini saran karanlık bir bulut vardı. Yeniden saatine baktı. Saatine bakmak onda bir hastalık gibiydi. İnsanların zaman zaman yanlış anlamalarına sebep olur, çoğu kimse onun sık sık saatine bakmasını canının sıkılmasına yorardı. Ama şimdi bambaşka bir sebepten bakmıştı saatine. Acaba o gün telefon tam kaçta çalmıştı? Saat ve dakika? Hafızası bunu silmiş. Eşinin mermerin üzerindeki çay bardaklarını kahvaltı masasına getirdiği sırada. Kadın iki bardak iki elinde tezgâhtan masaya dönmüşken. Muhtemelen afacan bir çocuğun attığı kartopu kendisinin önünde oturduğu

pencerenin camında patladı! Korkuyla başını çevirirken karısının tuhaf bir ses çıkardığını duydu. Elindeki bardaklardan biri halının üzerine yuvarlanmıştı. Mutfağın içinde korkunç bir şimşek çakmış, yıldırıma dönüşüp onun kalbine saplanmış gibiydi.

Uyandığından beri içini saran karanlık bulutun sebebini o anda anladı. Bir rüya görmüştü. Bir büyük dişbudağın altında oturuyor. Yere ansızın sert bir şey çarpıyor. Bu sesle irkiliyor. O sırada omzuna bir el dokunuyor. Amcasının eli bu. Amcası kocaman kollarıyla onu sarıyor. “Nadi,” diye fısıldıyor kulağına, “bir gel de git Nadi... bir gel de git...”

Öfkeli yakınmalar içinde halıyı silen eşi doğrulunca gördü yüzünü, korkuyla açıldı kadının gözleri; ne oldu? dedi, Nadi! Anlat ne oldu?!!

EMİN GÜRDAMUR

YIKIM İŞLERİ A.Ş.

Şehre uzaktan bakan bu sarmaşıklı evde, gelip geçenlerin rüyalarına ulanan kırmızı tuğlaların ardında, kendi hâlinde yaşayan üç arkadaştık. Aynı pencereden bakıp bambaşka şeyler gören, birbirinden uzak kuyulardan su çeken, galiba pek çok bakımdan da başka evlerde yaşayan üç arkadaş. Benzer yanlarımız, bu başkalıklar arasından sızıp yabancı sarmaşıklar gibi çevremizde çoğalırdı. Her gün aynı evin kapısından çıkardık mesela. Sensörü bozuk merdivenlerden iner, mahalle soytarıları tarafından süngerlerine kadar içilmiş izmaritlere, asfalttaki yamalara ve üst geçitteki sarhoş kusmuklarına aynı şekilde basardık. O zamanlar yerli yersiz telaşlarımızı yaşamın prefabrik yüzüne daha derin saplamamızın sebebi de buydu sanırım. Birimizin yarım bıraktığı yelteniş, ortak kullandığımız aynanın karşısında bulutsu bir beklemeye durur, ilk fırsatta diğerrinin kanına karışır, orada dalgalanmaya devam ederdi. Birbirimizi böyle zehirledik. Adımlarımızı herkesten uzun atardık. Bacak kaslarımızda bizden habersiz biriken bir takat, bir bitimsiz heves her zaman bu yüzden hazır bulunurdu. Yine de uzaktık birbirimizden. Birlikte yaktığımız ateşlerle bambaşka odaları ısıtırdık. Kısacası, dünyanın herhangi bir yerinde de kolayca bulunabilecek, alelade, biriciklikten mahrum üç burguyduk.

Şimdi sarmaşıklar tarafından tamamen ele geçirilen ve çevresindeki gökdelenlerin arasında yabancı, yeşil bir sırtış olarak kalan bina yıkım için dakika sayıyor. Ben ve ekibim, vadesi dolmuş binaların cenazesini kaldırmak hususunda ustalaştık. Binaların da insanlar gibi yüz ifadeleri var. Öfkeli, derbederi, haytası, efendisi. Yıkım esnasında uysal kurbanlıklar gibi kıtır kıtır dökülü, yıkılmamak için direteni var. Tabii bütün bunlar iyice hesaplanmış bir yıkım planının karşısında pek anlam taşıyor. Enkaza dönüştükleri zaman hepsi birbirine benziyor binaların. Yüz ifadelerinden geriye hafriyatın göz yoran tekdüzeliği kalıyor. Binanın ve çevresinin durumuna göre kimini kolonlarından havaya uçurarak kimini çatısından eksilterek kimini halatlarla veya uzaktan iş makineleriyle sökerek kaldırdığımızda hiç yaşamamışlar intibai

yeşeriyor toprakta.

Her bina geri döndürülemez biçimde söküme uğradığı anda, son bir gayretle canlanır; balkonuyla, penceresiyle, aşınmış sıvasıyla dile gelir. Cıvıltılı çocuk sesleri uykusundan uyanır. Merdivenlerden köpüklü sular akar. Yaşlılar yattığı yerden doğrulurlar. Babalar zile basar. Mutfaklar en telaşlı günlerine geri döner. Binanın hayata son bakışıdır bu, boynundaki organla berrak göğese son defa bakan kurbanlar gibi. Ortalık büyük gürültüler eşliğinde toza bulanır. Onca binanın yıkımına refakat etmiş biri olarak bugün işimle aramdaki mesafeyi bir miktar yitirdim. Bir gün sıranın bu binaya geleceği aklımın ucundan geçmezdi. Çürük dişe dönüşen pencere boşluklarına çelik halatlar kancalayan işçilerin, bahçede homurtulu manevralar yapan iş makinelerinin, hafriyatı süpürmek için sabırsızlanan buldozerin gözünde bina, bir an önce süpürülmesi gereken bir yorgunluktan ibaret. Benimse otomobilden dışarı çıkmaya takatim yok. O küçük daire, ipince kollarını hafızamın dehlizlerine uzatıyor.

Mahallenin küf kokusundan uzaklaşmak için şehre doğru adım attığımızda uzak kayalıklarda uçuş temrinleri yapan yırtıcı kuşlar telaşa kapılırdı. Evren bir uçtan bir uca acemileşirdi karşımızda. Gençtik ve ilk insandan bu yana atılmış bütün adımları yeniden atmak, yapılan hataları tekrardan yapmak istiyorduk. Okul, başlangıçta bir teselliydi bizim için. Bütün teselliler gibi sadece başlangıçta işe yarayan. Zamanla onun, yan yana dizili binalardan mürekkep bir kuşatma olduğunu kavradık. Hücreleri her yıl yeni simalarla tazelenen upuzun bir kuşatma. Şehrin ve okulun bağırsaklarında yuvalanan tırtıl sürülerine karıştırdık. Kaybettiğimiz şeyi kalabalıkların içindeyken daha iyi görürdük çünkü. Yüzleşirdik onunla. Özgürlük, burun buruna gelince yitip giden, doğrusu burnundan başlayıp insanı yiyip tüketen, geriye o müthiş yaklaşmanın dışında hiçbir anımsama bırakmayan bir şeydi. Bir şeydi özgürlük. Şey. O ancak başka bir durağanlığın içinden fark edilebilirdi. Okulun mesela. Ovaya yayılıp debisini yitiren şehrin. Hiç görmediğimiz ama varlığından şüphe duymadığımız ev sahibinin. Rafları gittikçe tenhalaşan bakkaldaki küflü peynir kokusunun. Sıradanlığın yuvalandığı her köşenin, her simanın; esaretten payını alan her hareketin içinden daha net görülebilirdi. Ne şehirler, ne kitaplar. Zavallı ve onurlu sürüngenler. Onlardan biri olmadığımızı belirgin kılmak için aralarındaydık. Bunu bilmezlerdi.

İşçiler binadan uzaklaşıyorlar. Ustabaşı bana bakıp büyük yıkım için onay beklediğini ima ediyor. Başımı sallayarak tamam diyorum. Aslında bugün ne bina ne de enkazı umurumda. Başımı koltuğa yaslıyorum. Yıkımı seyretmek istemiyorum. İçimde gergin halatların gıcirtısı ve sonsuz bir ağlama isteği var.

Biz üç arkadaş, yolların menzillerden daha değerli olduğunu keşfeden bilgiç yanımıza yaslanıp herkese tepeden bakardık. Yollara tükürürdük. Şehrin

az gelişmişliğini her fırsatta yüzüne vurur; okulun, öğrencilerin ve hocaların derme çatma pencerelerini taşlardık. Apayrı yorgunluklarla dönerdik eve. Biriktirilmiş susmalarla. Nadiren göz göze gelirdik. Zaten üç insanın göz göze gelmesinden ne çıkar? Gereksiz merakları, gündelik soruları ve geçiştirme olduğu her hâlimden belli cevapları hayatımızdan söküp atmıştık. Bir insanı onun kendi gerçekliği içinde kavramanın imkânsızlığına inandığımız için ne kendi aramızda ne de başkalarıyla uzun uzadıya konuşurduk. Her insan bir zincirdi sonuçta. Her merhaba bir kement. Özgür olmaya birbirimizden kurtularak başlamıştık. Birbirimizin meraklarından ve geçmişinden sıyrılarak. Bir insanın geçmişinden uzaklaşmanın, o insandan başlayıp ayaklarımıza dolanan zincirleri halka halka eğelemekten daha kestirme bir yol olduğunu keşfetmiştik. Gerçi kimi evrensel alışkanlıkların üzerinden herkesleşerek geçtiğimiz de olurdu. İnsanları taklit ederek, onların selamlarını alarak, ayaküstü gevezeliklerine katlanarak, hâl hatır sormalarına mukabelede bulunarak. Nasılsınız? Aslında hiç umurumda değil nasıl olduğunuz. İyiyim ya siz? Sizi sonsuza kadar görmesem daha iyi olabilirim. Susmak lazım geldiğinde, insanlar arasında başka hiçbir eylemle doldurulamayacak bir çukurun açıldığına inanırdık. Konuşmalar kelime kelime o çukura yuvarlanıp yiterdi. Yıllar geçti ve biz bu evde birbirinden habersiz yaşayan, kendi tükürük baloncuğunun içinde yapayalnız semiren üç heceye dönüştük. Sonra ne mi oldu? Hiçbir şey.

Blok hâlinde devriliyor ön cephe. Kalkan toz gereksiz bir telaşa neden oluyor. Her seferinde yaşanır bu tereddüt. İşçilerin başındaki adam, kollarını dalgalandırarak operatörlere, sorun yok devam, diye bağıyor. Kamyonlar ve daha geride ellerini beline dayayan işçiler yavaşça birkaç metre daha geri çekiliyor. Saate bakıyorum. Yıkımın ardından yol trafiğe açılacak. Zaman daralıyor.

En güçlümüz Fuat'tı. Saçlarını geriye tarardı. Bizim yabancıysa olduğumuz bir kumaştan kesilmişti. Zaman, ondaki umarsızlığı yontarak bir karakter yaratmıştı. Köklerinden uzaklaşmış, handiyse dünyaya bir anneden değil de kendi salaşlığının içinden, tembellik adlı bir yumurtadan çıkıp gelmişti. Ara sıra göğsünü yoklayan kuru öksürükler hariç tutulacak olursa, kalbi metal bir aksamın üzerinde hareket eden tekerleklerle benzerdi. Akrabalarının ölüm haberleri birbiri ardına geldiği o kavurucu yaz, balkonda (az önce yıkılan cephe) istifini bozmadan birasını yudumlamış ve sigarasını bildik aralıklarla içmeye devam etmişti. Bilgisayarda filmler izleyip uzaklara bakmıştı. O sıralar yüzüne demir atan sükûneti, külü ha düştü ha düşecek sigarasının ucunda kızıllaşıp duran dalgınlığı ve uzaklara bakışını ilkin bir kaçışa hamlettik. Yanıldık tabii. Ölüm haberleri, içinde yaşadığı camekâna yağmur damlaları olarak çarpıp uzun şeritler hâlinde dağılmıştı. Hepsini bu kadar. Biz odalarımızdan ona boş yere kulak kabartmıştık. Boş yere kalbinin titremesini, bir ihtimal ağlamasını, bir kez

olsun teselliye ihtiyaç duymasını beklemıştık. Bizi etkilemeye çalıştığını, hayat ve ölüm üzerine çektiği diskurların somut olaylar karşısında sarsıldığını görmemizden endişe ettiğini boş yere düşünmüştük. Doğrusu ben düşünmüştüm. Ali, bu tür sinsi düşüncelerden uzak bir kalbe sahipti. Saçlarını yandan ayırır ve göğüs cebinde sürekli kalemler taşırdı. Saflıkla düşüncesizlik arasında salınıp duran yüzünde kolayca ikna edilmeye hazır karaktersiz ifadeler oynaşrdı Ali'nin. Bağnazdı ama bağnazlıkları alçak duvarlarla çevriliydi. Hiçbir düşünce yoktu ki onun arazisine kolayca girmesin. Mütevazı, şahsiyetsiz biriydi. Fazlaca ağlar fazlaca gülerdi. Tamı tamına Fuat'ın zıddıydı. Fuat kibrin ince katmanlarından göğe yükselen bir dağ inşa etmişti ve o dağın tepesinde oturmaktaydı. Ali ise tepeden tırnağa yüzeysellikti. Dağlarla, yükseklerle, onu yalnız bırakacak bütün deneyimlerle arası açıktı. Gevşek tebessümlerin, emniyetli limanların adamıydı o. Bu yapaylığın altında sonsuz ve sahici bir tevazu saklardı. Fuat, bir kasaba nalburunun oğlu olmaktan fersah fersah uzak, entelektüel ilgilerin içinde yüzmekteydi. Ali ise onunla aynı evin içinde aynı kaderi paylaştığı hâlde bir taşra üniversitesinde mühendislik okuduğunun fazlasıyla farkındaydı. Hatta bazen bizim yerimize de bunun farkında olduğunu düşünürdüm.

Günlerce evden çıkmadığımız olurdu. Yağmurun, rüzgârın ve arada sırada geceyi kamçısıyla aydınlatan şimşeklerin dışında kapımızı çalan da olmazdı. Başka da kimseyi beklemezdik. Yalnızlığımızdan kimseyi mesul tutmazdık. Demezdik kim bizi böyle apayrı adacıklar haline getirdi. Gökyüzünden payımıza düşen penceredeki şuncacık dilim midir? Birimiz düşünce üçümüzün dizi aynı yerinden sıyrılırdı. Birimiz olmayacak hayallerin peşinden koşunca diğerimiz ona nedir bu göğsümüzde yorup durduğun diye sormazdı. Kar yerdik mesela, bilirdik ki evde ağızlar üşümektedir. Üç arkadaş çıkmıştık yola. Dişlerimizin arasında eski bir aymazlık, çiğnenmekten yamyassı olmuş hayaller, uğruna ölmemiş kavgalar, savunulmamış meydanlar ve sessizlik.

Ortalık toz duman oldu. Yıkımların en görkemli yanı budur. Taşıyıcı kolonlara bağlanan halatlar çekilir ve bina aşama aşama çöker. Toz durulunca diğer halatların bağlı olduğu iş makineleri hareket eder. Sırasıyla. Beton çürükse veya halatlar yanlış yerlere kancalanmışsa devreye ekskavatörler girer ve uzun kollarının ucundaki makasla binayı ısırmaya başlarlar. Bağırış çağırışlara bakılırsa halatlar koptu. Ustabaşı iş makinelerine yaklaşmaları için işaret yapıyor. Ekskavatör, yıllardır bu anı beklemişçesine iştahla kolunu yukarı uzatıp çatı kenarlarını dökmeye başlıyor.

Başlangıçta yalnız kalmaktan en çok Fuat korkardı. Yalnızlık fikrinden uzaklaşmak için hayat dolu birine âşık oldu. Zamanla hayat da uzaklaştı ondan. Önce yürüdüğü yolu unuttu. Sonra yürümeyi. Biz zaten kolayca kenara itebileceği hayaletlerdik onun için. Necla'nın şehla gözlerine saplanıp kaldı.

Hayatı, parasızlığı, okulu ve şehri bir dalgınlığa mahkûm etti. Necla sinema okuyordu. Ara sıra birlikte eve gelirlerdi. Onların neşeli sesleri kapıdan girip evin dört bir yanına dağılırdı. Sesler balkondan sokağa dökülür, şehre miyop gözlerle bakan uzak köylere kadar ulaşırdı. Ulaştığı yerde muhtemelen coşku ya sebep olurdu bu sesler.

Odalarımız ipince duvarlarla birbirinden ayrılmıştı. Buna ayrılık bile denmezdi. Ben onların nefes alışverişlerini değil, neredeyse zihinlerinden geçen gölgelerin ayak seslerini duyardım. Ali mühendislik hayalleri eşliğinde salon-da ders çalışırdı. Gözlerimi okuduğum romandan kaldırıp onun hayallerinin ortasına gömerdim. Saat dururdu böyle anlarda. Onun hayallerinin görünmez iplerle hatıralarına bağlı olduğunu hissedirdim. Her seferinde, ormanda annesinin önünde yürüyen bir çocuk yalancıkta ağaç köklerine takılıp düşerdi. Yapmacık bir acıyla dizini tutar, annesine bakar, ondan tekrar, geçen sefer gerçekten düştüğünde dediği gibi oğlum demesini beklerdi. Ama annesi demezdi. Bir daha asla demezdi. Çocuk, oğlum kelimesinden payına düşenin ilk düşmeden ibaret olduğunu anlardı. Sonraki bütün düşmelerin işe yaramayacağını. Ali önündeki problemleri çözerken kâğıdın üzerinde hınçla gidip gelen kalemi, böyle eski hesaplardan kalma rakamlarla cebelleşirdi. Hesapların eksik çıktığını görünce de kalkıp koridordaki aynanın karşısına geçerdi. Orada Fuat ve Necla'nın bıraktığı mütebessim yüzleri giyinirdi çehresine. Onların balkondan gelen harareti konuşmalarını hiç kıskanmazdı. İlk yadırgadığı bu ilişkiyi sonraları merhem olarak kullanmıştı. Seccadesinin ucunu dürerken bir an durur, balkondan gelen seslere kulak kesilirdi. Yüzündeki sükûnet çoğalırdı böyle zamanlarda. Necla'yla öpüşürken ormanda ağaç köklerine takılıp düşen bütün çocuklara oğlum demiş olurdu Fuat. Sadece aynada bıraktıklarıyla değil, ucu kibrin zehirli hokkasına bandırılmış okları önüne gelene fırlatırken de Ali'nin eksikliğini gediğini yamardı. Bu ve buna benzer sebeplerden, Fuat'ın bize duvar, Necla'ya rengârenk pencere olmasını yadırgamazdık.

Her şeyi bilenimizdi o. Nadiren konuşurdu ve hiç sözünü kesmezdik. Azıcık itiraz etsek bir daha hiç konuşmayacak diye korkardık. Zaten ilgileri gibi konuşmalarını da Necla'ya hasretmişti. Bildiklerimiz, onun dişil sesle aşılanan savları karşısında teslim olmayı yeğlerdi. Bize mi konuşuyor, kendi kendine mi mırıldanıyor ayırt edemezdik. Bir insan asla bir insan değildir, derdi mesela. En az otuz kişilik bir sınıftır. Susup iyice kavramamızı beklerdi. Katiyen yekpare düşünemez insan derdi sonra. Davranamaz. Sevinemez. Pişman olamaz. Âşık olamaz. Ali'nin şemsiyeyi andıran kaşlarından merak damları. Hep bölünür, hep aldatır, bir düşüncüyü başka düşüncelere bulaştırır, olguların damarlarına yabancı, namahrem anlamlar sızdırır. Ali anlar gibi olsa da bozmazdı yüzünü, hayret etmeyi severdi çünkü. En sevdiklerimizin başına bir

iş gelse otuz kişilik sınıfın çoğu üzülür ama muhakkak birkaçı sessiz kalır ve birkaçı sevinir. Ali'nin kaşları çatılır, abdestli yüzünde münafık gölgeler dolardı. İnsan nadasa bırakılmış intikamlardan, ertelenmiş hesaplardan, dile getirilemeyecek kadar ince kırgınlıklardan örülmüştür. Böyle dedikten sonra Ali'ye döner ve onun adına sorardı Fuat. Neden mi sevinecektir? Hiçbir sebep bulamazsa, kendi başına gelmediğinden, gizlice, gözlerden uzak, karanlık bir köşede sevinecektir. Çünkü bir insan asla bir insan değildir. Ali meseleyi anlamış gibi başını ağır ağır sallardı. Bu ciddiyet, muhatabının gururunu okşardı. Fakat Ali gerçek bir saldırıya hazırlanırdı böyle yaparak. Deminden beri kafasının içinde uçan kuşların en yırtıcısını yakalar ve Fuat'ın önüne atardı: O hâlde bir Necla da asla bir Necla değildir. Fuat'ın yüzünde beliren kızarıklığı görmeden sıvışırdı ortalıktan. Odasına mı çekilirdi, dışarı mı çıkardı, saydamlaşıp uçar mıydı bilemezdik.

Her şeye rağmen Fuat'a ve sevgilisine minnettardı Ali. Necla da Ali'nin saflığına ilgi duyardı. Onun duvarları alçak bağınazlıklarını merak eder, Fuat'a en çok ondan sorardı. Hangi kadın, kollarının arasındaki erkeğin zıddını merak etmezdi ki? Ali hiçbir şeye direnmez, hızlıca teslim olurdu. Bu onu sadece dirençli kılmaz, istediği yerden hayata dâhil olabilecek sıçan yapardı. Yük trenlerine gizlice binen dilencilerin mevki aramayan mütevekkil yüzü, çizgilerini ondan alırdı. Bütün bunlar Fuat ne değildir sorusunun cevabıydı aynı zamanda. Bu zıtlık Necla'yı heyecanlandırırdı.

Fuat bilenmiş bir hâlde eve geldiği o akşam, Ali çekmecedeki silahı yastığının altına sakladı. Gerçi böyle yaparak Fuat için vazgeçişlerin bütün yollarını ortadan kaldırmamıştı. Balkonu yastığın altına saklamamıştı söz gelimi. Çarşafı, banyoyu ya da tıraş bıçağını ortadan kaldırmamıştı. Akla gelebilecek ilk yolu göz önünden uzaklaştırmıştı sadece. Diğer yollar birkaç adım daha isterdi. Böyle zamanlarda birkaç adım birkaç asır sürebilirdi. Birkaç asır da her şeyi yeni baştan kurmaya, hayatı sevmeye, kirazın tadını hatırlamaya yeterdi. Öfkeyle odasının kapısını çarptı Fuat. Biz Ali'yle anahtar deliğinden onu seyretmeye başladık. Önce film izlediği bilgisayarı yere fırlattı. Sonra duvarlardaki sinema afişlerine saldırdı. Pencereyi açtı. Uzaklardan bir kamyonun homurtusu duyuldu. Ona doğru uludu Fuat. Dönüp yatağına girdi. Yorganı başına çekip ağlamaya başladı. O hıçkırırken, Ali ve ben mütecessis gözlerimizi kapı deliğinden çektik. Birbirimize bakıp geçti dedik. Geçti. Ali'ye uyumasını söyledim. Ben Fuat'ın anahtar deliğinde sabaha kadar nöbet tuttum. Ertesi gün de çıkmadı odasından. Ertesi gün nöbet sırası Ali'deydi. Necla'nın şehla bakışlarını kaybedince kendini kaybetmişti Fuat. Alışkanlıkları bir müddet daha odalarda nefes alıp vermeye devam etti. Silikleşti sonra. Bedeni buharlaştı. Bir gün anahtar deliğinden bakıp Fuat'ı göremedik. Bizi bırakıp gitti.

Ali kendini hiç affetmedi. Fuat’a her fırsatta batırdığı dikenleri duvarlardan, halı altlarından, balkondan toplayıp seccadesinin üzerine serdi. Durmadan namaz kıldı. Kendini kanatarak kupkuru bir adama dönüştürdü. Gün geldi, kalbi atmaz oldu. Kuru bir elma gibi secdede büzüşüp kaldığı gün ev sahibi ilk kez kapımı çaldı. Bana, artık gitme vaktin geldi, dedi. Valizimi hazırlayıp hızlıca çıktım evden. Üç arkadaş olarak girmiştik eve. Tek başıma çıkmıştım. Yol boyu düşündüm. Beni hiç sevmediler. Hiç affetmediler. Durup göğe baktım. Derin bir nefes alıp yürümeye devam ettim. Onlara kırgın değildim. Acılarını yonga yonga sattım çünkü. Hayatlarından öyküler devşirdim.

Penceremde ustabaşının nasırlı parmakları beliriyor. Tık tık tık. Gözlerimi açıyorum. Binanın yerinde yeller esiyor. İşçiler öbekler hâlinde varillerde ellerini yıkıyorlar. Kalan son tozu yatıştırmak için itfaiye kamyonundan su fişkirtılıyor. Tık tık.

“Ali Fuat Bey, yıkım tamamlandı. Hafriyatı kaldırıyoruz.”

SAFİYE GÖLBAŞI

İP

Cambazı

Elindeki topları sıktı. Sırtını dikleştirdi. Nefesini tuttu. İpe ilk adımını attı. Şimdi sahnede idi. Makyajın da yardımıyla iyice büyümüştü gülümsemesi. Bir an altındaki seyirci topluluğuna baktı. Sonra hem yürümeye hem topları çevirmeye hem de düşüyormuş gibi yapmaya başladı. Ama artık hiçbir şey eskisi gibi değildi.

Arkadaşı bir çember uzattı ona. Çembere doğru bir hamlede bulundu. İpten düşecek oldu. Makas yaptığı bacaklarıyla ipe tutundu. Arkadaşının uzattığı çemberi tutamıyormuş gibi yaptı ama sonra yakaladı. Sallanarak tekrar ipin üzerine çıktı.

Seyirciler çılgınca alkışladılar onu. Her gün aynı kişiler geliyordu çadıra sanki. Şaşırmaya hatta korkmaya hazır meraklı, neşeli insanlar. Yanlarında da bir çadır sirkine getirmekten memnuniyet duydukları çocukları. Hiçbiri o gazeteciye benzemiyordu ama. Dünya üzerindeki kimse o gazeteciye benze-yemezdi zaten.

Onun tam üç gösterisine gelmişti kıvrıcık saçlı gazeteci. Aynı yerde oturup aynı ciddiyet ve dikkatle izlemişti onu. Bir gün röportaj yapmak istediğini söylemişti. Bir ip cambazının hayatını merak ediyordu. Ona hikâyesini anlatırmıydı? İlk in çekingenlikle kabul etmişti bu teklifi ama sonrasında bunun şimdiye kadar yaptığı en iyi şey olduğunu düşünecekti.

İçeri girdi. Az sonra elinde bir şemsiye, kocaman bir bisiklete binmiş olduğu hâlde yeniden ipin üstünde görüldü. Muhteşem bir dengeyle ipi bir uçtan bir uca bisikletiyle geçiyor, şemsiyesini bir o yana bir bu yana sallıyordu. Seyirciyi coşturmuştu.

Bir süre sonra gazetecinin çadıra gelişlerini, onunla sohbet etmeyi iple çekmeye başlamıştı. O konuşuyor, gazeteci konuşmalarını bir yandan teybe alıyor bir yandan da gözünü ondan ayırmadan hızlı hızlı bir şeyler not ediyor-

du. Bazen ipe sapa gelmez şeyler anlattığı da oluyordu. Bu kadar şeyi ne zaman biriktirdiğine, bütün bunları nereden bildiğine hayret ederek, kendi anlattıklarından, kendi bilgisinden büyülenerek günler boyu konuştu konuştu.

Gazetecinin, her şey için teşekkür edip gittiği gün hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağını biliyordu. Kendisi eski kendisi değildi çünkü. Konuştukça bir çocuk doğurmuştu âdeta. Bir kadın gibi doğum mucizesinin faili olmuştu. İçinden çıkan o çocuğu sevmişti. Çok şey biliyordu o çocuk, ne tatlı sohbet ediyordu. Şimdiye kadar yüzlerce insanın bakıp kimsenin görmediği bu cambazın, çadırda çalışmaktan başka bir şey yapma ihtimali vardı artık. Bunun ne olduğunu şu anda bilmiyordu ama kendisine güç veren, ilham veren çocuğunun elinden tutup dünyanın öbür ucuna bile gidebilir, bambaşka işler yapabiliirdi sanki. Çocuğunu doğurtan gazeteciye o kadar minnettardı ki.

Bisikletin üzerinden indi. Altındaki tek kişilik kalabalığa sevgiyle baktı. Şemsiyesiyle selam verdi. Seyircisi hayranlıkla bakıyordu ona. Aşağıdan alkış yağıyordu üzerine âdeta. Kendisi de kendisine hayrandı artık. Bir ipin üzerinde elinde toplar ya da çemberlerle gidip gelmek, bisiklet sürmek neydi ki o erkek haliyle bir çocuk doğurmuştu, nur topu gibi.

Kaçkını

Elindeki tespihi sıktı. Üst dudağını bıyıklarına kadar ısırdı. Nefesini tuttu ve önünde kıvrılarak uzanan mahalleye ilk adımını attı. Küçümser mağrur bir eda takındı. Aradan neredeyse bir sene geçmemiş, hiç içeri girip çıkmamış gibi rahatça yürümeye başladı. Ama artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktı.

Mahalledeki gençlerin kendisine daha bir hürmet gösterip korku duyacakları gün gibi aşikârdı. Gece gibi pinhan olan ise İpek'in onu nasıl karşılayacağıydı. Neden doğru düzgün bir selamı gelmemiş, neden iki satır bir şey yazmamıştı?

Onu ilkin kahveci Derviş gördü.

“Geçmiş olsun. Bu sefer iyi kurtardın paçayı.”

“Eyvallah abi sağ ol.”

“Gel bi çay ısmarlayayım sana. Bizim ihtiyar heyeti de kahvede.”

Eve gideceğini söyleyip kahveye girmedi. Ama eve gitmedi. İçerideyken sayısız defa hayalini kurduğu o anı yaşamaya gidiyordu çünkü.

İpek, bir çubuğa asılı her biri on liraya satılan çantaları, durmadan gülüşen iki kıza gösteriyordu. Tam karşısında durmuş kendi yüzünden daha aşina olduğu bir yüze, başka bir insana değil bir parçasına bakar gibi bakıyordu İpek'e. Hiçbir şey düşünemiyordu ona bakarken. Kalbi ağzında atıyordu sanki. Allah'ım ne kadar özlemişti bu yüzü. İpek de onu gördü sonra. Gözleri büyüdü,

ağızı açıldı, yüzü pembeleşmeye başladı. Çantalara bakan kızları dışarıda bırakıp hızla dükkândan içeri girdi.

O da peşinden girdi dükkâna.

“Kolay gelsin Nedret abla.”

“Ooo sağ olasın aslanım. Sen ne zaman çıktın ya?”

“Bu sabah bıraktılar. Abla, İpek’i bir dakika alabilir miyim?”

İpek isteksizce geldi. Nedret abla dışarı sigara içmeye çıktı. O konuştu İpek konuşmadı. O sordu İpek söylemedi. O kızdı İpek korkmadı. O yalvardı İpek yumuşamadı. O gitti İpek arkasından bakmadı.

İçeride bu kadar uzun zaman kalacağını öğrendiği gün dahi bu kadar şaşkınlamıştı ne yapacağını. Eve sığamazdı şimdi. Sahil çok uzaktı. Halı sahanın orada çarşambaları pazar kurulurdu. Her yer çok dar, çok yakın, çok uzaktı. İpek’in konuşması lazımdı. İçinde ağır ağır evvelce tanımadığı bir duygu belirliyordu. Bunu hissetmeye dayanamıyordu. İpek neden konuşmuyordu? İpek’sizlik onu çok... şimdi nasıl dese bunu... düpedüz korkutuyordu. İnsan korkunca ne yapar, İpek susunca o ne yapar bunu bilmiyordu.

“Annesi, o artık ipini sürmesin kızımın etrafında demiş.”

“Ya güzelim, benim İpek’e zararım dokunur mu?”

“Abicim kadın bu sefer hakikaten korktu ama.”

“Korksa bu lafı etmez. İpek hanımın yüreği de bu kadarmış. Annesinin lafıyla mı hareket ediyor bu kız?”

“Belki o da korkmuştur abi.”

“İyi valla sen de kork annem de korksun ufaklık da korksun. Senin abin canavar mı kızım?”

İpek’in annesi korkmuştu. İpek korkmuştu. Yaptıklarının hiçbirinden yaparken değil, yaptıktan sonra da değil ama şu an, bütün yaptıkları kendisine İpek’in suskunluğu olarak geri döndüğünde, o da sanki tüm yaptıklarını başka biri yapmış gibi korkmuştu. Evlerinin İpeklerin evini gören balkonuna çıktı. Dirseklerini balkon demirlerine dayayıp gözünü İpek’lerin evine dikti. Terazinin bir kefesinde her içeri girip çıktığında büyüyen adı, günden güne yürüyen namı diğerinde İpek vardı. Ve İpek şu an öyle ağır basıyordu ki nefes alamıyordu.

Böyle olmayacaktı. İpek’le konuşması lazımdı. Ufaklığın defterlerinden birini önüne çekti. İpek’e mektup yazmaya karar verdi. Bir satır iki satır derken sayfalar peş peşe doluyordu. Yazdı yazdı yazdı. Yazdıkça, içinden, kimseyi tehdit etmemiş, yaralamamış, kimsenin canına kast etmemiş melek gibi bir adam çıkıyordu. Satırlar ilerledikçe o adamın ta kendisi olduğuna inandı. O aslında tam olarak böyle biriydi ama belli olmuyordu. İşte yazdığı mektup o adamı doğurmuş, ortaya çıkarmıştı. Kaleminden çıkan bu yeni adam onu heyecanlan-

dırıp, umutlandırmıştı. İpek bu melek gibi, tehlikesiz, zararsız adamı imkânı yok çok sevecek, kuşkusuz onunla kendi isteğiyle konuşacaktı.

Hamalı

Elindeki halatları sıktı. Sırtındaki buzdolabını dengelemeye çalıştı. Nefesini tuttu ve kendisini dokuz kat yukarı çıkaracak merdivenlere sıkıntıyla baktı. Ben bir hamal mıyım şimdi, diyordu içinden. Annesi bu hâlini görse ne kadar üzüldü kim bilir. Kendisi bile bu hâlini görmeye dayanamıyorken. Artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacak mıydı?

“Ben lise mezunuyum abi.” demişti, hamallık yapar mısın diyen adama. “Sizin köyde lise var mıydı?” diye sormuştu adam. “Yok, ben ilçede yatılı bölgede okudum.” demişti o da mahcup mahcup.

Üçüncü kata gelmişti. Erhan onu yarı yolda bıraktı. Besbelli, laf olsun diye hava atmak için konuşmuştu Erhan köye gelince. Yok, istersen pasta yaparsın dükkânın arkasında, yok istersen garsonluk yaparsın. Bi baktın benim gibi şef garson olursun. Hâlbuki pastaneci yüzüne bile bakmamıştı onun.

Beşinci kata gelince durdu. Buzdolabı sırtında olduğu hâlde merdiven boşluğundan aşağı baktı. Kızgınlıkla soluyordu. Boşluğa bakarken vücudunun tüm gözeneklerinden ter fişkırdı. Birkaç saniye içinde sıırılsıklam olmuştu. Ensesinden saçlarına doğru bir ter damlacığı azimle ilerledi ve merdiven boşluğundan beş kat aşağı düşüp parçalandı. Dolabı yeniden yerleştirdi sırtına.

Annesinin de olduğu bir yerde “Lise mezunu ne olsa. Boşta, açıkta kalmaz.” demiş Halide’nin annesi onun için. Halide ah Halide.

Erhan’ın peşinden buraya gelmeden önce Müdür Bey’in elini öpmeye gitmişti. “Buralarda iş bulamadın mı? Niye gidiyorsun İstanbul’a. Hem ben kızgınlım sana. Niye okumadın sen üniversiteyi. Her şeyi biz mi takip edeceğiz oğlum?”

Yedinci kata çıkmıştı. Bacakları tir tir titriyordu. Biri onun titreyen bacaklarını görür de kendisiyle alay ederler diye çok korkuyordu.

Üniversite. Kimse üniversiteye gitmemişti köyde. Kimse liseye de gitmemişti. Lise az şey miydi? Kütüphane kolundaydı lisedeyken. Ayda bir kez kol toplantısı olurdu. Kol öğretmenini Ramazan Hocaydı. “Bu ay kaç kitap okudunuz söyleyin.” der. Sonra da “İyi hadi anlatın bakalım okuduğunuzdan ne anladınız?” diye sorardı. O bir keresinde bir ayda dört kitap okumuştı. Sekizinci katın merdivenlerini çıkarken nefes nefese okuduğu kitapları sayıyordu. Beşir Ayvazoğlu *Güller Kitabı*, Cahit Zarifoğlu *Savaş Ritimleri*, Necip Fazıl *Bir Adam Yaratmak*, Hekimoğlu İsmail *Minyeli Abdullah*. “Hepsini bir iki cümleyle özetle bakalım.” demişti Ramazan Hoca. Yatakhane defalarca provasını yapmıştı bu anın. Tahtaya çıkarken heyecanlanmıştı yine de. Annesiyle Halide kendi-

sini o zaman görsünler ne kadar çok isterdi. Sesi titremişti kitapları özetlerken ama iyi iş çıkarmıştı.

“Güller Kitabı çiçek kültürümüzün tarihine iner. *Savaş Ritimleri* Afgan işgalini bir çocuğun cesur yüreğinden anlatır. *Bir Adam Yaratmak* kitabında iç sarsıntılarla dolu bir kendini arama ve anlama çabasına şahit oluruz. *Minyeli Abdullah* inançları uğruna çeşitli sıkıntılara göğüs geren mücadeleci bir insanın hikâyesidir.”

Sanki yeniden okuldaydı, tahtaya çıkmış o kutsal anı tekrar yaşıyordu. Devam etti. “*Minyeli Abdullah*’ın bir yerinde yazar şöyle der. ‘Ben bu işi bulmadım bu iş beni buldu.’ Minyeli Abdullah hamallık yapıyordu ama hamal değildi. Ve hamal olarak da kalmadı çünkü o da okumuş bir adamdı.” Birden yüzü aydınlandı, çok önemli bir şey fark etmişti.

Nihayet dokuzuncu kattaydı. Soluk soluğa kalmıştı ama pek sevinçliydi. Sağa sola çarpmamaya dikkat ederek buzdolabını mutfağa bıraktı. Aşağı hızlı hızlı inerken gülümsüyordu. Az evvel merdivenleri sıkıntıyla çıkan genç adam o değildi sanki. Tam dokuzuncu kattayken bir Minyeli Abdullah çıkmıştı içinden çünkü. Hamallık yapsa da hamal olmayan ve hamal olarak da kalmayan bir adam. Aşağı, kamyonun yanına geldiğinde rahatlamış, gamı kederi dağılmıştı.

Üç kişilik bir kanepeyi yüklenirken, içinde bir yerde ansızın bulduğu kendinden büyük o adama baktı. Sanki yanı başında bitivermişti Abdullah. Yarınını görüyordu ona bakarken. Umutlanıyor, heyecanlanıyordu. O da şimdi bir hamalken ileride pekâlâ bir kahraman olabilirdi. Annesinin ve Halide’nin kahramanı. Sırtı kanepenin altında iki büklümken başını dimdik kaldırdı. Dokuz katı yavaş yavaş çıkarken “Ben de bir Minyeli Abdullah’ım” diyordu kendi kendine. Bunu dedikçe yükü hafifliyordu. “Ben bir Minyeli Abdullah’ım. Ben Minyeli Abdullah’ım.”

YUNUS NADİR ERASLAN

ÇIRAK

Hüseyin Pala'ya

Babam beni; bu hayta okumayacak, bundan adam olmaz, hiç değilse bir meslek öğrensün, belki bir baltaya sap olur umuduyla Kenan Usta'ya teslim etmedi. “Okumak bir yere kadar. İyi bir ustaya çırak durmayan adam olamaz; adamlık ancak bir adamın yanında öğrenilir.” derdi.

O zamanlar, zamanın farkındaydı herkes. Zaman aylaklık zamanı değildi. Eli kalem tutan iş de tutardı. Çocuklar ya bağda bahçede ya da tarlada tapanda aileleriyle birlikte bir işin ucundan tutar yahut bir ustanın yanına çırak durup ufak da olsa ailelerine maddi katkı sağlar hem de okul masraflarını çıkarırlardı.

Kasabayı bayram telaşı sarmıştı. Pazar on gün önceden kurulur, çevre köylerden gelen ahali hem ürettiklerini pazarda satar hem de eksiklerini görürlerdi. Meydan cıvıl cıvıl, rengârenk olurdu. Pazar demek bereket demekti, şenlik demekti. Kasabanın meydanını iki sıralı dolduran esnaf ve köylüler mallarını satmak için yırtınmazlardı. Alışverişin keyfi çıkarılırdı burada. Aya-küstü sohbetler edilir, tadımlık ikramlarda bulunulur, satılan mallar hakkında kısa bilgiler verilirdi. İkramı kabul etmemek ayıp sayılırdı. Kasabada pazar, sükûtu bozmazdı. Şenlik dediysem, derin bir sükûtun içinde kıpırdayan ve neseşi yüzlere yansıyan bir şenlikti bu.

Bir gün yolum şehir pazarına düşmüştü. Aman tanrım! Ürkünç bir kalabalığın ortasında bulmuştum kendimi. Satıcılar mallarını satmıyor, âdeta kavgâ ediyorlardı. Kulakları patlatırcasına dolduran sestən insanlar görme duyusunu, seçme algısını yitirmişlerdi sanki. Mahşerî bir kalabalığın ortasında kalakalmıştım. Kimin ne dediği belli değildi burada, kimin ne alıp ne sattığı da. Sanki büyük bir kavganın ortasında kalakalmış gibiydim. Bir ara babamı kaybettiğimi fark ettim. İki adım ötemi göremiyordum. Onu aramak bile mümkün değildi. Nasıl arayacaksın ki? Bir pergel misali etrafımda dönerek ve adım adım ilerleyerek bakınıyordum sadece. Babasını bulma umudunu yitirmiş bir

çocuktum. Titrek dudağıma inen gözyaşımı gören bir esnaf niçin ağladığımı sormuştu. “Babamı kaybettim, babamı!” diye avazım çıktığıınca bağırmıştım. Elimden tuttu, beni tezgâhın arkasına götürüp kulağıma eğilerek: “Merak etme baban seni bulur. Babanın seni bulması için şu tezgâhın önünden ayrılmama. Şimdi o da seni arıyordur. Seni bulması için görünür bir yerde beklemelisin. Böylece onun seni bulmasını kolaylaştırmış olursun.” dedi. Öyle yaptım. Neden sonra babam çıkageldi. Satıcının elini sıktı babam. Gözüyle teşekkür edebildi, sağ elini göğsüne koyup hafif bir jestle vedalaştı. Ben elini öptüm satıcının. Elma şekerimi uzattım fakat almadı. Ben de tezgâhtaki karpuzlardan birine sapladım.

Terzi Kenan Usta dükkânın önüne bir iskemle atmış, bitirmek üzere olduğu yeleğe ilik gözü açıyordu. Babamı görünce ayağa kalktı. Yer gösterdi. Haziran güneşi tam da tepedeydi, kasabayı kavuruyordu âdetâ. Babam cebinden çıkardığı mendili alnında ve ensesinde gezdirip terini sildikten sonra hem soluklanmak hem de sipariş vermek için Kenan Usta’nın gösterdiği iskemleye oturdu. Babam bu durumlarda benim için iskemle istemezdi. Sağ bacağına hafif uzatır ve sol bacağına sağ bacağının altına kırar, beni de sağ bacağının üstüne oturturdu. Evde de öyle yapardı. Kucağına oturtur, uzunca konuşurdu benimle. “*Babamın dizleri uyuşmaz mıydı?*” Ben kendi isteğimle kalkana kadar hiç kıpırdamazdı bile.

Konuşurduk dediysem öyle eften püften konular değildi konuştuklarımız. Ciddi konulardı hepsi. Kendi okuduğu kitapları bana okutmazdı, “Her yaşın kitabı ayrıdır.” derdi. Kafamın karışacağını söyler, “Kafa karışıklığı kördüğümünden beterdir.” derdi. Kendi okuduğu kitaplardan anlayabileceğim bölümleri bana okur mutlaka fikrimi sorardı. Yusuf kıssasını ilk babamdan dinlediydim mesela. O günden sonra aynayı çok sevdim. Aynaya bakarken babam bana Yusuf yüzlüm dediği için, hep Yusuf Peygamberi hayal ederdim. Babam mavi rengi çok severdi; ben de öyle. Kareli mavi kumaşları çok beğenirdik. Aslında babam beğenirdi, ben her zaman onun beğendiğini beğenirdim. O beğenmezse ben de beğenmezdim. Kitaplarımı seçerken de bu böyleydi. Eğer bir kitabı çok sevdiysem mutlaka babam beğendiği içindir. Benim bütün beğendiklerim babamın beğendikleriydi. Giyinirken de öyle, babam gibi giyinirdim. Aslında seçimlerimde babam zorlamazdı beni. Askılı kısa pantolon almıştı bir kere sinde. Annemle birlikte ne dil dökmüşlerdi de bir türlü beğendirememişlerdi. Çünkü boy aynasında kendimi seyrettiğimde bir türlü babam gibi olamıyordum. Elimi cebime koyuyorum olmuyor, iki elimi göğsümde kavuşturuyorum olmuyor, arkamda kavuşturuyorum olmuyor, belime koyuyorum nafil... Annem “Oğlanı çocuk yaşta kendine benzettin.” diyerek babamla sitemle karışık şakalaşırdı. Babam da “At sahibine göre kışner, kız anasına oğlan babasına çek-

meli; kıratın yanında duran ya huyundan ya suyundan, armut dibine düşer...” diyerek, bildiği ne kadar atasözü, özlü söz varsa durumu pekiştirmek için bir çırpıda sıralardı.

Benim için kareli mavi kumaştan pantolon ve yelek siparişi verilmişti. Boyumu bayramdan bayrama Kenan Usta ölçerdi. Geçen sene Kurban Bayramı’nda aldığı ölçüye bakmak için ajandasını açtı. Bu ajanda 1964 tarihli bir banka ajandasıydı. Ajandayla aynı yaşıydık. On sene olmuş ama ajandanın tek yaprağı yıpranmamıştı. “Maşaallah” dedi, Kenan Usta; “altı santim boy atmış.” Usta ölçülerimi aldıktan sonra babam kurbanlık için kasabanın dışındaki kurulan hayvan pazarına gideceğini ve dönünceye kadar ustanın yanında vakit geçirmemi söyledi. “Kitabım yok, burada nasıl vakit geçer.” dedim. Usta güldü, babam da... Babam dükkândan ayrılırken “İğnenin, ipliğin, kumaşın bir hakikati bir de masalı var.” dedi. “Hakikati bulmadan masalı yazamazsın. Yazsan da o yazılan masal değildir. İçinde hakikat barındırmayan masal okunmaz.” Babamın ne demek istediğini anlamamıştım. İlk defa anlamadığım cümleler kurmuştu babam.

Kenan usta küçük, hasır bir iskemle getirdi bana. “Seyret.” dedi. Bir parmağında yüksük vardı. Eli ve parmakları öyle hızlı çalışıyordu ki takip etmekte zorlanıyordum. Takip etmekte zorlandığımı anlamış olacak ki işi yavaşlattı bir süreliğine. “Şurada gördüğün gibi önce ilik gözü için bir kesik açıyoruz, sonra bu kesğin kenarına eşit uzaklıklarla ve sık olarak iğneyi batırıyoruz. Bu yüksük de iğnenin ucunu yoklamak için, eğer yüksük olmazsa iğne parmağımıza batar, o da acı verir. Sonra alttan iğneyi çekip iğnenin ucunu kesikten çıkarırken iğneyi ipliğin etrafında bir kere döndürerek düğümlemiş oluyoruz. Böylece ilik gözünün etrafı iple örülmüş oluyor.” Sonra tekrar hızlandı Kenan Usta. Takip ettiğim işi az da olsa anlamaya başlamıştım lakin benim için çok sıkıcı bir işti.

Neden sonra yan komşu bağlamacı Bahri Usta kapıdan seslendi: “Kenan Usta pideler hazır, çay da demini aldı, hele gel bir şeyler atıştıralım, sonra devam edersin.” Kenan Usta kapıya süpürgeyi dayadı sadece. Buna bir anlam verememiştim. Süpürge içeri girecek olanı engelleyen bir şey değildi ki. Birlikte Bahri Usta’nın dükkânına girdik.

Keskin bir tutkal kokusu vardı içerde. Hissettiğim bu ilk kokunun çok sonra tutkaldan değil de gomalak cılanın içindeki ispirto kokusu olduğunu fark edecektim. Tezgâha serdiği gazetelerin üzerinde dumanı tüten taze pide, Erzincan tulum peyniri, bir parça petek bal, tuzsuz tereyağı vardı. Kenan Usta Bahri Usta’ya beni tanıtırken yeni çırağı olduğumu söyleyince şaşakalmıştım. Oysa ben babamı beklediğimi zannediyordum. Ses etmedim ilkin. Nasıl olurdu. Her şeyde olduğu gibi meslekte de babamın seçimine mi uyacaktım. Oysa terziliği beğenmemiştim. Kenan Usta tanıdığımız biriydi. Onu çok severdim.

Bayram demek Kenan Usta demektir. Her bayram Kenan Usta'ya gidilir, ölçü verilir. Üstelik şimdiye değin diktiklerinden memnun kalmadığımız tek bir kıyafet dahi olmamıştı. İşini düzgün yapardı. Diktiği her kıyafet kalıp gibi otururdu üzerimize. İki provada işi bitirirdi. Saygıda, ikramda kusur etmezdi. Açgözlü değildi. Gözü gönlü tok bir adamdı. Üstelik kitap okumayı da çok sevdi. Babam gibi okuryazar, ilim irfan görmüş kişiler onun dükkânında buluşur, uzun uzun sohbet ederlerdi. Dükkânında küçük de bir kütüphane vardı.

Kenan Usta'nın uzattığı ballı, tereyağlı dürümü yerken gözüm dükkânda asılı duran sazlara ilişiverdi. Duvarda salınan bağlamalar, tezgâhın ucuna rap-tedilmiş tahta mengene, tavandan aşağı ipe sarkıtılmış ince sarı ladin tahtalar, içi oyulmuş dut tekneler, kurumayı bekleyen dut kütükleri, birbiri üzerine dizilmiş gürge çiteler, manda boynuzları, çeşitli şekil ve uzunlukta kesimler dükkâna masalsı bir hava veriyordu. Üstelik Bahri Usta'nın elleri Kenan Usta'nın gibi pürüzsüz ve düzgün değildi. Sanki her yaptığı bağlama onda derin bir yara açmış gibi ellerinin içi ve üzeri yara izi ve çatlaklarla doluydu. Yüzü de öyleydi Bahri Usta'nın; alnındaki ve yüzündeki derin çizgiler geçmişin derin hikâyesini sanki bir satıra on satır sığdırılmış gibi yoğun, sık ve bir o kadar da anlamlı yazılar bütününe dönüştürmüştü. Bahri Usta'nın yüzü okunabilecek kadar masalsıydı. Masallardaki "büyülenmek" sözcüğünün tam karşılığını bulmuştum galiba. Oysa hiçbir sözlük büyülenmek sözcüğünün anlamını bu ilk hissettiklerim kadar açık ve derinden izah edemezdi. Benim için beklettiği ılık çayla, içinde Erzincan tulum peyniri olan dürümü bana uzatırken: "Çırak efendi bir de erenlerin lokmasından ye." dedi. Bu adamın dükkânı gibi sözleri de masalsıydı. İlk defa beni bu kadar derinden etkileyen ellerine dokunduğumda ve o ellerin sardığı dürümü çiğneyip yuttuğumda sanki ondan bana bir parça geçmişti. Şimdilik bu parçaya yürek diyelim, belki göz de diyebiliriz. Bu dükkândan çıkmamalıydım, çıksam da hep geri dönmek üzere çıkmalıydım.

O gün babam geri dönmedi. Akşam olmak üzereydi. Bir ara Kenan Usta'nın yanında okulda çalışan Müstahdem Hasbi amca belirdi. Fısıltıyla konuşuyorlardı. Kalp krizi dediğini işittim. Kenan Usta'nın yüzü aniden değişiverdi. Hüznün, acıma, merhamet, vefa duyguları yüzünü şekilden şekle sokuyordu. Yüzünü bana çevirdiği zaman tüm bunları hissedebiliyordum. Müstahdeme "Sen git, çocuğu eve ben bırakırım." dedi. Bahri usta'nın dükkânına yönelirken; "Sen burada kal, az sonra dönerim." deyip çıktı. İçimden bir şeylerin koptuğunu hissediyordum. Hiçbir terzinin onaramayacağı kadar büyük bir parçanın koptuğunu...

Bahri Usta'yla çıkageldiler. Kenan Usta ütünün kömürünü döküp, dışardaki iki iskemleyi içeri aldı, kapıyı kilitledi. Bu sefer süpürgeyi dayamadı kapıya. Sağ elim Bahri Usta'nın avcunda, sol elim Kenan Usta'nın avcunda, pazarın

içinden ilerliyorduk. İkisinin de ağzını bıçak açmıyordu. İçimizdeki sessizlik dışa da yansımıştı sanki. Tüm kasaba derin bir hüzne bürünmüş gibiydi. Hüzünün içinden yürüyordum, belki de hakikatin içindendi bu yürüyüş.

Annem beni görmüyordu sanki. Babamın yerde yatan cansız bedenine abanmış hıçkırıklarla ağlıyordu. Oysa evde bayram hazırlığı vardı. Halılar, kilimler çırpılıp ipe atılmış, şilteler dökülmüş, kap kaçak bir yere yığılmıştı. Daha evvelsi akşam babam eliyle badanalamıştı duvarları. Annem, yorulduğunda gül şerbeti ikram etmişti babama. Babam her zaman olduğu gibi kendi bardağını bana uzatmıştı. Annem babamın bu alışkanlığını bilse de ilk bardağı hep babama verirdi. Oda taze kireç kokuyordu. Akşam güneşi annemin önceki akşam pencere önüne bıraktığı yarısına kadar gül şerbetiyle dolu cam sürahidenden odaya sızarken babamın üzerine örtülü beyaz çarşafı kızıla boyamıştı.

Bayramın ilk günü Kenan Usta'yla Bahri Usta geldiler. Bayram namazı vakti girmemişti henüz. Mavi kareli pantolonum ve yeleğim dikilmişti. Kenan Usta kendi elleriyle giydirdi. Annem saçlarımı taradı.

Her bayram namazında babam ne yaparsa ben de onu yapardım. Şaşırmazdım hiç. Bu sefer şaşırmıştım. İlk tekbirde rükûa eğilmiştim, cemaat ayaktaydı oysa. Hayatımda ilk defa şaşırmıştım.

Bayramdan sonra Kenan Usta'yla Bahri Usta tekrar geldi. "Eli kalem tutan, iş de tutar." dedi. Babamın sözleriydi bunlar. "Madem öyle, Bahri Usta'nın işini tutsun bu eller." dedim. "Ağacın hakikatini öğrensin."

Bahri Usta'yla Kenan Usta bir süre sessizce bakiştılar. Kenan Usta, başıyla onayladı. Annem ilk defa gülümsedi. Kenan Usta "Çırak önlüksüz olmaz." dedi. İlk önlüğümü Kenan Usta dikti. Komşu esnaf beni dualarla eşikten geçirdi. O gün babamın ruhunun yanımda olduğunu hissetmişim. "Adam olmak için adam gibi bir ustaya çırak durmak lazım." dediğini duymuştum sanki. Piri olmayan bir mesleğe itibar etmezdi babam. Ben de piri Nuh Peygamber olan bir mesleğin çırağıydım.

Bahri Usta önce çay demlemeyi öğretti, sonra demlenen çayı ikram etmeyi. Tıpkı annemin babama yaptığı gibi... Dükkânın duvarında üç kuşağın resmi asılıydı; dede Rahmi Usta, baba Fahri Usta, torun Bahri Usta... Bahri Usta'nın çocukları yaşamamış. Ustama çırak durmak isteyen çok olmuş ama gelenleri hep geri çevirmiş. İçli bir adamdı Bahri Usta, az konuşur, öz konuşurdu. Konuşmaktan ziyade dinlemeyi tercih ederdi. Dükkânda semaver sürekli kaynar, her daim taze çay bulunurdu. Eşi, dostu, ahababı çoktu Bahri Usta'nın. Hesap gerektiren ince işleri sabah erkenden dükkânda kimsecikler yokken yapardı. En çok bu zamanlarda konuşurdu ustam. Tekne oyma tekniklerini, oyma işi yaparken simetriden şaşmamayı, kurtağzı açmayı, gönyeyi, açıyı nerde nasıl kullanacağımı bana Bahri Usta öğretti. Boş dükkâna selam verirdi.

Ses tahtalarını parmağıyla tınlatır zamanı gelenleri tekneye yapıştırırdı. Vakti üçe bölmüştü. Sabahtan öğleye kadar ince hesap gerektiren işler yapılırdı ki bu vakitler dükkânın boş olduğu vakitlerdi. Oyma, tesviye gibi işler bu vakitlerde yapılırdı. Öğle yemeğinden sonra geleni gideni eksik olmazdı Bahri Usta'nın. Öğleden ikindiye kadar olan süreyi zımpara ve cila işlerine ayırırdı. Bu işler sohbete engel değildi. Kucağımıza yatırdığımız bir tekneyi yavaş hareketlerle zımparalayıp son şeklini verirdik. Hele bir de sazı sözü kuvvetli bir âşık eşikten adımını attı mı, değme keyfine Bahri Usta'nın. İkindiden akşama kadar olan sürede burgular alıştırılır, saza eşik yapılır, tel takılırdı. Akşam girmeden tezgâhın üzerini temizler, yerdeki talaşları süpürürdüm. Akşam ezanı okunmadan kepenk indirilmeliydi. "Yolumuzu gözleyeni bekletirsek işimiz rast gitmez; karanlığa kalan evin yolunu bulamaz." derdi.

Ondan öğrendiklerim, bir kütüğün karnını oymak, ölçmek, biçmek, kesmek değildi. Ağaçla konuşmayı öğretti bana; beklemeyi öğretti, sabrı öğretti. Üst üste yığarak beklettiği ağaçların bir kısmı kurudukça eğilirdi. "Bak bunlar umduğumuz gibi çıkmadı." derdi. Eğri ağaçtan doğru saz olmaz. Bunlar odun olacak derdi. İp gibi dosdoğru olanları seçerdi hep. Bir de beğenmediği adama istediğinin on mislini de verse sazını satmazdı. "Saz satılmaz evlat, emanet edilir." derdi. Sattığı sazdan kazandığını tezgâha koyar; "Gönlünden geçeni al." derdi. Aldığım kadar o da cebime koyardı.

İşime dört elle sarılmıştım. Bu küçük kasabada ev, okul ve iş arasında mekik dokuyordum. Hafta içi okul çıkışı mutlaka Bahri Usta'ya uğruyor birkaç saat de olsa yardım ediyordum. Dükkânda mutlaka beni bekleyen bir iş olurdu. Yaz tatillerini iple çekiyordum çünkü duvarda asılı önlüğüm beni bekliyordu.

Şimdi mezunu olduğum lisenin müzik öğretmeniymim. Yine yaz tatillerini iple çekiyorum.

SEMA BAYAR

BİR KOKUNUN ARDINDAN

Bir şey, henüz tarif edemediği bir şey, örtülerin altına sırladığı hayallerini sendeletti. Parlak, sarı bir sataşma perdenin yüzünde derin yarıklar açıp seslendi, kalk. Kesif bir kokunun bedenine yapış yapış çöreklediği, ruhunun kıvrıla kıvrıla kızıl bir kalıba döküldüğü nemli bir sabaha uyandı. Yüzünde ağır bir tortu tabakası gibi beliren bu hisse parmak uçlarıyla dokunmak istedi. Elleriyle yüzünü, göz çukurlarını yokladı. Sanki başka birinin elleriyle başka birinin yüzünde gezinmekteydi.

Kendi bedeniyle arasında beliren mesafeden ürktü. Buna rağmen tarifi imkânsız bir sükûnetin damarlarında dolaştığını hissetti. Yatağından doğruldu. Genzini yakan keskin, iğrenç, tuhaf koku olmasa içinde bulunduğu anın sonsuza kadar sürmesini arzulayabilirdi. Bütün duyularıyla odaklanmıştı. Kokuyu tatmak, tadarak anlamlandırmak istedi, başaramadı. Ani bir hareketle banyoya doğru yürüdü. Hayır. Koku, gider borusundan gelmiyordu. Havayı soluyarak iz sürmeye çalıştı. Mutfığa yöneldi. Çöp bidonuna eğildi. Akşamdan kalma yemek artıklarını kokladı. Buzdolabını kontrol etti. Hiçbir şey bulamadı.

Koku, zihnine çengelli iğnelerle tutunmuş, her dem düşüncelerini demir çıkırıklarda eğirmekteydi. Kafasının içinde kuyular kazdı. Bu hiç aşına olmadığı kokuyu bir şeylere benzetmek, yakıştırmak için düşünüp durdu. Yaşamı boyunca zihninde iz bırakmış olan bütün kokuları tek tek yokladı. Neydi bu? Bir taşı kaldırıp altına bakıyor, onu geri yerine oturtmadan başka bir kayaya saldırıyordu. Ciğerlerini dolduran, neredeyse oraya kök salan koku nereden geliyordu?

Odayı kaplayan bilinmezlik, bütün mide bulandırıcılığının yanında ona heybesinden beklenmedik bir armağan sunmuş, zihnindeki uğultuları silip süpürmüş, her sabah uyandığında göğüs kafesinin içinde duyumsadığı ağır ve gündelik yaşam yüklerini hafifletmişti. Aylardır ilk defa bedeninin gevşediğini hissetti. Ne zamandır bu kadar derin ve rahat uyumamıştı.

Küçük kızının, ısırdığı bir elmayı yahut yarım kalmış bir eriği bir yerlerde saklamış olabileceğini düşündü. Ufaklığın sıklıkla yaptığı bir şeydi bu.

Oyuncakların arasından, yatağın içinden, çalışma masasının çekmecelerinden, mütemadiyen yenmiş meyve artıkları çıkardı. Evet, bu koku bir meyve çürüğü olmalıydı. Şimdi onu bulup bütün evi bu çürümüşlükten arındırması gerekiyordu. Kaynağı belirsiz koku hava kabarcıklarına doluşup evin dört bir yanına savrulmuştu. Burnu önde o arkada odaları tekrar tekrar dolaştı. Bir an kokunun kendisini takip ettiğini zannetti. Elleri bomboş, oturma odasındaki tekli koltuğa yığıldı bedenini. Gözlerini yumdu. Etinde dalgalanan yumuşaklığın, üzerinde gezinen tatlı rehavetin büyüsunü bozmak istemedi.

Kıvrılmış vücuduyla kendi soluğunu kucakladı. Sonra derin bir nefes aldı. Bozulmuş et ya da pıhtılaşmış kan, kurtlanmış bir yara, insanı içten içe çürüten irin... Bu tarifi zor koku, aldığı her nefesle birlikte onu daha fazla esir ediyor, içine çektiği andan itibaren dokunduğu yerde genleşerek hücre hücre bedenine yayılıyordu. Nefesini bıraktığında ise daha ağır daha habis saydam bir kütle hâlinde odaya karışıyordu. Saatine bir kez daha baktı. Hazırlanmalıydı. Dişlerini uzun uzun fırçaladı. Yetinmeyip bir naneli sakızı evirdi, çevirdi ağzında. Tükürdü. Sonra bir daha. Kahvaltıyı es geçip, akşamdan hazırladığı kıyafetlerini giyindi. Ağzına aldığı üçüncü naneli sakızı çiğneyerek evden çıktı.

Arabayı çalıştırdı. Koku giderek şiddetini artırdı. Daha net duyumsuyordu artık. Birkaç yüz metre gitmeden araba çürük et kokusuyla doldu. Bir büfeye uğradı, sigaranın yanında bir paket de naneli şeker istedi. Hava serindi, yine de camları açtı. Aydınlık hava ona gün ışığında damıtılmış temiz rayihalar ikram eder sandı. Ama yok. Bütün şehir, yavaş yavaş kan kokusuna benzetmeye başladığı mide bulantısıyla dolmuştu. Midesindeki yanmayı açlığına yordu. Yol üstünden alacağı bir simit işini görürdü. Masasına kurulduğunda ilk işi çantasındaki sıcak simidin yanına çay söylemek oldu. Müşteriler gelmeden bir şeyler atıştırmak istedi. Ağzından çıkan çürümüş et ve sıcak kan kokusu her şeye bulaşıyordu. Ne garip, kokuyu ayırt edebiliyor ama damağında herhangi bir tat hissetmiyordu. Tek lokma yiyemeden masadan kalktı.

Günün nasıl geçtiğini, eve ne ara geldiğini anlayamadı. Mesainin son günüydü. Kızını hafta başında babasına bırakmıştı. İkisini de bulundukları yerde mutlu hayal etti. Önünde onu bekleyen koca iki gün vardı. Arkadaşlarıyla dışarı çıkabilirdi. Belki biraz evle ilgilenirdi. Düşünceleri giderek buğulanırken televizyonun karşısına uzandı. Önündeki tabakta duran sandviçe baktı. Korku, gözlerine kırmızı bir perde asmıştı. Bir ısırıktan sonra yiyemedi. Ah bir uyusa. Etinin yeniden yumuşadığını hissetse. Ağız spreyleri, gargaralar, mide hapları, sindirim ilaçları... Hiçbiri işe yaramadı.

Karanlık damla damla üzerine yağdı. Her damla sıcak, her damla bulaşkan. Gece ona hep korkunç maskelerle gelir, yaşanmış koca bir günü alır, ardından bir ceset bırakarak giderdi. O da boş durmaz, yaşamı bütün detaylarıyla

yeniden isimlendirir, tasarlardı. Parmaklarını uzatır, duvarları renkten renge boyardı. Her gün bir önceki güne ihanet eder, odaların, kapının ve pencerelerin yerini değiştirir, güneşi şaşırtırdı. Yine de korkardı gecedен. Küçük bir kız çocuğuyken ablasına sığınırdı. Onun kıvrıcık saçlarına doladığı ince parmaklarıyla hayata tutunur, kendini avuturdu. Şimdi ise gece ince parmaklarını onun saçlarında gezdirmekteydi. Ve kokuya bakılırsa gece bir yolunu bulmuştu gündüze sızmanın.

Yarı uykulu gözlerle pencereye yaklaştı. İkindiden beri yağın yağmur toprağı suya kandırmıştı. Yağmurla göğsü yumuşayan toprak o eşsiz kokusunu kapı ve pencere aralıklarından evlere sızdırdı. Dışarı fırladı. Üzerinde pijamaları vardı. Kimsenin onu görmemiş olacağını düşünerek kendini rahatlattı. Binanın önündeki çimlere eğildi. Toprağı yaklaştıkça kokuyu daha iyi alabiliyordu. Başını eğdi. Toprağın, yüzünü sevmesine izin verdi. Çürümüş et ve kan kokusundan başka bir şey duyuyordu nihayet. O da toprağı avuç avuç sevip okşadı.

Ellerinde ıslak toprakla eve döndü. O anda açlığını daha net duyumsadı. Sabahtan beri hiçbir şey yememişti. Önce içini bulandıran şu kıyıcı kokuyu teskin etmeliydi, bahçeden aldığı bir avuç toprağı kâseye koydu. Dolu dolu bir nefes çekti içine. Sonra, tuhaf bir şekilde parmaklarında kalan çamur parçalarını yalarken buldu kendini. Banyoya koşup tükürdü. Tekrar tükürdü. Ağzını çalkaladı. Başını kaldırıp aynaya baktı. Yüzünde yaptığı şeyin tuhaf olduğunu bilen fakat bundan gizli bir haz duyan insanların şaşkın ifadesi vardı. Fakat içindeki toprak yeme arzusuna engel olamıyordu. Üstelik ağzındaki toprak kalıntılarını tükürdüğü an bütün kan ve çürük et kokusu yeniden her yanını kuşatıyordu.

O gece bir rüya gördü. Rüyasında ağzından kan akıyordu. Sonra öğürmeye başlıyor, öğürdükçe küçük kurtçuklar, solucanlar kusuyordu. Kan ter içinde uyandı. Henüz gece güne teslim olmamıştı. Mutfağına koştu, kâsenin dibinde kalan birkaç kaşık toprağı da yedi. Bir kez daha dışarı çıktı, bu sefer koca bir tencereyi toprakla doldurdu. Sabaha kadar uyuyamadı. Yedikçe yedi. Yedikçe sakinleşti. Vücudunu toprağına teslim etmenin, içini toprakla doldurmanın serinliğini duydu.

Toprağın bütün hesapları kapatan örtüsüne büründü. Ölümü düşündü. Ölen insanları. Mezarları. Toprağın altındaki bedenleri. Taze ya da eprimiş, buruşuk üzüm tanelerini andıran etleri. Çürümüş, pörsümüş, toprağına akmış insan yığınlarını. Toprağın, çürüyen bedenlerin o tiksiniç kokusunu nasıl örttüğünü düşündü. Günlerdir ağzından gelen kokuyu örten tek şey topraktı. Belki ki o da içten içe çürüyordu. Bunları düşündükçe yiyordu. Yedikçe sakinleşiyor, yedikçe etinin yine yumuşadığını hissediyor ve yedikçe yaşadıklarını en baştan sırasıyla hatırlayıp anlamaya çalışıyordu.

Çürümesi için ölmesi gerekliydi. Ancak ölü bir beden çürümeye başlardı. Peki, ne zaman ölmüştü? Hayatı bir film şeridi gibi geçmeli değil miydi gözle-

rinin önünden? O İlk gençlik heyecanları, hırsları, başarısızlıkla sonuçlanan evliliği, bütün pişmanlıklarına rağmen canından aziz tuttuğu kızı.

Düşündü. Ölse ölse, on yıllık evliliğinin o son akşamında ölürdü. Bankadaki mesai yüzünden eve geç geldiği, soğuk sofrada sitemkâr bakışlar altında başlayan yemeğin sonunda boşanıyoruz sözüyle başından vurulmuşa döndüğü, lokmaların boğazına dizildiği akşam. Ya da geçen hafta kızı tarafından azarlandığı, yaşadıkları her şeyin sorumlusu olmakla suçlandığı akşam ölürdü. Eğer ölüm vaktini seçecek olsaydı, kesinlikle o anlardan birini seçerdi.

Televizyonu açtı. Haberler, evinde ölü bulunan genç bir kadından bahsediyordu. Komşuları binayı saran kötü kokudan şüphelenip polis çağırmışlardı. Polis kapıyı kırdığında genç kadının cesedine ulaşmıştı. Uzmanlar, cesedin en az iki üç günlük olduğunu söylediler. Kadının tam olarak ne zaman öldüğü ise otopside sonradan belli olacaktı. Ekranın sağ alt köşesinde kadının fotoğrafını gördüğünde ağzındaki toprağı dalgınlıkla son kez çiğnedi.

BİLGİN GÜNGÖR

SANAL İLETİŞİM TEKNİĞİ ETRAFINDA CEMAL ŞAKAR'IN HİKÂYELERİ: "SANAL"DA YAŞAMAK

Bilgisayar ve İletişim Teknolojilerinden Edebiyata:

Sanal İletişim Tekniği Üzerine Birkaç Not

Günümüzde bilgisayar ve iletişim teknolojilerinin olağanüstü gelişme kat ettiği, hayatın her alanında olduğu gibi edebiyat söylemi alanında da yankısını bulmuştur. Özellikle de son dönemlerde kaleme alınan edebî eserlerin hem içerik hem de biçim kısmında söz konusu teknolojilere ait aygıtlar (bilgisayar, "akıllı" telefon, "pad" vs.) ve bu aygıtlara bağlı unsurlar (internet, uygulama, program vs.) belirli şekillerde yer etmiş, hatta zaman zaman eserlerin kurgu dünyasına katkı sağlayan birer yapıtaşı olarak somutlaşmıştır. İşte bu etkileşim ağında, yani bilgisayar ve iletişim teknolojisinin edebiyat söylemine doğru yönelen boyutunda öne çıkan durumlardan birisi, özellikle *de edebî-anlatısal eserlerin sanal iletişime dönük olarak ortaya çıkan çeşitli uygulamaları ve programları* (Facebook, Twitter, Instagram, Messenger, WhatsApp vs...) *teknik düzeyde "içermesi"* ve söz konusu uygulamaların/programların özellikle karakterler arası iletişimi sağlayıcı işlevde bir teknik olarak belirmesidir. *Sanal iletişim tekniği* adını verdiğimiz ve bir başka incelememizde de ele aldığımız bu tekniğin¹ kullanımı açısından, ilk ağızdan, *Dürtü* (Micheal Hübner), *Küçük Ama Büyük Yalanlar* (Liane Moriarty), *Aşk* (Elif Şafak), *"Bir Rüyanın Ömrü Kadar"* (Mehmet Kahraman) gibi çeşitli sanal iletişim uygulamalarıyla, programlarıyla estetik düzlemini zenginleştiren anlatıları örnek olarak verebiliriz.²

Sanal iletişim tekniği -Ferdinand Brunetière "imzalı" türlerin gelişimi

¹ Bilgin Güngör, "Sanal İletişim Tekniği Işığında Günümüz Türk Anlatısı", *Littera Turca*, Temmuz 2018. (Yayıma hazırlanıyor).

² Söz konusu kitaplardaki ilgili kısımlar için bkz. Micheal Hübner, *Dürtü*, Çev. Anıl Alacaloğlu, İstanbul: Pegasus Yayınları, 2018, s.140. Liane Moriarty, *Küçük Ama Büyük Yalanlar*, Çev. İstem Erdener, İstanbul: Hep Kitap, s.276. Elif Şafak, *Aşk*, İstanbul: Doğan Kitap, 2009, s.68-9, 80-81. Mehmet Kahraman, *Babamı Öldüren Şeyler* Ankara: Hece Yayınları, 2018, s.103-112.

mantığından³ hareketle söylersek- romantik dönemde ortaya çıkan fakat realist dönemde fazlasıyla kendini belli eden mektup tekniğinin evrime uğramış hâli olarak değerlendirilebilir. Romanlarda, hikâyelerde karakterler arası iletişim için önemli bir unsur olan mektup, günümüz anlatılarında yerini sanal programlara, uygulamalara ve sosyal paylaşım sitelerindeki iletişim mekanizmalarına bırakmıştır. Fakat bu, basit bir zemin değiştirmeyele somutlaşan evrim olarak görülmemelidir. Nasıl ki mektup tekniği, “davet edildiği” anlatıya kendi düzenli, “sıcakkanlı” üslubunu birlikte getirmişse sanal iletişim tekniği de kendisine uygun ve görece biçimsiz, “aceleci”, “soğukkanlı” üslubunu anlatının estetik düzlemine dâhil etmiştir. Yukarıda işaret ettiğimiz anlatılarda da görüleceği gibi sanal iletişim tekniğinin estetik düzlemde belirlediği kısımlarda, mektuptaki düzenlilik, samimi eda yoktur; acemice yazılan cümleler, kelimeler, hesapsızca kullanılan emojiler vs. vardır. Tıpkı gerçek hayatta olduğu gibi!

Bu kısa açıklamalardan sonra asıl konumuza, yani günümüzün öne çıkan hikâyecilerinden Cemal Şakar’ın hikâyelerinde sanal iletişim tekniğinin imkânlarına, beliriş biçimlerine dönelim.

Yalnızlığın, Mutsuzluğun, Yozlaşmışlığın ve -İstisna Olarak- Dostluğun Etrafındaki “Sanal”

Cemal Şakar, günümüz Türk yazarları arasında (ve dolayısıyla da Türk edebiyatında) sanal iletişim tekniğinden en fazla yararlananların başında gelmektedir. Bu bağlamda Şakar’ın 2016’da yayımladığı *Kara* kitabındaki “The Mahrem Palace” hikâyesi ve 2018’de yayımladığı *Adı Leyla Olsun* kitabındaki “Kanyon’da”, “Sırtımdaki Ben”, “Utanç” hikâyeleri öne çıkar. Bu hikâyelerinde Şakar, sanal iletişim tekniğinin imkânlarından oldukça geniş bir çerçeve içerisinde faydalanmış, âdeta hikâyelerinin biçimsel örüntüsünü söz konusu teknik etrafında kurgulamıştır.

“The Mahrem Palace” hikâyesinde; yozlaşmış, çevresinde ve dünyada olup bitenler karşısında duyarsızlaşmış bir kentsoylu “muhafazakâr” karakterin, hikâyeye adını veren “The Mahrem Palace” adlı oteldeki tatilinden bir kesiti buluruz. Burada söz konusu karakter; dünyada yaşanan zulümlere, dehşetengiz hayat sahnelerine kulağını kapatmış ve tatil keyfine odaklanmıştır. Tabii, bu keyfi dostlarıyla sosyal paylaşım sitelerinden paylaşmayı da ihmâl etmemiştir. “Deniz, gök ve ben” sunusuyla Instagram’a fotoğraf yüklemiş ve dostlarıyla bu fotoğraf üzerinden “yorumlaşarak” iletişim kurmaya başlamıştır:

“İşte ilk yorum:

³ Bu hususta özlü bilgi için bkz. “Ferdinand Brunetière”, New Advent, <http://www.newadvent.org/cathen/03010a.htm>. [Erişim Tarihi, 07.04.2018]

abi ora nere:

Antalya; tesisin adını yanlış yazmamak için geriye dönüp bakıyor. Tabelaya baka baka harf harf yazıyor: The Mahrem Palace.

iyiymiş...adını çok duydukta ama gitmek bi nasip olmadı....

en kısa zamanda olur inş//

ayaklarınıda dayamışssın ufka, ohhhh missss:)

özledik,,, ne zaman dönüyorsunuz?

sayılı gün bitti bile.... Haftasonu işaalah.”⁴

Alıntıdan da anlaşılacağı gibi, söz konusu yorumlaşma, bol “klavye sürçmeleri”yle ve emojilerle belirir. Bu da sosyal medya söyleminin gerçekliğe uygun bir şekilde söz konusu hikâyenin estetik düzlemine eklemelenmesi, üslubunu biçimlendirmesi durumunu doğurur.

Küresel dünyanın açmazlarından olan tüketim çılgınlığının ve yabancılaşma atmosferinin dolaylı bir eleştirisini bulduğumuz “Kanyon’da” adlı hikâyede sanal iletişim tekniği, tıpkı “The Mahrem Palace”taki gibi, Instagram üzerinden somutlaşır. Kanyon AVM’ye doğru yola çıkan baş karakter, bu yolculuğun hemen başında “Iphone 7 Plus”la çektiği ve bol “like” almayı umduğu fotoğrafı “Kanyon’a doğru...”⁵ başlığıyla Instagram’da paylaşır; kısa bir süre sonra maruz kaldığı trafiği de “İstanbul biz seni böyle de seviyoruz”⁶ başlığıyla yine Instagram’a yükler. Sonrasında ise dostlarıyla olan yorumlaşma süreci başlar. Bu süreçte de emojili, “klavye sürçme”li pek çok yorum okurun karşısına çıkar. Söz gelimi, baş karakterin dostu Işıl ile olan “yorumlaşma”sındaki ifadelere bakabiliriz:

“Twitter’a baktı. Facebook’a baktı. Sönüktü. Yok canım onun olayı Instagram’dı. Cansu’yu görünce Işıl durur mu; damlamış hemen: ‘ben de dmlyrm cnlarmmm.’ Canı sıkıldı. Yapacak bir şey yoktu. ‘Damla!’ diye yorum girdi.”⁷

Daha sonrasında hikâye baş karakteri, girdiği bir mağazadaki çantaların fotoğrafını çekip bunları Instagram’a “Hangiii?”⁸ başlığıyla yükler. Hemen ardından da aynı kanaldan yine çeşitli yorumlarla karşılaşır:

“Gömlek hazırmış. Kabine girdi. Önce Instagram’a baktı: Seçil, ‘sol baştaki beyaz; Kuzey, ‘kesinlikle yandan askılı olanı; Neco Kuzey’e yorum girmiş; ‘olummm ondan var onda; Yaprak, ‘Arizona Çölü temalı olanı.’ Mutlu oldu. Likealar düşüktü. Bu yaprak da her şeyi nasıl biliyordu.”⁹

“Sırtımdaki Ben” hikâyesinde, doktora tezi yazmak için eve kapanan ve

⁴ Cemal Şakar, *Kara*, İstanbul: İz Yayıncılık, 2016, s.43.

⁵ Cemal Şakar, *Adı Leyla Olsun*, İstanbul: İz Yayıncılık, 2018, s.57.

⁶ *age.* s.57.

⁷ *age.* s.58.

⁸ *age.* s.59.

⁹ *age.* s.60.

uzun müddet bilgisayar başında araştırmalarını sürdüren hikâye baş kişinin iletişim olanağı da sanal yöntemlerle belirir; fakat bu kez sosyal medya uygulamalarıyla/programlarıyla değil, akıllı telefondaki WhatsApp uygulamasıyla. Üstelik ekran görüntüsü de aynı tekniğin kullanıldığı diğer hikâyelerindeki aksine, doğrudan “ekran görüntüsü”yle estetik düzleme yansımaktadır. Arkadaşı Reyhan ile yazışmaları böylelikle okura “olduğu gibi” sunulur.

Elbette bu yazışmalarda da yine tipik olana uygun şekilde, acemice, gramer/ımla hatalarıyla malûl ve bol emojili bir dil ortaya çıkar. Örnek olarak hikâyedeki ilk “ekran görüntüsü”ndeki yazışmalara bakmak yeterlidir (hikâyedeki ekran görüntüsünü olduğu gibi almak teknik açıdan mümkün olmadığı için sadece yazışmaları buraya alıntılarla yetiniyoruz):

“-Canımmmm... Nasılsin ya? Özledim... Kaç gün oldu :/ ya çık gel ya da ben geleyim. Doktoranın canı cehenneme.. Kızımm sen bize lâzımsın :(((Hadi ama... Açsana yaa :(-Ben de özledim canım ya :* ama biliyorsun bu dönem bitirmem lazım. Güzün savunmaya girmek istiyorum. Şu iki ay herşey haram bana :’“(10

Yazarın, yazmış olduğu bir hikâye ile ilgili arkadaşlarından (Hasan Aycın, Akif Hasan Kaya, Ali Emre, Aykut Ertuğrul, Dilek Kartal, Osman Bayraktar, İsmail Isparta) gelen çeşitli yorumları ele aldığı ve doğrudan Cemal Şakar adıyla katıldığı “Utanç” hikâyesinde de sanal iletişim tekniği yine diğer hikâyelerdeki gibi farklı bir şekilde belirir. İlk olarak, hikâyede sanal iletişim tekniğinin somutlaştığı program/uygulama/site belirsizdir. İletişim açısından hangi kanalın kullanıldığı vurgulanmamıştır. İkinci olarak da söz konusu teknik, estetik düzlemin belli bir noktasında ortaya çıkan ve sınırlı bir zeminde kalan teknik olmaktan çıkar; tıpkı Mehmet Kahraman’ın “Bir Rüyanın Ömrü Kadar” hikâyesinde olduğu gibi, kurgunun başından sonuna kadar varlığını sürdürür. Bu açıdan sanal iletişim tekniğinin, Cemal Şakar’ın hikâyeleri arasında en yoğun şekilde kullanıldığı hikâyenin “Utanç” olduğunu söyleyebiliriz. Üçüncü olarak ise söz konusu teknik etrafında beliren yazışmalar, diğer hikâyelerdeki yazışmaların aksine, klavye sürçmelerinden, emojilerden, acemi yazımlardan görece arınmıştır. Bu duruma örnek olarak Hasan Aycın’ın iletisindeki ilk kısımlara bakılabilir:

“Sevgili Cemal;

Seni hem tema hem de biçim konusunda yer yer uyarıyordum. Nereye gidiyorsun böyle! diye az ihtar etmedim. Bir yerde ip kopacak, dağılacaksın ve seni kimse toplayamayacak demiştim. Gönderdiğin öyküde korktuğum başıma geldi. Öykünün bütün unsurları boncuk taneleri gibi her yana saçılmış.

Baştan söyleyeyim, benim öykü diye bildiğim şeyle hiçbir benzerliği yok bunun. Tema olarak da her şey anlatılmalı mı, bazı şeylerin üzeri örtülmeli mi diye hep düşünürüm. Seninle de bu ‘sınır mevzusunu’ çok konuştuk. Şimdi öykünü okuyunca iyice

¹⁰ age. s.80.

kani oldum ki her şey anlatılamazmış, anlatılmamalıymış.

(...)¹¹

Yine, Osman Bayraktar'ın iletisinin şu satırları da bize bu bağlamda bir fikir verebilir:

“Hem o acayib’ül mahlukat bölümleri bana gerçeklikten kaçışmış gibi geldi. Bir yanda pornografiye varan çıplak gerçeklik, diğer yanda fantastik bir dünya. Burada fantastiğe girmeni, çıplaklaştırdığın gerçekliğe kendinin bile dayanamaması olarak değerlendiriyorum.”¹²

Yazarın bu hikâyede söz konusu şekilde bir dili tercih ederek, sanal iletişim kanallarının -genelde görülen- savruk dilini mektup dilindeki düzenliliğe yaklaştırdığını ve dolayısıyla da bu açıdan sanal iletişim tekniğini, onun “ata”sı olarak değerlendirebileceğimiz mektup tekniği gibi kullandığını söyleyebiliriz. Ancak tekrar edelim: Bu hikâye, yazarın ilgili hikâyeleri arasında diğer yönlerden olduğu gibi bu yönden de bir istisnayı imlemektedir.

Son Dikkatler

Cemal Şakar'ın hikâyelerinde sanal iletişim tekniği, yukarıdaki alıntılardan ve yorumlardan da anlaşılacağı üzere, üslup açısından bir çoğulluk durumu yaratmakta ve anlatının estetik duygu ile beliren dili nezdinde bir “aykırı” noktayı teşkil etmektedir. Bu, çoğulculuğun temel unsur olarak belirlediği postmodernizmin estetiğine uygundur. Ancak söz konusu hikâyelerde sanal iletişim tekniğinin, postmodern estetikle çelişen bir durumu da ortaya çıkardığını görebiliriz. Şöyle ki yazarın sanal iletişim kanallarındaki savruk, “laubali” üslubu olduğu gibi hikâyelerinin kurgusuna aksettirmesi, genel itibarıyla anti-realist bir çizgi izleyen postmodern estetikle bir çelişki oluşturmaktadır. Nitekim bilindiği gibi postmodern estetik, gerçekliğin modernist estetikten sonra bir başka “aşılma” biçimini imler. Sanal iletişimdeki dil ile üslubun aynıyle kurguya aksettirilmesi ise gerçekliğin sınırlı açıdan da olsa yeniden “ele geçirilmesi”dir.

¹¹ age. s.129.

¹² age. s.134.

ALPAY DOĞAN YILDIZ

Gündelik Hayata Öykücü Dikkati: FATMA BARBAROSOĞLU'NUN MUTLULUK ONAY BELGESİ

Günümüzde, “içinde yaşadığı zamanı ve günlük hayatı gözlemleme, günlük hayatın insan ilişkileri üzerine düşünme, bu ilişkileri yorumlama ve bunlara dair teklifler getirme...” denince aklımıza gelen yazarlardan birisi de Fatma Barbarosoğlu’dur. Yazarın bunları sosyolog ve gazete yazarı kimliğinin getirdiği bir gereklilik olarak yaptığı düşünülebilir. Ancak, Barbarosoğlu’nu okurken “olmaması gerekenlerin olmasını ve insan ilişkilerinde *iyi* olanın, *güzelin* inşa edilmesini” kendisine dert edindiğini hissederiz.

Yazarın inceleme kitapları ve makaleleri olan *Moda ve Zihniyet*, *Şov ve Mahrem*, *İmaj ve Takva*’ya bir zihniyet çözümlemesi olduğu kadar bu zihniyeti inşa eden insan ilişkilerinin, gündelik hayatın yorumlanması, değerlendirilmesi olarak da bakabiliriz. Fatma Barbarosoğlu’nun gündelik hayatımıza dair yazdığı yazıların bir kısmının sonradan kitap haline geldiğini biliyoruz. 2002 yılında yayımlanan *Ramazannâme* (Barbarosoğlu, 2015) ve 2003 yılında yayımlanan *Yaşadığımız Şehir/Otobüsname*¹ (Barbarosoğlu, 2014) bu tür yazılardan oluşur. Yazarların süreli yayınlarda yazdıkları yazılar zamanla kitaplarda toplanabilir. Fatma Barbarosoğlu söz konusu yazılarını kitaplarda bir araya getirirken niyetinin yaşadığı günlük hayatı harflerle “kayda geçirmek” olduğunu söyler. 2002’de yayımlanan *Ramazannâme*’de şöyle diyor: “Elinizdeki kitaptaki yazılar son on yılın

¹ *Ramazannâme*, *Yaşadığımız Şehir/Otobüsname*, deneme olarak nitelenen kitaplar. Her iki kitabı okudüğümüzda gündelik hayatın içerisinde pek çok hayat sahnesi, hikâye anlatıldığını görüyoruz. Yazar *Otobüsname*’deki metinler için yol ve yolcu hikâyeleri nitelmesini kullanıyor ve “Orada yer alan tüm hikâyeler gerçek, iki olayın dışında hepsi benim tanıklığım. O iki olayın da birini arkadaşım birini ağabeyim anlattı” diyor (Erçetin, 2017). Gündelik hayatın içerisinde anlatılan bu hikâyelerin çoğunun bir hikâye kitabında yer alacak “edebi” hikâye kıvamında metinler olduklarını görüyoruz. *Otobüsname*’den bazılarını hatırlayalım: *Tanık*, *Görgü Dersleri*, *Herkesin Yolu Kendine*, *Kestane Kebap*, *Erkeklerin ‘İlmi’ Dünyası*, *Kitap Kurdu Kıymayı Unuttu*, *Tiktak Eşref’ten ‘İyi Yolculuklar’*, *Yazılı Kitabı Okumak Kolay...*, *Sadaka*, *Şimdi İstanbul’da Olmak Vardı*. Yazarın 2016 yılında yayımlanan *Hayat Teselli Olmaktır* adlı kitabındaki metinlerin pek çoğunun da yine “hikâye anlatmak” esasında meydana geldiklerini söyleyebiliriz.

ramazan tanıklıkları. Şehrimize, hanemize, gönlümüze doğan resimleri toplayıp harflerin gövdesine yüklemeye çalıştım. Yarının ‘Nerede o eski ramazanlar’ hayıflanması için henüz her şey yeni iken, bugüne dair iken kayda geçirdim. Nasıl yaşadığımızı, neden böyle yaşadığımızı, ramazana akseden görüntüler içinde düşündüm. Okuduğunuz her metin bendenizin İstanbul Ramazanları’na nazarıdır. Yaşadıklarımı, gördüklerimi, hissettiklerimi yazdım” (s.7). 2003’te yayımlanan, “Kitaptaki üç yazının dışındaki otobüsnâmelere bizzat kendim tanık oldum” dediği *Yaşadığımız Şehir/Otobüsnâme* için ise şunları dile getiriyor:

“Biraz sonra 1995’ten günümüze uzanan zaman içinde özellikle İstanbul’un sokaklarından, pazarlarından, otobüslerinden, vapurlarından, mesire yerlerinden yakın plan çekilmiş ‘yüzler’ üzerinde seyre daleceksiniz. Hikâyelerin çoğunu belki bir gün siz de yaşadınız. Belki birlikte yaşadık. ...Her hafta alışveriş yaptığınız semt pazarı, her gün vapura bindiğiniz iskele, otobüs beklediğiniz durak sizin için kalabalık bir fotoğraftı sadece. Onun için fotoğraftakileri tek tek insanlar olarak görmediniz. Hani herkesin durmadan söylediği ama neye benzediğini ve neyi kastettiğini kendisinin de bilmediği bir tabir vardır: ‘Sokaktaki adam.’ Otobüsnâmeler, yazılmaya başlandığı 1995 tarihinden itibaren zihinlerde muğlak bir resim olarak duran sokaktaki adamları aile albümüne taşımayı gaye edindi. İstedim ki, 2075 yılında, meselâ bir üniversite öğrencisi 20. yüzyılın sonlarındaki Türkiye’ye dair bir tat ele geçirmeye kalktığında; elinde bir duraklık malzeme olsun. Medyanın ‘anormal’ kahramanlarıyla muhayyilesinde tamamlamakta güçlük çektiği Türkiye fotoğrafı için, bir davranışlar albümü açılsın gözlerinin önüne. Tıpkı benim, Ahmet Rasim’in sokak satıcılarını anlattığı yazı ile birlikte birden bire netleşiveren muhayyilem gibi” (s.8).

Şaban Sağlık, Fatma Barbarosoğlu’nun ilk hikâye kitabı *Acı Deniz* yayımlandığında, yaklaşık yirmi yıl önce, “Fatma Karabıyık Barbarosoğlu, içinde yaşadığımız devri (günümüzü) anlattığından olacak, hikâyeleri için “*Rûznâme*” (Günlük) terimini kullanır” şeklinde bir tespitte bulunmuştu (Sağlık, 1999). Bugün de Nazife Şişman, onun yazarlığının önemli niteliklerinden birinin “gündelik hayata keskin dikkat” olduğunu söyler: [O], “sokaklardan vaka toplar”, “katılımcılık onun alameti farikasıdır âdetâ. Bir çiçekçi ile, esnaf ile, taksi şoförü ile, metrodaki Suriyeli çocuk ile... Sosyal bilimsel terminoloji ile her daim ‘katılımcı gözlemcidir’ Onda sosyal bilim imgelemine sıkışmayan, yani akademik katılığa ve klişelerin belirleyiciliğine teslim olmayan gözlem gücünü görmek beni hep şaşırtmıştır” (Şişman, 2018: 70-71). Yazar da Şule Kala ile yaptığı televizyon söyleşisinde malzemesinin “gözlem(leri), sokak, gündelik hayat” olduğunu söylüyor (Kala, 2018). Evet, *yaşadığı zamanı* anlatma, baştan beri, Barbarosoğlu hikâyelerinin önemli özelliklerindendir. Özellikle *Rüzgâr Avı*’nın (kitaptaki kimi hikâyeler arasındaki yapısal devamlılık da düşünüldüğünde) yazıldığı dönem (2010’lar)

Türkiyesini gözlemleyen, yorumlayan büyük bir hikâye olduğunu söyleyebiliriz.

Fatma Barbarosoğlu Kasım 2017’de yayımlanan yeni hikâye kitabı *Mutluluk Onay Belgesi*’nde şunları söylüyor: “Uzun bir süredir, Türkiye’nin doğal karşılaşma mekânlarını yitirışı üzerine düşünüyorum. Yaşadığımız şehirlerde, hatta köylerde bile diğerleri ile doğal ortamda karşılaşıp sohbet etme imkânından giderek mahrum kalıyoruz. Doğal olarak karşılaşmadığımız/karşılaşamadığımız diğerleri ile, sosyal medya ortamında ‘karşılaşıyoruz.’ Sosyal medya ortamı bizi, ‘beriki’ ve ‘öteki’nin keskin kılıcıyla kesiyor.” “Kendimizi yanlış temsiller üzerinden ifade ettiğimizi fark etmeksizin, başkasının gözündeki çöp ile alakadar olarak şikâyeti şikâyete ekliyoruz” diyen yazar “bizim şikâyete değil, hikâyete ihtiyacımız ” olduğunu söylüyor. Fatma Barbarosoğlu, aslında hayatı hikâye üzerinden gören bir geleneğe sahip olduğumuzu; ancak dijital kültür ile birlikte hikâyemizi, yani derdimizi anlatamaz hâle geldiğimizi...” dile getiriyor. Barbarosoğlu, “İnsan kalmak için, insan olmak için teknolojiyi zaruret miktarı kullanmak zorundayız. Zaruret miktarı herkes için farklıdır” dedikten sonra *Mutluluk Onay Belgesi* ile ne yaptığı hakkında şunları söylüyor: “Zaruret miktarını göstermek üzere, sosyal hayatın kelimeler üzerinden tasvirini yapıp, öykü olarak dikkatinize sundum. Bu kitapta yer alan öykülerin tamamı, hayatımıza giren televizyon, cep telefonu, internet ve sosyal medyanın getirdiği değişime/iletişimsizliğe temas ediyor” (Barbarosoğlu, 2017: 93-94).²

“Nasıl yaşadığımızı, neden böyle yaşadığımızı”, sosyal medyaya akseden görüntülerimiz; sosyal medya ve görsel medyayla ilişkimiz, sosyal medya ve görsel medya üzerinden birbirimizle olan ilişkilerimiz için de *düşünen* Fatma Barbarosoğlu, söz konusu görüntüleri, ilişkileri... *Mutluluk Onay Belgesi*’nde edebî hikâyelerle okurlarının dikkatine sunuyor.³ Bu hikâyeler vesilesiyle sosyal medyayla olan ilişkimiz üzerine düşünmemizi öneriyor. Barbarosoğlu bu isteğinin yanında, *Ramazannâme* ve *Yaşadığımız Şehir/Otobüsname*’de yaptığı şeyi (günlük hayata dair tanıklıklarını sözle kayda geçirmeyi) *Mutluluk Onay Belgesi*’yle de yapmayı istiyor. Gündelik hayattan alınan ve *Mutluluk Onay Bel-*

² Günümüz insanın; özellikle de “muhafazakarların” sosyal medya ile olan ilişkileri hakkında “Sanal Mahrem, Muhafazakarların sosyal medya profilleri” kapak başlığı ile çıkan Nihayet’in Şubat 2016 sayısının konuyla ilgili güzel bir dosya olduğunu söyleyelim.

³ Sosyal medyanın günlük hayatımızda yerini alması gerçeğini ve insan ilişkilerinde sosyal medyanın etkisini, yazarın yaklaşık beş yıl önce (2013’te) yayımlanan bir önceki hikâye kitabı *Rüzgâr Avı*’ndan hatırlıyoruz: Özellikle, *Her Sabah Paris* başlıklı bölümdeki *Her Sabah Paris* ve *Annem adına bir face hesabı açtım alt tarafı...* adlı alt hikâyelerde. Kitaptaki karakterlerden Füsün’un “blogger” yönünü hatırlıyoruz. Yine, son bölüm *Muhasebe*’de “Gitmiyorgibigittim.blogspot.com” başlığı bizi sosyal medyanın dünyasına götürür.

Burada şuna da dikkat çekelim: Anlatımına konuşma dilinin doğallığını ustalıkla taşıyan Barbarosoğlu, *Rüzgâr Avı*’nda orijinal yazımlarıyla verdiği sosyal medya terimlerini *Mutluluk Onay Belgesi*’nde söylendiği/konuşulduğu gibi vermiş: “feysbuk, vidyo, tivit, selfi...”. Bu tercihin anlatımın doğallığına katkı yaptığını söyleyebiliriz.

gesi'ndeki hikâyelerde yer alan topluma ait belli görüntüleri “bir hatıra olarak da tuttuğunu” ifade eden yazar (Kala, 2018) Hayriye Erçetin'e şunları söylüyor: “sosyal medyanın hayatımıza girdiği ilk dönem ile ilgili tanıklıklarımı kayda geçirmiş olmayı çok önemsiyorum. Bir sosyal bilimci olarak gündelik hayata dair arkamda veri bırakmaya gayret ediyorum. Bu anlamda öykülerin birinci kısmı tanıklığımın izlerini taşıyor” (Erçetin, 2017).

Mutluluk Onay Belgesi'nin en önemli özelliklerinden biri, yazarın ifadesiyle “ortak bir tema etrafında dolaşan, diğer öykü kitaplarına göre daha somut bir ortak temadan ilerleyen” (Kılıç, 2018: 70) hikâyelerden oluşması.⁴ Aynı ortak temada; deneme, gazete yazısı vb. yazılar yazılabilir. Yeri geldikçe, değişik zamanlarda, hikâyeler de yazılabilir. Ama aynı/yakın bir zaman diliminde, yazarın kendine ortak bir tema belirlemesi ve bu tema merkezinde hikâyeler yazması çok görülen bir şey olmadığı gibi zor ve riskli bir tercihtir. Çünkü aynı konuda yazılan ve bir kitapta toplanan hikâyelerde edebî değeri korumak hiç de kolay olmayacaktır. İşte, Fatma Barbarosoğlu'nun bu kolay olmayan şeyi hakkıyla yaptığını; “sosyal medya ile olan ilişkilerimiz” ortak teması etrafında dolaşan dokuz hikâyeyi bir kitapta bir araya getirdiğini, bu hikâyelerde edebî tadın kıvamından taviz vermediğini söylemeliyiz.

Sosyal medyada *görünmeyi*, *Mutluluk Onay Belgesi*'ndeki hikâyeler üzerinden ikiye ayırabiliriz. Bunlardan birincisi yazılı ya da görsel bir bilgiyi, çoğu zaman kendimizin de içinde olduğu bir görüntüyü paylaşmak şeklinde olandır. Bu paylaşımda/görünmede her hangi bir olumsuz niyet söz konusu değildir. Fakat böyle paylaşımlar/görünmeler bile aklımıza gelmeyecek olumsuz durumlara, başkalarının mağduriyetine yol açabilmektedir. Kitaptaki hikâyelerden *Cennetlik Arkadaşımız İçin Plaket Töreni*, *Caminin İçinde Güneş Gözlükleri ile Oturan Kadın*'ı bu tür görünme/paylaşım üzerinden okuyabiliriz. (İlk hikâyede bir arkadaşın arkadaşlarına teşekkür anını fotoğraflayıp paylaşımı, ikinci hikâyede bir çocuğun camideki mevlit anından bir görüntüyü paylaşımı, paylaşımı yapanın

⁴ “Ortak tema”lı hikâyelerden oluşan kitapta Barbarosoğlu yeni bir şey daha yapıyor. Kitaptaki hikâyelerin ilk bölümlerini gazetedeki köşesinde yayımlayan yazar, okurlarından hikâyelere bir son yazmalarını ister ve okurlardan gelen metinlerden bir seçkiye kitapta yer vereceğini söyler. *Mutluluk Onay Belgesi*'nin *Bir Hikâyenin Kaç Farklı Sonu Olur?* başlıklı bölümünde, yazarın başlattığı hikâyelere okurların yazdığı sonlar yer alıyor. “*Mutluluk Onay Belgesi* diğer öykü kitaplarınızdan çok farklı. Bu fark nasıl ortaya çıktı?” sorusuna şu cevabı veriyor yazar: “Sadece benim diğer öykü kitaplarımdan değil, aynı zamanda Türkiye’de bir ilk. Edebiyatçı kimliğim ile sosyolog kimliğimi okuyucuların sesleriyle birleştirerek ‘Türkiye’nin nefesini’ ortaya çıkarması anlamında” bir ilk. Sosyal medyaya ilk “daldığımız” anın davranış biçimlerini kelimeler üzerinden sabitlerken, yarım bıraktığım metinleri okuyucunun nasıl devam ettirdiğini de görmeye çalıştım *Mutluluk Onay Belgesi*’nde. Ama ben bu kitabın ikinci bölümünü esas olarak Edebiyat öğretmenleri ve Sosyal bilim öğrencileri için hazırladım. Edebiyat öğretmenleri için kompozisyon dersinde yol arkadaşı olsun istedim. Öğretmenler öğrencilere kompozisyon yazdırmak istediklerinde ellerinde bir “başlangıç” olsun istedim. Çünkü öğrencilerin başlamak ile ilgili sıkıntıları vardır. Başlanmış bir metinden yol alarak bir metin inşa etmenin zevkini aşılayabilir öğretmenler” (Erçetin, 2017).

dışında birilerinin mağduriyetine sebep olacak olaylara yol açar.)

İkinci tür görünmede ise görünenler arasında öne çıkma; hatta onları geride bırakma, güç ve iktidar devşirme, birilerini ezme niyeti vardır. Bu görünmede başkalarının özeli söz konusu niyetlere alet edilir. *Yumruk Yumruğa, Ninemin Emoji Sözlüğü, Mutluluk Onay Belgesi* hikâyelerini söz konusu niyetlerle yapılan görünmeler üzerinden okuyabiliriz.

Bu iki tür görünme merkezli hikâyeler ve yine sosyal medya da dâhil olmak üzere görüntülü medyayı da içine alan alanlarda görünme üzerinden şekillenen diğer üç hikâye (*Mutluluk Hakkı, #hırsızgozlerhırsızinkendisiolurmu; Sen, Ben, Cep Telefonu, Bir de Kahve*) ile kitaptaki bütün hikâyeler aslında bize, sosyal ya da görüntülü medya üzerinden ilişkilerimizde bir adabın, ahlakın olmadığını söyler.

Mutluluk Onay Belgesi'nin anlatılanlarından çıkıp anlatım/hikâye etme yönüne baktığımızda neler görmektediriz?

Teknoloji (onun bir parçası olan iletişim teknolojisi) ile olması gereken ilişkimizdeki “Zaruret miktarını göstermek üzere, sosyal hayatın kelimeler üzerinden tasvirini yapıp, öykü olarak dikkatinize sundum” (s.94) diyen yazarın hikâyelerinde günlük, bugün yaşadığımız hayatın içerisinde olan/olabilecek hikâyelerin, olağan doğallıkları içerisinde gösterildiğini; “doğallıkla ve aktüel”likle yoğrulmuş gerçekçi bir dil ile anlatıldığını görüyoruz. Kitaptaki hikâyelerin, içerisinde yaşadığımız günlük hayatta sıkça rastlayabileceğimiz, bizim de içinde olabileceğimiz sahneler olarak başladığını söyleyelim. Günlük hayatın içerisinde doğal bir kesit olarak başlayan hikâyelerin doğallığın bozulmadan ilgili ortak meseleye (sosyal medya /medya) bağlanan bir olay akışına dönüştürülmesi, hikâyeleri kurgularken karşılaşılan önemli meselelerden olsa gerek. Yazar, bu dönüşümü hikâyenin başında tesis edilen doğal akışı bozmadan yapıyor:

Mesela, ilk hikâyede (*Cennetlik Arkadaşımız İçin Plaket Töreni*) günlük hayatın içinden “iyi bir insan” tanıyoruz. Arkadaşları bu iyi insanın iyiliğini taltif etmek için kendi aralarında iyi niyetli küçük bir program hazırlarlar. Söz konusu programın görüntülerinin yine iyi niyetle sosyal medyada paylaşılmasıyla dönüşüm gerçekleşir, olayın akışı değişir. Üçüncü hikâyede (*Ninemin Emoji Sözlüğü*) hikâyenin başından itibaren sosyal medya masumane bir yüzle yaşlı iki karakterin gündemindedir. Hikâyenin sonunda sosyal medya, karakterlerden birinin istemediği tarzda sosyal medyaya dâhil edildiğini görmesiyle, doğal bir olay akışıyla, üzerinde düşünülmesi istenen başka bir yüzle hikâyeye dâhil olur. Yine mesela, altıncı hikâyede (*Caminin İçinde Güneş Gözlükleri ile Oturan Kadın*) sosyal medyada kötü niyetli olmayan bir fotoğraf paylaşımı yoluyla olaya dâhil olur ve olayın akışı değişir. Yani, hikâyelerde sosyal medya gerçeğinin olay akışına dâhil olması yaşadığımız hayattaki doğallıkta olur.

Mutluluk Onay Belgesi'nde zamanın yavaşlatıldığı, okura gösterilen sahneler günümüz hayatının içinde olan; kimi zaman bizim de dâhil olduğumuz ya da seyrettiğimiz, “günlük hayattan” (Daniş, 2018: 66) sahnelerdir. Mesela, ikinci hikâyedeki (*Yumruk Yumruğa*) toplantı, üçüncü hikâyede (*Ninemin Emoji Sözlüğü*) pastanede oturan iki yaşlı kadın, dördüncü hikâyede (*Mutluluk Onay Belgesi*) mağazada kasada sıra bekleme anı, beşinci hikâyede (*Birlikte Bir Selfimiz Olsa Şöyle*) havaalanında bekleme anı, altıncı hikâyede (*Caminin İçinde Güneş Gözlükleri ile Oturan Kadın*) camide mevlit sonrası ikram, yedinci hikâyede (*Mutluluk Hakkı*) metro yolculuğundaki değişik ‘an’lar, sekizinci hikâyedeki (*#hırsızgozlerhırsızinkendisiolurmu*) toplantı ve son hikâyede pastane sahnesi (*Sen, Ben, Cep Telefonu, Bir de Kahve*) günlük hayatta dâhil olduğumuz, varlığına tanık olduğumuz doğal sahnelerdir.

Barbarosoğlu, kitaptaki hikâyelerin gündelik hayattaki tanıklıklarından beslendiğini, hikâyelerin ilk bölümlerinin “gerçek” hayattan geldiğini söylüyor (Kala, 2018; Erçetin, 2017). Burada karşımıza şu soru çıkıyor: Yazarın yaptığı hayatın içinde zaten var olan sahneleri anlatmak mıdır? Bir yönüyle, “Evet”. Ama şöyle: Yazarın yaptığı hayatın içinde var olan, tanık olduğu ve kendi ifadesiyle “zaptetmeye” (Kala, 2018) çalıştığı sahneleri var olma doğallığında aktarırken bu sahneleri belli bir bakış açısından yorumlamaktır. Anlatmak bir anlamda yorumlamak; anlatılana anlatanın kendisini katması demektir. Anlatıcının ilgili sahnede yer alan kişilere, onların yaptıklarına dair yorumları günlük hayata dair bu sahnelerle anlatılanla birlikte yeniden bakma, onun gösterdikleri üzerinde düşünme imkânı verir okura. Hikâyeler günlük hayattan besleniyor, malzemesini günlük hayattan alıyordur. Günlük hayattaki sahnenin günlük hayatın doğallığında anlatılabilmesi onlara edebî bir tat verirken, anlatım sürecine dâhil edilen yorum, bakış açısı; bizi edebî tat içerisinde düşünmeye davet eder.

Bu noktada, “edebiyat ve güncellik”, “sosyal bilimsel eser ve edebîlik/öyküsel anlatı” ilişkisi hakkında Nazife Şişman’ın sözlerine kulak verelim: “bir edebî eserin güncelin içinden seslenmesi onun edebîliğine zarar vermeyeceği gibi edebî bir anlatı ve öyküsel bir dil de bir çalışmanın sosyal bilimsel kıymetine hâlel getirmez. Sennett’e kulak verecek olursak, anlatı aracı olmaksızın toplumsalı anlama imkanımız olmaz zaten. İnsanlar gerçekliği hikâyeler ile kavrarlar, bu sebeple ancak gündelik hayatlarına dair anlatılar ortaya koyabilirlerse geleceğe yönelik stratejik adımlar atabilirler” (Şişman, 2018: 69). Şişman, *Mutluluk Onay Belgesi*'nde anlatılanların “yazarın doğrudan gözlemlediği olayların öyküleştirelmiş tasviri” olduğunu ve Barbarosoğlu’nun bu tasvirlerle “gündelik hayatın dijital kültüre yaslanan değişiminin izini sürdüğünü” söylüyor (Şişman, 2018: 69). Buradaki anahtar ifadelerden biri, günlük hayata dair dikkatlerin “öyküleştirelmiş tasvir” ile yeniden anlatılması/yorumlanması;

yani edebiyatın anlatma vasıtalarından biri olan hikâyenin imkân ve gücüyle anlatılmasıdır. Nitekim yazar da “tanıklığımı öykü dilinin bütün imkânlarını kullanarak kayıtlara geçirdim” diyor (Erçetin, 2017).

Günlük hayata dair dikkatlerin edebî “hikâye” kıvamına dönüşebilmesinde yazarın gücü, anlatıcının günlük hayatı edebiyat tadında “yorumlayıcı” anlatımı önemlidir. Yazarlar yaşadığımız günlük hayata dair bir bakış açısı geliştirir, bu bakış açısından edebî anlatımın imkânlarını kullanarak hikâyeler anlatırlar. İçerisinde olduğumuz hayata, o hayat içerisindeki kendi yerimize hikâyeler dolayımında bakmaya davet ederler bizi. Bu konuda önemli olan hususlardan biri, günlük hayatta rastlayabileceğimiz hayat sahnelerindeki insanların iç gerçeklerine edebî gerçekliğin mantığı ve imkânlarıyla nüfuz edebilmemizdir. Fatma Barbarosoğlu bu açıdan gerçekten de güçlü bir kalemdir. İfade etmeye çalıştığımız konuyu şöyle örnekleyelim:

Caminin İçinde Güneş Gözlükleri ile Oturan Kadın’da gördüğümüz, mevlit ya da başka bir vesileyle ikram anına şahit olmak günlük hayatımızda olağan bir şeydir. Anlatıcı, bir taraftan bizim de görebileceğimiz bu sahneyi anlatırken diğer taraftan bizim göremeyeceklerimizi bilemeyeceklerimizi de anlatır. İşte söz konusu sahneyi günlük hayatın tanıklığından edebî kurguya ve havaya taşıyan, sahnenin göremeyecek ve bilemeyeceklerimizin de katılarak *anlatıcının yorumu*yla anlatımıdır. Bu anlatımla, başta mevlit sahibi Mahinur Hanım olmak üzere sahnenin katılımcılarını daha iyi tanıma, onları tanıyarak kendi hayatımıza bakma imkânı elde ederiz. Yine *Mutluluk Hakkı*’nda Marmaray’da rastladığımız kına yeşili tülbentli Teyze, her gün Marmaray’a binen binlerce insandan biridir. Bu Teyze gibi eşi hastanede olan, çocuklarını zor şartlarda büyütüp okutmuş; ancak büyütülüp okutulan, kendi evlerini kuran çocuklarından gereken ilgiyi göremeyen yüzlerce kadın/anne vardır. Bu *genel ve sıradan* olan içerisinde yaşlı kadınla yaptığı yolculukta *anlatıcının kadına dair dikkatleri, kadının anlattıklarını bize anlatma tarzı* “kına yeşili tülbentli kadın”ı farklı yapar; onun günlük hayattaki hikâyesini edebî hikâyeye taşır. Bu elbette kolay bir şey değildir. Yazar, yaşlı kadının insani yönlerini; acılarını, tecrübelerini, kırgınlıklarını, gurur duyacağı şeylerini... kısa yolculukta bize gösterir. Gösterdiklerine bizi ikna eder. Diğer taraftan, yaşlı kadının hikâyesini bize anlatan anlatıcının kendi hikâyesi de (özellikle hikâyenin sonunda o akşam televizyonu açmama tavrı) ayrıca üzerinde durulmaya değer bir hikâyedir.

Yazar; insana ait bir anlık görüntü üzerinden söz konusu insan ve o insanla benzer durumda olan pek çok insan hakkında oldukça anlamlı şeyler söyleyebiliyor. Bu da Fatma Barbarosoğlu anlatımının önemli ve güçlü yönlerinden. Mesela, Marmaray’da yolculuk edilen yaşlı kadının tülbentiyle olan bir anlık ilişkisi [“Başının örtüsünü açıp tekrar bağlayıncaya kadar geçen zaman” (s.60)

] normal bir bakışa hiçbir şey söylemezken anlatıcı karakter bu bir anlık ilişki-de/hareketle neler neler görebiliyor. İşte herkesçe görülemeyen bu görülenler ve görülenlerin anlatım tarzı, gerçek hayata ait tanıklıkları edebî olana taşımada etkili olan hususların başında yer alır: [Yaşlı kadın, metro istasyonunda yürürken o an icra edilen müziği duyar] “Tulumun sesini duyunca olduğu yerde durup, yanaklarının içine sokuşturduğu tülbent uçlarını açıp, tekrar yerleştirmeye koyuldu. Müziği biraz daha dinlemek istediğini anlamıştım. Baştaki tülbentin uçlarını salıp tekrar bağlamaya girişme, tarlada çalışan, evlere temizliğe giden ya da konfeksiyon atölyelerinde çalışan kadınların bir anlık durmalarını, kesintisiz mesai içinde bir anlık soluklanmalarını affettirecek bir harekettir. Affettirecek evet. Çünkü onlara verilen hayat, ‘suçlarını’ affettirmek üzere gösterecekleri gayrete ayarlı bir hayattır. Ömürleri hiç işlemedikleri suçların kefaretinin çekmekle geçmiştir. Hayat boyu yaptıkları her şeyi izah ede ede yaşamak zorunda olan kadınlardan biri olmalıydı başındaki saç miktarı dert ile beş çocuk büyütmiş olan bu kadın” (s.59-60).

Mutluluk Onay Belgesi’ndeki hikâyeleri okuduğumuzda yazarın hikâye kurgularında şöyle bir şey yaptığını da hissediyoruz. Genellikle yavaş bir akışla ilerleyen hikâyelerin yukarıda işaret ettiğimiz dönüşüm anlarından (olayın akışına sosyal medyanın girmesiyle) sonra birden hızlandığını, daha farklı bir kıvama, havaya büründüğünü fark ediyoruz. Bu durum özellikle bazı hikâyelere iki farklı ritim katıyor. *Cennetlik Arkadaşımız İçin Plaket Töreni, Yumruk Yumruğa, Caminin İçinde Güneş Gözlükleri ile Oturan Kadın, Sen, Ben, Cep Telefonu, Bir de Kahve* adlı hikâyelerde bu yapı çok daha belirgin. Sosyal medyada sakinliğin dilinin değil hızın esas olduğunu söyleyen (Kala, 2018) yazarın bu hikâyelerinde, olayın akışına sosyal medyanın ve bazı hikâyelerde görüntülü medyanın (*Cennetlik Arkadaşımız İçin Plaket Töreni, Yumruk Yumruğa; Sen, Ben, Cep Telefonu, Bir de Kahve*) dâhil olmasıyla hikâyedeki sakin havanın değiştiğine, olayların hızla akmaya başladığına şahit oluyoruz.

Sosyal medyasız ya da en azından “zaruret miktarınca” sosyal medyanın dâhil olduğu hayatın daha insani, samimi, içten olduğu genel kabulünden yola çıkarak *Mutluluk Onay Belgesi*’nde söz konusu yapıdaki hikâyelerin (önce sosyal medyasız olay akışı, sonra olaya sosyal medyanın dâhil oluşu) ilk bölümlerinin daha sıcak olduğunu söylemek yanlış olmaz. İkinci bölümlerde ise sosyal ve görüntülü medyanın hızla yarışa, rekabete, görünmeye, öne çıkmaya... dayalı havasını hissederiz. Yazar her iki havayı da anlatıma taşır.

Medyasız ve Son On Beş Dakika romanlarında gördüğümüz, (görsel basın anlamında) medya konusunun mesele edilmesini *Mutluluk Onay Belgesi*’nde de görüyoruz. Haber adı altında insanların özellerine, mahremiyetlerine girilmesi; insan hikâyelerinin hoyratça pazarlanması kitaptaki hikâyelerde eleştiri-

rilir. Bunları yapan medya çalışanları, anlatıcı ya da muhatapları olan hikâye karakterleri tarafından (anlayacak birikimleri olmasa da) ince ince eleştirilir.

Fatma Barbarosoğlu, önceki hikâyelerinden alışık olduğumuz ve *Rüzgâr Avı*’nda üslubuyla iyice kaynaşan kimi anlatım tekniklerini *Mutluluk Onay Belgesi*’nde de kullanıyor. Mesela; *Sen, Ben, Cep Telefonu, Bir de Kahve* hikâyesinde *tek taraflı diyalogu*; *Birlikte Bir Selfimiz Olsa Söyle* ve *#hırsızgozlerhırsızinkendisio-lurmu* hikâyelerinde *okurla diyalogu* buna örnek verebiliriz. Gözlemdeki ustalık; gözleneni birkaç cümle ya da nitelemeyle verebilme de *Mutluluk Onay Belgesi*’nin anlatım özelliklerinden. Hikâyelerdeki anlatım teknikleri ve tercihleri anlatımın doğallığının bir parçası oluyor; anlatımın doğal akışı içerisinde göze batmıyor ki bu iyi bir anlatım için önemli bir husustur.

Yoğun, kısa, etkili; yer yer bir anda anlaşılması zor, şiirsel, güçlü ifadeler de Fatma Barbarosoğlu okurlarının alışık olduğu üslup özelliği olarak *Mutluluk Onay Belgesi*’nde sıkça karşımıza çıkıyor:

“hoca efendi acının rengine bulanmış bir ses ile dua ediyor” (s.52). “sormak ile sorgulanmak arasındaki bağlantıyı, bu yeşil tülbentli kadını dinlerken öyle derinden hissettim ki” (s.61). “Gelin yurt dışına da gitti. Kendi hayatına sarılmayı bilmiyor. Hep başkalarına imreniyor” (s.62). “tam da çalıştığı yerden soru çıkmış nasipli bir öğrenci gibi baktı yüzüme. Işıl ışıl ama kederli gülümsedi” (s.63). “Bizim mutluluğumuzda başkalarının payı vardır. O payı vermezsek ne biz mutlu oluruz ne cemiyet” (s.64). “Dilimizde en çok gezdirdiğimiz bizi en çok hayal kırıklığına uğratan mı oluyor?” (s.65). “Benim kendisini beklediğimi görünce içinde yol aldığı gitarlı oğlunun hikâyesinden, kızının hikâyesine sarılarak çıkmayı denedi. ‘Büyük kızım’ dedi. Sustu sonra. Bir hikâyeden bir hikâyeye kaçmanın da çözüm olmadığını mı anlamıştı? Eee büyük kızın diye üstelemedim. Havaya astığı yarım cümlesini aşağı indirmeye çalışmadım. O cümle, güneşli bir günde bahçeye asılmış çamaşır misali uçuşmaya devam edebildi” (s.60). “Ben onun içime bıraktığı cümleyi dallanıp budaklandırırken.....” (s.62).

Rüzgâr Avı’nda iyice belirginleştiğine şahit olduğumuz, Fatma Barbarosoğlu anlatımına dair bir başka özellik ise varlıkları; özellikle karakterleri dikkat çeken (ya da anlatıcının dikkatini çeken) bir iki görünür yönleriyle tanımlaması; hatta adlandırması. İlgili anlatımda, her zaman olmasa da, verilen *bu görünüşlerin ilgili kişiye yakışmadığı* bakışını sezeriz demek yanlış olmaz. Söz konusu bu anlatım *Mutluluk Onay Belgesi*’nde daha çok tercih edilmiş. Aslında bu tanımlamaların günümüz insanının günlük tanımlayıcı bakışını yansıttığını da söyleyebiliriz: “kına yeşili tülbentli kadın, kırmızı başörtülü kadın” (s.23), “ak saçlarını tepesine topuz yapmış olan” (s.29), “yarı kırçillı kısa saçlara sahip olan” (s.29), “kırmızı yelekli, kırmızı ojeli (70’lik hamfendi)/ kadın” (35), “krem pardösünün üzerine gece mavisi başörtü takmış olan kadın/hacı anne”

(s.38), “siyah üzerine sarı sıvanmış saç(lı kadın)” (s.43),” siyahın üzerine siyah sıvanmış düz uzun saçlı” (s.43), “kumral saçından bir tutamı tepesinde toplayıp gerisini serbest bırakmış altmış yaşlarında kadın” (s.45), “evveli bıyıklı ahiri bıyiksız adam” (s.45), “kırmızı şişme yelekli, altın saçlı genç” (s.47). Anlatıcının gördüğü bu nitelikler, (çoğu zaman) aslında ilgili karakterlerin dikkat çekme, görünme arzularına işaret eder demek yanlış olmaz.

Bir anlatım tercihi olan söz konusu tanımlayıcı ifadeleri, hikâyelerin meselesiyle de ilgili olan bir tercih olarak yorumlayabiliriz: Hikâyelerde varlıkların (daha çok insanların) bize gösterilen görünümünün, iletişimin sembolik görünümünden yapıma noktasına geldiği sosyal medyanın sembolik görüntüleri (emojiler) gibi temsili anlamları üzerinde durulabilir: “yarı kırçılı kısa saç”, “kırmızı yelek, kırmızı oveli 70’lik hanımefendi”, “(kına yeşili) tülbentli kadın”, “kırmızı başörtülü kadın” vb görüntüleri de muhababında ilk anda bir izlenim, bir anlam çağırıştırır.

Mutluluk Onay Belgesi’nde özellikle iki hikâyedeki *sürpriz* unsurunun etkileyciliğinden de söz edelim: *Mutluluk Hakkı*’nda “kına yeşili tülbentli” Teyze, hayat tecrübesiyle anlatıcıyı ve okuru etkiler. Yolculuk biterken Teyze’nin anlatıcıyı akşam televizyona çıkacak oğlunu seyretmeye davetini muhtemelen birçok okur hiç beklememiştir. *Sen, Ben, Cep Telefonu, Bir de Kahve* hikâyesinde pastanede farklı bir merakla takip ettiğimiz kadının pastane öncesi hikâyesi okuru daha da şaşırtan, sürpriz gelişmelerle kurgulanmış.

Okunan, dinlenen, seyredilen... hikâyeler okurda bir boşluk, yarım kalmışlık duygusu bırakabilir. Bu duygu, kimi hikâyelerde daha çok hissedilir. Okur, özellikle de benimsediği karakterlerin yaşanmış ve yaşanacak; ancak hikâyede anlatılmayan hikâyelerini merak eder. *Mutluluk Onay Belgesi*’nde Postacı İhsan, Mahinur Hanım, Marmaray’da karşılaşılın Teyze vb. ana karakterlerin hikâyelerinin devamı doğal olarak merak edilebilir. *Mutluluk Onay Belgesi*’nde ise şöyle bir şey de var: Yazar bazı hikâyelerde, hikâyenin başında okuru öyle bir öykünün içine çekiyor ki kurgunun söz konusu öyküyü bırakıp başka tarafa yönelmesini okur hüznle kabullenmek zorunda kalıyor. Tadı damagında kalan hikâyeleri, onların karakterlerini merak ediyor: Mesela *Caminin İçinde Güneş Gözlükleri ile Oturan Kadın*’da Barbaros Hayrettin Mahallesindeki insanlara dair hikâyeler, *#hırsızgözlerhırsızınkendisiolurmu*’da Nezihe’nin çocukluk hikâyesi anlatılmaya devam etsin istiyoruz.

Dünyayı *kalbi olanlar ve kalbi olmayanlar* (Barbarosoğlu, 2016: s.41) diye ikiye ayıran Fatma Barbarosoğlu’nun bu hikâye kitabında da kalbi olan ve kalbi olmayan insanlar tanıyoruz. *Mutluluk Onay Belgesi*’nde sosyal medya ve medyanın içerisinde yer alan pek çok karakterin bir kalbe sahip olduklarını hissetmiyoruz. Bizim, kalbi olanları, iyileri tanımaya daha çok ihtiyacımız var.

Mahinur Hanım, Mebrure, Yeşil Tülbentli Teyze, Postacı İhsan, Ayhan Sürmeli ve anlatıcı iki kadın karakter (*Mutluluk Onay Belgesi* ve *Mutluluk Hakkı* hikâyelerinin anlatıcıları) *Mutluluk Onay Belgesi*'nde tanıdığımız, iyi ki bu insanlar var dediğimiz kalbi olan kişiler. Hele, Ayhan Sürmeli hepimizi şaşırtıyor. Ve merak ediyoruz, ondaki ahlak nasıl oluşmuş ve bozulmamış. Kitapta, hikâyesinin anlatılmayan kısmını merak ettiğimiz kişilerden birisi de Ayhan Sürmeli.

Fatma Barbarosoğlu hikâyelerinde kadınların daha ön planda olduğunu biliyoruz. Yazarın önceki kitaplarında olduğu gibi *Mutluluk Onay Belgesi*'nde “kalbi olan”; bilge, olgun, tecrübe sahibi, başkalarının derdini dert edinen, çilekeş, görünmeyi ve yaptıklarını gösterme arzusunu öne almayan, görmemeleri gerekenleri görme isteğinde olmayan (*Mutluluk Hakkı*'nın anlatıcısının akşam televizyona bakmama direnişi hepimize ne çok şey söyler)... kadınlar tanıyoruz: Mesela; *Caminin İçinde Güneş Gözlükleri ile Oturan Kadın*'da Mahinur Hanım ve Mebrure, *Mutluluk Hakkı*'nda kına yeşili tülbentli Teyze, *Mutluluk Onay Belgesi*'nde Nurten Hanım ve onu bize anlatan anlatıcı/İmdat Hanım.

Yazar, hikâye türünün “sınırlı” çerçevesi içerisinde okurunu karakterlerinin söz konusu niteliklerine ikna etmedeki ustalığını bu kitabında da gösteriyor. Bu ikna etmede, gerek hikâyeyi anlatanın karakterler hakkındaki bilgilendirici, tanımlayıcı sözlerinin ve gerekse ilgili karakterlerin kendileri hakkındaki sözlerinin tesiri çok önemli.

Mesela; Mahinur Hanım hakkında, onu bize tanıtan bir başka kadının şu sözleri: “Hayatı başkalarına ikram etmek üzere omuzuna bir yük gibi kondurmuş bu kadın” (s.50), “Hayatı, bir düzen olarak, kendi üzerine aldığı fedakârlıklarla herkese ikram etmeye çalışan Mahinur Hanım” (s.51). Mahinur Hanım/Yenge'nin “ölüm de teselli insana; çok şükür toprağın koynuna büsbütün yerleştirdik” (s.51) sözü [bu sözdeki anlamın (teselli ve şükrün) İmam'ın hikâyesi ile ortaya çıkışı]. Marmaray'da tanıdığımız kına yeşili tülbentli Teyze'nin sözleri: “Şükür Rabbime. Beş çocuk doğurdum, büyüttüm, hepsini okuttum. Saçımın adedi kadar dert ile büyüttüm. Emme BÜYÜTTÜM!” (s.59) “Oğlum ayran gönüllü. Boşanmak istiyor. Şimdi gençler hoşlanmayı sevgi sanıyor. Hoşlandığın şeyden bir bakarsın hoşlanmaz olmuşsun. Sevgi öyle değildir. Sevilenden vazgeçilmez.” (61). “Bir gün dinlenemedim. Evlere temizliğe gittim. Gece yaralarına kadar apartmandakilerin köpeklerini gezdirdim” (s.60). Anlatıcının bu Teyze hakkındaki pek çok kadını düşünmemizi de öneren şu sözleri: “Hayat boyu yaptıkları her şeyi izah ede ede yaşamak zorunda kadınlardan biri olmalıydı” (s.60). Yazarın, çok önem verdiğini bildiğimiz (Kala, 2018) “sözlü kültür”ü özellikle Mahinur Hanım ve kına yeşili tülbentli Teyze'nin sözlerine çok iyi taşıdığına şahit oluyoruz.

Çoğu zaman “mahremiyetin ihlal ve imha edilmesi”nin söz konusu ol-

duğu (Kala, 2018) dijital iletişimle (sosyal medya ve medya) olan ilişkilerimizi hikâyelerle bize gösteren *Mutluluk Onay Belgesi* bir taraftan da bir dijital iletişim adabının, ahlakının nasıl olacağı konusunda düşünmemizi istiyor. Hikâyelerde tartışılan meseleler bizim de gündemimizde olan meseleler. Biz de sosyal medya ile ilişkilerimiz üzerine konuşuyor, bu konuda pek çok yazı okuyoruz.⁵ Ancak bir meselenin hikâye ile anlatılması; tartışılması elbette daha başka bir şey. Nazife Şişman'ın "İnsanlar gerçekliği hikâyeler aracılığı ile kavrarlar" (Şişman, 2018:69) vurgusunu tekrar hatırlayalım. Bir hikâye, ilgili meseleye *yavaşlayarak* baktırır bizi. Yavaşlık, mesele üzerinde durmamıza; olay ise meselenin somut, canlı, yaşanan bir şey olduğunu görmemize imkân sağlar. Barbarosoğlu'nun bu kitabı, hayatımızda *kullandığımız* her şeyde olması gerektiği gibi dijital iletişimde de (teknolojinin dışında kalmadan) "zaruret miktarı kullanma ölçüsünü" esas almamızı önerir. Ahlakın başlangıcı olan *nezaket* ve *mesafenin* (Daniş, 2018: 67; Kala, 2018) dijital iletişime de taşınması gereğini teklif eder. Yazarın Seval Şahin'e söylediklerinden "Gerçek bu" demeyi değil "Böyle bir şey var" demeyi önemseydiğini, "mesaj vermekten korktuğunu" hatırlayalım (Şahin, 2017) ve sonra şöyle diyelim: *Mutluluk Onay Belgesi*'ndeki hikâyelerde, sosyal medya adap ve ahlakın temelinde sosyal medyayı kullanmada zaruret miktarını ölçü almanın, nezaketin, mesafenin, "mahremiyetin ihlal ve imha edilmemesi" özeninin yer alması gereği sezdirilir.

⁵ Mesela, İbrahim Tenekeci "*Bazı Yeni Konular*" başlıklı yazısında yeni devrin gerçeklerinden sosyal medya ve cep telefonları ile olan ilişkimiz üzerine olan yazısında, bu konuda bir "kültürün, adabının, hukukunun oluşması" gereğinden söz eder:

"(SOSYAL MEDYA) Artık hayatımızda sosyal medya var. Dünya pazarı büyük ölçüde buraya kuruyor. Cep telefonumda internet yok ama twitter kullanıyorum. Yazı linki vermek, duyuru yapmak için. Ah o mecburiyetler. Hep beraber görüyor ve yaşıyoruz. Eleştiri adı altında hiç tanımadığımız insanları kaba bir dille taciz ediyoruz. Müstear isimle ve kirli niyetle hesap açıp başkalarına tasallut oluyoruz. İtibar suikastleri yapıyor, kamuya açık hâlde iftira atıyor, algı operasyonlarında bulunuyoruz. Yalan, yanlış ve yanıltıcı haberlerle insanları yanıltıyoruz. Yüce Kitabımızda belki sosyal medya yok ama kul hakkı var. Gıybetin ve fitnenin neye karşılık geldiği var. Yalanın yıkıcılığı var. Sosyal medyanın faydaları elbette çok. Kötüye kullanılması hâlinde, toplumsal bağlarımızı zedeleyen, husumeti çoğaltan, ilişkileri bitiren bir etkiye neden oluyor. Akademisyeninden âlimine kadar derinlikli isimlerden ricamız, bu konuya çalışmalarını. Çağın gelirken getirdiği çetin sorunlardan birinden bahsediyoruz.

(CEP TELEFONLARI) Telefon görüşmelerini kaydeden uygulamalar oldukça yaygın hâle geldi. Yüz binlerce insanın bu programı telefonuna indirdiği, yüklediği söyleniyor. Karşımızdaki insanla konuşurken, sesimizi kaydettiğini bilmiyor olabiliriz. Mahrem şeyler paylaşabiliriz hatta. Bütün bunların bilginiz dışında ve muhtemelen bize karşı kullanılmak üzere kaydedildiğini düşünelim. Üstelik tanıdığımız biri, hatta akrabamız, arkadaşımız tarafından. Ne acı. Bu durum, konunun sadece bir yönü. Çok sık başımıza gelen bir husus var: Bazı gencecik ve tertemiz kardeşlerimiz, izin almadan ve habersiz bir şekilde cep telefonu ile çekim yapıyor. Sesli ve görüntülü kayıt. O esnada ne konuşuyor, nasıl görünüyoruz, Allah bilir. Maalesef ortak mekânlara gidemez hâle geldik. Evet, incelikler. "Bedavam var" diyerek öylesine arayanlara, sürekli gereksiz mesaj gönderenlere gelmedik daha. Cep telefonu da bizim için yeni sayılır. Hayatımıza kolaylık getirdi. Öte yandan, bunun da bir kültürünün, adabının, hukukunun oluşması gerekiyor. Bu konu, sadece bilişim uzmanlarına bırakılamaz. Çünkü içinde ahlaktan psikolojiye kadar birçok başlık barındırıyor" (Tenekeci, 2018).

Nazife Şişman'ın tanımlayıcı tespitlerinden katkı alarak Fatma Barbarosoğlu "güncelliğin içinden seslen"; ancak güncelliği içinden seslenme "edebîliğine zarar getirmeyen" hikâyelerle bizi meselenin içine çeker diyelim. Sözü, Şişman'ın yazarın üslubu ile ilgili şu sözlerini *Mutluluk Onay Belgesi* için de söyleyeceğimizi belirterek bağlayalım: "Okurken aldığınız lezzet, kitabın kapğını kapattığınızda buharlaşıp gitmez. Çünkü sözcüklerin büyüünden, üslup ve kurgudan ibaret değildir okuduklarınız. Bir mesele, bir dert, bir şey anlatmaktadır yazar. Bu yüzden kitabı okurken başlayan düşünce yolculuğu ve his yoğunluğu bizimle kalır. ...Barbarosoğlu'nun hemen bütün metinleri ama özellikle roman ve hikâyeleri zihninizi kurcalayacak fikirler doğurtur; ama ondan da önemlisi kalbinize dokunur" (Şişman, 2018:70).

Kaynaklar:

- Barbarosoğlu, Fatma (2014). *Rüzgâr Avı*, İstanbul: Profil Yayıncılık.
- Barbarosoğlu, Fatma (2014). *Yaşadığımız Şehir/Otobüsname*, 3. Baskı, İstanbul: Profil Yayıncılık.
- Barbarosoğlu, Fatma (2015). *Ramazannâme*, 2. Baskı, İstanbul: Profil Yayıncılık.
- Barbarosoğlu, Fatma (2016). *Hayat Teselli Olmaktır*, İstanbul: Profil Yayıncılık.
- Barbarosoğlu, Fatma (2017). *Mutluluk Onay Belgesi*, İstanbul: Profil Yayıncılık.
- Daniş, Münire (2018). *Fatma Barbarosoğlu ile Söyleşi*, *İtibar*, Ocak, Sayı: 76.
- Erçetin, Hayriye (2017). *Fatma Barbarosoğlu ile Söyleşi*, *Yeni Şafak Kitap*, 4 Kasım, (<https://www.yenisafak.com/hayat/sosyal-medya-tanikligimi-kayda-gecirdim-2807478>)
- Kala, Şule (2018). *Eksen İnsan*, TRT Diyanet TV, 130. Bölüm. (<https://www.diyaret.tv/eksen-insan/video/eksen-insan-130-bolum--mutluluk-onay-belgesi>)
- Kılıç, Rüveyda Durmaz (2018). *Fatma Barbarosoğlu ile Mutluluk Onay Belgesi (Söyleşi)*, *Heceöykü*, Nisan-Mayıs, Sayı: 86.
- Nihayet Dergi (2016), Şubat, Sayı:14.
- Sağlık, Şaban (1999). *Âlime Ve Edibe Kimlikleriyle Fatma Karabıyık Barbarosoğlu*, *Kafdağ*, Nisan.
- Şahin, Seval (2017). *Fatma Barbarosoğlu ile Edebiyat ve Sınıf Kültürü Üzerine*, *Günün ve Güncelin Edebiyatı*, *Açık Radyo*, 10 Ağustos. (<http://acikradyo.com.tr/gunun-ve-guncelin-edebiyati/fatma-barbarosoglu-ile-edebiyat-ve-sinif-kulturu-uzerine>)
- Şişman, Nazife (2018). *Fatma Barbarosoğlu'nun Kaleminden Edebiyat Olarak Sosyoloji*, *Sosyoloji Olarak Edebiyat*, *İtibar*, Ocak, Sayı: 76.
- Tenekeci, İbrahim (2018). *Bazı Yeni Konular*, *Yeni Şafak*, 23 Mayıs.

EMİN GÜRDAMUR

YILDIZ RAMAZANOĞLU ÖYKÜLERİNDE DEĞERLER ÜZERİNDEN TERCİH VE VAROLUŞ

Yıldız Ramazanoğlu öykülerinde her şeyden önce özenli dil göze çarpar. Üslup, muhtevadan bağımsız olarak öyküler boyunca pürüzsüzlüğünü sürdürür. İlk eserlerinden itibaren Türkçenin imkân ve kabiliyetlerini keşfeden kalemi, betimlemelerde şiirselliğe varan bir ritim kazanır: “Bütün iyilikler bir arada neşeli bir kiraz kamyonu gibi çıkageldi.” (*Adem’in Cevap Vermesi*, “Kitap Okuyacak Bir Yercik”, s. 113.)

Dil pürüzsüzlüğü ve ritmiyle birlikte gündelik hayatın geçiciliğinde kalıcı olan insanlık “değerlerinin” resmini çeken “araçsal” bir özellik kazanır. Zira insan, kişisel hikâyesiyle / yaşadıklarıyla ve yaşamadıklarıyla “değer” kazanır ya da “değersizleşir.” Tercihler, oluşacak “değere” yön verir. Böylelikle “varoluş” kişisel bir serüven olmakla “değer” ürettiği gibi, üretilen değer diğerleri tarafından sahiplenilmesiyle “toplumsal belirleyicilik” kazanır. Dil tam da bu akışın vasıtası olarak işlev görür.

“Bu Sefer Lila Olsun Saçlarım” öyküsünde akıcılık, berrak dil göz kamaştırır. Tek bir kişinin konuşmasıyla başlayıp biten ama durum öyküsü diyemeyeceğimiz, zengin yansımalarıyla bize atmosferi de veren, gerçekçi, sevimli ve akıcı bir üslupla karşılaşırız.

Ramazanoğlu’nun imge ve metafordan uzak tuttuğu öyküleri de vardır. 28 Şubat sürecini, mültecileri, Mavi Marmara ve terör sorununu anlattığı öykülerde meseleleri dolaylı anlatımın omuzlarına yüklemeyi. Olduğu gibi ama israftan kaçınarak aktarır. Bununla beraber en güncel, en hararetli meseleleri bile insanoğlunun büyük yürüyüşüne eklemekten imtina etmez: “Her şeyin yerli yerinde olduğu uçsuz bucaksızlığın yatıştırması devam etse keşke, ama edemez. İnsan kan dökmeye, fesat çıkarmaya geldi çünkü. Hiç akıllı olmadığı için de kimsenin kabul etmediği emaneti yüklendi. Yükümüzle rükûya gidiyoruz, sonra secdeye.” (*Bu Sefer Lila Olsun Saçlarım*, “Siirt Marşı”, s. 38.)

Biçim ve muhtevada deneysellikten uzak duran Ramazanoğlu, modern öy-

künün istikrarlı emekçisidir. Enerjisini, sadece anlamın tesirini artırmak için sarf eder. Hayatla temas anında ortaya çıkan sesler insandan insana değişkenlik gösterir. İonna Kuçuradi'nin *İnsan ve Değerleri* isimli kitabının girişinde söyledikleri tam da bunu ifade eder niteliktedir: “*A y n ı insanların, a y n ı olayların, a y n ı durumların, a y n ı eylemlerin, a y n ı kararların, a y n ı eserlerin, hatta a y n ı fenomenlerin f a r k l ı kişiler tarafından f a r k l ı şekillerde değerlendirilmesi, f a r k l ı şekillerde yorumlanması, f a r k l ı şekillerde açıklanması.*” (İonna Kuçuradi, *İnsan ve Değerleri*, s.1.) Tam da Ramazanoğlu öykülerinin karakteristik özelliği olarak, öykü kişilerinin sesleri arasında gözettiği adalet, bu *a y n ı l ı ğ ın* doğurduğu *f a r k l ı l ı ğ ın* resmedilmiş hâlidir. İnsanlar arası ilişkilerin ürettiği “değerdir” bu. En travmatik olaylarda bile insan insandır ve iyilikle kötülüğü, saflıkla kurnazlığı, suçlulukla masumiyeti aynı anda içinde taşır ve bütün karakterlerin konuşmasıyla farklılık su yüzüne çıkar. Bu, insanın tercih yapma ve tercihlerinin sonuçlarına katlanma serüvenidir. Böylelikle “değerlerin” tercihlere etkisi, dolayısıyla da varoluşun farklı tezahürleri resmedilir. Sürekli değişen dünyada “değişmeyenin” izleri sürülür. Necip Tosun’un isabetle vurguladığı gibi, karnaval öykü anlayışı onun öykülerinde son derece belirgindir: “*Gündelik hayatın içinden seçtiği çok sesli sahneler, hayatı izah etmede önemli bir simge olarak ortaya çıkar. Öyküde herkese söz verir âdeta; iç konuşmalar, bağırımlar, koşturmacalar içinde çok sesli bir hayat fotoğrafıyla aslında herkesin birbirine nasıl da uzak olduğu, aynı yönlerde gidenlerin bile nereye gittiğinin farkında olmadığını örnekler.*” (Necip Tosun, *Günümüz Öyküsü*, s. 124.) *Çiçekli Bir Boşluk*’ta yer alan “MR Ruhu” öyküsünde MR cihazındaki kadının kafasının içinde konuşmaya başlayan koca bunun en güzel örneklerindendir.

Sosyal meseleleri, toplumsal yaraları değerlerin yitişi ve yeniden üretilişi üzerinden aktarırken, bunu “bireyi” ıskalamadan yapar. Onun anlatısının merkezinde birey vardır. Bireyin değerlerinin tercihlerine etkisi ve varoluşu toplumsal yapı içinde anlam kazanır. İnsanı yaşadıklarıyla, hissettikleriyle ve maruz kaldıklarıyla tarihsel meselelerin ana aksı üzerinden konuşturur: “Ayna hayallere izin vermez. Doğrucu Davutluğuyla imgeyi parçaladı. Aynanın etrafında belli belirsiz paslanma emareleri, sırların dökülme karartıları. Sadece iki köşede uç vermişti paslanma ama çağrışımları güçlüydü. Bir şey göze görünmüşse artık görüntünün belirginliğinden, buyurganlığından kurtulmanın imkânı yok.” (*Bu Sefer Lila Olsun Saçlarım*, “Selma’nın Bahçesi”, s. 73.)

“Kürek Sesleri” öyküsünde öğretmen bir babanın ölümü üzerinden hayatla ilgili varoluşsal sorgulamalar yapılır. Unutkanlıktan ve zihni melekelerin gerileyeceğinden endişe eden ve sürekli bulmaca çözen baba vefat eder. Oğlu babasının cevapladığı ve boş bıraktığı bulmacalara bakar. Kimi yerler için, “Denizleri aşmış, bir kaşık suda boğulmuştu demek.” der. Öykünün gelip yalandığı yer, “Çocuk, babasının sırrıdır.” kadim deyişinin yanı başıdır: “Erem

babasından kalma bulmacaları bavuluna yerleştirdi. Babadan kalma bilmecelemlerle ne yapacağını bilmiyordu şimdilik.” (*Çiçekli Bir Boşluk*, “Kürek Sesleri”, s. 50.) diyerek öykü Erem’i çözeceği bilmecelerle, bulacağı cevaplarla, yapacağı tercihlerle varoluş çizgisinin başında bırakır.

Çiçekli Bir Boşluk’taki “Dolunayda Artistlik” öyküsünde pidede merhamete gelip sokaktaki çocuklara pide ısmarlayan ama onların kendi aralarında dış dünyanın zalimliğini aratmayacak hiyerarşiyle, gaddarlıkla yüzleşen insanın şaşkınlığı anlatılır. Liderin ve diğer çocukların, birini aç bırakması, insanın kötülük üretmek hususundaki hünerinin sınır tanımazlığına dair felsefi göndermeye odaklanır.

Bu Sefer Lila Olsun Saçlarım kitabındaki “Kayıp Defter” öyküsü, kilisenin avlusundaki film setini izlerken çantasını çaldıran genç kız üzerinden Avrupa’ya dair derin bir hayal kırıklığı ortaya serilir. Genç kızın ağabeyinin tesellisi işe yaramaz. Çünkü çalınan çantada genç kızın günlüğü de vardı: “Günlüğüm varlığımın eviydi bir bakıma.” Bir süre sonra kız kendisini teselli etmeye, yazmak eylemini sorgulamaya başlar: “Her şey kâğıt üzerindeyse zaten yoksun der bilmenin erbabı ama...” Bununla birlikte hayatın parıltısı her problemi silikleştirecek güçtedir: “İnsan seli defteri kaybetmenin benliğini zayıflattığı inancından uzaklaştırıyordu beni.” Önce, “Bir defterde yurtlanmanın âlemi yok muydu yoksa?” diye soran kahraman, daha sonra kayıp defter sayesinde, “Kendine sürekli yeni bir geçmiş icat etmek.” fikrinin cazibesine kapılır. Her yoksunluğun yeni bir imkâna kapı aralayacağına işarette bulunur. (*Bu Sefer Lila Olsun Saçlarım*, “Kayıp Defter”, s. 7-13.)

İlk öykülerinde kadın merkezli anlatılar egemendir. Kadının, geleneksel roller ve modern hayat arasında yaşadığı çelişkileri öykülerinde ustalıkla konu edinir. Feminist dilden uzaktır. Onu çağdaşı olduğu kadın muhafazakâr öykücülerden ayıran budur. Kadınların yaşadıkları sorunları ve acıları anlatırken sadece erkekleri sorumlu tutmaz. Mesajın kanatları yerelliğin ve yükselen akımların etkisinden kendini korur. Gündelik olayları felsefi bir arka plana yaslayarak fakat sadelikten taviz vermeyerek öyküleştirebilir. İnsana dair hemen bütün paradokslar onun ilgi alanına girer. Toplumsal hayatın dışına itilmiş, köşede kenarda unutulmuş pek çok insan, onun konuşkan kaleminde dil bulur. Öyküsü Hatay yaylasından Frankfurt havalimanına kadar zengin bir atmosfere sahiptir.

“Selma’nın Bahçesi” öyküsünde kocası Rusya’da inşaat mühendisi olan bir kadının Türkiye’deki evinde, 24. kattaki yalnızlığı işlenir. Oğlu üniversite için başka şehirdedir. Doğum günü kocasının yokluğunu, kendi yalnızlığını daha da belirgin hâle getirmektedir. Yoksulluk değil yoksunluk söz konusudur. Yalnızlığını teselli etmek için internetteki bahçe oyunlarına kendini kaptırır. Kız kardeşiyle telefonda bahçeden konuşur. Fiziki eksiklikler sanal uğraşlarla

giderilmeye çalışılır. Ama her şey bir elektrik kesintisine bakar: “Elektrik kesildi. Selma yirmi dördüncü katta karanlığa gömüldü. Bahçe silinip gitti. Yerlere kadar inen pencerenin önüne geçip aşağıya bakmaya çalıştı. Buradan atlayan kişi kurtulamaz, mutlaka ölür diye düşündü.” Bununla birlikte öyküler karamsar, tümüyle çıkışsız değildir: “Selma sabah namazı vaktinin girdiğini bildi, seccadesine vardı.” (*Bu Sefer Lila Olsun Saçlarım*, “Selma’nın Bahçesi”, s. 76.)

Yıldız Ramazanoğlu son eseri *Adem’in Cevap Vermesi*’nde özellikle üç öyküde dünyada olup bitenleri çocuğun temiz belleğinde yeniden teraziye koyar. Amacı insanın bir değer olarak resmini çekmektir. “Ademin Ağaç Kovuğundan Çıkışı”, “Adem’den Haber Var” ve “Dinozorun Rüyası”, insanoğluna unuttuğu bir dille seslenişi içerir. Çocuk bakışı, hayatın bozulmamış hâlini bir değer olarak ortaya koyar. Bu hayatı yeniden anlamak, kavramak noktasında değerli ipuçları taşır. Bu anlamda benzer öyküler yazmış olan Füzûzan da çocukları bir “değer” yaratma imkânı olarak görür ve bir söyleşisinde: “Çünkü onlar öğretilmekte olana çıplak gözle bakıyorlar. Bakışları eskitilmiş, oturtulmuş olan bütün ilişkilerdeki iyi ve kötü yanları önce duygusuyla ve el yordamıyla kollayarak anlamaya çalışıyorlar.” ifadelerini kullanır. Hayat kadını bir anneyi çocuğunun gözünden anlatarak hayatı orta yerinden çatlatan, ezberleri ve yerleşik yargıları sarsan Füzûzan gibi Yıldız Ramazanoğlu da çocukların temiz ve aidiyetten uzak belleklerini yaşamı temize çekmek, yeni değerler üretmek için bir zemin olarak kullanır.

Sanat bir bakıma sonlu parçalardan, yani gündelik hayat fragmanlarından yola çıkarak ölümsüz meselelerle ilişki kurmaktır. İnsanların değerlerinin varlıklarına ve tercihlerine etkisi de tam burada görünür hâle gelir. Yıldız Ramazanoğlu öykülerinde her anlatı, kendinden büyük bir amaca hizmet eder. “Ademin Ağaç Kovuğundan Çıkışı” öyküsü, bir anneannenin üç yaşındaki torunu üzerindeki gözlemleri, tercihlere ve varoluşa nasıl etki ettiğini göstermesi bakımından önemlidir. Anlatıcı, kendi çocuklarını narkozdan ayılana kadar kucağına alamadığını, onları ancak dünya kıyafetlerine bürünmüş ve yatmış bir hâlde gördüğünü ama torununun yüzünü ilk andan itibaren gözlemlediğini paylaşır. “Yüzün tezahürü” ile “ilk söylem” arasında felsefi bir “değer” ilişkisi kurar. Adem’in duygu ve davranışlarından ilk büyük felsefi çıkarım şu ifadelerle ortaya konulur: “Adem ile vakit geçirirken ilk kez ırk kavramı bütünüyle yıkıldı kafamda. Annesiz kalınca ağlamanın, takdir edilince sevinmenin, haksızlığa uğradığına inandığında yeise kapılmanın ırkı ne?” Öykü bizi bütün hikâyelerin başladığı yere davet eder. Gerçekte sevincin ve hüznün rengi, aidiyeti yoktur. Böylelikle insanlığın en önemli değeri olan “kardeşlik” ortaya çıkarılmış olur. Kardeşliğe, var olma kaygısının ve tercihlerin vurduğu darbeler ima edilmiştir.

Adem’in şahsında gözlemlenen bir diğer evrensel “değer” bireyselleşme

fikrinin eteklerinde belirir: “Kamyonlarını, arabalarını yarıştırmaya, belli bir güzergâhta düzen tutturmaya çalıştığında ne kadar seslenirsem sesleneyim cevap vermiyor. (...) Mahrem alana sahip olmak, kendiliğiyle baş başa kalmak bir bebeğin bile en büyük ihtiyacı.” İnsanın sadece yalnız kalarak örebileceği cepheleri var. Adem oyun oynarken dikkatini dış dünyaya kapatarak o kökensel ihtiyacını gideriyor.

Yok sayılmak duygusuyla yüzleşiyor sonra: “Herkes konuşuyor gülüyor anlatıyor ve onun varlığına aldırıyorlardı. Uzun süre yok sayılmak, varlığının hiçe sayılması sebebini sadece benim bile güçlükle anlayabildiğim bir ağlama krizine yol açmıştı. (...) Birileri onu dinlesin, dikkate alsın, öğrendiği sözcüklere heyecanlansın, bu güne kadar biriktirdiği hikâyesine aşına olsun istiyordu.” Hikâye ırkların henüz belirginleşmediği yerden başlamış, yalnızlığın besleyiciliğinin hemen ardından “dinleyecek birine rastlamak” ihtiyacının eşğine dayanmıştı. Adem’le, Adem’in anneannesiyle birlikte biz de çocuğun temiz belleğinde hayatı izlemeye devam ediyoruz.

İnsanlara net cevaplar vermemeyi öğreniyor Adem. Temkinin her zaman en iyi ihtimal olduğunu fark ediyor. “Bize ne zaman geleceksin?” diye soranlara “Kalbur zaman içinde” diyerek yanıt veriyor. Hoşnutsuzluğunu da onları kovararak ortaya koyuyor. “Neden?” diye soranlara, “Davyandın.” diye cevap veriyor. “Davranmak kötü davranmaktı ona göre.” Kelimelere ilgisiyle, acıyla, muhatap alınmayışıyla, veda ve hayal kırıklığıyla karşılaşılıyor.

“Adem’den Haber Var” öyküsünde, Adem’le gezintiye çıkılıyor. Kış güneşi tepeden ışıltıyor. Anneanne, “Gözümüz kamaştı, kör olduk. Bir laf edecek kızacak şimdi derken”, Adem “Güneş sırtımızı ısıttın teşekkür ederim.” diyor. Tabiatla saf ve dostane bir ilişki görüyoruz.

“Dinozorun Rüyası”nda öyküsünü de bu seriye eklemek mümkün. Orada da farkındalığı artırmak için çocuk bilinci kullanılır. Yazar, modern dünyayı ve onun çarpık edimlerini sarsmak için okuru Dinozorun rüyasına götürür. Yadırgama, hayret ve şaşkınlık en üst perdeden yürürlük kazanır.

Sunuş

Son dönemde öykünün diğer edebiyat türleri içerisinde görünür derecede yükselişe geçtiği, ön aldığı ve ilgi odağı olduğu sanırım bütün edebî ortamlarda konuşulmakta, üzerinde çeşitli değerlendirmeler yapılmaktadır. Gerek yayımlanan öykü dergilerindeki hareketlilik, gerek diğer edebiyat dergilerindeki öykü bolluğu, gerekse peş peşe yayımlanan öykü kitaplarındaki nicel artış, öykünün yükselişte olduğu tespitinin boşuna olmadığını gösteriyor.

Öyküye olan bu yakın ilgi ve rağbet umulur ki güçlü çıkışların, genç atılımların kapılarını aralayacak, yeni ve özgün seslerin de habercisi olacaktır.

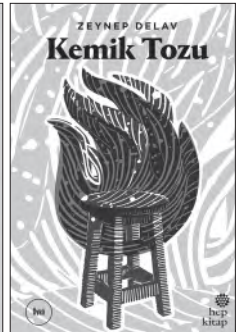
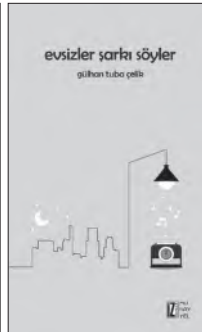
Gerek nitelik gerekse nicelik olarak Türk öykücülüğünün coşkulu bir devinim içinde olduğu âşîkar. *Heceöykü* olarak biz de bu coşkulu devinimi, genç öykücülerimizden birkaçını merkeze alan küçük bir dosya ile selamlamak istedik. Bu düşünceyle, 2018 yılı içerisinde ilk öykü kitaplarını yayımlamış ve her biri büyük ölçüde kendi rengini, sesini, söyleyişini, dilini bulmuş ya da bulma yolunda olan başarılı dört öykücümüzü ağırladık.

Hiç şüphesiz ilk öykü kitaplarını bu yıl içinde yayımlayan ancak bu dosyamızda yer veremediğimiz çok kıymetli başka yazarlarımız da var. Hepsini içtenlikle selamlıyoruz.

Dosya bağlamında, ilk kitaplarıyla yola çıkmış bu dört kıymetli yazarımızın birer öyküsüne, öyküleri üzerine gerçekleştirdiğimiz birer söyleşiye ve kitaplarıyla ilgili değerlendirme yazılarına yer verdik. İlgiyle okuyacağınızı umuyoruz.

Dosyamızda yeni öyküleri ve söyleşileriyle yer alan yazarlarımız Elif Genç, Nagihan Şahin, Gülhan Tuba Çelik ve Zeynep Delav ile söyleşileri gerçekleştiren ve kitaplar üzerine değerlendirme yapan yazarlarımız Hâle Sert, Safiye Gölbaşı, Sema Bayar ve Esra Özdemir Demirci'ye katkıları ve emekleri için teşekkür ederim.

Ali Karaçalı

ELİF GENÇ

TIRNAKLARA LAF YOK

Televizyonun sesinden rahatsız oluyorsan diğer odaya git, mızıldanıp durma, dedi abim, sehpadan kumandayı alıp sesi biraz daha açarken. Sesten rahatsız olmuyorum, dedim ağzımı kocaman açıp esnerken, uykumun gelmesinden rahatsız oldum. Reklam başlayınca en yakındaki musluğa, mutfağa koştum. Musluğu açtım. Tek damla yok. Abi sular kesilmiş, diye haber verdim ama abim tınlamadı tabii. Banyodaki kovadan bir maşrapa suyla yüzümü yıkadım. Uykum açılır sandım ama uyuyakalmışım. Rüyamda o çatıdan bu çatıya atlayıp durdum Joker’le. Banka soydu o, ben araçta onu bekledim. Haram paraya el uzatmadım ama suça ortaklık diyordu polis. Batman arkada kollarını bağlamış sessizce bizi seyrediyordu. Batman ile dost olmak varken Joker’e uymamın sebebi neydi diye düşünüyordum ki uyandım. Rüyanın da sonunu göremedim. Ya uyuyakalıyorum ya uyanıyorum, bir türlü final yapamıyorum.

Silkelenip yataktan çıktım. Dolaptan sürahiyi alıp kafama diktim. Takvim gözüme ilişti. Yaprığı kopardım. Hafta sonu gelecek annemler. İki gündür abimle kalıyoruz evde. Karışan yok eden yok ama hiç keyifli değil. Bir eğlen-ce bir aksiyon yok. Annem evde olsa olur olmaz her şeye bağırırdı. Bir şey mi yaptım diye panikler dolabın içine saklanırdım. Babam evde olsa, laaaaağnn, diye bir nara koparırdı ki kızdı mı sevindi mi anlamadan yatağın altına saklanırdım. Benim açımdan bir heyecan olurdu; severdim aksiyonu, evin içinde saklanacak yerler keşfederdim ama annemin de yatağın altına saklandığını gördüğüm ilk gün bu evden kaçıp gitmek istemiştim. Abimle yaşamanın hiçbir atraksiyonu, heyecanı yok. Ya film seyrediyor ya da beni eve bekçi bırakıp dışarı çıkıyor. Ben böyle durağanlığa alışık değilim. Bünyem rahatsız oluyor. Ne bileyim saçımla başımla oynamaya başlıyorum, tırnaklarım gözüme batıyor.

Abimi uyandırıyorum. Film nasıl bitti, diyorum. Bunun için mi uyandır-dın beni deyip yastığı kafama fırlatıyor. Buna da şükür diyorum, bu da bir çeşit iletişim biçimidir, en azından gördü beni. Yastığını geri isterken söyleniyor; bir daha musluğu açık bırakıp uyuma, evi su basacaktı senin yüzünden! Aha! At-

raksiyona gel! Sahi mi, ne oldu ki, anlatsana biraz diye üsteliyorum, bizimki horlamaya başlamış bile.

Bazen düşünüyorum da abim okulu bırakarak en iyisini yaptı belki. İsteddiği zaman uyuyup istediği zaman uyanıyor. İsteddiği zaman işe gidip istediği zaman tembellik ediyor. Annem de evi bırakıp gitmekle en iyisini yaptı belki. Ama babam yine ikna edip eve getirir. Birkaç gün birbirlerine nazlanmalarına şahitlik ederiz sonra yine evde keşif peşine düşerim. Benim okula gidişim için de birileri en iyisini yaptığımı söylüyor mudur acaba? Zira bu okul benim hayatımda muhteşem bir detay!

İki gözümün çiçeği müdürün bahçede olduğunu kendileriyle göz göze gelince fark ettim. Havalarda biraz ısındı diye hemen saçları kazıtmış. Hep bizimkileri kazıtacak değil ya! O da beni fark ettiği için, bahçede bu kadar beklediğime değdi bakışı ile karşıladı beni. Çekim alanına girmemin de etkisiyle adım adım ona ilerledim. Yaklaşınca kolunu uzatıp o meşhur altın kaplama saatini gösterip; saat kaç dedi, yine geç kaldın, bu sefer tam on yedi dakika. Müdür bey dedim, sesim öyle bir çıktı ki kahkahayı basmamak için kendimi zor tuttum. Boğazımı temizledim, konuşmaya tekrar başladım. Gece sular kesildi, musluğu açık unutmuşum. Sabah bir uyandım halılar suda yüzüyor. Onları bahçeye attım, suyu boşalttım. Yüzüme inanmamış bakışı atacak zannettim ama balıklama atladı. Ne zaman geliyor sizinkiler? Hafta sonu. İyi, kurur o zamana kadar. Geç sınıfa. Okul binasından tam içeri giriyordum ki; abin ne yapıyordu sen bunları yaparken demesin mi, duymazlığa verip sınıfa koştum.

Okulda en çok köşe kapmaca oynarız. Arkadaşlarla değil, müdürle. Abini güç bela mezun ettik ortaokuldan, bakalım seni edebilecek miyiz deyip duruyor. Babamı mezun etseydin keşke diyorum ben de, diplomayı o istiyor. İçimden diyorum tabii. Müdürle konuşurken babamı çok fazla cümle içinde kullanmamaya çalışıyorum. Ne zaman baba desem, söyle okula gelsin diyor. Onun yaşı geçti artık, okuyacak zamanı değil, bırak çalışsın, diyorum içimden. Gülüyorum. Sonra, ne sırtıyorsun diyor. İşte aramızda böyle anlamsız diyaloglar yaşanmasın diye teneffüs zili çalınca köşe kapmaca oynuyoruz biz de. Ama yenilgiyi kabul etmiyor. İlla yakalayacak. Sınıfa geliyor bu sefer. Kaçacak yer kalmıyor. Kural dışı bu hareket ama kimi kime şikâyet edeceksin.

Haftanın bir günü rehberlik servisine gidiyorum. Annem öyle uygun görmüş, veli toplantısında öğretmenler hakkımda ne söylediyse artık. Çay içiyoruz, derslerden konuşuyoruz. Başarısızlığımdan. Ailemle ilgili de sorular soruyor ama ben annemle babamın özel hayatına saygı duyduğum için dillendirmiyorum. Soracaksan onlara sor, diyorum. Kendi özel hayatımı açıyorum hemen. Pınar'ın da matematiği zayıfmış diyorum, haftaya onu da alsak ya buraya? Neymiş efendim, Pınar tırnaklarını yemiymiş. Matematik öğretmeni

onunla konuşmuş. Ne oluyormuş da tırnaklarımı kemirmeye başlıyormuşum, böyle devam ederse tırnaksız kalacaktım. Tırnaklar güzel, tırnaklara laf yok diyorum elimi ağzıma götürürken. Elim tutup çekiyor. Derslere mi üzülüyorsun, onları mı kafana takıyorsun diyor. Yoo diyorum, sınıfta kalmıyoruz nasılsa. Evde durumlar nasıl diyor. Bak yine aileme getirdi lafı! Serçe parmağımın tırnağı gözüme batıyor yarım saattir. Daha fazla tutamıyorum kendimi. Kemirmeye başlıyorum. Yine elimi tutup çekiyor. Merak etme, beraber halledeceğiz diyor. Bunları bunları yapmalısın diye tavsiye ediyor. Bunlar neye iyi gelecek, başarısızlığıma mı diyorum. Tabii diyor. Aldığım taktikleri babama da anlatayım o zaman diyorum, belki iş hayatına iki çocuktan sonra tutunur. Ben konuşmaya karar veriyorum ama babam ya eve gelmiyor ya da kendi haline bıraksam daha iyi olur diyor, uzaklaşıyorum. Benim gibi uysal uysal dinleyeceğine nedense inanmıyorum. Ertesi hafta daha da umursamaz oluyorum rehberlikçinin yanında. Başaracağına önce sen inanmalısın diyor. Annem eve her döndüğünde bir şeylerin değişeceğine inanarak döndü ama değişen bir şey olmadı diyorum içimden. Eğer ailenize tutunamazsanız hayatta tutunacak çok az dalınız olur, kemirecek on tırnağınız. Ortaokuldayken anlıyorum bunu, rehberlikçinin odasında. Sağ olsun o gözümü açtıkça ben yıkım yaşıyorum. Buraya beni değil ebeveynimi oturt demek istesem de elin adamıyla yüz göz olmak da istemiyorum. Gurur başa bela.

Akşam televizyonda Batman'ın son filmi var diye dışarıda fazla oyalanmadan eve dönüyorum. Bari bunu sonuna kadar seyredeyim. Abim cips ve kola getirmiş ama telefonu çalınca apar topar çıkıyor. Işıkları kapatıp cipsle kolayı götürüyorum. Adamım Batman bu sefer sonuna kadar izleyeceğim diye coşkulu coşkulu televizyonun önünde bağdaş kuruyorum. Son hatırladığım mutfağın musluğunu açtım yüzümü yıkamak için, sular kesikti yine. Banyodaki kovadan bir maşrapa suyla yüzümü yıkadım. Uykum kaçır zannettim ama uyumuşum. Sabah kapının yumruklanmasına uyandım. Kim lan sabah ezanıyla kapıyı yumruklayan derken yere ayağımı basmamla bir serinlik hissettirdim. Aman ya rabbi! Nasıl bir ferahlama. Sular içerisinde kapıya koşuyorum yandım Allah diye diye. Mutfak lavabosundan sular taşıyor. Kapıyı açınca karşımda abim ve müstakbel yengem. Ne yaptın lan, ne bu evin hâli? Asıl sen ne yaptın abi diyorum, kız kaçırmanın sırası mı? Bence bunlar müstakbel yengeme bir işaret. Gör bak nasıl bir yere geldin, diyor Allah.

Abim bir yandan, ben bir yandan, müstakbel yengem bir yandan suyu boşaltıp halıları bahçeye taşıyoruz. Sabah ezanıyla yapıyoruz bunları. Sanki cinayet örtbas ediyoruz. Hayır yani bahçeye mezar kazsak kimse fark etmeyecek. Bir kişi de kapıyı açıp hayırdır demiyor. Abi diyorum, anneme, evi temizledik deriz. Sevinir kadın. Tabii diyor, düğün temizliği diyelim hatta, gelin getirdim

derim artık, yüreğine iner. Eee diyorum, onu kız kaçırmadan önce düşünecektin. Hem zaten başka ne diyeceksin ki? Abim son paspası kucakladığında, yenge diyorum, yanlış anlama ama gör işte geldiğin yeri, yani hava aydınlanmadı, geç kalmadın, hâlâ vaktin var. Dönmek istersen eğer biz alınmayız. Abim paspası fırlatıyor bu sefer. Çiçeğim diyor, senin bu eve gelmen olsa olsa berekettir. Bak gör evimizden rızık taşı. Kucağımdaki paspası bahçeye çıkarırken söylüyorum, siz şimdi sıırıslıkla oluşunuzu da aşka yorarsınız kesin.

Yengem o muhteşem karşılamaya rağmen kaçıp gitmedi. Zaten buraya da kaçarak gelmişti ve sanırım artık gidecek bir yeri kalmamıştı. Her iki tarafın ailesi de laf söz etmesin diye ertesi gün hemen nikah kıydılar. Heyecansız dediğim günler heyecana boğuldu. Annemlerin dönmesini beklerken daha fazla tırnak kemirdim. Kanayan parmaklarımı bantladım. Ayak tırnaklarım gözüme batmaya başladı ama tabii ki öyle bir şey yapmadım. Yatarken bile çoraplarımı çıkarmadım.

Hafta sonu geldi ama annem de babam da gelmedi. Biz onlara gittik. Yani teyzem gelip bizi aldı. Çünkü babam annemi ikna edemedi bu sefer. Arkadaşından ödünç aldığı silahı arkadaşına geri getirmedi. Yani silah geri geldiyse de babam getirmedi. İçinden iki kurşun eksilmiş. Annemi köy mezarlığına defnettik. Babamı şehre. Ev tertemizdi, yerler silinmiş halılar sudan geçmişti. Dip köşe paklanmıştı, üstelik annem yorulmadan. Düğüne de cenazeye de hazır bir ev.

*Benim gerçeklikle baş etme yöntemim okumak ve yazmak.
Hangi teknikle, hangi türde yazdığımın benim için bir değeri yok.
Elif Genç*

ELİF GENÇ İLE

DÜŞÜNSENE HIZIR BENDİM ÜZERİNE

Konuşan: **Hâle Sert**

“Düşünsene Hızır Bendim” Elif Genç’in ilk öykü kitabı. Kitabın ismi, okuru düşünmeye, birlikte okumaya ve hayal kurmaya davet ediyor. Kitap bittiğinde başlığı “Düşünsene Hızır “Sensin” diye görmeye başlayabilirsiniz. Kitabın kapağındaki suluboya, üç katlı gecekondu resmi ise okurun bu ve benzeri evlere ve hayatlara misafir edileceğini sezdiriyor. Misafiri bol olsun diyerek Elif Hanım’la söyleşimize başlayalım.

Kitaptaki ilk öykün Masumiyet Karinesi’nin ilk paragrafında şöyle bir sesleniş var: “Şimdi yeni bir hüner talim etmek gibi olacak bu kalbi arındırmak. Hazdan hevesten değil, kendi hikâyesinden arındırmak. Sadece bir defaya mahsus anlatacağım, dinleyin beni!”. Öyküleriniz bu seslenişin uzun bir hikâyesi sanki. Yazarak unutma denemesi. Ama yazarak unutulmayacağını, aksine yaranın sürekli tazeleneceğini de söylüyor öyküleriniz. İnsan hatırlayış ve unutuş arasında gerili bir esir mi sizce?

- Masumiyet Karinesi derdimi anlatabildiğim ilk hikâyem. Ondan önce ve sonra yazdıklarım gerçekten de o seslenişin devamıydı. Yazmak söyleyeceklerim var demek değil mi zaten. İnsanlara “dinleyin beni!” diye seslendiğime degecek şeyler anlatmaya çalışıyorum.

Unutma meselesi, iz geçer mi, diye sormak gibi sanki. İz geçmez. Kanama durur, yara kabuk bağlar, kapanır. Ama iz kalır. Biz o izin üzerine kapatıcılar süreriz, göstermeyecek şeyler giyeriz varlığını bir kılıfla saklamış oluruz. Yazmak da kılıf biçmek aslında. İlla çok ciddi yaralar almış olmak gerekmez

yazmak için. Dünyaya gelmek saldırıya uğramaktır, diyordu İsmet Özel. Dünyanın kendisi bazen yara olup kalıyor. Her şeyin farkında olanın benzi daha soluktur, derler mesela. Soluk benizli olmak unutmaya fırsat vermiyor bazen. Evet, insan hatırlayış ve unutuş arasında bir esir.

Kıssalarla içsel, güçlü bir bağ kurmuşsunuz öykülerinizde. Adem ile Havva, Yusuf, Musa ve Hızır. Bu isimleri öykünüze taşıırken temel karakter özelliklerini saklı tutarak dönüştürmüşsünüz. Yapay bir dönüştürme değil, sahici bir yeniden yer verme. Kıssaları hatırlayışınız, belki de hiç unutmayıpınız nedendir?

- Seviyorum. Diri kalmamı sağlayan bir yanı var peygamberleri hatırlamamın. Şu an bunları yazarken bile yanımda peygamberlerle ilgili okumakta olduğum bir kitap var. Onların bizlere örnek gösterildiği ve onların da acıdan pay aldığını bilmek teselli oluyor bazen. Hatta en büyük acıları peygamberlerin yaşadığı söylenir. Hâl böyle olunca, olana şükretmek düşüyor bize de, buna da şükür, demek. Yükümü hafifletiyor kıssalar. Yolun sonu bahar diyor her peygamber. Bizim için de yolun sonu bahar olsun inşallah.

Bütün öykülerde belirgin bir üslup söz konusu. Kendinden emin, yaşadıklarından çok ders çıkarmış, tok bir sesi var öykünüzün. Bu kitaba gelene kadar pek çok öykü yazılmış ve bazıları da dışarda bırakılmış görünüyor. Bu üslûbun oturmasındaki temel etmenlerden bahseder misiniz?

- İlkokul dördüncü sınıfta roman okuyordum. Edebiyat o zamandan beri hayatımda. Necip Fazıl'ın şiirlerini, *Safahat*'ı ortaokuldayken okudum. Elime ne geçerse büyük bir merakla okudum, bazı kitapları tekrar tekrar. *Fihî ma Fih*'i

okuyuşum bile ortaokula denk geliyor. TDK'nin iki ciltlik sözlüğü hep masamın üstünde, elimin altındaydı. Küçük yaşta çok okumak, o birikim bugün yazdıklarımı şekillendiriyor aslında. Dergiye ilk hikâyemi göndermeden evvel defterler doldurdum tek başıma. Her yazdığını beğenenlerden değilim. Madem yazdım bu da dergide yer alsın iştahı yok bende. Kendimi çok eleştiririm. Yarıda bıraktığım, bu hikâyeyi devam ettirmesem de olur dediğim çok kurgu var. Yazmak için yazmıyorum. Ciddi bir şeylere değinmek istiyorum. Bu da bir hikâyenin bitmesi için çoğunlukla aylar alıyor. Bittiğine inandığım hikâyemi en az bir ay bekletirim ve belki otuz kez okurum bu süreçte. Eğer oturmuş bir üslup varsa bunlar sayesinde.

Vurucu betimlemeler yapmayı seviyorsunuz, “Ayaklar Altında Itırlar, Sümbüller”de madende oğlunu kaybeden annenin hâlini şöyle tasvir ediyorsunuz: “Biz her gün abimden kalan boşluğa çarpardık. Ama annem çarpmaz o boşluğa düşerdi. (...) Boşluk annemle beslenip büyümesin diye, büyüdüğü annem ufalamasın diye, ufalandıkça annem boşlukta kaybolmasın diye, annem kaybolursa babamı kurtaramayız diye bulduğumuz her şeyle doldurmaya çalıştık. Biz doldurdukça o derinleşti. O zaman anladım ki hiçbir çocuk tek başına ölmez”. Gerçekliği yer yer gerçeküstü bir teknikle anlatıyorsunuz aynı zamanda. Bunu yazar Elif Genç’in gerçeklikle baş etme yöntemi olarak okuyabilir miyiz?

- Benim gerçeklikle baş etme yöntemim okumak ve yazmak. Hangi teknikle, hangi türde yazdığımın benim için bir değeri yok. Yazdıklarım geleneksel mi, postmodern mi, gerçeküstü mü bununla hiç ilgilenmedim açıkçası. Okumayı da yazmayı da seviyorum. Hatta okumayı daha çok seviyorum.

Öykülerde başta verilen unsurlar, öykü ilerlerken yeniden işlenmiyor, gelişme sırasında unutturuluyor, sonlara doğru yeniden hatırlatılıyor. Örneğin “Ayna” öyküsünde karakterin devlet-i âli ile ilgisine ilişkin bilgiyi öykünün başında okuyoruz ama öykünün gelişme seyrinde bu bilgiye hiç değinilmiyor. Öykünün belkemiğini oluşturan bilgiler öykünün tamamına yayılsa nasıl olurdu diye düşünmeden edemedim. Siz ne dersiniz?

- Kafam dağınık, yazarken bir ânı değil bir hayatı tasarlamaya çalışıyorum. Bu yüzden gözüme çarpan detaylar çok. Sadece önemli olanlarla, olmazsa olmaz dediğim nüanslarla hikâyeyi sürdürüyorum. İçerik biraz zengin oluyor, ki ben bunu seviyorum.

“Ayna,” karakterin devlet-i âli ile bağını kopardığında başlayan bir hikâye. Fakat gönüllü bir ayrılış değil bu, bir kaçış. Sonrasında nelerin olacağı asıl hikâyeydi, Ayla ile yaşayacaklarının hikâyesi.

Gönderme yaptığınız yazarlar, şairler, film yönetmenleri var. Cahit Zarifoğlu, Ahmet Hamdi Tanpınar, İsmet Özel, Fellini vs. Elif Genç en çok kimleri okur ve izler, bahseder misiniz?

- Aslında çok geniş bir yelpaze düşünebiliriz. Öncelikle aynı dönemi yaşad-

ğım yazarlardan bahsedeyim zira benim rahatsız olduğum bir meseledir yazarların yaşayan yazar ismi zikretmiyor oluşları. Kimleri okuyorsunuz diye soruyorlar ve hep yabancı yazar isimleri söyleniyor yahut Türk yazar söyleyeceklerse mutlaka vefat etmiş oluyor. Ben yaşayan ve yerli yazarlarımızın ismini vermek isterim evvela. Leyla İpekçi, Nazan Bekiroğlu, Sibel Eraslan üniversite dönemimde beni çok etkilemiş yazarlardır. Handan Acar Yıldız, Sema Kaygusuz, Emine Batar, Nihan Kaya, Osman Cihangir, Aynur Dilber diye listeyi uzatabilirim.

Ingeborg Bachmann, Andre Gide, Feridüddin Attar, Mevlana, Proust, John Fante, Dino Buzzati yine beni etkileyen isimler.

Sinemada Derviş Zaim, Semih Kaplanoğlu ve Nuri Bilge Ceylan'ı hayranlıkla, imrenerek takip ediyorum ve bir de İran sinemasında kendime yakın şeyler bulabiliyorum. "Mother" filmini de işaret etmiş olayım. Zira ürpererek seyrettim bu filmi. Doymak bilmeyen nefsin şerri böylesine başarılı anlatıldı. Keşke Müslüman bir sanatçı yazıp yönetmiş olsaydı demiştim bu film için.

Öykülerde ana karakterin hikâyesine bağlı yan karakterlerin de hikâyelerini etraflıca okuyoruz, öykü çokça zor hikâye barındırıyor. Bu yoğunluğun sebebini merak ediyorum.

- Bu benim yazarken iflah olmamamla alakalı olabilir. Sanki ilk kez ve o da son olacakmış gibi yazıyorum. Kafam dağınık bu anlamda. Yazmadığım zamanlar kendimi durmadan yürüyormuş gibi hissediyorum. Yazı tamamlandığında durabiliyorum, soluklanma fırsatım oluyor. Böyle bir ruh haliyle yazıyorum. Yazmaya romanla başlamış olmamın da etkisi olabilir. Bende karakterin hayatını uzun uzun anlatma isteği var. Dediğim gibi bir ânı değil bir hayatı tasarlıyorum.

Öykülerin sonları vurucu ve beklenmedik cümlelerle bitiyor. Çoğu zaman da yeni bir öyküye başlar gibi, örneğin: "Annem babamın arkasından pencereye gidip Musa'nın kulübesine baktı. Savaştan kaçıp gelen bir aile yerleşiyordu." Elif Genç, bir okur olarak nasıl sonlardan hoşlanır ve bu kendi öyküsüne nasıl yansır, biraz bahseder misiniz?

- Esasen ben bütünden yanayım. Okuduğum hikâye bana bir hayat gösterebilir, bir insan gösterebilir, gerçeklik hissi bıraksın mühim olan benim için bu. Sonu muğlak da bitebilir, okura da bırakılmış olabilir, keskin hatlarla belirlenmiş bir son da olabilir yeter ki bana insan gösterebilir. Bir meseleye değinebilirsin. Hayatta çok ciddi yıpranmalar, haksızlıklar var ve bize yazabilme nimeti bahşedilmiş. Hiçbir meseleye değinmeyen öyküler yazıp bir kalabalık oluşturmaktansa birinin derdini hafifletsin istiyorum yazdıklarımızın. Bir hikâyede, romanda, şiirde acısını gören insan bunda bile şifa bulabiliyor, hafifleyebiliyor. İster mutlu son, ister acı, yeter ki bir hayata dokunsun.

"Kiraz" zamansız bir aşk hikâyesi anlatıyor bize. Bu öyküde zikzak şeklinde, geçmişe ve şimdiye geçen bir zaman akışı kurmuşsunuz. Bu akış ve yine betimlemeler bağlamında çok etkileyici bir öykü. Genç kız karakterinin şu hâlinin çok evrensel olduğunu düşündüm:

“Yağmur sonrası, pirinç tarlası yine suya doymuş. Annemgile sezdirmeden kulübeden çıkıp tarlaya geçiyorum. Serin rüzgarlar saçlarımı uçuruyor. Saçımdam lastiği tutup çekiyorum. Ellerimi göğe uzatıp kendi etrafımda dönmeye başlıyorum. Ayaklarım, şalvarım, dizime kadar ıslanmışım, umrumda değil.”

Bu öyküde de yaranın asla kapanmayacağı aksine tazelenip duracağı sezdiriliyor. Başa dönersek unutmak unutmayı istemeyenler için mi baki?

Unutmak isteği sanki tam aksini de barındırıyor; sahip çıkmayı, hiç unutmamayı. Çetrefilli bir mesele. Unutmak isteyeceği bir şeyi olan onu unutursa zayıflar, aynı şeyi tekrar yaşayacak kadar zayıflar. Belki de unutmamak, o acıya sahip çıkmak lazım sağlam durabilmek için. Aynı delikten ikinci kez ısırılmamak için. Fakat bunu bir “kin” duygusu ya da özellikle hatırdan tutmak anlamında söylemiyorum. Derviş Zaim’in Nokta filminde şöyle bir replik geçer, “Ben onu affettim ama yaptıklarını unutmadım.” Müslüman’a düşen budur belki, affetmek fakat unutmamak. Hatırlamak bazen bir zırh görevi görebilir, bir lütuf olabilir.

Black Mirror dizisinin Beyaz Ayı bölümünde hafızası her gün silinip her gün aynı cezaya uyandırılan biri vardı. Sonra günün sonunda karaktere neler yaptığı hatırlatılıyordu. Unutmak da hatırlamak da bazen ceza olabilir... Çok ağır bir ceza.

Bu konunun bir de alzaymır boyutu var ki bu konuda konuşmak istemiyorum. Sadece bu hastalara şifa nasip etsin Allah.

Kendimiz için de şöyle dua etmiş olalım. Unuttuklarımız pişmanlık, hatırladıklarımız yük olmasın.

Teşekkür ederim.

HÂLE SERT

DÜŞÜNSENE HIZIR BENDİM

Elif Genç'in ilk öykü kitabı *Düşünsene Hızır Bendim*, “diri diri gömülen kız çocuklarına” ithafla açılıyor. Kitabın bir meselesi olduğu en başından ima ediliyor. Diri diri gömülmek, insanın hikâyesinin sürdürülememesini, dışarıdan bir müdahâleyle en başından sonlandırılmasını anlatıyor bize. Bu ithafla öykülerin içeriği arasında bağlantı kurmak ya da kurmaya çalışmak zorunlu ve gerekli olmayabilir. Yine de, insanın kaderine vurulabilen bu darbeyi, özellikle kız çocuklarının buna maruz kalmasını okurun aklının bir köşesinde tutmasında fayda var diye düşünüyorum.

Kitapta öne çıkan ana mesele; bir dili, bilgiyi, belki hikmeti, aşkı, öğretiyi bulup sonra kaybetmek ve yeniden bulmaya çalışmak olarak karşımıza çıkıyor.

Bu bağlamda ikinci mesele ise doğal olarak arayış yolculuğu oluyor. Öykü kahramanları o ilk hâle, bilişe, âşık olmuş ya da mutmain olmuş hâllerine yeniden ulaşmak ve kavuşmak için çalışırlar.

Bu temaların getirdiği bir biçimi var öykülerin, şimdiki anın bir portesi verildikten sonra geriye atıflarla ilerliyor metinler ve en sonunda yine şimdiki ana geliniyor. Geçmişte başlatılan zaman çizgisi bir şimdiye bir geçmişe hatlar çekerek ilerliyor. Söz konusu olay örgülerini “unutmak-hatırlamaya çalışmak-hatırla(yama)mak” diye de biçimleyebiliriz.

Öykülerde genellikle ben anlatıcı dili hâkim görünüyor. Bu bağlamda anlatıcı karakterle bağ kurmak ve öykünün dünyasına dâhil olmak kolaylaşıyor.

Yazar, öykülerinde gerçekçi bir anlatımı ve aynı zamanda gerçeküstünü de yeğliyor. “Sakın Kalbinle Sevme”, “Masuniyet Karinesi” daha çok gerçeküstüne yakınken “Düşünsene Hızır Bendim”in gerçeğin ve gerçeküstünün arasında salındığını söyleyebiliriz.

Elif Genç metinlerarasılıktan bolca faydalaniyor. Bazı göndermeler öykülerde bir cümle ile yapılmış bazıları ise tüm metni kapsayacak şekilde kullanılmış. Örneğin “Sakın Kalbinle Sevme” öyküsü bir bütün olarak *Binbir Gece Masalları*’na ve “Şehrazat”a bir anıştırma şeklinde kurulmuş. Fakat bu sefer, öyküde

hikâye anlatarak oyalayan ve geciktiren kişi asıl hikâyenin tersine erkek karakter. Diğer taraftan öykülerde Ahmet Hamdi Tanpınar, Didem Madak, Güray Süngü gibi isimlere yapılan ithafları da düşünürsek gönderme sahasının genişliğini daha iyi anlayabiliriz. Öykülerde anılan Neşat Ertaş, Mozart, Bach, Chopin, ezan sesi ya da Cem Karaca'yı da seslerarasılık olarak da değerlendirebiliriz.

Kur'an kıssalarını, peygamberleri, en çok da Hızır'ı ise birer metinlerarasılık unsuru olarak ele almanın yanıltıcı olacağını düşünüyorum. Bunları Elif Genç öyküsünün yapı taşları olarak ele almak daha doğru olur. Hatta belkemiği. Öyküleri kuran, ilerlemesini sağlayan ana damarlar.

Hızır ve Musa'yı, Âdem'i, Havva'yı, Yusuf'u, Belkıs'ı, kuyu'yu, balığın karnı'nı bilmeden, anmadan, özlerini kavramadan Elif Genç'in öyküsünü tam olarak çözebilmemiz mümkün değil. Söz konusu unsurların kullanıldığı öykülerde olay örgüsü çoğu zaman bu kadim hikâyelerdeki eylemlerle birlikte ilerliyor.

Elif Genç, yetkin bir Türkçe ve doyurucu bir dile sahip. Bu dil becerisini en çok karakterlerin duygu durumlarını tasvir ederken ortaya koyuyor. "Sakın Kalbinle Sevme" adlı öyküde anlatıcı kadın karakter, kendisi için tehlikeli bir alana girdiğini şöyle ifade ediyor örneğin:

"Onu merak ettim, aklımla değil üstelik. Kimdi? Onun ismi neydi? Sormadım. Sormadım ben onu merak ettim ama Azize'nin bana, dur dediği yer işte burasıydı. Çeşmede bakraç dolmuş, taşan su ayaklarımı ıslatacak gibi olmuştu. Eteklerimi kaldırdım."

"Ayaklar Altında Itırlar Sümbüller" öyküsünde oğlunu kaybetmiş annenin duygu durumunun anlatıldığı cümleleri de anabiliriz: "Biz her gün abimden kalan boşluğa çarpardık. Ama annem çarpmaz o boşluğa düşerdi." Bir başka örnek de "Gitmek için Çok Düşünmedim" öyküsünde anlatıcının çocukluğunda kışın dışarıdaki soğuğu tasvir ettiği şu cümleler: "Tuvalet evin dışındaydı. Soğuktu. Kollarımda karlı bir elin dolaştığını hissedirdim."

Düşünsene Hızır Bendim, her ne kadar baştan belirli bir tema etrafında yazılması planlanmış öykülerden oluşmasa da, öykülerin ortak temaları, bi-

çimi ve dili olduğundan bahsettik. Ne ki öyküler ortak bir sorunu da taşıyor. Öykülerin bize Poe'dan mülhem "tek etki" büyüsünü zedeleyen bir yapıyla da malul olduğunu düşünüyorum. Bu sorun, öyküde ana karakterin yanında diğer karakterlerin de fazlaca betimlenmesi ve onların hikâyesine de çokça yer verilmesi biçiminde kendini gösteriyor. Bir "taşma" olarak nitelenebilecek bu problemin yazarın söyleşilerinde de belirttiği üzere kendisinin, yazmaya romanla başlamasından kaynaklandığı düşünülebilir. Öyküde, siyah beyaz renklerle yer verilmesi gereken *tiplerin* fazlaca ete kemiğe bürünmesi ve renklendirilmesi ana karakteri büyütüyor. Aksine onun etkisinin zayıflamasına neden oluyor. Hoş, kim bilir, Elif Genç tam da bu noktadaki tercihiyle ileride karşımıza bir romancı olarak çıkmayı yeğleyebilir. Ya da, romanı ve öyküyü iki ayrı tür olarak görmeyip her iki türü mezceden bambaşka bir anlatının izini de sürebilir.

NAGİHAN ŞAHİN

GÜLE GÜLE KARDEŞLER

Bir zamanlar bir kadın vardı.

Sadece fuşya rengi elbiseler, beyaz spor ayakkabılar giyerdi.

Dışarı çıktığı zaman uzun bir urganı peşinden sürüklerdi. Urganın bir ucu elinde, diğer ucu büyük, kalın bir karton kutudaydı. Kutu delinmiş ve ip bu delikten geçirilerek kutuya bağlanmıştı.

Onu Lili diye çağırırlardı. Karamel rengi kıvrıkcık saçları tepesinde tutturulmuş, her daim uzun küpeleri kulaklarından omuzlarına değe değe büyük caddenin kenarından gider, ilk köşeden sola sapardı.

Lili kupkuru denecek kadar zayıftı. Dudaklarını hep boyardı. Ama sadece dudaklarını.

Bir cumartesi günüydü. Üzerinde açık fuşya bir tişört ve koyu fuşya balık etek vardı. Hiç âdeti olmadığı hâlde parmaklarının arasında bir sigara tutuyordu. Kutusunun ağzı her zamanki gibi açıktı: Birkaç parça buruşuk giysi, kapalı daha küçük bir kutu, birkaç metrelik beyaz uçkur lastiği.

Lili'yi gören Köşem Market'in sahibi Ünsal seslendi: Lili, sigaraya mı başladın?

Lili cevap vermedi. Geçen hafta, süt bozuktu değildi diye tartışmışlardı. Ünsal'ın yüzüne bile bakmadı. Marketi geçen Lili, bitmek üzere olan sigarasından bir nefes çektikten sonra izmaritini demirinde söndürüp hemen önündeki çöp kutusuna attı. Üzerinde evsel atık yazana.

Caddeden başlayarak yukarıya doğru yükselen park bütün yamacı kaplıyordu. Büyük çam ağaçları parkı gölge ve serinlik içinde bırakıyor, sekilenmiş düzlüklere kakılmış banklarda ya tek başlarına yaşlılar dinleniyor ya da gözlerden irak olduklarını sanan çiftler sarılıp öpüşüyorlardı.

Park, Lili'nin yanında hâlâ uzayıp gidiyordu. Ayakucuna düşen bir çam iğnesi, Lili'yi ve peşinden hırt hırtlarla sürüdüğü kutusunu durdurdu. Eğilip eline aldı. Sonra burnuna tuttu. Oh, mis gibi dedi.

Lili cadde boyu, kutusu peşinde hırt hırt, çam iğneleri mis gibi mis gibi.

Kutu, İzsu kapağının üstünden geçerken daha kalın hırtladı. Durup arkaya baktı. Parktan çok bir koruluk olan parkın, cilası kabarmış tahta banklarından birinde iki adam oturuyordu. Bankın beton atılarak yere sabitlenmiş ayaklarından biri gevşemişti. Adamlardan biri, diğerinin üzerine bir bacağı attıkça bank sallanıyordu. Kutusuyla diplerindeki yoldan geçerken Lili'ye göz attı. Kuş kadardı Lili. Fuşyalı-beyazlı bir kuş.

“Bu yaştan sonra olacaksa dört dörtlük olsun. Hem maddi hem manevi çok çektim.” dedi yanındakine.

Kaç yaşındasın diye sordu diğeri.

“Otuz dokuz.” dedi. Daha yaşlı, kart bir sesi vardı.

Lili, omuzlarına değen küpelerinden sağdakini yokladı. İç içe geçmiş beş daireden oluşan çingene pembesi küpesi yerindeydi. Sonra solundakini elle-di. O da yerindeydi. Ağzını açmadan bir oh çekti. İki adım daha attı, durdu. Gözleri hemen önündeki poşete takılmıştı. Dizlerini bükerek eğilip aldı. Yaşar çimdik attıktan beridir oturarak eğiliyordu. Çok pahalı çok, her şey çok pahalı bu memlekette dedi. Poşeti kutusunun dibine yavaşça yerleştirdi. Banktaki adamlar konuşmayı kesip sekiz saniye ona baktılar. Sonra, bacak bacak üstüne atmayan, yanındakine dönüp “Artık hayatına birini almalısın. “ dedi, “Ama dikkatli seç. Birden alma. Yavaş yavaş.”

Lili'nin kutu içindeki küçük kutusu tıkırdadı. Duydun mu, çok komik dedi Lili. Kadıköy Unlu Mamülleri'nden Semih, elindeki paketi gösterip işaret etti. Sonra, sonra diyerek el salladı Lili.

Allu'yla kıyaslıyorlar beni diye aklına geldi. O kim, ben kim dedi, i'leri uzatarak. O kalbini taş a çarpıp aklını yitirmiş. Ben deli miyim ki taşlara çarpayım?

İşte bir keresinde sormuştum keşke insan olarak doğmasaydım dediğin oldu mu diye. Ters ters bakmıştı. İnsan hayatta mücadele edecek, hepsi bu demişti. Ne güzel söylemişti. Bir de demiştim ki yuh, iki fincan salep on beş lira.

Bana bakıyorlar yine, bir kere daha bakarlarsa günlerini gösteririm deyip banktakileri süzdü Lili.

O esnada gördü. Tam da böyle dalgınken olurdu hep. Emin olamazdı ilk anda. Ketenciler sokağının başındaydı. Ceketinin ucunu görmüştü. Sokaktan içeri kayboldu. Bu kez mesafe azdı. Koşarsa yakalayabilirdi. Domuz, elime geçirdim şimdi seni diye seslendi Lili. En sağ alt azı dişi ile üstteki birbirine değerek gıcırdadı. Rüzgâr esti. Çam dallarından bir tırtıl kesesi düştü arkasına. Banktakiler tekrar ona baktılar ama Lili görmedi. Onun gözleri ilerideydi. Kutusunu hızla çekti. Türk Telekom yazılı kapaktan göbek atarak geçti kutu. Koşmaya başlarken fuşya eteği yukarıya kıvrıldı. Adam Ketenciler sokağını hızla geçerken sola, Nane sokağına sapmıştı. Lili onun nereye saptığını görememişti. Balık eteğinin beş santimlik yırtmacı on santim olmuştu.

Devrilip içindekileri yola boşaltan kutusunu yularından tutulmuş bir merkep gibi çekti. Hayıt Sokağına saptı, Nane'den bir öncekine. Elini siper edip ileriye baktı. Keşke pantolon giyseymdim diyerek hayıflandı.

Bankta, dertlenen adam ve ona akıl veren adam ayağa kalkıp sekilerden aşağı inmeye başladılar. Parkı caddeden ayıran alçak, betondan çitlere vardılar. Ayrılacaklarken “Kendini bırakma. Üstüne başına dikkat et. Saçlarını da ihmal etme.” dedi dert dinleyici ve akıl veren olanı. “Baksana, zamane delileri bile ne kadar bakımlı.”

Lili kös kös geri dönerken, düşüp içindeki yavru kediye fırlatmış olan küçük kutuyu aradı. Kedicik kutusunun başında büzüşmüş bekliyordu. Giysileri, poşeti topladı, kutuya yerleştirdi. Lastiği bulamamıştı. Kedicigi omzuna yerleştirdi.

Köşeyi geri dönerken teri soğumuştı. Kahveye oturmuş onu izleyen Ünsal çilli yanaklarını kaşıdı. Yine mi kaçırdın Necati'yi diye sordu. Gördün değil mi, kaçtı yine şerefsiz dedi Lili. Ne uğraştırıyor seni be. Yakalarsan ne yapacan kız, söylesene? Anneni soracağım dedi Lili hırsla.

Ünsal belli belirsiz mırıldandı, ne delisi be, senden benden akıllı bu dedi.

Yavru kedi düşmemek için tırnaklarını Lili'nin omzuna geçirmişti. Acıtıyordu. Kediye omuzlarından söktü. Hayvan hâlâ sersemdi. Parka doğru yürüdü.

Az önce dertleşen erkeklerin yerine iki kadın oturmuştu. Kızla yakın saçları olan kadını tanıyordu Lili, diğerini ilk kez görmüştü. Tanıdığı, Fatoş, elini ağzına götürüp sözde duyurmayarak “Kim bilir başından ne travmalar geçti de böyle oldu. İlk zamanlar böyle değilmiş” dedi. Lili başını çevirip dik dik baktı. Konuşan belli belirsiz gülümsemeye çalıştı. Ne geçecek be ne geçecek, sizsiniz travma. Bi' halt bildiğiniz yok, diye bağırıverdi. Cevap veremediler. Önüne döndü. Duydun mu tatlım travma diyor. Çok komik dedi Lili. Kedi anlıyormuş gibi yüzüne bakıyordu. Boynundan tutup öptü kedi yavrusunu. Dur kız Fatoş, anlatacağım. Çok mu merak ettiniz?

Yukarıdakilerin yanına çıktı iki hamlede. Kutusu hoplaya zıplaya arkasından geldi.

Fatoş ile yanındaki kalkmaya cesaret edemeden tedirgin dinlediler. Lafı bitince silkelenip kalktılar. Güle güle kardeşler dedi arkalarından Lili.

*Eğer becerebilirsek, her insan anlatılmaya değer,
tıpkı yaratılmaya değer görüldüğü gibi.*
Nagihan Şahin

NAGİHAN ŞAHİN İLE DOKUZDOLAMBAÇ ÜZERİNE

Konuşan: Safiye Gölbaşı

Safiye Gölbaşı: *Dokuzdolambaç bir ilk kitap. Kaç yıllık bir emeğin mahsulüyle karşı karşıyayız? Kitaplığınızda artık sizin de bir kitabınızın bulunması nasıl bir his?*

Nagihan Şahin: Oldukça uzun. Hem yazar hem mühendis olma kararım, hayal de diyebiliriz, lise yıllarının başına kadar gider. Ancak üniversite ve iş hayatı hep ön plana çıktı. Bu kitaptaki öykülere odaklanırsak son üç ya da dört yıl diyebiliriz.

Bu ilk kitabı, hemen her yeni yazar gibi uzun süre bekledim. Gerek olgunlaşması gerek basımı için. Şu anda tam olarak ne hissettiğimi bilmiyorum. Fakat yıllar önce koyduğum bu hedefin gerçekleşmesi (ilk kitabımın iyi bir yayınevinden çıkması) kesinlikle güzel bir şey.

İlk kitaplardan beklenenin aksine içeriye değil dışarıya, yakına değil uzağa bakan bir gözle yazılmış öyküler var kitabınızda. Uzakların öyküsü sizin için daha mı cazip?

Aslında bana göre hep içeriye bakış. Söylemek istediğiniz sanırım kişinin düşüncelerini, iç diyalog ya da karmaşalarını anlatan, doğrudan ben merkezli öyküler. Öyle öyküleri fazlaca okuduğumdan mı bilmiyorum, yazmadım. Yazmışımdır da, vazgeçtiğim öyküler olmuştur onlar.

Yine bu uzaklık mevzuundan devam edersek zaman zaman okuru Hırvatistan'a, Fransa'ya yahut bir masal şehrine ve bu şehirlerde yaşayan yabancı isimlere de götürüyorsunuz. Sizi bu çeşitlilikte bir şehir ve karakter seçimine götüren süreç ve sebep nedir?

Karakterim. Canlılığı, renkleri, başka diyarları, farklı insanlarla olmayı severim. Merak ederim. Çocukluktan gelme bir şeydir bu. Mesela Fransa'ya, Fransızcaya merak, ilk elde rahmetli babamla ilgilidir. Birkaç yıl işçi olarak kalmış orada.

Öykülerin hepsi dil işçiliği açısından oldukça özenli, fazlalıklardan arındırılmış, akıcı bir anlatıma sahip. Söz hiçbir öyküde uzamamış. Tam olarak kısa öykünün hakkını vermişsiniz. Siz de bir öyküyü tekrar tekrar yazanlardan mısınız? Öyküyü yazıp bitirdikten sonra ince işçiliğine zaman ayırır mısınız?

Öncelikle teşekkür ederim. Elbetteki tekrar tekrar yazılır, ta ki siz artık tamamdır herhâlde diyene ya da öykünün kendini yazdırmayacağını anladığınız ana kadar. Demlenmeye bırakırsınız, metin dinlendikçe siz de hatalarınızı, eksiklerinizi vb. görürsünüz. Her yeni okuyuşumda bir şey eklenir yahut çıkar (en çok da çıkar), bazı kelimelerin, virgüllerin yeri değişir, önceden fark etmediğim bir şeyin farkına varırım. Ya da bir şey hep eksik gibi gelir. Usta yazarlardan hepimiz duymuşuzdur, yazılmak için yıllarca bekleyen öyküler vardır, bitirmek için yıllarca çalışılan öyküler vardır. Her halükârda iyi bir emek ister.

Öykülerinizi farklı biçimlerde yazmayı sevdiğiniz anlaşılıyor. Örneğin “Şıkır Şıkır,” “Felix Domesticus,” “Üçken,” “Pıt” gibi kitapta da peş peşe sıralanmış öykülerinizde alışılmış kurgu ve anlatım tekniklerinin tamamen dışında bir tarz denenmiş. Sizin için hikâyenin kendisi kadar şekli de önemli midir?

Elbette önemli. Şekil diyelim, biçim diyelim, üslup diyelim... Neyi anlattığımız kadar nasıl anlattığımız da önemlidir. Değişiklik iyidir. Fakat bu konuda da denge önemli bana göre. Bahsettiğiniz öykülerde açıkçası biraz deneme niyeti vardır ama yazmak istediğim şeyler de o şekillerde yazılmayı istemiş gibidirler.

Yazarken düş gücü yahut otobiyografik öğelerden mi beslenirsiniz yoksa önünüzden akıp geçen yaşam karelerini mi okura göstermek istersiniz?

Bu öykülerde hepsinden de var açıkçası. Genelde de böyle karışık bir pı-nardan besleniyor yazdıklarım. Zaten yazarken hepsini çok net bir şekilde ayıramayız sanırım. Fantastik ya da bilimkurgu yazıyor olsak bile. Ya da ben ayırmıyorum diyeyim.

Kahramanlarımızı belli bir yaştan üstünde, bireyselleşmiş ve genelde aileden kopuk, evin dışında, modern bağımsız insanlar olarak görüyoruz. Bu insanları sizin için anlatıl-maya değer kılan nedir? Yoksa asıl hikâye bu insanların etrafında mı dönmektedir artık?

Güzel soru... Bunu biraz düşüneyim... Öncelikle, eğer becerebilirsek, her insan anlatılmaya değer, tıpkı yaratılmaya değer görüldüğü gibi. Ve evet, bence artık öyle. Bireyselleşmiş, modern, bağımsız sıfatları için konuşuyorum. Aile-nin içinde olsun olmasın. Daha doğrusu zaman o yönde ilerliyor ister istemez. Yalnız gerçek bireyselleşme ve dolayısıyla bağımsızlık bizde sorunlu olan kısım.

Aileden kopukluk da tartışılmaya değer bir konu. Bizim topraklarımızda aile kavramı kutsaldır ve bağları hâlen kuvvetlidir, şükür ki öyledir. Fakat bu bağlar, aşırı korumacılıktan, birey olarak var olamamaktan başlayıp kendi ba-şına düşünemeyip karar verememeye, hayatın, varlığın anlamını, içinde olu-nanın ne olduğunu sorgulamamaya kadar birçok başka yerlere de götürebilir. Kitaptaki öykülerde aile fotoğrafı yok, evet ama aileden kopuk bireyler oldu-ğunu net olarak söyleyebilir miyiz? Yahut “birey” olmuş biri ailesinden veya bunun gibi değerlerinden feragat etmiş demek midir?

“Sihirbazın Kızı”, “Mitik” ve kısmen “Elveda Memleketim” masalsı fantastik anlatım-larıyla dikkat çeken öyküler. Bu öyküler aynı zamanda sizin iyi bir masal anlatıcısı oldu-ğunuza da işaret ediyor. Yazınızdaki bu fantastik damar ileri için bize neyi haber veriyor?

Değerlendirmeniz için teşekkür ederim. Fantastik ve bilimkurgu her za-man ilgi duyduğum, okurken de izlerken de yazarken de sevdiğim türlerdir. Özellikle fantastiğin engin ve serazat görünen dünyası... Yıllar önce ilk yazdı-ğım roman denemem fantastikti. Hâlen de bu türde yazmaktan zevk alıyorum. Kendime tür sınırlamam yok şu anda, yeter ki olmuş bu diyeyim, densin.

Az evvel bahsi geçen “Mitik” isimli öykünüz için özel bir parantez açmak gerekir. Bu öyküyü nasıl bir ilgi veya okuma sonucunda yazdınız?

“Mitik,” adından da anlaşılabilceği gibi mitolojiden esinlendiğim, hatta dü-pedüz mitolojiyi kullandığım bir öykü. Çin mitolojisi. Az evvel de dediğim gibi sev-diğim bir tür. En çok Yunan, Roma mitolojisini biliriz, başka mitolojiler nasıl der-ken Çin mitolojisiyle başlayayım dedim. Başlangıçta da böyle bir öykü ortaya çıktı.

“Orka,” kitabın belki en hisli öyküsü. Hayvanlarla kurduğumuz ilişki biz insanlar için zaman zaman bir hayli öğretici olabiliyor, ne dersiniz?

Hayvanların varlığı hakkında yeterince düşünmüş olduğumu, haddimi aşarsam çoğumuzun düşünmüş olduğunu sanmıyorum. Bizim için gerçekten öğretici, düşündürücü, hayret ettirici varlıklar. Köpekbaliğının fizyonomisin-

den hareketle tasarlanan hızlı, lüks arabalardan, zürafalardan yola çıkarak yapılan pilot tulumlarına değin teknolojimiz için önemliler. Çarpan minik kalpleriyle omuzlarımıza konan, bütün günümüzü ötüşleriyle şenlendiren muhabbet kuşlarından, evimizi barkımızı, canımızı bekleyen köpeklere kadar bir sürü iyilik ve güzellik sayabiliriz. Fakat bu “faydalar” olmasa bile birer can olarak onları görebilmek başka bir farkındalıkmış. Son zamanlarda hayvanlara karşı yapılan eziyetlerin haberlerini gördükçe bunu düşünüyorum.

Öyküye dönersek, orkalar da gerçekteki bu aile hâllerleriyle bana hayret duygusu vermiştir. Ya da yavrularını ağzında daha güvenli bir yere götüren kediyi görünce düşündüklerimiz. İnsanın yeri geldiğinde ne kadar vefasız ya da sevgisiz olduğunu düşününce elbet daha anlam kazanıyor bu tip örnekler. Hayvan bile böyle yapıyor diyoruz. Ya da senin ettiğini hayvan bile etmez diyoruz.

DOKUZDOLAMBAÇ

Nagihan Şahin

HECE
öykü

SAFİYE GÖLBAŞI

DOKUZDOLAMBAÇ

Dokuzdolambaç Nagihan Şahin’in yirmi bir hikâyesinin toplamından meydana gelmiş ilk öykü kitabı. Kitap bir hayli dikkat çekici. İlk kitapların taşınması muhtemel kusurlarından uzak, özgün, belirgin bir sesi, okuru kendisine hızla bağlayan bir gücü var.

Yazar, bu ilk kitabında evde hatta zaman zaman bu topraklarda dahi değil. Dışarıda ve uzakta. Otobüse binmeyi seviyor, okurunu dolmuşta bir tanışıklığa şahit tutuyor. Sonra bir Hırvat evinin çatısına çıkarıyor. Derken Fransa’daki bir şantiyeye oradan bir film setine, Damm köyüne, Kun Lun dağına uzanıyor yolumuz. Bütün bu seyrüseferi öyle bir doğrulukla yapıyor ki okur kendini bu serüvene bırakmakta hiç zorluk çekmiyor.

Kitapta cinsiyetsiz bir dil var, özenli ve akıcı. Sözü uzatmayı sevmiyor yazar, en zor yazın türü olan kısa öyküyü başarıyla icra ediyor. Mekânlar gözümüzde hemen canlanıyor, karakterler inandırıcı, diyaloglar sağlam. Öykülerin finalleri de okuru tatmin edecek yetkinlikte.

Öyküler geçmişe gitmiyor, genelde buradan, andan sesleniyor bize. İnsanın içinde olup bitenlerle dışında olup bitenleri iyi mecz ediyor yazar. İç dışı ya da dış içe galebe çalmıyor.

Nagihan Şahin’in hemen her öyküsünde klasik hikâye formunu zorladığını görüyoruz. Öykülerini farklı biçimlerde anlatmayı seviyor. Bu biçim değişikliği okur için yadırganacak, anlaşılması zor bir okuma pratiğine dönüşebilecekken, yazarın mahareti bu durumu eğlendirici, dikkati diri tutan bir özelliğe çeviriyor.

Kısaca bazı öykülere bakacak olursak, “Sihirbazın Kızı,” “Mitik” ve kısmen “Elveda Memleketim” masalsı fantastik anlatımlarıyla dikkat çeken öyküler. Orka kitabın en hisli öyküsü. “Yatak Odası Günlüğü, Çaylak, Üçken, Bahçeyi Ne Yapacaklar, Belki” kitabın sahici anlatımla öne çıkan ve akılda kalan öyküleri.

Velhasıl Nagihan Şahin hiçbir acemilik belirtisi taşımayan, okuma zevki veren, okurunu sayfalara bağlayan yetkin bir ilk kitapla karşımızda. *Dokuzdolambaç*’a bir şans verirseniz şayet sizin de bu kitapta birden fazla favori öykünüz olacaktır mutlaka.

GÜLHAN TUBA ÇELİK

KAZANMAK

Mecitbey Sokağı'na yaz birdenbire geldi. İnsanlar sanki bir gün içinde, kış boyu biriktirdikleri iç sıkıntısından arınmış gibiydi. Artık daha erken, daha mutlu çıkıyorlardı sokağa. Hareket başlamadan önce mahallenin çöpçüsü herkes için yolları temizliyor, kaldırımlar da süpürüldükten sonra ara sokaklardan insanlar çıkıp Mecitbey'de buluşuyordu. Dükkânı çoktan açmış fırıncının, kaldırımı sulayan mahalle bakkalının, sabah çorbası içmeye gelen bütün müşterilerini tanıyan kardeş çorbacıların herhangi birine uğrayıp Çapa'ya giden üst sokağa sapıyorlardı. Koca koca caddelere çıkıp oradan da işlerine dağıldıkları bütün sabahlarda, herkesin günaydın diyecek bir ahabı mutlaka olurdu. Şevket, açık renk giyinen, kendinden emin yürüyen, birbirine gülümseyen bu adamları; daima güzel kokan, saç tellerinden ayak tırnaklarına kadar her yeri bakımlı olan, inatla ve dimdik süzülen bu kadınları balkonundan izlerdi. Nasıl oluyor da dünya her sabah, taptaze, hızlı adımlarla gidilen bir yer oluyordu herkes için. Adamlardan birine uzun uzun baktı. İşe giderken ev çöpünü de bırakacaklardan biriydi. Çöp poşetindeki çocuk bezlerini görünce geçmişteki bir yerlerden bebek kakası kokusu geldi burnuna. İnsanlar taşımaktan hiç yorulmuyordu. Kendilerini işe, parayı kendilerine, kendilerini markete, marketi evlerine, evdekileri çöpe. Çöptekiler de Mevlanakapı'da, sur dibinde yaşayan kâğıt toplayıcılar tarafından bir yerlere. Hengâme hiç bitmiyordu. Şevket; farklı farklı çantaların, ayakkabıların, kıyafetlerin, ellerin, saçların ara sokaklardan çıkıp Mecitbey Sokağı'ndan Çapa'ya bağlanmalarını bir süre daha seyretti. Ne zamandır, ne aradığını bilmeden, ahlaksızca dalarak, uzaktan anlamlı görünen fakat çok anlamsız bir dikkatle bakıyordu insanlara. Moldovyalı kadınlar işten dönüp Uzun Halil Sokağı'na girerken, Senegalli adamlar Uzun Yusuf Mektebi Sokağı'na çıkarken Şevket de içeri geçti.

Şevket'in evi Mecitbey Sokağı'ndaki Mecitbey Apartmanı'nın ikinci katındaydı. Uzun yıllar Mevlanakapı'da, sur dibinde, Ermenilerden kalan sıralı dükkânların karşısındaki renkli ve şirin evlerden birinde yaşamıştı. O zaman-

lar dükkânlar hâlâ yıkılmamış, alandaki yeşillik kazınmamış, binlerce yıllık mahalleye sıfır binalar yapılmamıştı. Kapısı yaz kış açık olan tek katlı müstakil evlerin her birinin yanında bir iplik makinesi durur; annesi, babası, teyzeleri kavgalı şenlikli bir çalışma tutturmuşken o da ağaçların arasında koştururdu. 99 depreminde Avcılar'dan gelen bütün akrabalarını, akrabalarının komşularını o kapının önünde, o ağaçların altında yatırmışlardı. İplik makinesinin çalışmadığı her an; ya ne yemek yapacağını düşünür ya yemek yer ya yemek bulaşıklarını toplardı annesi. Çay saati, meyve saati, tatlı saati de cabası. Akşamüstleri kapının önünde altmış kişi olur mu? Oluyordu. Çekirdek saati. Günün yarısından fazlasında oturarak çalışan, deli gibi yiyip yediren, uyuklamaya bayılan annesi; vücudunun genişliğinin aksine yaşını hiç göstermeyen uzun ve sarı saçlarını çok eskitemeden göçüp gitmişti. Şevket'in aklında annesine dair en canlı şey işte bu saçlardı. Bütün çocukluğu ve anıları kentsel dönüşüm kurbanı olunca Şevket de bir apartman dairesine mecbur kaldı. Dükkândan erken çıkabildiği bazı akşamlar yürüyüş olsun diye o tarafa doğru uzanır; yan yana konmuş şeker kutularına benzeyen tek katlı bitişik evlerin yerinde yükselen kara inşaatları, sur dibinden şehre dağılan kâğıt toplayıcıları, sağda solda kalmış birkaç ahşap evi, rengârenk çiçeklerin olduğu eski apartman pencerelelerini, yarisına kadar asfalta gömülmüş çeşmeleri görür gelirdi.

Şevket, adını sevenlerdendi. Sedatların cevval, İlhanların takıntılı, Vedatların yakışıklı olması gibi bir karakteri vardı isminin. Şevketler de uzun boyluca, biraz sessiz, çokça düşünceli, büyük oranda efendiydi. Bir de iğde kokularının, yerini ıhlamur kokularına bırakmasını aynı gün fark edebilecek kadar yerleşik. Uyanır uyanmaz ısıtıcının düğmesine basar, dişlerini fırçalayıp mide koruyucusunu içer, kahvesini karıştırırken sigarasını yakardı. Neredeyse öğlene kadar acıkmaz; kahve sigara, çay sigara, su sigara yapıp dururdu. Evden çıkarken mutlaka hava durumuna bakar, yağmur görünüyorsa illa ki şemsiyesini yanına alırdı. Dükkânla evin arası on dakika olmasına rağmen su geçirmeyen spor ayakkabısını giyer, üzerinden suların akıp gittiği pahalı yağmurluğunu yanından eksik etmezdi. Biraz burnunu çekecek olsa iki aferin alıp hemen yatağa girer, hastalıklı bir beklentiyle terlemeye çalışırdı. Neyse ki kış bitmiş, Mecitbey Sokağı'na yaz birdenbire gelmişti.

Apartman kapısını çekip sokağa çıktı. Mecitbey Sokağı'nın en güzel taraflarından biri de gölgesiydi. Diğer sokakların aksine cayıır cayıır yanmaz, iki açık alana bakan iki tarafından bir rüzgâr esip dururdu. Şevket hafif rüzgârları severdi. Bir anda çıkıp küçük bir yaprağı yerinden oynatarak kendisine doğru süzülen dokunuş iyi gelirdi ona. Lodos çıkınca, hemen kurur nasılsa diyerek ne var ne yok coşkuyla yıkayan ev kadınlarının aksine lodostan nefret ederdi. Sadece lodos değil biraz fazla olan her şey başını ağrıtırırdı. Hayatını kendi koy-

duğu kurallara göre, kendisine izin verdiği sınırlar çerçevesinde yaşırdı. Daha sabahın dokuzu olmasına rağmen güneş tüm arsızlığıyla şehirdeydi. Şevket, Mecitbey Sokağı'nın gölgeli ve rüzgârlı kaldırımlarından caddeye doğru yürüdü. Terzi, kasap, hasta ve çocuk bezi satan dükkân, emlakçı, spotçu, kombici, çiğköfteci, berber açılmamıştı. Fırın, bakkal, çorbacı açıktı bir tek. İnsan evladı uyanır uyanmaz karnını doyurmak istiyordu. Devirhan Sokak'a saparak Başvekil Caddesi'ne yürüdü. Ne kadar ara sokak varsa, hepsinden üçer beşer çıkıp caddelerde birleşen, daha büyük caddelerdeki otobüs duraklarından şehre dağılan insan sürüsü, yoğunluğundan bir şey kaybetmemişti. Birazdan onun için can sıkıcı kısım başlayacak, dükkânı açıp paspas attıktan sonra, belki de paspas bile atamadan, bir sürü saçma insanla muhatap olacaktı. Yurtdışı konuşma paketi yaptırmaya gelen, çoğunluğu Türk Cumhuriyetlerinden hasta bakıcılar, kartını bloke etmiş yaşlı teyzeler, internet peşindeki gençler, fatura üzerine telefon almaya çalışan kadınlar başında birikecekti. Üzerine bir de yandaki otobüs şirketinin yazıhanesine gelen Esmâ. Değil onu görmek, sesini duymaya bile tahammül edemiyordu.

Esmâ, Şevket gibi ovalılardan değildi. Dağlıydı. Binlerce yıldır kanına işlemiş göçerlikle bütün şehir kendisininmiş gibi dolaşırdı. Üzerinde, hiçbir yere ait olamayacağını çok iyi bilenlerin her yere aйтmış gibi görünen rahatlığı vardı. Daha geldiğinin ikinci günü Şevket'in patronu dâhil herkesle kaynaşmış; hepsine anlatacak farklı bir hikâye, hepsini dinleyecek farklı bir damar bulmuştu. Şevket'e yanaşmaya çalışınca korkak bir adamın tedbirli duvarıyla karşılaşmış; o duvarı delmenin, tahakküm edilmesine kadar gidebileceğini içgüdüyle sezmiş, kendini ona tamamen açmayan herkese yaptığı gibi Şevket'i de görmezden gelmişti.

Kepenleri açarken Esmâ'nın çoktan gelmiş olduğunu gördü Şevket. Bu sefer de servis bekleyen yaşlı adamlardan biriyle sohbet ediyordu. Ne yaptığını bilir hali ona bir çekicilik katıyor, hayattaki en küçük şeye bile gerçekten şaşırarak açılan inandırıcı gözleri çevresindeki herkesi içine alıyordu. Gülerken bir anda ağlayabilir, ardından deli bir enerjiyle yazıhaneye çeki düzen verir, durup dururken dalgınllaşıp sonra hiçbir şey olmamış gibi muhabbetini sürdürebilirdi. Sınırlarını belirleyemediği, kontrolden çıkacağını tahmin ettiği her şey Şevket'e korkunç geliyordu. Farklı bir şey yapmamak için çürümeyi göze alıyor, kendini gün içinde defalarca baştan yaratan Esmâ'yı anlamıyordu. Ona bakarken duyduğu heyecanı kendine yakıştıramıyor, günün büyük kısmında kendiyile kavga edip duruyordu. Şu kız, yaklaşık bir ay önce nereden geldiyse gelmiş, kurduğu bütün düzeni bir anda alt üst etmişti. Geleli daha bir hafta olmadan sağda solda ne kadar sokak varsa girmiş; Hekimoğlu Ali Paşa'nın Cer-rah Paşa'yla akran olup olmadığını, Uzun Halil Türbesi'ndeki Halil ile Uzun

Yusuf Mektebi'ne adını veren Yusuf'un aynı uzun boylu sülaleden mi geldiğini, Mecitbey Sokağı'nın bitişiindeki isimsiz ve küçük mezarlığın duvarının ne zamandır yıkık durduğunu sağdaki soldaki bütün dükkân sahiplerine sormuştu. Laz Dürümcü'nün yanındaki kıraathaneye girse ayıp karşılanıp karşılanmayacağını merak eder, gündüz hiç açık olmayan Kanarya Sevenler Derneğinde geceleri kumar mı oynandığını soruşturur, sonra da hiçbirinin peşine düşmez, hepsini unutturdu. Ayakkabılarını çıkarıp sandalyeye bağdaş kurar, orada sıkılıp parkın çimlerine çıplak ayakla basar, ıslak mendille saçlarını siler, sırf canı istediği için en anlamsız şeyleri bile yapabilecekmış gibi bir şevkle yaşayıp dururdu. Bir dakika yalnız kalamaz, başına sürekli birilerini toplayıp cümbüş yaratırdı. İnsanlar arasındaki en temel fark ölümü sevenler ve yaşamı sevenler ayrımıydı. Esmâ yaşamı sevenlerin tarafındaydı.

Şevket, o sabah da yıllardır olduğu gibi aynı saatte uyandı. Alarmı kapattı, ısıtıcıyı çalıştırdı, dişlerini fırçaladı, kahvesini karıştırırken sigarasını yaktı, balkona geçip ara sokaklardan çıkıp caddelerde birleşen adamlara ve kadınlara baktı. Fırın, bakkal, çorbacı açıktı. Aklına Esmâ gelince kendine kızdı. Kapıyı çekip Mecitbey Sokağı, no 47'deki Mecitbey Apartmanı'ndan çıktı. Günün dakikaları, puk kodcuları, internetçileri, bir ara patronu uğradı. Akşam olduğunda Esmâ kazancı toparlamış, kasayı kapatmış, kapı önü sohbetindeydi yine. Kimse kimsenin içeri girdiğini görmedi. Orta yere atılmış çantaya gelişigüzel konulmuş parayı bir anda alıp çıktı Şevket. Esmâ hiçbir şey fark etmeden kepenkleri indirdi. Birazdan patronunun olduğu ikinci yazıhanede her zaman yaptığı gibi elini çantasına atacak, her zamanki yerinde olmayan hâsılatı bulamayacaktı.

Şevket eve girer girmez paraları yok etti. Hava kararmak üzereydi. Büyük caddelerden dağılan kalabalık, ellerinde birer poşet, içlerinde biraz yorgunluk, dillerinde üç beş laf ile ara sokaklarda gözden yitti. İşte şimdi her şey normal seyrindeydi. Esmâ'yı bir daha görmeyecekti.

*Sokaklarda dolaşmayı, insanlara bakmayı, onları anlamaya çalışmayı,
duygu dünyalarını gözlemlemeyi, olaylara verdikleri tepkileri
ölçmeyi, davranışlarını incelemeyi seviyorum.
Bunları içime alıp içimdekilerle birleştirtince başlıyor hikâye.*
Gülhan Tuba Çelik

GÜLHAN TUBA ÇELİK İLE EVSİZLER ŞARKI SÖYLER ÜZERİNE

Konuşan: Sema Bayar

***Sema Bayar:** Önce neden öykü sorusuyla başlayalım isterseniz. Öyküye başlama ve öykü yazma süreçleriyle ilgili neler söylemek istersiniz?*

Gülhan Tuba Çelik: Çocukluğundan beri roman yazma hayali kuran ve dergilerde yayımlanan ilk eserleri şiirler olan Gülhan Tuba Çelik neden öykü yazıyor? Şiiri beceremediği, romana cesaret edemediği için sanırım. 2014 yılında Ahmet Melih Karauğuz, Hüseyin Dikmen ve Ali Akçaya'nın çıkardığı Müebbet edebiyat dergisinin yaz sayısında yayımlandı ilk şiirim. Sonrasında Akatalpa, Mühür, Nordik dergilerinde şiirler yayımladım. Şiirle ilgilenirken Hayriye Ünal ile de mailleşmelerimiz oldu. Bir seferinde yaklaştım, yolladığım şiirin bir kısmını beğendi ama sonuç olarak başaramadım. “Yazgı, üzerinde yürürken kıpırdıyamadığımız bir çizgiyse Ahmet baba. Boş ver şehir aksın. Nehir aksın boş ver. O nehirde yıkanan biz değiliz. Sınanan biz değiliz o şehirde.” diyor Hasan Harmancı bir öyküsünde. Nasip, kader, yazgı. Bir arkadaşım oğlunun adını Yazgı koyacakmış, tam da onu konuşmuştuk bugün. Mükemmel bir isim. Mükemmel bir anlamlandırma. Karşıma çıkan dergiler, insanlar ve yollar oldu. İçlerinden geçtim sadece. İlk öykülerim, 2015 sonbaharından itibaren Mahalle Mektebi'nde yayımlandı. Geçenlerde saymışlardı. Toplam dokuz öyküm yayımlanmış orada. Türk Edebiyatı ve Hece Öykü'de de zaman zaman çok severek öykü yayımladım. Süreç bol muhabbetle işledi benim için. Ekibini sevdiğim, aralarında olmak istediğim dergilerin kapısını zorladım öykülerimle. Öyküler

yayımladıkça da dostlar kazandım. Dergiler ve bu dostluklar hayatımın merkezini oluşturuyor diyebilirim. Kendi adıma, bulunduğum yerden mutluyum.

Söyleşimize kitaba adını veren öykünüzle devam edelim istiyorum: “Evsizler Şarkı Söyler.” Bu öykünüzde, varlık ve yokluk sarkacında ibre evsiz adam ile anlatıcı arasında gidip geliyor. Anlatıcının yüreğini yeniden canlandıran o evsizin şarkısını konuşalım istersiniz. Evsizler neden şarkı söyler?

Uzun süre kendimi bir yere ait hissedemedim. Oysa on beş yaşına kadar köyümden bile çıkmamıştım. Yerleşik kurallara bir tepki olarak kaçmak istedim daima. Çocukken şunu hayal ederdim bazen: Bir gün uyanacağım ve bütün yaşadıklarımın kötü bir rüya olduğunu anlayacağım. Elbette ailem bana işkence etmiyordu ama çocukken her şey biraz daha zor işte. Buna bir de fitrat itibarıyla gelen duygusallık eklenince hayat biraz zorlaşıyor. Uyum sağlama ve itaat güven verir ama yapmak istediğiniz bazı şeylerden de vazgeçmeniz gerekir. Sesim gelip parmak uçlarımda düğümleniyordu ve ancak yazarak zehrimi atabildiğimi küçük yaşta fark ettim. Tutkunun peşinden giderken illa ki bir şeylerden vazgeçeceksin. Mecazi anlamda evinde rahat ve güvenli bir şekilde oturmak istiyorsan bağıra bağıra şarkılar söylemezsin. Ayıptır, günahıdır, yasıktır, toplumsal kodların dışındadır. Gönlünce şarkılar söylemenin peşinden gideksen artık korunaklı bir evin olmayacaktır. Onların gözünde aykırı olacaksınız, yabanıl. Bu yüzden evsizler şarkı söyler.

“Duvar”da baba ile özdeşleşen ve her fırsatta kahramanın karşısına çıkan babanın elleri, “Bekâra Oda Verilir”de dünyayla birleşirken kimliğini kaybeden eller, “Sular ve Ço-

cuklar”da annesinden bir miras olarak kahramanın ellerine ilişen suçluluk duygusu ve içinden kurtçuklar çıkan parmak uçları, “Kürt” öyküsünde elleriyle duyan öğretmen...

Elleriyle konuşan, var olan kahramanlar ve onların ellerine yapışıp kalan hayat. Öyküden öyküye sıçrayan bir imge çıkıyor karşımıza. İnsan hayatı ellerde mi şekilleniyor?

Bu “el” meselesini dosyamı oluşturup bir bütün hâlinde okurken gördüm ben de. Öyküler tek tek yazılırken ellerin bu kadar yoğun olarak var olduğunu fark etmemiştim. Neden böyle diye düşündüğümde bulduğum cevaplar oldu. Ellere gerçekten takıntılıyım. Güzel bir kadın eli gördüğümde, ki bu sık sık olur, estetik anlamda hoşlanırım onun varlığından. Bembeyaz, zarif, ince, uzun, biçimli, bir karaktere sahip eller. Bazılarına nasıl da yakışır taktıkları yüzük, bileklik, saat. Benim ellerim esmer, kalın ve kabadır. Ağır işler yapmak zorunda kalmış güçlü ellerim var. Kadın eline pek benzemez yani. Asla bir yüzük, bileklik takamam. Yakışmaz. Yakıştığına kimse ikna edemez beni. Eller benim için kavga ve mücadele olmuştur hep. Fiziksel olarak, tırnaklarımla toprağı da kazdım, topraktan nohut da söktüm uzun yıllar boyunca. Ellerim toprakla beraberdi hep. Psikolojik olarak ise tırnaklarımla kayaları kazıdığım birçok direniş içinde bulundum. Eller var olmayla, yaşam mücadelesiyle yakın ilişkide hep.

Kitaptaki öykü kişilerinin de altını çizmemiz gerekiyor. Genel olarak erkek karakter üzerinden ortaya koyduğunuz anlatı, metinlerle aranızdaki ilişkinin serinkanlılığına işaret ediyor. Ne dersiniz?

Açık konuşmak gerekirse kadın yazarların kadınlarından çok sıkılmıştım. Hangi dergiye baksam kadın öykücüler, romantik kadın kahramanları yazıyordu çoğunlukla. Farklı bir şey, daha iyi bir şey yapmak istiyordum. O yüzden erkek karakterlere yoğunlaştım. Bilinçli bir tercihti. Elif Genç de iyi yazar erkek karakterleri. Bu anlamda onun hakkını da teslim etmek gerekir kesinlikle. İkimizin kitabında da erkek karakterler ezici çoğunlukta. Benim başarımda serinkanlılıktan ziyade karşı tarafı iyi tanımak yatıyor. Psikoloji, sosyoloji, felsefe kitaplarından, roman kahramanlarından, gerçek hayattan. İç Anadolu’da bir kız çocuğı olarak doğup büyüyünce en baştan kız/erkek ayrımını çok sert bir şekilde görüyorsunuz zaten. İster istemez bir felsefe de geliyor geri planda. Erkekleri her zaman çok daha özgür, çok daha dikkate değer, çok daha zeki, çok daha eğlenceli buldum. Erkeklere kadınlardan daha çok önem verdim. Onlar hayatın içindeydi her zaman. Bizim gibi ev içlerinde değildi. Dinlemeye değerlerdi. Bize hayatın renklerini getireceklerdi. Onlar kadar özgür olana kadar bu hayranlığım devam etti. Kolektif bilincin yansımaları diyelim.

Öykülerinizde İstanbul sur içinin baskın sesini duyuyoruz. “Sular ve Çocuklar”, “Bekâra Oda Verilir”, “Sabahı Beklerken”... Mekânın öykülerinize doğrudan veya dolaylı yansımaları nelerdir?

İstanbul’da üç sene Esenler’de çalıştım. Sonra Fatih’e geçtim, sur içine,

burada da dördüncü senem. Allah nasip ederse gençliğimi ve olgunluk yaşlarımı sur içinde geçirmek isterim. Uzunca bir süre buradan gitmeye niyetim yok. Çünkü inanılmaz bir dokusu var. Mevlanakapı'da kâğıt toplayan ekiple- rin barakaları, Belgratkapı'da pazar öğleden sonra araçları ve küçük masaları ile gelip sur dibine yerleşen içkici amcalar, Samatya'nın kalburüstü âlemcileri, Kocamustafapaşa'nın kumarcı kıraathaneleri, Balat'ın rengârenk Çingeneleri, Çarşamba'nın İsmail Ağa cemaati, Malta Pazarı'nın delileri, Yenikapı'nın esmer kadınları, Aksaray'ın el altından hap satan kirli adamları, Beyazıt'ın bitpazar- ları, Sultanahmet'in çığırtkan esnafları, Eminönü'nün ailelerini uzak semtler- den deniz görmeye getirmiş yoksul babaları, evsiz adamlar, akıllarını oynatmış kadınlar, tinerci çocuklar... Evet, bu insanlar her yerde var biliyorum. Ama sur içini farklı yapan şey koca bir tarihî dokudan, muazzam bir imparatorluktan arta kalan parçalarla yukarıda çizdiğim tablonun yarattığı karşıtlık. Burada geçmiş ve gelecek iç içe; zarafet ve düşkünlük, iyi ve kötü, güzel ve çirkin, zen- gin ve fakir de. Her şeyin karmakarışık olması beni gerçekten çok etkiliyor.

Gülhan Tuba Çelik öykülerinin itici gücü nedir, nelerden ilham alır, nelerden yola çıkar? Sizi etkileyen kitaplar, yazarlar?

Sokakta gördüğüm işe yarar şeyleri içimdeki ateşle yakmaktan başka bir şey yapmıyorum aslında. Bir kitaba, öyküye, kahramana atıfta bulunayım; aman şu kitaptan çok etkilendim, üslubumu ona uydurayım; deneysel ya da fantastik ola- yım; bugün hiçbir şey yazmadım, dur bilgisayarın başına oturayım, güzel de bir müzik açayım... Bunlardan olmadım asla. Beni etkileyen bir şey yoksa laf olsun diye oturup metne başlamam. Hikâye önce beni ikna edecek. Aylarca kafamda dolaşacak. Beynimi kemirecek. Ancak ondan sonra ete kemiğe bürünüyor ben- de. Sokaklarda dolaşmayı, insanlara bakmayı, onları anlamaya çalışmaya, duy- gu dünyalarını gözlemlemeyi, olaylara verdikleri tepkileri ölçmeyi, davranışları- nı incelemeyi seviyorum. Bunları içime alıp içimdekilerle birleştiren başlıyor hikâye. Hikâye başlayınca da gerekirse sosyolojik okumalar yaparak arka planı oluşturuyorum. Beni etkileyen yazarlar olarak çok özel bir ismim yok açıkçası. İyi şiirler ve psikolojik derinliği olan romanlar okumayı seviyorum.

"Beklemek" öyküsünün üzerinde özellikle durmak istiyorum. Kitaptaki öyküler boyunca birbirini doğuran gerilimin ve isyan dilinin orada, son öyküde muhatabını bulduğunu görüyoruz. Öyle mi?

Bu öykü, kitabı beğenenlerin özellikle üzerinde durduğu bir öykü. Genel anlamda oldukça sevildi. Burada bahsi geçen baba/ devlet/ Allah ilişkisinde herkes kendinden bir parça buldu bence. Yine toplumsal kodlar giriyor devreye. İnsanlar için de etkileyici olmasının sebebi, aynı ülkenin çocuğu olarak yaşadık- larımız. Sosyolojiyi çok önemsiyorum. Fırsat buldukça alanda okumalar yapıyo- rum. Bu okumalarımın birinde, bir kitap; babaya duyulan kızgınlığın devlete

ve Allah’a da paralel yansımaları olacağından bahsedip erk ilişkisini sorguluyordu. Okuyunca çok etkilendim. Sürec içinde bana da aynısı olmuştu çünkü. Bu düşünceyi temel alıp bu konu üzerinde fikir yürütmek istedim. Malzeme olarak zaten kendi hayatım vardı ortada. “Beklemek”i ben de çok sevdim. Kitabı en çok beğendiğim hikâyelerden biriyle bitirmek istedim. Bir de senin dediğin gibi tüm kitaptaki isyan ve mücadeleyi muhatabı ile buluşturmuş oluyor bu hikâye.

Öykülerinizde, son dönem öykücülerimizde karşılaşmadığımız ölçüde Anadolu insanının köy ve kasaba yaşantısından kesitler, somut izler, atıflar ve hatta bütün öykülerin mayasına karışmış yerli bir duyuşun yansıdığı görülüyor. Bu bilinçli bir seçim mi? Bu tespitimi nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bir maruz kalış diyelim. On beş yaşına kadar köyden çıkmadım ben. Kırşehir, Çiçekdağı, Hacıhasanlı Köyü. İlk ve ortaokulu köyde okudum. Büyük çocuk ben olunca, liseye geçince taşınabildik şehre. Ciddi ciddi bir köy yaşantısıydı. Tarlalar, bahçeler, arılar, hayvanlar. İş asla bitmezdi. Bir de dört kardeşin ablası olunca. Kitaptaki bu damar bir şahit oluştan öte. Tamamen “olduğum” şey. Olduğum ama olmaktan nefret ettiğim, tepki gösterdiğim, daima kaçmaya çalıştığım şey. Beni mahvettiğini düşünürken aslında beni farklı ve özel kılan şey.

Edebî metinlerin bir işlevi de yaşanıldığı döneme ve yere bağlı olarak oluşmuş bulunan kültür öğelerinin; eşyaların, mekânların, yaşantıların, buna bağlı olarak oluşmuş kelime, söz ve söyleyiş biçimlerinin kayda geçirilerek sonraki kuşaklara aktarılmasıdır. Öykülerinizin bu yönüyle de kayda değer zenginlikler içerdiğini düşünüyorum. Şehirleşmeyle birlikte artık yaşantımızdan tamamıyla çıktığını gördüğümüz şeylerin öykülerde anımsama biçiminde bile olsa dile getiriliyor olması öyküleri özgün ve farklı kılıyor. Ne dersiniz?

Biraz daha geriden başlamak istiyorum aslında. Bu konuda dertli olduğum noktalar var. Bazılarımız o kadar aceleci ki. Her şeyi tükettiler. Tüm akımlar onlara gelip onlara gidiyor bir vahiy gibi. Anlayış kurup anlayış yıkıyorlar İstanbul’da. Ya da bir modernizmdir öğrenmişler. Mustafa Çiftci nostalji arzusu olarak taşrayı yazıyormuş mesela. Adam Yozgat’ta yaşıyor, taşrayı yazmasından normal ne var. İsmail Özen’e de aynı şekilde muamele ediyorlar. Bu iki yazarı aynı kefeye koyamazsınız. Aynı gerekçelerle anlamlandıramazsınız. İsmail Özen’deki Amerikanvari sahne tekniği ile Mustafa Çiftci’deki tahkiye birbirinden çok farklı şeyler. Taşrayı yazmanın modernizme bir tepki olarak ortaya çıktığını savunanlara baktığımda İstanbul’da uzun yıllar boyunca canları sıkılan bir tipoloji görüyoruz. Anadolu’daki insandan haberleri yok. Kendileri köylerini çok önceden terk ettikleri için tüm köylerin boşaltıldığını sanıyorlar. Artık inek sağan mı kalmış canım, kerpiçlerle duvar ören mi kalmış, tarladan sap toplayıp tandır yakan mı kalmış. Ben de diyorum ki bizi bir rahat bırakın. Köyü bütün laneti ve mahrumiyeti ile yaşadıysam ben, elbette önce

onu yazacağım. İsmail Özen elbette babasından gizli okuduğu çizgi romanlardan başlayacak ya da Mustafa Çiftci geleneksel bir beslenmeyle belirginleşen tahkiye damarından yola çıkacak. Taşrada zaman o kadar hızlı geçmiyor. Taşranın zehri içinden öyle kolay atılmıyor. Benim kişisel serüvenimde köy vardı. Yazdım. Köy bitmiş de değil üstelik. Yine yazılacak. Bu tip insanın acelesi beni gerçekten dehşete düşürüyor. Dijital devrim gerçekleşti diye hemen “Öykü bitti mi?” nidaları. Abi daha dur. Anadolu’dan anaları okuma yazma bilmeyen niceleri çıkacak daha. Dinle hele, sana neler anlatacak. Bir İbrahim Aslaner, bir Soner Oğuz, bir Yunus Meşe taşradan çıkıp çıkıp geliyor aslanlar gibi. Uzattım biraz ama özetle şunu diyorum. Hepimizi toplum yönlendiriyor. Dijital devrimin içine doğan kuşakla benim düşünme biçimim zaten farklı. Doğal olarak ortaya konan eserler de aynı olmayacak. Bunu biraz akışa bırakma taraftarıyım. Acele etmeden kendi gerçekliğimi yazma taraftarıyım. Özgün dediğin şey böyle ortaya çıkıyor.

Gülhan Tuba Çelik günümüz öykü akışı, anlayışı ve yaklaşımı içerisinde kendisini nerede görüyor?

Açıkçası kendimi konumlandırarak kadar ait hissettiğim bir yer yok. Yolumun düştüğü tüm dergilerde okumaktan hoşlandığım birkaç isim var. Bundan daha önemlisi, dergi ortamlarında çok çok güzel dostlarım var. Başta yazgı dedik ya. Yine öyle diyelim. Çocukken, hayattan yazarak intikam almak istemiştım. Sonra hayatı çok sevdim. Zaman zaman yazmayı ihmal edecek kadar çok sevdim hem de. Roman yazabilir miyim? Öyküde ısrar edecek miyim? Şiire geri dönmek için çok mu geç? Bir gün yok olacak eserler yazmak çok mu saçma? Hepsi nasip.

SEMA BAYAR

EVSİZLER ŞARKI SÖYLER

Yaşama bütün benliğiyle dokunan, gözlerini iri iri açan, fısıltılara kulak kabartan bir kalem Gülhan Tuba Çelik. Karşısına çıkan hayatın tam da içinden geçerek hikâyelerini devşirir ve başarılı bir ilk kitapla, *Evsizler Şarkı Söyler*’le selamlar okurlarını.

Çelik, edebiyat dergilerinde yer edinmiş, şiirle başlayan yazı hayatına öykü ile devam etmiş bir isim. “Evsizler Şarkı Söyler” öyküsü ilk olarak 2016’da okurlarıyla buluştu, ardından 2018’de Gülhan Tuba okurlarına aynı ismi taşıyan bir kitapla seslendi. Kitaba ismini veren öykü, Geyik Dağı’ndan İstanbul sur içine uzanır. Anne babasının ardından dedesini de kaybeden bir gencin çocukluğu ve gençliği arasında sıkışıp kalmışlığını, kendini kaybolmuş hissettiği o anda evinin önündeki bir bankta rastladığı evsizle iç dünyasında kurduğu duygusal yakınlığını anlatır. Anlatıcı kahramanın kendisidir ve kendi yaşamında yaptığı zaman sıçramalarıyla öykü halka halka ilerler. Evsizlik toplumsal tabulara karşı gelmenin, bastırılmış bir isyanın imgesi olur. İsteddiği zaman ve istediği yerde, yadırgamaları umursamadan şarkı söyleyebilmenin adıdır. Fakat aynı zamanda korunaklı alanı terk etmek ve aidiyet duygusunu kaybetmektir evsizlik. Öykü bu iki duygu durumu arasında geçişleri irdeler. Varlık ve yokluk arasındaki sarkaçta ibre evsiz adam ve anlatıcı arasında gidip gelir.

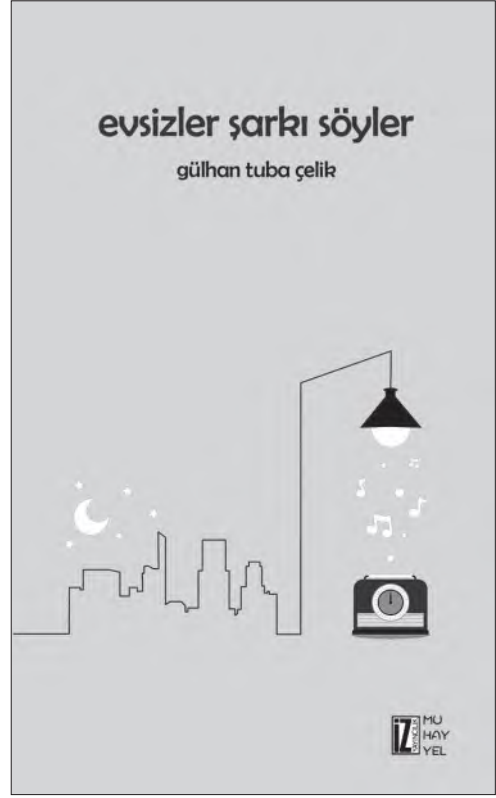
Kitaptaki yirmi öykünün neredeyse tamamında kahraman, anlatıcıdır. Dil ve üslup açısından okuru, titizlikle çalışılmış metinler bekler. Dilin imkânları kullanılarak öykü atmosferi kurulur. Özellikle yazarın içinde bulunduğu zaman ve mekânın kendine ait söyleyiş biçimleri, kavramları, terkipleri hatta nesne adları öyküler içinde yer bulur. “Yol” öyküsü buna örnekler sunar; bir çinik buğday, körsen körsen yanan sarı lamba, peynir basılan küsküç... Öykülerde Anadolu insanının gerçeği yansıtılır. Köy yaşantısından kesitler, yerli bir duyumsama, şehir anlatılarının pek çoğunda kahramanın zihinsel arka planına işlenmiş kavramlar ve algılama biçimleri öykülerin belirgin özellikleri arasında yer alır. Kimi öykülerdeki derin ve ince bağlar bu yolla örülmüştür. Yine

“Sular ve Çocuklar”, “Bekâra Oda verilir”, “Mucize” gibi öykülerde İstanbul sur içinin baskın sesi hâkimdir. Bu tür öykülerde de mekânın doğrudan ya da dolaylı yansımaları anlatıya dâhil olur.

Çelik’in dildeki özeni ayrıca yazara da pek çok şeyi örtük biçimde anlatma imkânı sunmuştur. “Sabahı Beklerken” öyküsündeki benzetimler zengin ve dikkat çekicidir: “Asiye renkli düğme tezgâhı gibi janjanlıydı, güzeldi. Tezgâha elini daldırıp düğme seçermişsin gibi şıkırdardı hep. (...) O gece rüyamda bir sürü Asiye düğme astı gül dallarına.”

Kitaptaki öykü kişileri çoğunlukla erkektir. Bu durum yazarın metinle arasındaki ilişkinin serinkanlılığına da işaret eder. “Kürt”ü ayrı tutarsak öykülerde romantik kadın kahramanlara yer yoktur. Erkek kahramanların iç dünyaları, hayatı algılama biçimleri cesur bir şekilde aktarılır. “Duvar”, “Sabahı Beklerken”, “Bekâra Oda Verilir” bunun başarılı birer örneğini oluştururlar. İlginçtir ki öykü içinde kahramanın cinsiyetine dair kesin bir ifade bulunmayan öykülerde de erkek anlatıcı algısı hâkimdir. Erkek kahramanlar çok daha özgürdür, etkindir ve hayatın içindedirler. Fakat “Kamera”nın Güleser’i, “Sular ve Çocuklar”ın parmak uçlarından kurtçuklar çıkan kadını, “Kürt”teki kadın öğretmen edilebilir.

Gözlem, Çelik öykülerinin en önemli beslenme kaynağıdır. Bu yolla yazar, her ne kadar kendi yaşantısı ile harmanlansa da içinde bulunduğu mekân, zaman ve yaşam biçimlerinden taşan öyküler kaleme alır. Biraz açmak gerekirse Gülhan Tuba Çelik öyküleri, bir yandan kendi yaşam tecrübelerine yaslanırken bir yandan da bunun da ötesine geçmeyi başarabilmiştir. Metinle arsında doğrusal değil dolaylı ilişkiler ağı olduğu söylenebilir. “Sesler” öyküsünde bir çocuğun dilinden fakat çocuklaşmadan kâğıda dökülmüş bir anlatı vardır. “Duvar” bambaşka bir coğrafyada yoğrulmuş kahramanın yorgunluklarını, iki kültür arasında sıkışmış bir gencin dip akıntılarını aktarır. “Bekâra Oda

Verilir” yine yazarın cinsiyet, yaş, yaşanılan zaman ve mekânın dışına çıkabil-diği öykülerdendir.

Kitaptaki öykülerin imgeler üzerinden çeşitli bağlarla birbirine tutundu-ğu görülür. Baba çoğunlukla olumsuz bir imgedir ve etkindir. “Yılan” öyküsü olumsuz baba anlatısına belirgin bir örnektir. Öykülerde zaman zaman yer bu-lan anne figürü ise pasif ve edilgendir. Kahramanların çoğu aile içinde derin bir kayıp yaşar bu bazen anne bazen baba bazen de çocukluktan itibaren yo-ğun bir bağlanma duygusunun yaşandığı dededir.

El, kitapta öyküden öyküye sıçrayan bir imge olarak çıkar karşımıza, daha ilk öykü ellerle başlar: “Durup durup ellerime bakarım ben. Uzun uzun izlerim gergin ve şeffaf derimin altındaki mavi yeşil damarları.” Öyküler içerisinde sık sık el imgesi kullanılır. “Duvar”da baba ile özdeşleşen ve her fırsatta kahrama-nın karşısına çıkan babanın elleri, “Bekâra Oda Verilir”de dünyayla birleşirken kimliğini kaybeden eller, “Sular ve Çocuklar”da annesinden bir miras olarak kahramanın ellerine ilişen suçluluk duygusu ve içinden kurtçuklar çıkan par-mak uçları, “Kürt” öyküsünde elleriyle duyan öğretmen... Kahramanlar âdeta elleriyle var olur, elleriyle konuşurlar. Hayat onların ellerine yapışıp kalan şeydir.

“Çiçeklerden Yazılmış” ve “Kürt” öyküleri kitapta ayrı bir yerde durur. Her ne kadar anlatma biçimleri açısından kullanılan özenli dil ile diğer öykülerle yakın gibi dursalar da mesaj kaygısı bu iki öyküyü kitabın genel havası içinde ayrı bir yerde konumlandırmaya sebep olur.

Kitaptaki öyküler boyunca birbirini doğuran bir gerilim hissedilir. İsyan ve öfke, dilin kıvrımları arasına yerleşmiş ilerlemektedir. “Beklemek” adlı son öyküde bu isyan dili muhatabını bulur. Öykü etkili bir girişle başlar. “Ben. Beklemekten yapılmış bir duvardım. Babamı, devleti ve Allah’ı bekledim hep.” Toplumsal kodların devreye girerek tabuların baba, devlet ve Tanrı kavramları üzerinden kendini meşrulaştırması anlatılır. Örselenmiş kadın kimliği arabes-ke kurban edilmeden aktarılır.

Sonuç olarak Gülhan Tuba Çelik, ilk kitabı *Evsizler Şarkı Söyler*’le dikkat çekici bir çıkışa imza atmıştır.

*Ben yazarın, yazının cinsiyetsiz olmasını daha mümkün görüyorum.
Kadın veya erkek olarak yazmak benim için daha zor.
Zeynep Delav*

ZEYNEP DELAV İLE KEMİK TOZU ÜZERİNE

Konuşan: Esra Özdemir Demirci

Öncelikle kitabın ismiyle başlayalım istiyorum. “Kemik Tozu” okuyucuda merak uyandıran bir isim. Ayrıca kitabın içinde yer alan öykülerden birinin de adı. Bu ismin sizdeki karşılığı nedir?

İnsanın töz hâli. Var olma sebebi.

Zeynep Delav’ın uzun zamandır öykü yazdığını ve yayımladığını biliyoruz. Buna rağmen kitaplaştırma anlamında aceleci davranmadı sanki? Yanılıyor muyum?

Zamanın içinde başladığı hem yarış hem de sükûnet var. Özellikle yazarken ve sonrasında. Ancak yazının sizden, sizin yazıdan memnun olmanız için zamanın yarışına değil de dinginliğine ihtiyacınız var. Ben dinginliği seçmeye çalıştım. Çünkü zaman defalarca dönüp yazdıklarımı elden geçirmemi sağladı.

Öyküleriniz genel itibarıyla okura, olgun bir kalemle baş başa olduğunu sezdiriyor. Bunu öykülerde geçen olaylar kadar cümle kuruşlarınızdan, hatta kelime seçimlerinizden anlamak mümkün. Yazının olgunlaşabileceğine inanıyor musunuz?

Elbette inanıyorum. O kadar olgunlaşıyor ki dönüp sizi de olgunlaştırıyor.

Kimi öykülerde geçen olaylar birer film sahnesi gibi yansıyor okura. Hiç senaryo yazdınız mı? Öykülerinizden birinin filmi çekilecek olsa tercihiniz hangisi olurdu?

Evet, senaryo yazdım. Tabi ki “Kemik Tozu”nun film olmasını isterim-keşke, bu sorunuz dua yerine geçse-”Cankurtaran”ın da dizi olmasını...

Kitapta kadın-erkek ilişkilerinin açmazlarına sıkça yer verdiğinizi görüyoruz. İlişkiler kusurlu, eşler birbirinden kopuk ve uzak, arkadaşlıklar tekdüze ve güvensiz.

Tüm bu sebeplerden ötürü içe kapanmış ve günbegün yalnızlaşan insanlar öykülerin baş karakterlerini oluşturuyor. Sizce sesin mi yoksa sessizliğin mi öyküsünü yazmak daha zor?

İkili ilişkilerin en kaygan zemini kadın-erkek ilişkileri. “Biz” ol(ama)manın, tek kişilik gömleği iki kişinin giymeye çalışmasına benzeyen nevrotik hâller; kişinin şeffaf, görünmeyen mahrem alanını hunharca çiğnetişi en çok bu ilişkilerde karşımıza çıkıyor. Hata yapmaya hak ve yüz bulduğumuz, en çok incittiğimiz...

Ben hiçbir zaman okura bir şey öğütlemek için çaba harcamıyorum ancak, oluşturmaya çalıştığım edebî söylemle, karakterler ve ilişkiler üzerinden etik’le etkileşime girmelerine, karşılaşmalarına zemin oluşturmaya çalışıyorum. Çok üzümlü canı çok yansa da bildiği doğrudan şaşmayan veya kendinden çok sevdiği insanlar olan karakterler oluşturmaya gayret ediyorum. Yoksa erdemi, haysiyeti, bütünde merhameti nasıl anlatacağız?

Sessizliğin öyküsünü yazmak elbette en zor olanı!

Son öykü “Kemik Tozu” oldukça uzun bir öykü. Bu hâliyle novella olarak değerlendirmek elbette mümkün ama okurda sanki devam etse daha iyi olacakmış gibi bir his uyandırıyor. Bu öykünüzü roman formunda düşündünüz mü hiç?

Evet, düşündüm. Ancak ilk kurma aşamasında roman olarak örmeye başlamak gerekiyordu. Yeniden geriye gidip sökmek, başka bir matematik oluşturmak ise çok akıllıca gelmedi bana. Form olarak öyküydü ve öyle bitirdim. Roman olsaydı bu kadar düşündürüp soru sordurur muydu bilemiyorum...

Öykülerinizde kullandığınız ironik dil sayesinde anlatıdaki acıyı dengelediğinizi görüyoruz. Bu üst bakış, yaşanan tüm olumsuzluklara karşı takınılan bir tavır olarak sunuluyor okura. Peki bu dengeyi kurarken zorlandığınız oldu mu?

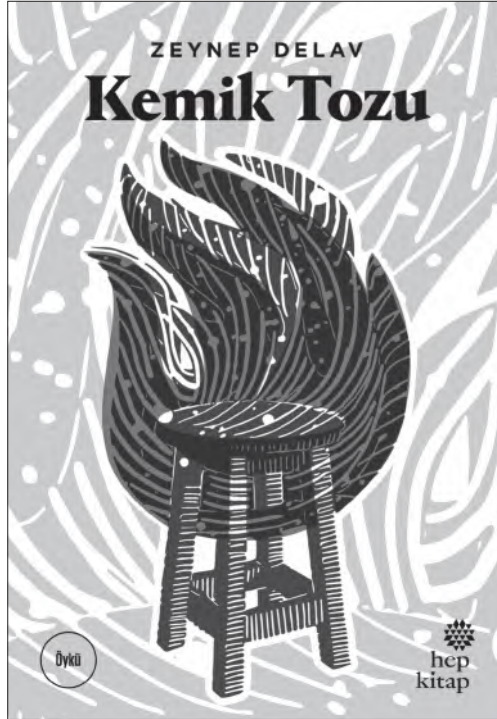
Acıdan ölmek için ironi şart! Hayat gibi. Öyle sanıyorum tek ironisiz öykü “Ölüyorum Kederimden.” İroni, yaşatır. Zorlanmadım, ironik dil oluşturmak karakterleri acıyla yok etmekten daha kolay.

Öykülerde kadınlar kadar erkeklerin duygu dünyasına da yer verdiğinizi görmekteyiz. Bir kadın yazar olarak erkek karakterleri resmetmede zorlandığınız oldu mu? İki ana karakterden hangisini yazmak sizin için daha yorucu oldu?

Ben yazarın, yazının cinsiyetsiz olmasını daha mümkün görüyorum. Kadın veya erkek olarak yazmak benim için daha zor. Bu zor olanı kolay yapabiliyorum anlamında değil ancak, empati kurmak insanda genel bir şeydir. İş o dur ki kimyanıza işlenen şeyi öteleyip yazasınız. Başarı bence bu.

Bundan sonraki hedefleriniz nelerdir? Yazmaya öykü ile mi devam edeceksiniz? Farklı arayışlar içine girme gibi bir planınız var mı?

Öykü'ye devam ancak bir daha uzun öykü yazmaya kalkışırsam romana da göz kırpmayı düşünüyorum.

MEHMET FIRAT PÜRSELİM

HEPİMİZ ASLINDA KEMİK TOZUYUZ

Yazmak denilen şey, boğazı sıkın kazak giymek gibi, gevşetmezsen nefes alamıyorsun.

Amerikalı gökbilimci, astrobiyolog Carl Edward Sagan, *“DNA’mızdaki nitrojen, dişlerimizdeki kalsiyum, kanımızdaki demir, elmalı turtamızdaki karbon, çöken yıldızların içlerinde yapıldı. Bizler, yıldızların malzemesinden yapıldık. Hepimiz Yıldız Tozuyuz.”* der. Yıldız Tozu, romantik bir tabirdir ve insanı gerçeklerin ötesinde hayali bir varlığa dönüştürür; uzaydan dökülmesi de ayaklarımızı yerden keseerek gerçeküstü bir boyuta sürükler. Oysa Zeynep Delav ilk kitabıyla bizi sarsıp yerimize çivileyerek kemik tozundan başka bir şey olmadığımızı yüzümüze haykırıyor. “Soğuk namlusu sürekli şakağa dayalı başa bela silahtır vicdan! İşte o silah babamın şakağından hiç inmedi ama ne çare!”

On iki kısa bir de uzun öyküden oluşan kitap “Bipolar”la açılıyor; yazar burada terk edip giden annesinin saçlarının kokusunu yıllar sonra yeniden içine çeken oğulun manik ve depresif hallerini anlatıyor.

Yazarlar, yazma maceralarıyla ilgili öyküler anlatmayı severler, bu arada yayınevlerine ve editörlere de inceden dokundururlar. Yıllarca yayınevlerinde editörlük yaptıktan sonra dosyayı okuyan değil yazar tarafa geçen Delav da, “Çok Bin Vuruş”ta dışarıya çıkmış biri olarak içeriği yazıyor: “Çıkardıkları kitaplara bakınca pek bir ulaşılmaz duruyor ama kapısı da her gün tekmeleniyor gibi kir pas içinde. Herkese ret cevabı veriyorlarsa, insanlar da çıkarken bir tekme indiriyor olmalı.”

“Çikolata Aşkı, Dam, Yağ Kütlesi ve Kırıntı” arka arkaya sıralanmış çeşitli yaş ve statüden olsa da ülkemizdeki kadın gerçeklerini anlatan öyküler. En ucuzundan bir çikolatadan sebeple dayak yiyen, koca dayağından katil olan, memesinin alınmasına dayanan ama kocasının üzerine kuma getirmesine dayanamayan, radyoda dinlenen kısacık tiyatro oyunu bile namuslarını bozacağı gerekçesiyle yasaklanan kadınlarımız, Nazım Hikmet’in deyişiyle, “Ve sanki hiç yaşamamış gibi ölen / Ve sofradaki yeri / Öküzümüzden sonra gelen” kadınlarımız anlatılıyor.

“Baba demek, gökyüzünün devasa derinliğinde sana uçmayı öğreten kişi demek, sen kanat çırpıtkça, yorulup nefesin kesildikçe, kendi kanatlarını üstüne gererek senin yerine de kanat çırpın kişi. Şimdi bu küçük kız gökyüzünü kaybetmiş gibi.” Suriye’deki iç savaşta okul yakınlarındaki çatışmadan arda kalan ölü ve yaralıların aslında yarıölü bir ülkenin hikâyesi Rende. Ölümü Öp ise yaşamaya henüz doyamadan giden bir adamın kabir meleğine serzenişi.

“S/anki,” evli adama âşık bir kadının hâleti ruhiyesi. Kitabın kapağında arzı endam eden tabure dilsiz eşya değil, evlerin içinde yaşananlara tanıklık eden içli bir sır küpü. “Ölüyorum Kederimden,” işte bu taburenin ağzından aktarılan birbirlerini sevdikleri hâlde başkalarıyla evlenmek zorunda kalan Nuran ve Sait’in u/mutsuz aşkının hikâyesi. Yazar, “Yara Bandı”nda, boşanmış bir kadında biten ilişkisinin yaralarını sardıktan sonra terk edip giden adamın hesapçı tavırlarını öyküleştirmiş. “Cankurtaran,” kadın erkek ilişkilerine yoğunlaşan öykülerin sonuncusu olarak kitaptaki yerini alıyor. Mezbele hayatından kurtulmak için 25 yaş büyük bir adamla evlenen Melek’in kocasının ölümüyle ortada kalmamak için kocasının ortağıyla evlilik akdine yelken açması anlatılıyor.

Kitap oldukça uzun bir öykü olan hatta ufaktan novellaya göz kırpan “Kemik Tozu” ile nihayetleniyor. Bu metin, yazarın karakter yaratma ve atmosfer kurmadaki becerisini ve romancı cevherini içinde barındırmasını ortaya koyması açısından oldukça öne çıkıyor. Zaten kitaba da adını veriyor. “Aynı Yetiştirme Yurdu”nda yetişen fındıkkurdu kadar Fadime ile kapı kadar Serdar’ın yıllar sonra karşılaşmalarıyla tutuşan aşklarının Kaçkarlarda bir dağ köyünde soluk bulma çabası geriye dönüşlerle, içses ve bilinç akışıyla anlatılıyor. Her bölüm farklı bir kahramanın -kadın, adam ve meraklı komşu- ağzından aktarılıyor.

Kemik Tozu, bir ilk kitap olsa da yazdıklarıyla yıllardır göz önünde olan, önemli yayınevlerinde editörlük yaparak işin mutfağını da bilen bir yazarın eli mahsulü olduğundan acemilikten arınmış olgun bir eser. Anlattığı konular ağır olsa da, Delav’ın dili öyle değil; ağlak ya da vah vahlanan metinlerden ziyade en olumsuz durumlarda bile bir yerlere inceden mizah yerleştirmeyi beceren ironik bir dil. Ağırıklı olarak kadın ve erkek ilişkileri üzerine kalem oynatan yazar, zor aşkları anlatıyor. “Yazmak denilen şey, boğazı sıkın kazak giymek gibi, gevşetmezsen nefes alamıyorsun,” diyen Zeynep Delav’ın aslında yazıyla nefes alıp verdiği çok belli oluyor. Kısa bir soluklanmanın ardından yeniden o kazağı üzerine geçirip soluksuzca yazması, okur olarak en büyük dileğim.

TOPLANTI

BABAMI ÖLDÜREN ŞEYLER ÜZERİNE

Yöneten: Ali Necip Erdoğan

Katılanlar:

*Hatice Bildirici, Emin Gürdamur, Safiye Gölbaşı,
Esra Özdemir Demirci, Yunus Nadir Eraslan, Sema Bayar,
Rüveyda Durmaz Kılıç, Fatma Aydar*

Ali Necip Erdoğan: *Sevgili arkadaşlar, merhaba. Bildiğiniz üzere bugün burada Mehmet Kahraman'ın son kitabı Babamı Öldüren Şeyler'den yola çıkarak onun öykücülüğü hakkında konuşmak üzere toplanmış bulunuyoruz.*

Bir başlangıç olarak Babamı Öldüren Şeyler'in dili, üslubu ve seçilen temalardan başlayabiliriz. Bir de Babamı Öldüren Şeyler'de sizi en çok etkileyen öykü/öyküler hangileridir? O öyküyü sizin için özel kılan nedir? Safiye Hanım, sizden başlayabiliriz.

Safiye Gölbaşı: *Kitaba da ismini veren Babamı Öldüren Şeyler, "Bilmediğim Bir Şey Söyle", "Yarın Bu Saatte" benim için kitabın öne çıkan öyküleri. "Babamı Öldüren Şeyler" isimli öyküsünü okurken acaba bizi yahut tanıdıklarımızı öldüren şeyler neler diye düşünmeden edemedim. İyi bir öykü fikri bu. "Bilmediğim Bir Şey Söyle" benim için Mehmet Kahraman hikâyelerinin ayırt edici bir özelliğini taşıyor. O da kadın karakterlerle kurduğu empati başarısı. Şahsen Kahraman'ın kaleminden kadınları okumayı çok seviyorum. Bu konuda oldukça güçlü ve iddialı bir kaleminin olduğunu düşünüyorum. Üstelik bunu ilk kitabından itibaren yapabilmiş bir yazar o. "Yarın Bu Saatte" ise her ne kadar bitişinin birkaç cümle daha uzun olmasını istediysem de, genç insanın bir şeye süratle inanma ve kapılıp gitme hâlini oldukça başarılı bir şekilde yansıtan sevimli, dikkat çeken bir öykü.*

Yazarın değil hikâyenin öne çıktığı öyküler okuyoruz Babamı Öldüren Şeyler'de. Konu, karakter, atmosfer ve dil uyumu oldukça başarılı. Buralı, yerli bir dili var, anlaşılır, akıcı, sakin. Öykülerden bize ağırbaşlı bir ses geliyor. Yazarın ayrıca klasik anlatı formunun dışında biçim denemeleri yaptığını da görüyoruz.

Rüveyda Durmaz Kılıç: Mehmet Kahraman, hayatın çok içinden öyküler yazıyor. Hepimizin ortalama insan hâllerinden, evimizden, dostluklarımızdan, Anadolu'dan bahseden, kolay akan, içine hızlı alan öyküler. Özellikle, karakterlerin duygusal hesaplaşmalarını yoğun olarak görüyoruz. Günahla tövbe arasında kalmış insanın hâli/hâlleri birçok öyküde karşımıza çıkıyor. Erdemli olanın ne olduğunu iyi bilen ama insan olmanın zayıflıklarını da göz önünde tutarak hatalara, günahlara kendi içinde imkân tanıyan karakterleri okuyoruz. Aslında sınırından, güvenliğinden hiç çıkmak istemeyen ama öte yandan çok da rahat ve dürüstçe yanlış olan, günah olan ne varsa onu konuşan öyküler diyebiliriz.

Benim beğendiğim öyküler “Bitmeyen Yol”, “Babamı Öldüren Şeyler” ve “Anahtar”. Baba, yol ve yürümek... Bu başlıklar arasındaki bağ çok güzel kurulmuş. Dili zorlamadan, hissi kendiliğince akan, empatiyi güçlü hissettiren bir öykü “Bitmeyen Yol”.

“Babamı Öldüren Şeyler” öyküsünün fikri çok yaratıcı ve okuyanlar için öykünün üretkenliği okuduktan sonra da devam ediyor. Çok sevdim öykünün kurgusunu. Okur, kendisini ve sevdiklerini öldüren şeyleri kaçınılmaz olarak düşünmeye başlıyor. Fakat söylemeliyim ki, öykü beklenti yaratan bir fikre sahip çünkü kurgu iddialı. Öldüren şeylerin ne olduğunu ya da daha doğrusu adamı öldürecek kadar güçlü mü olduğunu hissetmek istiyor okur. Ve sonuna geldiğinde, son öldüren şeyin en çarpıcı, en sağlam acı olmasını istiyor insan. Fakat öykünün sonu, manevi bir alana okuru çekerek, yani olay üzerinden değil duygu üzerinden, ibretlik bir cümleye bağlanıyor. Bu nedenle öykünün kurgu ve akış heyecanına daha denk düşen bir bitiş görmek istediğimi belirtmeliyim.

Yunus Nadir Eraslan: Üçüncü öykü kitabını yayımlamış bir öykücünün öykü anlayışı ve öykücülüğü konusunda söz söylemenin tam zamanı bence. *Minareden Düşen Ezan*’la tanıdık Mehmet Kahraman’ı. Yazar rahat okunabilen, okuru yormayan dingin ve akıcı bir söyleyişle yazıyor tüm metinlerini. Kahraman’ın hiç vazgeçmediği temalardan biri ailedir. Ev yaşanan bir mekân ola-

rak tüm ayrıntısıyla yer alır öykülerde. Anne çocuk ilişkisi, karı koca ilişkisi, bireyin komşusuyla olan ilişkisi, akrabalarla olan ilişkiler anlatılırken mekân olarak ev tercih edilir hep. Çocuk ve çocukluk tüm masumiyetiyle ve çocuksu bir bakışla âdeta yorumsuz verilmeye çalışılır.

Günahı anlatmaktan ziyade vurgulamayı tercih eder. Bu konuda risk almaktan kaçınır. Yazar âdeta öykülerini sonlandırmak istemez, bu yüzden çoğu metin çarpıcı bir finalden uzaktır. Bu durum okurun zihninde devam eden ya da okurun algısına göre noktalanan bir metne dönüşür.

Babamı Öldüren Şeyler’de beni en çok etkileyen öykü yine kitaba ad olan “Babamı Öldüren Şeyler” oldu. Nedenine gelince, benzer temaları işlerken yazarın tekrara düşmemesi, okurun zihnini diri tutacak olay örgüsünü ve akışını kesintisiz sürdürebilmesidir.

Sema Bayar: Mehmet Kahraman, üç öykü kitabı ve hâlen yürütmekte olduğu dergi editörlüğü ile edebiyata adanmış bir isim. Edebiyat, sadakatle kendisine bağlananları her zaman ödüllendirmiştir. Üslubu geleneksel anlatıya yakındır, öykü dili akıcıdır, insanı yormaz, köşeye sıkıştırılmaz. Öykülerini kuytularda, insanın iç odalarında örmez. Anlatımı dışa dönüktür. Sıradan insanların hayatlarından kesitler sunar, hayatı şekillendiren izleri ve temel duyguları esas alır. Kurguları doğal hayattan beslendiği için inandırıcıdır. Anlamı çoğaltma çabasıyla risk almaz.

Ben Mehmet Kahraman’ın daha önceki iki kitabını da okumuş biri olarak şunu söyleyebilirim. Kahraman’ın sade dilinin kendine has çekiciliğinin altını çizmek gerekir. Öykülerde yakaladığı akıcılık son kitabıyla da kendini göstermiştir. Dolayısıyla Kahraman’ın her üç kitapta da yakaladığı ortak bir dilden söz etmek mümkündür. Son kitabıyla da okurlarının beklentisine cevap veriyor fakat şaşırtmıyor da. Dil üzerinde, anlatma biçimleri üzerinde çalışmanın, yoğunlaşmanın sonu olmadığını biliyoruz. Bir şey anlatılırken/yazılırken onlarca söyleme biçiminden en iyisinin seçilmesi, bunun için gayret edilmesi, okurun yazar üzerindeki hakkıdır diye düşünüyorum. Ve yazar bunun için bitimsiz bir enerjiyle çalıştıkça metni daha güçlü kılıyor. Böylelikle okurun sadece metni anlaması değil dilden de azami ölçüde tad alması mümkün kınıyor.

Öykülerde zamanda geriye dönüşler sık sık karşımıza çıkıyor. Geçmiş, kimi zaman özlenen anların toplamı olarak sunuluyor. Kahramanların, çocukluklarıyla her dem taze, canlı bağları var. Zaman ve mekân açısından deneysel hareketlerle karşılaşmıyoruz, bu yönüyle modern öyküye yaslandığını söyleyebilirim. İşlediği temalarla okurun kendi deneyimlerinden nüveler bulmasını sağlıyor.

Kitapta beni en çok etkileyen öykü nedir? Aslında “Cennet Gibi Bir Şey” ve kitaba adını da veren “Babamı Öldüren Şeyler” öykülerini beğendim. “Bilmediğim Bir Şey Söyle”yi ayrı tutup bu öykü üzerinde konuşmak istiyorum. Bu

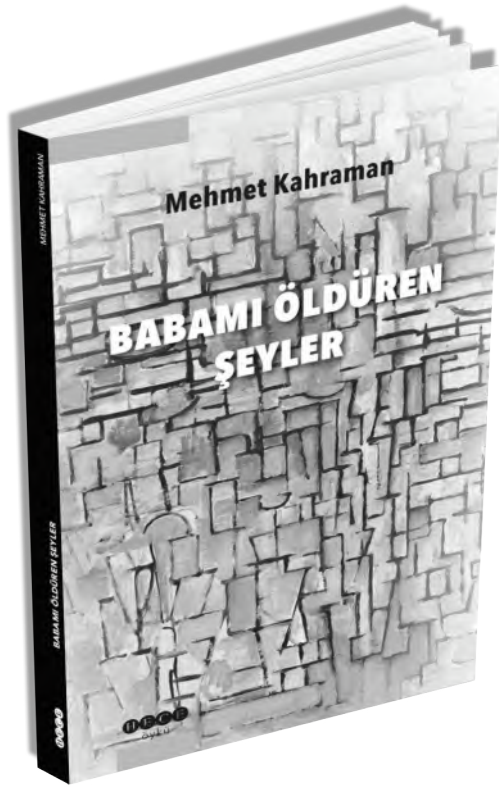
öyküyü seçmemin sebebini açıklayayım önce. Yazarın bu rada kadın karakterleri, kadının iç dünyasına olabildiğince yaklaşarak ele alması beni etkiledi. Bu arada genel olarak öykü isimlerini çok beğendiğimi söylemeliyim. Sadece bazılarında içerikle ilişkilendirme güçlüğü yaşadım.

Esra Özdemir Demirci: Yazarın bilinçaltındaki hareketlilikten yola çıkarak yaşamın gerçekliğine vurgu yapıyor oluşu, bunu yaparken de geçmişin karanlık odalarına dalışı dikkat çekmektedir. Bu karanlık odalardan en çok girilip çıkılan çocukluk odasıdır. Yazar, çocukluktan hatırlanan çoğu bastırılmış duygu ve düşüncelerin, olgun insan üzerinde geç-

mişi hatırladıkça oluşturduğu etkileri yalın bir anlatımla okura sunar. Geçmişten artakalan bir duygunun, yer değiştirerek şimdiki zamana aktarılışına şahit oluruz. Bu süreç elbette sıkıntılı bir süreçtir ve çoğu öykü kahramanı üzerinde travmatik sorunlara yol açtığı görülür. Öykü kahramanları genel itibarıyla, geçmiş ile gelecek arasında uzanan belirsizliğin gerginliğinde ortaya çıkmaktadır. Anlatım boyunca kendini sıkça hissettiren bu gerginlik hâlini, okurun merakını diri tutmak adına yazarın bilinçli bir tercihi olarak da düşünebiliriz. Bununla birlikte anlatımdaki samimiyet ve abartıdan uzak, doğal söyleyiş Mehmet Kahraman öyküsünün belirleyici unsurlarından biridir.

Kitapta beni etkileyen yahut en keyif alarak okuduğum öykü “Anahtar” başlıklı öykü oldu. Öyküde Bülent adlı karakterin, çevresinde güvendiği tek dostuna evinin anahtarını teslim edişindeki samimiyette, anahtar imgesinin yazar tarafından anlamını açacak şekilde boyutlandırılarak, insanın içine açılan kapıların kilitlerini çözen bir büyük sır eşliğinde okura sunulması etkileyiciydi.

Erdoğan: Aynı temayı farklı olaylar üzerinden işleyebiliyor ki, bu oldukça etkili. Neredeyse hiç tekrara düşmüyor. Dili çok sade, okuyucuyu içine alıyor, düşünmesine imkân veriyor.

Emin Gürdamur: Mehmet Kahraman'ın metnilerindeki sadeliğin üzerinde durmak istiyorum. Ortada bir çekimserlik, bir temkinlilik var mı, var. Ama bu, kurgu ve kahramanla ilgili. Metinlerde elde ettiği sadelik, onların yormadan, hızlıca okunmalarını sağlıyor. İlk adımını atan kolayca sonuna geliyor. Yarım bırakılmayacak öyküler. Hayatı olağan sadeliğiyle metne aktarmak o metin üzerinde az çalışıldığı anlamına gelmiyor. Aksine bu intibayı uyandırmak çaba ister. Eski öykülerini de göz önünde bulundurarak söylüyorum bunu. Tabii burada okur açısından beğeniler ve ilgiler değişebilir. Birisi çıkıp bu öyküler çoğul anlama kapalıdır, diyebilir. Tek boyutludur diyebilir. İnsanın içindeki o çapraşık aynaya tutulmamışlardır diyebilir. Zaten Kahraman'ın öykücülüğü de, kurguda kapıyı aralık bırakıp anlamda genişlemeyi sağlamaya dönük bir iddia içinde değil. Anlatı oldukça açık ve yalın. Lakin burada ben dâhil herkesin dikkat etmesi gereken iki tuzaktan bahsetmek istiyorum. Açıklayarak anlatmak ve özetlemek. Açıklayarak anlatmak, biraz da okurun kavrayış kapasitesine güvenmemekten kaynaklanır, diye düşünürüm. Bir öykünün sonunda, zaten öykü boyunca anlatılan şeyi tek cümleyle özetlemeye yeltenmek veya mesajı öğütülmemiş bir hâlde önümüze koymak tehlikelidir. Mehmet Kahraman, öykü kahramanları ve olay akışı bağlamında risk almaktan imtina eder. Kendisini güvenli alanda tutar. Ara sıra sınırları yoklamaz değil. Ama biliyoruz ki hemen hızlıca güvenli alana dönecek. Ahlakçı hassasiyet öykülerde egemen. Aslında yanlış söyledim. Ahlakçı hassasiyet görünmezlik kazanmıyor. Yoksa herkesin kendini sorumlu hissettiği ahlaki, düşünsel bir iklimi var zaten. Burada sorulabilir. Risk almak neden gereklidir? Yazarın, kalemini güvenli sahada tutması neden eleştiri konusu olsun? Sanırım bunun cevabı, metnin ölümsüzlüğü için. Bugün hâlâ başucu kitaplarımız olan klasikler, kendi dönemlerinde tam olarak bunu başardıkları için o mevkideler. İnsan karmakarışık bir iç dünyaya sahip. Hepimiz kendimizin şahidiyiz. 19. yüzyıl romanlarında, 20. yüzyıl öykülerinde bunca şey okuduk. Artık tek boyutlu kahramanlara nasıl inanalım?

Fatma Aydar: Mehmet Kahraman'ın öykülerinde günlük hayatta rastlayabileceğimiz kahramanların sıradan hayatı sade bir dille aktarılmış. Dilin yalınlığı öylesine samimi ve misafirperver ki öykülerin çoğunda okuyucuyu kolayca içine alıyor ve öykünün bir parçası yapıyor. Olaylar güçlü bir öykü tekniğiyle veriliyor. Yazar kimi öykülerde okuyucuya sanki umduğun değil bulduğun sona razı olacaksın muamelesi yapıyor ve öyküde hüküm sahibi olduğunu sezdiriyor. Kimi öykülerin beklenmedik şekilde son bulamaması hatta son bulmamamsı buna işarettir. Genel manada öykülerin çoğu aynı mahallenin çocukları gibi. Kimi zaman karşı takımdan kimi zaman beraber gazozuna maç yapan çocuklar.

Bir başka bakış açısıyla değerlendirecek, genç okur kitlesinin farkında olmadığı ama ihtiyaç duyduğu türden bir kitap. Özellikle aile kavramının işlenmesi bu ihtiyaca cevap verecek türden. Çok fazla hayatın içinden ve kahramanların ruh dün-

yası okuyucuya çok başarılı aktarılmış. “Ekmek Bayatlama Odası”, “Bitmeyen Yol”, öykülerinde arkadaş” ve baba motifi çok içten ve dokunaklı işlenmiş. Dil sade ve hayli akışkan. Ahmet Mithat Efendi’yi anımsatacak akıl vermeler, kahramanların iç konuşmaları sürekli okuyucuyu yönlendirir durumda. Seçilen temalar genellikle aile, arkadaş, aşk, hastalık gibi hemen herkesin yaşayabileceği türden konular.

Hatice Bildirici: Mehmet Kahraman hikâyelerinde efendi adam olma, iyi insan olma vurgusunun ön planda olduğunu söyleyebilirim. Sade, dingin ve akıcı anlatım da içerik ile insicamı işaret ediyor. Önemli bir okur kitlesinin dikkatini çekeceğine inandığım bu güzel adamlar geçidi her zaman aynı etkiyi yaratmaya-bilir diye düşünüyorum. Hata yapmaktan, günaha girmekten ve çoğunlukla risk almaktan kaçınma vurgularının tekrarlanıyor olmasını, okuru kitapta tutmak bakımından tehlikeli buluyorum. Yani iyi insan olmaya, düzgün insan olmaya, kurallara riayet etmeye odaklanan kahramanlar okurdaki merak duygusunu bir süre sonra ortadan kaldırabilir. Bununla birlikte birçok okur için de benim için olduğu gibi kitaptaki en ilginç noktaların, bu kahramanlardan bazılarının kendileriyle yüzleşmelerinde gizli olduğunu söyleyebilirim. Mesela “Ekmek Bayatlatma Odasında” adlı öyküdeki şu okuyacağım cümlelere dikkat etmenizi isteyeceğim: “Asıl sorun benim. Benim hayatım, kişiliğim, ideallerim, ilkelerim, seçimlerim, yaptıklarım, yapamadıklarım. ... Hafız olduk. Mühendis olduk. Master yaptık. Bir sürü şey olduk her şey tamam da... İçimde bir şeyler eksik kalmış... Hani pazınlı bir parçası yoksa o hiçbir zaman tam olmaz ve sırttır ya, o misal.” Kendine bakan, sorgulayan, geçmişiyile hesaplaşan bu kahramanların; benim bir anlamda çıkmaz gibi gördüğüm efendilikleri, metnin anlatım biçimine de yansınca kahramanlar gibi anlatımda da sınırların zorlanmaması sonucu ortaya çıkıyor. Yani fark yaratacak ataklar yapmıyor ve bizi şaşırtmıyor. Elbette öykülerin sonları hariç.

Son günlerde Heceöykü’de yayımlanan küçürek öyküleriyle de okuduğumuz Mehmet Kahraman’ın bu öykü ile anlatımda deneysel çalışmalar yaptığını da söyleyebiliriz.

Bir de ben öykülerin dilinde bir mesele tespit ettim. Kip kullanımında -bir tercih midir emin değilim ancak benim için estetik açıdan rahatsız edici bir şey- devamlılığın kaybolduğunu gördüm.

Gürdamur: Metni sadece “zaman uyumu” açısından bir kere daha okumak gerekiyor belki.

Eraslan: Olayla ilgili bir yorum yaparken bu zaman değişimini kullanıyor. Hikâyeden çıkıp geniş zamana geçiyor.

Gürdamur: Bu bilinçli bir geçiş de olabilir.

Bildirici: Evet bilinçli bir geçiş de olabilir. Ama burada üç dört yerin altını çizdim, çok öyle değil gibi.

Gölbaş: Necati Mert’in *Öykü Yazmak* kitabında “Öykü Dili” isimli bir maka-

le var. O makalede Sait Faik'in aynı paragraf içinde birden fazla kipi kullanabilmesini başarı olarak değerlendiriyor Mert. Aslında bir dil marifetidir ve söze güzellik katar kip değiştirebilmek ama tabi bu konuda dikkatli olmakta fayda var.

Bayar: Kip değişikliklerini ben de fark ettim, estetik açıdan dikkati dağıtsa da okuyucuyu zorlamıyor, anlatımdaki akıcılık ve sadelik bu kip değişikliğini tolere ediyor.

Bildirici: Nihai olarak içerik bakımından bir sorun yok da bu estetik bir mesele benim için.

Erdoğan: *Mehmet Kahraman'ın öykü karakterleri geçmiş yaşama, yitirilen zamana, yaşanmamış olanlara üzüntü duyuyor gibi bir tespitim var. Buna katılır mısınız bilmiyorum. Neler söylemek istersiniz?*

Ayrıca öykülerde olay, zaman, mekân ve anlatıcı bağlamında söylemek istedikleriniz? Ve Kitabın son öyküsü hakkında?

Gölbaşı: Arkadaşlık bilhassa Kahraman'ın öykülerinin önemli bir ögesi. İlişkiler çoğu zaman destekleyici, sağaltıcı. Keza aile de engelleyici kısıtlayıcı bir unsur olarak değil tamamlayıcı bir kuvvet olarak bulunuyor onun öykülerinde. Mehmet Kahraman'ın kahramanları yalnız insanlar değil. Onların aileleri ve arkadaşları var, evlerini seviyorlar. Bu birliktelikleri onları uyumlu ve dengeli kılıyor.

Eraslan: Kuşkusuz aile bir toplumun çekirdeğidir. Toplumu anlamak için o toplumun yaşadığı şehre bakmak; o şehri tanımak gerekir. Bireyi anlamak için de bireyin ailesiyle olan ilişkisini gözlemlemek gerekir; çünkü dışarda yaşanan her şey aileye yansır. Mehmet Kahraman da bireyin hikâyesini ailenin içerisinde başlatıyor.

Erdoğan: *Mehmet Kahraman üç öykü kitabından sonra dergilerde yayımladığı öykülerde deneysel arayışlar içinde olduğunu görüyoruz. Bu konuda neler söylemek istersiniz?*

Gölbaşı: Mehmet Kahraman dört yılda üç öykü kitabı yayımlatmış üretken bir yazar. Ve bu üç kitap üslup olarak birbiriyle benzerlik ve uyum içinde. Âdeta birbirlerinin devamı gibi. Yazar artık başka şeyler anlatmak yahut başka şekilde anlatmak istiyor olabilir. Bu yüzden deneysel arayışlara yönelmesini ben olumlu karşıyorum. Bir yazar beklentileri yerine getirmekten ziyade önce kendi beğeneceği, heyecanlanacağı metinler yazmalı. Aksi takdirde yazma dinamizmini kaybeder. Kahraman'ın okuru ilkin bu arayışları yadırgayacaktır muhtemelen ancak yazarın zamanla yeni bir yol bulacağını düşünüyorum.

Eraslan: Dergiler tam da bu tür deneysel arayışların yeridir. Yazar yaptığı biçimsel değişikliklerin tepkisini okurdan ancak bu yöntemle alabilir. Yazarın deneysel arayışlarını nasıl bulduğuma gelince: metinleri zevkle okuduğumu söyleyemem lakin yazarın bu minvalde ısrarını sürdürdüğü takdirde başarılı metinler yazacağını düşünüyorum.

Bayar: Kitabın son öyküsü, evet, deneysel bir eylem. Bu son dönemde yapı-

lıyor, farklı öykü tasarımları... Cihan Aktaş benzer bir şey denedi son kitabında, *Fotoğrafta Ayrı Duran*'da. Fatma Barbarosoğlu da daha farklı bir şey denedi yine. Etkileşimli öyküler mi demek lazım buna bilemiyorum. Tabii burada kitapta olmayan ama dergilerden takip ettiğim son dönem Kahraman öykülerini de dikkate alarak konuşuyorum. Yazarın yeni bir dil arayışından söz etmek mümkün. Kahraman, ondan yeni ve farklı şeyler okuyacağımızın sinyalini son öykülerinde verdi.

Eraslan: Yazar kurgusal gerçeklikten ziyade sahici ve yaşanmış ya da yaşanması muhtemel gerçeklik üzerinden anlatır öykülerini. Doğallıkla kurgu Mehmet Kahraman'ın metinlerinde çok geri planda işler. Anlatımın doğal akışı ve kıvraklığı ile dilin sadeliği hâkimdir öykülere. Kurgu daha çok farklı malzemeleri birbirine uyumlu kılmak ve onu bir yerde bir bütün olarak gösterebilmek için kullanılan bir tekniktir. Oysa Mehmet Kahraman'ın öykülerinde kullanılan malzeme ya tek ya da aynı malzemenin farklı şekillerine yer verilir ki bu farklılık da salt kurguyu öne çıkarıp anlatımı geri planda tutacak denli elzem değildir zaten.

Gölbaşı: “Bir Rüyanın Ömrü Kadar” öykü müdür değil midir diye soracak olursanız ben öyküdür derim. İçinde bir hikâye taşımayan bazı metinler dahi öykü sayılırken bize birden çok hikâye anlatan bu metin neden öykü olmasın? Ayrıca daha önce de pek çok yazar mektup vb. yazışma türlerinden yararlanarak öyküler romanlar yazmışlardır. Dostoyevski'nin *İnsancıklar*'ı buna iyi bir örnektir. Tabii günlük hayatımızı neredeyse işgal etmiş olan teknolojiyi ve onun getirdiklerini edebi bir metnin içine dönüştürerek almak müşkül bir iş ama bu işin üstlenilmesi gereken bir iş olduğu da ortada. Kahraman zor bir deneye soyunuyor. Ben bu deneyin başarılı olduğunu düşünüyorum.

Kılıç: Son öykü, günümüzün iletişimini karşılayan bir öykü ama ben bunu biraz kolaycılık olarak görüyorum. Hepimizin elinin altında bu hazır metinler var fakat bu metni öykü kılabilirler sebepler var mı ona bakılmalı. Ayrıca bu öykünün magazin tarafı da var. Yani tanımasak bile başkalarının hayatı. Özeli bir öykü içinde bile okuyanlar için merak konusu olabiliyor. Bu nedenle de okuma devam ediyor. Ben bu mesajlaşmada öykü olabilecek şeyler aradım. Özellikle mesaj içi / mektup içi hikâye oluşmuş mu ona baktım. Aslında bir yerde “İşte öykü burada başlıyor.” dediğim yer oldu. Kahramanın fabrikada çalışmaya başlaması ve orada tanıştığı dul kadının kendisine kattıkları okurun okuma dikkatini, ilgisini artıran bir konuydu. Fakat öykü daha sonra bir bilgi vermeye, haberdar kılmaya dönüşüyor.

Bildirici: Benim dikkatimi çeken, kitabın son öyküsü “Bir Rüyanın Ömrü Kadar” oldu. Bu öykünün sonu da muallakta kalanlardan. Mektuplaşmalardan değil de mailleşmelerden mürekkep bu öyküde birbiri ile yıllar sonra internet üzerinden görüşen eski arkadaşlar kahramanları oluşturuyor. Bu öykünün anlatım farklılığına rağmen kitaptaki birçok kahramanın yenilgisine bu kah-

ramanın da sözcülük ettiğini görüyorum. Bakın 109. sayfadaki şu cümlelere, aynı efendi kahraman çok hoş bir yüzleşme içinde: “Çünkü riske girmedim. Kaybedeceğim işlerde kendimi denemedim. Daima sınırların içinde kaldım. En parlak öğrenciydim. En beğenilen. Olması gereken yerde olan. Hâlbuki kaybetseydim. Yenilseydim... Çünkü iyi olmaktan yoruldum. ... Ama bu benim tercihim değil ki. Başka türlü olmayı bilmiyorum.”

Demirci: Yazarın öykülerinde şimdi ve gelecek anlatımının üstünde bir geçmiş anlatımına yer verdiğini söylemek mümkündür. Olayların çoğu, geçmişin sırlı odalarından yahut karakterlerin hatıralarından çıkagelir. Mekân, çoğunlukla geçmişten hatırlanan bir yurt odası, bazen bir bekar evi, ailecek oturulmuş bir soba başı, bazen de yağmur altında adımlanan bir cadde olur. Mekân anlatımı, karakter anlatımı ile uyum içerisinde, abartısız bir üslupla kurgulanır.

Kimi öykülerden yansıyan deneysel arayışlar elbette okurun dikkatinden kaçmamaktadır. Yeni olan her şey gibi bu arayış da “yayarlı” ve “yeterli” midir? Okur, bu yeniliği ne şekilde yorumlayacaktır?

Kendi adıma deneysel arayışların metni destekleyebileceğine inanmakla beraber, bu tercihin yazara büyük bir mesuliyet yüklediğini de düşünmekteyim. Çoğu zaman bir ihtiyaç olarak deneysel arayışlar karşımıza çıkabilmektedir. Bilhassa anlatıda yeni kapılar açmak ve okuru bu kapıdan içeri buyur etmek ciddi bir cesaret göstergesidir. Bunu göze alan yazarın, her türlü sonuca hazır olması gerekir. Ve elbette bu arayış da yeni olan her şey gibi sabırlı olmayı gerektirmektedir. Yazar ancak ilerleyen metinlerde istediği anlatımı yakalayıp yakalayamadığını anlayacaktır.

Eraslan: Bu öykü iki arkadaşın bilgisayar üzerinden farklı tarihlerde yapmış oldukları yazışmanın tahkiyesidir aslında. İlk bakışta biçim olarak yazarın diğer öykülerinden farklı gibi görünse de içerik ve üslup açısından bir farklılık gözüme çarpmadı. Öykü kişisi Erhan’ın yazışmalarında özel isimlerde kural ihlal etmesini, emoji kullanmasını buna karşın Naci’inin Erhan’a göre daha özenli bir dil kullanmasını yazarın iki karakter arasındaki bilinç düzeyini göstermek için bilinçli bir tercih yaptığını düşünüyorum. Bu öykü biçimsel olarak yazarın bir arayışa girdiğini düşündürüyor. Bu durumu normal görüyorum. Bu tür denemeler olmalı lakin bu öykü kitapta değil de bir dergide yayımlansaydı daha iyi olurdu.

Pişmanlıklarımızı, üzüntülerimizi, yitirdiklerimizi yazıdan çıkarırsak geriye sevinç ve mutluluk kalır. Sürekli mutlu ve sevinçli değiliz ki.

MEHMET AYCI

HER ŞEY YAZIYA DÂHİL Mİ?

Bir beyaz köpek yanlarına gelmiş, gece ikide eve gelirken koşuyor, yanıma geliyor, kafasını dizime sürüyor, kulağında aşılı olduğuna dair damga var, damga yeşil, çocuklar besliyorlar, apartmanın kedileri daha temkinli hâle gelmişler, kedilerin yemeğine de sulanıyormuş, en küçük çıtırtıda üzeri saçla kaplı mahzenimsi yuvalarına kaçıyorlar, beyaz köpek lojmanın bütün bebeleriyle kaşla göz arasında ahbap olmuş, bir ad vermemişler henüz, annesi arabanın üstünden zorla indirdim diyor, sopa gösterdim, annesinin oğlu kucaklayıp indirmiş, kaputta pati izleri, arabanın altında bir güvercin ölüsü, bilmem ne cinsi imiş, bunu yavru iken birisi almış, evde beslemiş, sonra sokağa bırakmış, niye bırakmış, nereye bırakmış belli değil, burayı nasıl bulmuş belli değil, sokak köpekleri vardı da Adliye'nin arkasında onlar vahşi idi, çoluğa çocuğa saldırlardı, bizim arabayı da altına kedi kaçtı diye parçalamışlar, sigorta mı kasko mu neyse o bozuldu bu yüzden, hanım sabah sabah beni uyandırdı, arabayı çiviyle parçalamışlar diye, dört bir yan çivi izi gibi diş izi, kameraya baktırdım, arabanın altına kedi kaçıyor, dört köpek arabayı parçalıyorlar, bu beyaz köpek onlardan değil, cins köpek, eğitilmiş köpek, bakımlı da, hemen kendisini sevdireyor, köpek korkusu olanlar da böylece korkularını atıyorlar, bir nevi terapi, dün gece gece ikide eve gelirken koştu, dizime süründü yine sevdim, o da ne, ana giriş kapısında başka bir köpek yatıyor, hareketsiz yatıyor, yüzü yerde, tamam beyaz köpekten korkuyorum da ben köpekten korkarım, kimsecikler de yok, dışarıda birkaç dakika bekledim, acaba evcil mi değil mi, ehil mi değil mi, bu saatte hangi acilde kuduz aşısı olur, kendimi savunacak bir şeyler baktım, gel kuçu kuçu, gel kuçu, sen beyaz köpeğin arkadaşı mısın, o sırada kafasını kaldırdı, kuyruk sallamasından belli zararsız olduğu, geldi, biraz korktum ama güven telkin ediyor, itin dostu olmaz derdi babam ama bu inanın iti olsa gerek, bak ilk defa görüyorum ve dostluk gösteriyor bana, birisi bir yanımda diğeri öbür yanımda, onun da kulağında küpe, af edersiniz aşı damgası var, bizim be-

yaz arkadaşını bulmuş getirmiş, ikisi arasındaki konuşmayı merak ediyorum, komşular mıydı acaba, onu da mı sahibi sokağa bıraktı, belki de kardeşlerdir, burası güvenli, burada seviliorum, gel seni de sevsinler diye mi çağırdı, bu yenisi ala, beyazlı siyahlı, ikisinin yüzlerine baktım, aynı cinse benziyorlar, aynı boydalar, ala dediysem çok da ala değil, siyaha yakın, beyazları da beyaz değil gri, kül rengi, korkum geçti, eve girdim, sabaha karşı yattım, öğleye kadar rüyamda köpekler gördüm, saldırgan köpekler, uysal köpekler, parmak büyüklüğünde köpekler, deve büyüklüğünde köpekler, polis köpeği, çoban köpeği, çocukluğumda bizim çoban köpeklerimizi gördüm, uçan köpekler gördüm, bahçedeki dutun dallarına tünleyen köpekler, rüyada köpek görmez hayra yorulmaz derler de, hepsini hayra yordum, dışarı çıktığımda bahçenin her yerine baktım, bulamadım, bunlar akşam geliyorlar anlaşılan, gezmeye çıkmışlardır, e gençler de akşam toplaşıyorlar, kedi değil ki mekânı terk etmesin, boşuna dememişler köpek insana kedi mekana diye, kediler yuvalarının önünde yemek yiyorlar, üç kız bir ana, yavrular çok tatlı birkaç adım atınca içeri kaçtılar, caddeye doğru yürüdüm, güvenlik abi taze çay yaptım dedi, içimden kahve olsaydı dedim, bir bardak çay doldurdu, hava Ankara havası değil mübarek Afrika havası, fırın gibi, çayı içtim, caddenin kenarında taksi bekledim, burada fazla müşteri olmadığı için taksiler boş ama soldan gidiyorlar, nasip, halbuki sağdan gitseler binip Kızılay'a geçeceğim, birkaç metre ileride bir polis arabası, radyoyu da açmışlar, radyoda Talip Özkan çalışıyor, polisin yaşlısı da Talip Özkan'a benziyor, Numune tarafına giden dolmuşlar sinyal yakıp ördek avlama kornası çalışıyorlar, bakmıyorum, halk otobüsleri göz ediyorlar, neyse, taksi geldi, bindim, şoför telefonla konuşuyor, telefonda karısına yemek tarifi veriyor, pes yani, bunu da mı görecektim, telefon bitti, abi ben seni bir yerden tanıyorum, nerden tanıyorsun, düşündü, ben filan lokantanın aşçısıydım, sen oraya sık geliyordun değil mi, hatırladım, lokanta niye kapandı diye sordum bir şey sormak için, anlattıklarını dinlemedim, afyonum hâlâ patlamadı, bir an önce işyerine geçip şekerli kahve söylemeliyim, birden köpekli rüyamın bazı bölümlerini hatırladım, kafamın içinde bir uğultu, beynim patileniyor, karısı tekrar aradı taksiciyi, bir sos tarifi yaptı, içinde domates vardı, biber vardı, sarımsak vardı, anlamadığım can eriği niye vardı, burada ineyim, tamam abi, eli bozukluklara davrandı, ağır davrandı, üstü kalsın dedim, indim, işe doğru yürürken taksiciyi de rüyamda gördüğümü hatırladım, aşçı olarak, kemikleri saklıyor, mahallenin köpeklerine getiriyordu...

SONER OĞUZ

YAZ BUNU AĞABEY

Beni yazsana ağabey! Çok çile çektim hastane odalarında. Üç gün ölümü bekledim. Üç gün üç gece öldüm. Emin ol, birçok insanın ilgisini çeker yaşadıklarım. Lütfen yaz! Hem her şeyi en ince ayrıntısına kadar anlattım sana. Senin için zor olmayacak. Seninle hep ölüm üzerine konuşurduk. Yaşadıklarımızın değerini sorgular, hayatın manasını düşünürdük. Öyle güzel sohbetlerdi ki bunlar, her defasında ya çayı soğuttuk ya sigaraları kül tablasında unuttuk. Kendi ölümlerimizi kurgulardık, hatırla! Arzu ettiğimiz ölümleri... Ve hiç arzulamadıklarımızı bir de... Ölüm'süz bir öykü olmaz ağabey! Bak, içinde ölüm olmayan demiyorum. Kimsenin ölmesi elzem değil; ama en azından ölme ihtimalinden bahsedebilmeliyiz. Ölümüne dair bir koku sinmiş olmalı bir öykünün satır aralarına. Ya da şöyle düşün: Bir vazunun kırılışı yahut kıymetli bir yüzüğün sonsuza değin yitirilişi de ölümden sayılmaz mı? Eşyanın da ölümü? Sonbahar, yazın; neşe, hüznün; kötü, iyinin yerini alınca öteki ölmüş olmuyor mu biraz? Veya yazdıklarına son noktayı koyduğunda senin için o öykü doğmuş mu oluyor yoksa içindeki öykünün kâğıt üzerinde bir noktayla sonlanması onun sendeki ölümü mü sayılmalıdır? "Hep ölümü yazdım, farklı öyküler yazacağım artık." diyorsun da ölüm'süz öykü olmaz ağabey! Bir ayrılığı anlattın diyelim, bir sevdanın ölüşünü anlatmış olmayacak mısın? Ya da bir kavuşma, bir anlamda ayrılığın ölümü sayılmaz mı? Ağabey, bırak şu telefonu Allah aşkına! Dinliyor musun beni? Beni yaz, pişman olmayacaksın. Ölüm, hastane odaları, yarım kalmışlıklar, bıraktıkların, arayıp bulamadıkların, bulup gününü göremediklerin ve bu eksik bu yarım olma hali... Bunlar ilgisini çeker okurların. Okur dediğin senden benden başka kimdir ki? Beni günlerce dinledin sıkıldın mı? Sen sıkılmadınsa okur neden sıkılacakmış? Kırma beni!

Ölümü hep düşünürdüm fakat bir hastane odası değildi tasarladığım mekân. Kendi yatağımda uyur gibi, belli belirsiz bir ölmektir; Azrail'le çokça karşılaşmadan, sessiz, acısız ve ölümü hiç anmazken. Esasında tüm bunlar ölümü düşünmezken başıma gelmesiyle kafamdaki ölümle uyuşuyordu -zaman,

mekân, kişiler farkıyla tabii. Bir gün merdivenlerden çıkamamıştım. Hepsi buydu. Soluğum kesilmiş, dizlerim önce sızlamış ardından tutmaz olmuştu. Bir atımlık can yoktu bacaklarımda anlayacağın.

Trombosit kritik düzeyde.

Evden yürüyerek çıkmış olması dahi mucizeden sayılabilir.

İlikleri yeterince trombosit üretmiyor.

Siz, annesi miydiniz?

Gözlerimi açmıştım ama kolumu kaldıracak kuvveti kendimde bulamıyordum hâlâ. Duyduklarımı anlamaya çalışıyor, kaderim ve belki de sonum hakkında öncesinden bir şeyler öğrenmeye uğraşıyordum. Ya ölürsem? Ölmek, yaşadıklarını gerçek sahibi olan yaratıcıya iade/teslim etmekti. “Üstü kalsın” cüretini gösterecek kadar şair değildim üstelik. Ben bunları düşünürken röntgen filmimin ilk gösterimi de başlamak üzereydi. Tahlil sonuçlarımsa doktorun elinde titriyordu. Filmin sonu doktorun beni kime sevk edeceğine bağlıydı. Bir genel cerrah, bir kardiyolog, en iyimserinden bir KBB uzmanı ya da en korkuncu bir onkolog! Sonuncuyu düşünürken kendi içime çöküyordum. Duvarlarım kendi içime devrilmek suretiyle yıkılıyordu. “Ölüm” dediğimiz yakın olabiliyormuş demek ve bunca hissedilebiliyormuş. Bir röntgen filmi, bir tahlil sonucu ve birkaç doktor kâfiymiş buna. Peki, beni adını bilmediğim derdime müptela eden neydi? Bir ah mı? Belki de. Sahi, hangi dertti bu? Odadaki fısıldaşmalara ve annemin kızaran gözlerine, yutkunmakla şişip inen boğazına bakılırsa korkmalıydım. Korktum. Korkunun da bir rengi olduğunu anladım o gün: siyahtı, simsiyah.

“Hemoglobin”, “trombosit”, “biyopsi sonuçları” diyorlar. “Kritik düzeyde en ufak bir kanama bile...” Duyuyorum, gözlüklü olan “ilk” mi dedi “ilik” mi? Bir teselli arıyorum güzel hemşirenin yüzünde. Bulamıyorum. Esasında ilk ölüşüm olmayacaktı bu. Peki, bu amansız korku? Bir çiçeğe su veremeyecek, bir genç kızın gözlerine bakamayacak ve bir daha sonsuza değin kendi bedenime dokunamayacak olmanın hüznünden midir? Düşündüm de ne çok cellâdım olmuş şu vakte kadar. Hayallerimin, aşklarımın, gençliğimin ve şimdiki zamanımın cellâtları... Oy verdiklerim, ders aldıklarım, umarsızca tutulduklarım... Politikacılar, öğretmenler, sevgililer ve daha nicesinden oluşan bir ordu... Her biri bir yanıma boğazlamış; her biri bir yanıma katletmişti. Ve onca cellâdın artığı, kanserli bir adam yahut bütün hâlinde bir urdum yaşamın son çizgisinde. Oysa ne güzel maskelerle gelmişlerdi! Bir kuyu -belki bir mezar- kazdım içimde otuz üç seneyi doldurdum. Üzerini topraklayamadım lakin. Aksisedalar içinde en çok Necla’nın sesi duyuluyordu o kuyudan: “Sen!” diyordu, “hep sen!” “Evlendim, boşandım, sakat kaldım ve öldüm.” Necla’nın ahı çınılıyordu kulaklarımda. Necla ölmemişti. “Öldüm” diyordu. Niçin?

Mehmet Amca:

Dükkândan aşırıldığın üç gofret, diyor.

Hiç aşınası olmadığım bir yüz:

Çarpıp kaçtığın arabamı, diyor. Yaptıramadım günlerce.

Kasiyer kız:

Düşürüp kırdığın şişeyi neden yerine koydun sessizce?

Ve yine Necla:

Oysa ben bileklerinden tutmuş, yalvarmıştım.

Nihal:

Rüyalarımın hakkını, diyor; istiyorum. Olur mu bana öyle her gece her rüyada “Seni seviyorum.” deyip de ölmen, olur mu?

Mustafa:

Burnumu kanatmış, kafamı yarmıştın bir defasında.

Gülbeyaz Teyze:

Ferhat’ın çantasını suya atmıştın.

Orhan sitemkâr:

O ilk sigarayı içirmeyecektin bana emmoğlu!

Vallahi, diyorum. Üzgünüm, vallahi.

Bir jilet kalbimi boydan boya çiziyor, ince fakat daimi bir sızıyla kanatarak. Anlıyorum ki her yara kendine kanıyor. Ve ben kalbimle kalıyor, kalbimle kanıyorum. Kendime kanıyorum, kendimle kanıyorum, kendimi kandıramıyorum oysa. Ölsem ve kuruyan kalbimi kuşlara ufalasalar tüm günahlarıma karşılık... Ardımda parasız bir ayet okuyucu bıraktım mı? Erken mi bu ölmek bana? İlaç kokuları, doktorlar, yakın akrabadan birkaç ziyaretçi, mükerrer tahliller ve bileğimin yeşile çalan morlarına ne çabuk alıştım?

Zaman izafidir, derler. Üç günüm üç vakte döndü. Falcı Mestinaz’ın dilinde bir kehanettim sanki. “Üç gün mü desem üç ay mı üç yıl mı?” Otuz üç seneyi üç günde tekrar ettim inanır mısın? Sevdiklerim, nefret ettiklerim, yaşadıklarım, yaşamadıklarım, pişmanlıklarım ve sevaplarım ve günahlarım... İnsan nasıl ölür ağabey? Ben biliyorum. Ruhu bedenini terk etmeden ölüme ne kadar yaklaşabilirse insan ben oradaydım üç gün. Ziyaretçiler; çiçeklerle, meyve sularıyla, hazır baklavalarla gelirken “Bir isteğin var mı koçum?” dediğinde bir sana açılmışım hatırlıyor musun?

Yanılıgılı yenilgili dünler toplamışım ağabey. Ne istiyorum biliyor musun? Bana zaman getir üç günümü dörde çıkar; saatler, dakikalar sıkıştırı avuçlarıma. En çok ihtiyacım olanı, zamanı, getir. Değil saniye an bile kabulümdür. Bana zaman getir gelirken.

Bir gün ölecek olanlar, ölenlerine ya da ölecek olanlarına neden ağlasın anne?

...

Üç gün sonraki sabahı. İlk güzel hemşirenin mavi gözlerine uyandım. Gülüyordu ilk kez. Dedi ki: “Haberler iyi!” Ben onun gülüşünde ölüyor, mavisinde boğuluyordum. O ara doktor girmiş içeri. “... Sırayla üç farklı tedavi deneyeceğiz. Şanslıysan ilkin yanıt verir kısa zamanda taburcu olursun. Topla kendini. Uzun, zaman zaman da yorucu bir süreç seni bekliyor. Güzel olan şu ki: Bu evredeki tüm hastalar, bu üç yöntemden biriyle mutlaka sağlıklarına kavuştular.”

İstem dışı bir hareketti, güzel hemşireye göz kırpmıştım. Necla’ya yaptığım gibi ve Aysel’e ve Nihal’e ve... Ömrümdeki gedikleri kapamak için bir şans verilmişti bana. Bu fırsatın saadetiyle sarmaş dolaştım o esnada. Hemşireye adını mı sordum bilmiyorum:

Betül.

O da güzelmiş.

Betül bir güzel kız. Betül bir derin mavilik. Betül bir dal parçası, tutun ve yaşa! Betül başka.

Ölüm, ne uzağınız farkında mısınız?

Ölüm, ne uzağınız?

Ölüm ne?

Telefonumu getir anne, kaç gündür postalarımı bakmadım. Rapor versinler bana Sedat’a fakslayın. Kirayı unutma anne, hesapta para var. Haberlerde ne var ne yok? Betül, bir gün yemeğe çikalım mı seninle? Çok hakkın geçti ne dersin?

Annem gülüyor o ara, gözleriyle anlaşıyor bir şekilde Betül’ü onayladığını ya da bana öyle geliyor.

Beni yaz ağabey! Hasretimi yaz, yitirdiklerimi, hüznümü, gözümde kalanı, burnumda tüteni, yüreğime işleyeni yaz. Benim bilemediklerimi, duymadıklarımı yaz. Tüm gedikleri kapa ömrümdeki. Bir hayat kederle yoğrulmuş hatta büsbütün kederden ibaret olabilir; her günü fırtınalı, her anı yangın yeri de... Fakat nasıl olamaz biliyor musun? Eksik olamaz. Belki bu yüzden ölemedim. Ölümün kıyısında anlıyor insan. Ömür dediğin tamam olmalı. Tastamam. Yaz bunu ağabey bir dahaki derdimden ölmeye yüzüm olsun.

ALİ NECİP ERDOĞAN

ÇİZGİ

“..biçimlerin ve çizgilerin hangi gizemli yolla başka nesnelerin göstergesi olabildiğini ve başka nesneleri betimleyebildiğini çözmek peşindeydim..”

E.H. Gombrich.

Günlerden bir gün, hakikatin gölgesi kâğıda düştü. Müdürün söylediklerini not almak için önüne koyduğu kâğıda gelişigüzel birkaç çizgi çizdi Adnan. Söz, gölgesine bakıp kendini, kendi biçimini, hacmini, hatlarını, sınırlarını gördü. Adnan çizdiklerinin müdürün baş ve çene hatlarını andırdığını fark ederek şekli tamamlayabileceğini zihninde gördü ve zihnindekini aynen kâğıda aktardı. Oluşan şeklin gerçekten de müdürün kafasına benzediğine hükmetti. Zihnindeyken çok anlamlı bulduğu benzerlik, kâğıda çizilince anlamsızlaştı. Kâğıttaki gölge, sözün peşinden gitmek için yekindiye de ki ondan ayrılmak istemiyordu, hareket edemedi, zira mürekkep kuruyan bir şeydi. Söz, arkasına dönüp baktığında kâğıttan kurtulmaya çalışan ama bunu başaramayan gölgesinin hüznünlü gözlerini gördü.

Adnan, başlangıçta tüm dikkatini müdüre vermişti, zira söyleyecekleri çok önemliydi, ancak müdür konuştukça konudan uzaklaşmış, dikkati dağılan Adnan da kâğıda çizdiği şeklin peşine düşmüştü. Nasıl oluyordu da kâğıda çizilen çizgiler bir şekil oluşturuyor ve bu şekil bir “şey”i, burada müdürü, temsil gücüne erişiyordu? Bu soru Adnan’ı çok şaşırttı. Böyle sorular sorabilen biri değildi aslında ama zihninde bir merdiven varmış da sanki onda birkaç basamak çıkmış gibi hissetti. Adnan bu düşünceler içindeyken, müdür birden ayağa kalktı ve “Takım ruhunu daha güçlendirmeliyiz arkadaşlar, uzun süredir yeni şeyler üretemedik. Bu nedenle yeni çalışma arkadaşları için gazeteye ilan vereceğiz. Bu aynı zamanda birkaç kişinin işten çıkarılması anlamına da geliyor. Toplantı bitmiştir. Hepinize teşekkür ederim.” dedi. Müdürün bu son söyledikleri, ağızından çıktığı anda cisimleşmiş ve havada uçuşmaya başlamış, sonra bazıları havası kaçan bir balon gibi süzülerek yere düşmüş, bazılarıysa uçan balonlar gibi tavana yapışarak, duvarla tavanın kesiştiği noktada birikmişlerdi. Düşen kelimeler ise,

bir an öylece kalıp sonra kendini toparlayarak sürünmeye başlamış ve odanın kimsenin ayak basmayacağı bir köşesine doğru ilerleyip orada üst üste yığılmışlardı. Adnan şaşkınlıkla izlediği bu sahneyi, diğerlerinin fark etmediğini görünce gözlerini ovuşturmuş, köşede birbiri üstüne yığılmış kelimelere, tavanda köşeye birikmiş kelimelere tekrar bakmıştı, oradaydılar ve yere düşenler bitkin bir hâldeyken tavanın köşesindekiler oldukça canlıydılar. Üç dört kişi odadan çıkmış, birkaç kişi de müdürle konuşmaya başlamışlardı. Adnan oturduğu sandalyeden, köşedeki kelime yığınının gözlerini ayırmadan, kalkmış ve yavaşça odadan çıkmıştı.

Koridora adım atar atmaz, uzun zamandır temizlenmemiş zeminlerdeki tozların süpürgeliğe toplanması gibi, bir sürü cansız kelimenin süpürgeliğe birikmiş olduğunu gördü. Eğilip kelimelerden birine dokundu, hiçbir tepki alamadı. Koridorun tam ortasından yürüyerek, cansız da olsa hiçbir kelimeye basmak istemiyordu, asansöre ulaştı ve çağırma düğmesine basıp beklemeye başladı. Asansör katta durup kapısı açılınca bir adamla bir kadın, tartıştıkları konudan kopmadan indiler ve arkalarından bir sürü kelime yerlere döküldü ve bir kısmı da havaya yükselip tavana ulaştı. Yere düşenler son bir cehtle duvar kenarlarına sürüklendiler ve orada öylece kaldılar.

Adnan binadan çıkar çıkmaz telefonu çaldı, ekranda kız arkadaşının ismi yazıyordu. Yemeğe çağrıldığını unutmuştu. Bir an tereddüt edip açtı telefonu. Kız arkadaşı sürekli gittikleri kafede olduğunu bildiriyordu. Yaklaşmakta olan bir taksiyi görüp şanslı olduğunu düşünerek elini kaldırdı. Normalde hep arka koltuğa otururdu bu sefer insiyaki bir hareketle şoförün yanındaki yolcu koltuğuna oturdu ve çok daha tuhaf bir durumla karşılaştı. Hatları keskin çizilmiş bir animasyon film karakteriydi şoför. Kaşlarını çattı, gözlerini kıstı. Birden şoförün kafasının üstünde bir konuşma balonu belirdi. Konuşma balonunun içinde bilgisayar ekranında yanıp sönen imleç gibi bir çizginin bir belirip bir kaybolduğunu gördü. Şoför kesik kesik konuşarak “nereye abi?” dedi ve balonun içindeki çizgi bu iki kelimeyi yavaşça yazdı. Gideceği yeri söyleyip arkasına yaslandı ve zihnindeki merdivenden birkaç basamak daha tırmandığını gördü. Tuhaf bir rahatlık, enteresan bir genişlik hissetti. Sanki beş yüz litrelik bir su tankıydı da birdenbire onbin litrelik tanka dönüşmüş gibi. Gözünün ucuyla şoförü izliyor, uzunca saçlarının kulağının üstüne düşen kısmının dalgalanışını, şakağında saçının bitip tenin başladığı çizgiyi, burnunun çizgilerini, kaşlarının oluşturduğu kavisi... Sanki bir kalemle adamı çizdiğini zann ediyordu. İneceği yere geldiğinde taksimetreye bakıp şoföre parayı uzattı ve “üstü kalsın” diyerek indi.

Kafenin camekânından masada oturan ve elindeki çay bardağından bir yudum almakta olan Ceyda’yı gördü. Ancak Ceyda’nın görüntüsünde bir tuhaf-

lık vardı, gölgeli gibiydi. Bunu cama yansıyan görüntünün etkisi zannetti önce. Ancak içeri girip Ceyda'nın karşısına oturunca camdan kaynaklanmadığını anladı. Üst üste binmiş iki görüntü hâlindeydi Ceyda. "Çabuk geldin baya!.. iyi oldu, acilen lavaboya gitmem lazım!" dedi ve kalktı. Üst üste binmiş iki Ceyda'dan biri kalktı ancak diğeri oturmaya devam etti. Kalkan Ceyda, aceleyle üzerinde "WC Bayan" yazan kapıdan içeri girdi. Oturan Ceyda, dönüp bakmadı bile. Oldukça sakin, önündeki çay bardağına uzanıp bir yudum aldı ve "Babam seni yemeğe çağırmamı söyledi!" dedi, "Seninle konuşmak istiyor." Adnan'ı iki tane Ceyda olması değil de, oturan Ceyda'nın bu kadar sakin olması şaşırttı. Normalde bu cümleleri çok heyecanlı ve gülümseyerek söylerdi. "Muhtemelen beni işten çıkaracaklar" dedi Adnan. "Seni değil" dedi aynı sakinlikle oturan Ceyda, "Şişman olanı çıkaracaklar!" Tam "nerden biliyorsun?" diyecekti ki, diğeri Ceyda lavabodan döndü ve gelip oturan Ceyda'nın üstüne oturdu. Ama bu oturuş diğeri Ceyda ile birebir eşleştikten bu sefer gölge oluşmadı. Oturur oturmaz heyecanla ellerini masanın üzerine doğru uzatıp, "sana bir haberim var!" dedi, "babam seni yemeğe çağırmamı söyledi. Seninle konuşmak istiyor." Deja vu, diyecek oldu Adnan, vazgeçti ve "muhtemelen beni işten çıkaracaklar!" dedi. "Bence seni çıkarmazlar, o şişman var ya, onu çıkarırlar!" Adnan demin sormadığı soruyu sordu, "nerden biliyorsun?" Ceyda oturduğu sandalyede ileri geri hareket edip yerini sağlamlaştırdı ve kendinden emin bir şekilde arkasına yaslandı, "bunu bilmeyecek ne var! Bütün işi lak lak yapmak, ne üretti şimdiye kadar, hiçbir şey!.." Adnan, Ceyda konuşurken gözlerini onun gözlerinden ayırmamıştı. Yaşadığı bütün bu tuhafliklar ve kendisinde meydana gelen bu genişleme bakışını, duyusunu kat be kat artırmıştı. Ceyda'nın neden böyle düşündüğünü hemen anladı ve kuşatılmış olduğunu gördü. Gerçekten de işten çıkarılmayacaktı. Ceyda'nın son cümlesindeki kelimeleri ve onların taşıdıkları yükü, temsil ettikleri duygu ve düşünceleri izledi. Babasının onun üzerindeki ve her şey üzerindeki nüfuzunu, kontrol etme şehvetini gördü. Bunu özellikle yemeğe davet edilirken vurgulanan "yemek" kelimesi ifşa ediyordu.

Ceyda heyecanla gün içerisinde yaşadıklarını anlatıyordu. Jestleri ve mimikleriyle desteklediği kelimelerinin küçük bir kısmı hariç hepsi havada biraz savrulduktan sonra yere düşüyor ve sığınabilecekleri bir yer bulunca ölüyorlardı. Kendisini tepkisiz dinleyen Adnan'a bakıp bir anda onun her şeyi anladığını kavradı ve panikleyerek masaya doğru eğildi. Birkaç saniye bekleyip, nefesinin düzelmesini sağladı, soğumuş çayından bir yudum aldı ve Adnan'ın gözlerine bakarak, "Hem seni işten çıkarsalar ne olur? Başka bir iş bulursun!" dedi. Bu cümlelerin sonuna gizlenmiş olan "korku"nun pat diye yere düştüğünü, tuz buz olup dağıldığını gördü Adnan. Ceyda'nın kalbi, kopuşun çıkardığı ses olarak algıladı bunu. Adnan'ın herhangi bir korkusu yoktu. Mesele işten çıka-

rılacak ya da çıkarılmayacak olmasıyla ilgili değildi, çok daha başkaydı, bunu anladı fakat geri dönemeyeceği bir yola girmişti. Sessiz kalamıyor, ne diyeceğini de bilmiyordu. O yüzden konuyu değiştirmeye çalıştı ancak sesi yitip gitti. Bir kaybolmuşluk duygusu gelip yerleşti kalbine. Öz güveni korkuya, korkusu kaybetmeye evirildi. Buna rağmen konuşmaya devam ediyordu fakat sesiyle birlikte hatları da kaybolmaya ve bir gölgeye dönüşmeye başladı. Onu güçlü gösteren bütün duygular birer birer aşağı atılıyorlardı. Son duygu da aşağı atlayınca onların yerini doldurmak üzere gelen, tüm heybetiyle durup beklemeye başladı. Ceyda, Adnan'ın yüzündeki ifadeden bir şeyler olduğunu anlıyor fakat ne olduğunu kestiremiyordu. Yanı başlarında beliren siluet nefes alma imkânı verdi Ceyda'ya. Onu garson zannedip elini kaldırdığında kolu çay bardağına çarptı ve yarım kalmış soğuk çay masaya döküldü. Adnan siluetin "hüsrân" kelimesi olduğunu görüyordu.

Ceyda'nın görüntüsü soluklaşıp gri bir gölgeye dönüşünce, masada duran, Ceyda'nın Adnan'ı beklerken not aldığı kâğıt ve kaleme uzandı Adnan. Ceyda'nın resmini çizebileceğini düşündü. Oval bir daire çizip saçlarını omuzlarına uzattı. Sağ omzunun kavisinden dirseğine uzandı ve masaya koymuş şekilde çizdi dirseğini. Sonra kolunu başına doğru uzattı ve kafasını tutar vaziyette parmaklarını saçlarının arasına daldırdı. Diğer kolunu da aynı şekilde çizip, başını avuçlarının arasına almış oldu. İnce vücudunu masanın bittiği yere kadar çizip, birkaç küçük ayrıntıyla tamamladı.

Adnan Ceyda'ya doğru uzanıp, "seni eve bırakayım" dedi. Ceyda doğrulmak hatta kalkmak istediye de bunu başaramadı. Sadece "git buradan" diyebilirdi, "beni yalnız bırak!"

Adnan yavaşça kalktı masadan. İki adım uzaklaşıncı dönüp Ceyda'ya baktı. Ceyda gittikçe flulaşıyordu, canlılığını yitiren çizgilerde kuruyan mürekkebin hüznü görünüyordu.

MESUT DOĞAN

KUZEYİ GÖSTEREN HER ŞEYE

Onunla tanıştığımızda deniz kıyısında sıcak bir şehirde yaşıyordu. Orada o sıcak iklimde ince deniz yosunları gibi bakışlarıyla her yanıma sarıp titrettiğinde derin düşüncelere daldım. O ılık, sakın sularda güneşin vurması ve hafif rüzgârların üflemleriyle nazlı bir nilüfer gibi usulca açan çiçeği nereden de kopardım. Sonra bir gün tüm cesaretimi toplayıp söylemem gereken en önemli şeyi ona söyleyiverdim. O ısıtılı bakışlarını gökyüzüne doğru kaldırdığında içimi sonsuz bir heyecan dalgası kapladı. Gülerek gözlerini hafifçe yumduğunda içimde bir ömür büyüyen ve beni tedirgin eden o korku sessizce kımıldandı. Babası geceler boyu sigara içip uzaklara baktı. İklim farkını ve geleneklerin uyuşmadığını söyledi ısrarla. Annesi ise onun ipek saçlarını son kokladığında genzini yakan, uzun toprak bir yol gibi koktuğunu anımsadı. Sonra sayısız telaş ve yürek kabarmalarıyla her kadının yaptığı gibi yüzünden geçen tuhaf gölgelere aldırmadan günlük işlerine daldı. O ise belki de içinde anlam veremediği heyecan ve gürültülerden hiçbir sesi duymamıştı. Otuz kırk yılda bir ortaya çıkan sel, o gün kıyıda duran bir balıkçı teknesinin ipini kopardı.

Benim yaşadığım o soğuk şehre gitmek zorundaydık. Bizi yolcu etmeye gelen tüm yakınları sık sık kulağıma “akıllı ol” ve “onu sakın üşütme” dediğinde içime derin bir keder çökmüştü. Kış mevsimiydi. Onun kaldığı şehirden uzaklaştıkça sıcaklık gittikçe azalmaya başladı. Yolda giderken her yer buzlarla kaplıydı. Bir karış buzun üzerinde gidiyorduk. Üşümeye başlamıştı. Ellerini tuttum. İçime soğuk bir demir gibi tuhaf bir çaresizlik saplandı. Ama ona kavuşmanın sonsuz heyecanı ve önümüzden kuyruğunu savura savura geçen bir tilkiyi hayra yormamız bana bunları unutturdu. Bu uzak şehirde sonsuz bozkırlar gördü, soğuk rüzgârların vurduğu bir meyve gibi kavruk insanları, tozu ve toprağı.

Kiralık bir evde oturmaya başladık. Bina yeni yapılmıştı. Yeni bir evde oturmak bize heyecan vermişti. Her şeye yeniden başlamak. O her yenide yaşanan, acı bir meyve gibi insanı cezbeden tuhaf acemiliği tatmak. Yaşadığımız şehir çok soğuktu ve evin kuzey cephesi yalıtımsızdı. Her akşam sert bir rüz-

gâr uğuldayarak, korkunç ısıklar çalarak tüm soğukluğuyla sanki duvardan geçiyor ve üzerimize saldırıyordu. Çok üşüyordu. Elleri iki buz kalıbı gibiydi. Ayakları hiç ısınmıyordu. Çok korkuyordum. Sürekli öksürüyordu. Başka eve taşınamazdık. Kış çıkmalıydı. Havalarda biraz olsun ısınmalıydı. Sonra daha büyük kalorifer petekleri taktırdık her yere. Odaya elektrikli ısıtıcılar yerleştirdik. Ama ev yine ısınmıyordu. Alt kattaki dairede kimse oturmuyordu. Aksilikler üst üste gelmişti. Bunları da evliliğin ilk heyecanına verip unuttuk.

İki oğlumuz olmuştu. Onlar da anneleri gibi sıcaklığı seviyordu. Bu yüzden her gün hasta oluyorlar ve sürekli istifra ediyorlardı. Arabamız yoktu. Sabahları işe giderken çok üşüyorlardı. Her gün doktora gitmeye başladık. Doktor bir gün beni yanına çağırdı. Öfkeliydi. Dudakları titriyordu. “Öldüreceksin çocukları” dedi. “Evi değiştirmelisin bir an önce”. Kış ortasında evi değiştirdik. Daha sıcak bir evdi. Ama yaşadığımız şehir çok soğuktu. Eşim ve çocuklar dışarıya çıkamıyordu. Sürekli üşüyorlardı. Okul, iş, çocuklar derken zaman hızla geçti. Yirmi yaşına kadar yatan zamanın koşacağı tutmuştu. Tozu dumana katıyordu sağ olsun. Çocuklar büyüdükçe soğuk bir şehirde doğdukları için onun kadar rahatsız olmuyorlardı soğuktan. En azından buna seviniyordum.

Daha sıcak bir şehre gitmek istiyorduk ama gidemiyorduk. Onun şehrine gitmeyi söylediğimde kabul etmiyordu. Ama bu amansız hastalık ve soğukluk hızla bedenine yayılıyordu. Bir gün bana çocukken geçirdiği hastalığını anlattı. Babası ve annesiyle aylarca hastane odasında kaldığını. Öleceğinden korkarak her gece ağladığını. Bunları neden şimdi söylüyordu anlamadım.

Çocuklardan ve günlük telaşlardan eşime bakma fırsatım olmamıştı. Önce ayak parmakları üşümeye başlamıştı. Sonra ayakları ve ayak bilekleri. Dizlerinin altını hissedemez oldu zamanla. Bacakları alçıya alınmış gibi hissizleşti. Çaresizdim. Evimizi ve onu bir türlü ısıtamıyordum. Ne zaman “senin yaşadığın yerlere gidelim” desem gözleri dolar kabul etmezdi. Belki de ailesine mahcup olmaktan çekiniyordu. Kimleri kırarak gelmişti buralara kim bilir? Onu üşüten ve benden her geçen gün uzaklaştıran soğukun düşüncelerine de yayıldığını çok sonra anlayabildim. Duygularını yitirmeye başlamıştı. Neye sevinip neye üzüleceğini unutmuştu. Bu beni daha çok yıprattı. O sonsuz yeşillikler ve sıcak suların yıllarca büyüttüğü yaşama sevinci burada bu soğuk bozkırda azaldıkça azaldı.

Uzun aralıklarla da olsa onun yaşadığı şehre gittiğimizde nasıl heyecanlanırdı. Oraya yaklaştıkça yüzüne ve ellerine kan gelir, su verilmiş bir çiçek gibi açılırdı. Annesi ve babası onun soğuk bir şehirde yaşamasına dayanamaz, üzüntülerini acemi hareketlerinin arkasına saklardı. Annesi mutfakta yazmasındaki gözyaşı izlerini çoğalttı. Gülünü son kez okşadığında ağrısı bir ömür içinde kaldı.

Babası bazen yaşadığımız o buz gibi şehre geldiğinde kurak çorak, ağaçsız

tarlaları görüp derin düşüncelere daldı. “Burada, bu soğuk ve ağaçsız yerde açlıktan ölür insan” diyerek hayıflanırdı.

Sonra günler delik bir çuvaldan hışır hışır dökülen buğday taneleri gibi hızla boşluğa akıverdi. Bir akşam eve geldiğimde onu pencerenin önündeki kanepeye oturmuş uzaklara doğru bakarken buldum. Çocuklar evde yoktu. Her yanına battaniyeleri sarınmıştı. Masada hiçbir zaman aksatmadığı akşam yemeği vardı. Ellerine dokundum. İçime bıçak gibi bir soğukluk saplandı. Titredim. Gözleri sabit bir noktaya bakıyordu. Gözlerindeki renk renk ışıltılar sa-
 çan o titreşimli noktalar artık sorular soran bir grilikle kaplanmıştı. Ellerinden ayaklarından ve gülüşlerinden çekilen yaşam, o donuk bakışlarında yoğunlaş-
 şıp sıkışmış ve sanki orada ebediyen... Soğuyan, buz tutan ve yaşama belirtile-
 rini kaybeden tüm bedeninin aksine gözleri canlı kalmıştı. Beni duymuyordu. O bir ömür özlediği sıcak, gizemli iklimi seyre dalan gözlerinde kavuştuğu ve
 gördüğü şeylerin ince bir tortusu vardı. Birden deli gibi bağıra bağıra ağlamaya
 başladım. Sonra gözyaşlarıyla ıslanan dizlerine sarıldım. Aklıma evlendiğimiz
 ilk gün söylediği söz geldi. Bir pelte gibi olduğum yere yığıldım. Ben burada
 ölürsem beni doğduğum o sıcak şehre götür dediğini hatırladım.

Kuzey yarım küreye, güney yarımküreye, evleri kuzey cepheli yapan mü-
 hendislere, doğudan doğup batıdan batan ve güneyi görüp kuzeye hiç uğrama-
 yan güneşe, kuzeyi gösteren pusulaya, yön gösteren her şeye her şeye...

ZEYNEP SATI YALÇIN

KUŞLAR KONAR KAŞIMA

Atkestanesinin bir dalının alacalı gölgesinin altında çimenlerin üzerine oturup ayaklarımı uzattım. Kuşlar, ağaçla çimen arasında cıvıltıyla inip kalkıyordu. Saçımın topuzundan sızan ter, sırtımdaki damlalarla birleşip omurgamın ortasından belime süzülüyordu. Elim çenemde, dirseğim dizimde, çimenlere gözümü dikmiş kendimi anlamaya çalışıyordum. Ne çok çimen vardı yerde...

Babamın çektiği ağrıları, ıstırap hâlini içimde birazcık hafifletmek için kendime dönmem kafamı biraz da kendimle meşgul etmem gerektiğine karar vermişken bir yaşlı teyze selam vererek yanıma oturdu. Kafa sallayarak selamını aldım. Çenesinin altında düğümlediği başörtüsünün kıyısından köşesinden fırlayan ak saç telleri yanağına, ağzına, çenesine doğru uzamıştı. Gölgeden nasiplenmek isteyen onca hasta yakınlarından biri olmalıydı. Vizite saatinde, biri sabah biri öğleden sonra olmak üzere günde iki kere dışarıya gönderiliyoruz. Refakatçıların da ayrı bir sahiplenışı var hastaneyi, birbirini, hastaları... Ortak bir acıyı paylaşırcasına teklifsiz konuşmalar, lüzumsuz samimiyetler, yüz verilse akraba olacak kadar yakınlaşma çabaları... Babamın saf kalbinden faydalananlar da cabası... Dün; odadaki şehir dışı hasta arkadaşlarının da çamaşırlarını yıkayıp getireceğimi söyledi benim adıma. Hemen poşetleyip hazır ettiler, akşam ben çıkarken elime tutuşturdular. El âlemin donunu pijamasını yıkadım sıkıntılarımin arasında, sabah da toplayıp katladım. Albay amca yapayalnız, geleni gideni de yok, hadi o neyse de şu inşaattan düşen işçinin karısı yanında, gencecik kadın, elinde yıkasa ne olur... Akşam ben yokken kadıncağzı babamla ilgileniyormuş.

Önce üzülüyordum dışarı çıkarıldığımıza, doktor hastaya bizim yanımda sorsaydı sorularını, biz de ona sorsaydık son durumları... Bahçeye fırlayan insanların karıncalar misali büfedeki kahveye, çaya, simide, poğaçaya keyifle yönelmelerine kendiliğinden oluşan bir kuyruğa sıralanışlarına, çimenlere konup kalkan kuşların rahatlatan sesine alıştıkça lazımımız bize de bu viziteler, hatta iyi ki varmış diye kabullendim. Babam orada ağırlı sancılı kendisiyle ka-

lacak, ben burada depresif kendimle kalacaktım. Daha dün ayrıldık sevgilimle, içime koca bir öküz oturdu, ne olacak şimdi diye düşünecek fırsatım olmadı, öküzü nasıl kovacağıma dair bir fikrim bile oluşmadı.

Elim istemsizce kaşlarıma gitti. Bir süredir kaşlarımdan ortasını almamı isteyen sevgilime inatla karşı koyuyordum. Ben kendimi bildim bileli doğallıktan yanaydım, doğal kalmalıydım. İlk ergenlik günlerimde annemin ablamı kuaföre götürüp kaşlarını aldırdığı gibi benim de kaşlarımı aldirmek için kuaför günü ayarlamasına verdiğim tepkiyle başlamıştı ilk mücadelem.

Bu kız evde kalacak, tek kaşıyla kimse almaz bunu, güzelliği gölgede kalıyor, kaşını almayınca kimse anlamayacak bu güzelliği diyerek kopardığı yaygaralar da kâr etmemişti sıkı direncime. Misafir gittiğimiz ev sahibi teyzelerin, eve gelen misafirlerin, ortaokuldaki öğretmenlerimin kaşıma dair dokundurmaları, tatlı uyarıları annemin ricacı dolduruşunun ürünleriydi bence. Hiç yüzüne vurmadım, bilmesem de içten içe hissediyordum bunu. Niye direnmişim bilmiyorum, şimdiki bilincim yoktu o zaman, ama sezgisel olarak yürürlükteki beğeniye karşı olduğumu ve bu karşı oluşun kişisel insan doğasıyla ilgili olduğunu sonradan anladım. Herkes giyimiyle saçıyla makyajıyla aşırı derecede birbirine benzerken benim kaşlarım görünen resimdeki en belirgin ayrıcalığımdı, beni tanıtacak, beni hatırlatacak farkımdı. Beni bu hâlimle sevmişken sonradan ne olmuştu? Sevgilisi olunca değişen arkadaşlarıma akıl veren, tartışan, insan başkası için değişmemeli diyen ben, değişmemek için direnen ben, şimdi içimdeki koca öküzle baş başa kalakaldım.

Ayrıcalıklarımızla seçip severken bir birimizi, sonra ne oluyorsa herkese benzemenin azgın telaşına düşüyorduk. Onaylamadığımız, hiç hoşlanmadığımız şeyleri yapmış ve söylemiş olarak buluyorduk kendimizi. Babam için zor günler yaşadığım şu süreçte bile kaşım için benimle tartışan adam, hayatımda olmasa da olur dedim. O da kalkıp gitti. Demek kolay ama dayanmak zormuş, ayrılık çok zormuş...

Teyze benden sigara istedi. Sigarayı bırakmıştım, yine de yanımda sigara taşımak, isteyince içebilirim ama içmiyorum tarzındaki rahatlık, bana varlık güveni veriyordu. Çıkarıp iki ay önce açılmış son paketimden teyzeye sigara verdim. Çakmağımın durduğuna sevindim “ne tiryakiymişim be, iyi kurtulmuşum” diye bir kez daha sevindim, kendimle gurur duydum.

Teyzenin sigarasını yakarken kaşı gözü dikkatimi çekti. Hiç öyle ayrıntılara dikkat etmezdim. Kaş, göz, ağız, çene, dudak, yanak bir tarafa kayıyor daha doğrusu gözüm dışında her yere aynı anda bakıyordu sanki konuşurken. Şu velfecri okuyan suratlardan birine sahipti. Sıcaktan görüntüler mi kayıyor ki dedim, önemsemedim, ben kendime dönmeliydim. Kadın kaşından belli olur, gibi absürt yorumuyla beni ikna etmeye çalışması yüzünden ayrıldığım sevgili-

mi düşünüp babamı ve sancılarını biraz unutmalıyım. İncecikten incitmekten korkar gibi ağlayışlarını biraz olsun silmeliydim kafamdan. Yeniden ayaklarıma döndürdüm gözlerimi. Diğer elimle çimenleri yolmaya başlamışken kimin hasta olduğunu sordu teyze. “Babam.” dedim. “Ağır mı?” dedi kafa salladım.

“Benim de kocam acilde, tek bacağı kestiler evvelden. Şimdi öbür bacağı kesecekler.” dedi. Sormadan konuşmasaydı keşke. Kendi ağırlığım bana yetiyordu, üstüne babamın oda arkadaşlarının ağırlığı da vardı. Bir de acilin hastalarının ağırlığını kaldıramazdım. Sussaydı, sigarasını çekip dumanını izlemekle meşgul olsaydı, birkaç çimen yolsaydı çok mutlu olacaktım. Susması için kaşlarımı çatmama gerek yoktu, zaten en doğalından çatık kaşıyordum, sevgilimle ayrılmamı sağlayacak kadar çatıktı hem de...

Çatık kaşımın altındaki yufka yüreklilik ter damlası olarak burnumun ucuna doğru süzülürdü çoğu zaman, yine öyle oldu kahretsin, direncim eriyor istemeden. Teyze de benim gibi acısını atmaya çalışıyor olmalı, kolay mı önce bir bacak sonra ikinci ve aynı zamanda son bacak kesilecek, başka bacağı yok... Biraz daha sabır ve merhamet telkiniyle sadece kafa sallayabildim. Kendi isteğiyle çenesini kapatsa, bana “Sus artık be teyze!” deme terbiyesizliğini yaptırmasa keşke, diye gizliden iç çekiyor iki parmağımla çıt çıt kopardığım çimenleri elimde iyice ufalıyordum. Ezik çimen kokusu yeşil yeşil doluyordu burnuma. Bense bu kokuyla ağlamak istiyordum.

Annem hayatta olsaydı o olurdu burada, bir gün o, bir gün ben sırayla gidip gelirdik, ikisi baş başa kaldığında hesaplaşırlardı uzunca susulmuş geçmişlerini...

“Bildiğin kaş alma yerleri var mı kızım?” dedi aynı sağa sola kayıp duran kaş, göz, yanak, dudak mimikleriyle.

Şaşkınlığım had safhada, tüylerim diken diken ama belli etmedim teyze. Babamın durumunu sorduğum doktorlar da benimle konuşurken hep o orta kısma bakıyorlar, tam o birleşme noktasına. Kaşım, bu gariban teyze de mi dert olmuştu, bu ne menem bir dünyaydı, kaşımdan başka dertleri yok muydu bu insanların, adamın son bacağı gidiyordu orada, bu kadın benim kaşımın derdine düşmüştü.

Kafamda ihtiyar masum suratlı bir amcanın dizinin üstüne testereyi dayamış hızla sürten ve fışkıran kandan gözlerini yummuş yeşil önlüklüler beliriyordu. Amca bacağı vermek istemiyor, zayıf elleriyle çekiyor üstten, yeşil önlüklüler alttan çekiyor. Dehşetle titriyorum, teyze bacak umurunda değilmiş gibi benim kaşımın derdinde. Belki de bekâr oğlu var da talip olacak, görücüye gelenlerin yaptığı gibi, kaşıma vurgu yapmadan geçmeyecek bu süreç. Kalem gibi düzgün ve arası ayrık kaşlarıyla uzun yüzlü bir genç beliriyor kafamda. Ama yakışıklı değil, düzgün kaşları için sevecek dahası evlenecek değilim ya. Ne evlenmesi, benim sevgilim var, vardı yani, artık yok, gelmez mi, dünden

beri aramadı hiç, ben de aramadım...

“Hıı, götürsene beni kızım.”

“Yok teyze, bilmem ben öyle yerleri.”

“Kızım, güzel kızım, beni kınama, kaşlarım orman gibiymiş, aldırمام lazımmış. Kaş alma yerine götürsene beni.”

Mesele benim kaşlarım değilmiş. Nereden biliyorsam, belki de benim kaşlarımına vurgu için böyle konuşuyor. Öyle bilgelikle yoğrulmuş bir hanım teyze de benzemiyor. Belki sorun sahiden kendi kaşlarıdır.

Ben seviyorum kendi çatık kalın kaşımı. Cesur serçenin teki, yanıma sokulmuş, yolduğum çimeni gagalıyor.

Frida Kahlo'm demişti bana. Frida'yı tanıdım sayesinde, bir filmi vardı, güzel kadınmış sahiden ve Diago onu aldatsa da bırakamıyor, ne aşk be dedim...

Bizimki de ben onu sevdikten, gönlüme taht kurduktan sonra kaşlarımın ortasını almamı buyurdu. Yani diğer insanlardan farkımı ortadan kaldırmamı istedi. Olduğumuz gibi sevmeye başlarken bir birimizi, sonra herkese dönüştürmek istiyoruz sevdiğimizi. Ben onun ince kaşlarına laf etmiyorum, kötü kokan ayaklarına da... Benim kaşım insanlık suçu sanki. Ya kaşın ya ben dedi daha dün. Şuracıkta tartışıverdik. Gür çimenlerin, minicik karıncaların, inip kalkan kuşların arasında, elimizde karton bardak çaylarla, insan sesleri arasında tartışıverdik. Kaşlarımı almayacağımı, isterse kazıtılabileceğimi ama asla almayacağımı söyledim. Ya kaşlı ben, kaşsız ben dedim. İyice ateş püskürdü, utanmadan küfretti şu doğallığın içinde. Sanki peçeli gelin aldı da yeni gördü yüzümü. Elimle çizmedim ya bunu, ben buyum...

“Kim demiş onu teyze, ne ormanı ya?”

“Kocam dedi.”

“Kocan da az değilmiş teyze, sen de ona uymuşsun, uyma, kendin olarak kal.”

Kim kendi olarak kalıyordu da şu zavallı teyze kalsın ki, kendime vermekte zorlandığım aklı başkalarına vermelere başlamıştım bile.

“Moral olsun diye kızım. Adam, ilk bacağı kesilince çok üstüme düştü, evde kalınca gördü gözü beni. Evvelden hiç görmedi, bacağı kesilince bildi kıymetimi. Yüzünü gözünü boyasana dedi bir gün. Birgün de şu kaşlarını alsana, orman olmuş dedi.”

“Götürecek kimsen yok mu teyze, gelinin, oğlun, kızın?”

“Var da gelinler dedikoducu, beni kınarlar, oğlanlara demeye utanırım. Sen götürsene beni...”

Gözüm yolun karşısındaki binalara kaydı, eczaneler, medikaller, dönerciler, cenaze malzemesi satıcılarının dizildiği binaları taradım hızla. Eczanenin üzerindeki bayan kuaför yazısını görünce teyzeye işaret ettim.

“Bak orada var kuaför, oraya git.”

“Okumam yazmam yok, güzel kızım sen götürsene beni.” derken ak saçlarının fırladığı eşarabının ucuyla terli boynunu siliyor çimen kokulu havaya ekşi bir koku gönderiyordu. Bense ağlamak istiyordum.

“Bak şu köşedeki eczanenin üstü. Bir kat çıkacaksın.”

“Bilemem, tanımam, kaybolurum ben, sen götürsene beni.”

“Kadın kafası resmi var ya teyze hah orası işte, okuma bilmesen de gidebilirsin. Birazdan içeri gireceğiz, babamı yalnız bırakamam.”

Babam duysa götürsene kızım der saf kalbiyle, yaşına hürmet et der, anlamaz bu taş kalplileri.

“Şimdi de yalnız baban, ne olacak sanki, sen götürsene beni kızım.”

“Teyze kocanın acilde bacağı kesilirken sen kaş derdindesin. Taş mı oldun ya?”

Şu teyzedeki yaşama, beğenilme şevki, ak saçları dururken kaşlarının telaşına düşmesi şaşırtıcıydı.

“Taş olur muyum kızım, ağlaya ağlaya kocadım, başımda saç kalmadı, ne edersin koca işte, nefesi olsun da. Şimdi eve gidersek yine başlar bu. Götürsene beni.”

“Gelemem teyze, ısrar etme artık, lütfen.”

“Allah rızası için götür beni...”

Ricaları severim, ama yalvarmalar hep şüphe uyandırır bende, nadiren de koyu bir tiksinti.

Aklımda ne zaman nerede izlediğimi bilmediğim görüntüler, dizi mi haber mi film mi bu görüntüler... Yardım isteyen ihtiyarların, yardım edene verdiği zararları anlatan görüntüler salınıp duruyor yolduğum solgun çimenlerin üzerinde. Yakaladım çelişkili konuşmalarını teyzenin. Alnımın ortasında ahmak mı yazıyor da böyle bir şey istiyor benden? Canım sıkın olabilir, depresyonda olabilirim, ama saf değilim ben.

İçimde bir korku, bir ürperme, bir tikslenme usul usul yayılırken özgüven kılıfına sardığıma inandığım bir boş vermişlik biraz da hor görmeyle kalktım ayağa. “Bacağı kesilen kocan ölürse alınmış kaşlarını gören gelinlerin ne dedikodu yapar biliyor musun?” dedim kibarca. Daha kötü laflar vardı, küfürler vardı dilimde, bağıracaktım da... Babam aklıma geldi yapamadım.

Gidip güneşin altında, ana yola doğru uzayan beton duvarın buğulanan kızgınlığına oturdum. Bacaklarımın yanmasını önemsemedim. Durup dururken, hiç aklımda yokken, canım istememişken çıkarıp bir sigara yaktım. Daha ikinci nefesi boşaltmadan yanımda bitti teyze.

“Beni götürmedin. Kalkıp kaçtın, ne yaptım ki...”

“Of teyze, lütfen gider misin?”

“İyi iyi, iki sigara daha versene.”

Kalbimin en taş tarafını ortaya çıkarıp yok sana sigara demeyi düşünürken, paketi çıkarıp iki sigara daha uzattım teyzeye. Alışkanlık öyle bir şey ki, otoma-

tik olarak gerçekleşiyor ve düşüncenin bile önüne geçiyor. Yok, taş olamıyordum ben. Taş olamıyordum ama yazıları okumayı bilmese de vel fecir okuyabilen teyzenin sandığı gibi ahmak da değilim. Acilde bacak kesilmez ki hem niye bunu o an düşünemedim? Biraz saflık var bende. Safım ben saf. Ya, evet, aptallığımı ahmaklığımı hafifletip saflıkta teselli bulacağım, tabi canım safım ben.

Sigaraları alıp uzaklaştı, kahverengi örme yeleğinin cebine yerleştirdi, gözümle takip ettim onu. Yalnız oturan bir genç kızın yanına sokuldu. Kafasını eğişinden sigara isteyerek işe başladığını anladım. Ardından bacağı kesik kocasının sonradan gelen ilgisini, geç kalan sevmelerini, sırf kocası söyledi diye orman sandığı kaşlarını anlatacağını, götürsene beni diyeceğini anladım tabii. Birazdan kızcağızın gözü caddeye kayacak, kuaförü işaret edecekti sanırım.

Kız saf gibi değil, kalkıp götürmeyecek kadar akıllı görünüyor ama belli olmaz yine de. Hastane, yorgunluk, hastalar, depresyonlar, ayrılıklar biraz saf yapıyor insanı, hiç belli olmaz.

MAHFUZ ZARİÇ

ÇAYCI ŞEVKO

Dün, plaketçi ustam, dükkânı artık pazar günleri de açacağımızı söyledi ve ilave etti: “Sipariş alma işini yarından sonra artık ben yapmayacağım. Yeni eleman yarın işe başlayacak. Kalfanız onu sizinle tanıştıdır.”

Bugün, dükkânı haftanın diğer günleri gibi erkenden açtık. Üç kişiyiz: işe en son alınan çırak olarak ben, bana ustalık taslayan iki yıllık çırak ve kendisine kalfa dememizi isteyen en kıdemli çalışan. Ustamız İstanbul’a son gidişinde yanında kalfayı da götürmüştü. Bir komşumuz “Tatil günü de dükkân mı açılır!” diye homurdanırken bir başkası henüz suyla buluşmamış suratıyla bir isyan bayrağı çeker gibi darabaları gürültüyle havaya sürüyor. Çıkan gürültüden kepenk yuvalarının takıldığı günden beri yağlanmadığı anlaşıyor.

Saat sekiz olmadan yerleri süpürdük, rafların tozunu aldık. Kapının önüne iki tezgâh çıkardık. Tezgâhların üzerindeki plaketleri, kartvizitleri, düğün davetiyelerini, kulplu bardakları, anahtarlıkları, saatleri, kupaları, rozetleri, kalemleri, çakmakları tüylü fırça ile parlattık; hazırlıkları bitirdik. O zamanlar esnaflar ürünlerini müşterinin dokunabileceği şekilde tezgâhlarda sergilerdi. Seyirle yetinilen vitrin kültürü henüz her tarafı sarmamıştı. Kalfa, ustamızın sandalyesine; biz iki çırak da iskemlelerimize otururken sol elindeki tepsiye sağ elindeki çay kaşığıyla vurup “Çaay!” diyerek esnafı selamlayan Şevko’nun sesini duyduk.

Şevko, pasajın en eski sakinlerinden biri. Söylediklerine göre huyca da sakin. Mıntıkasındaki bütün dükkân ve tezgâhları bir uçtan ötekine yarım saatte bir dolaşır. Dolaşırken de dikkat çekmek için çay kaşığıyla tepsiye vurup, “Çaay!” diye seslenmekle yetinir. Servis dışında işyerlerinden sipariş olunca da çay bardaklarını avucunda taşır.

Şevko’nun turlaması -ne hikmetse- ya müşterilerin dükkânlarda bulunduğu saatlere denk geliyor ya da müşteriler o servise çıkacağı sırada dükkânlarda hazır bulunuyor. Ne vakti ne de müşteriyi ısıtıyor Şevko. Bu yönüyle patron kısmı için biraz sinir bozucu biraz da insan dışı bir mahlûk gibi Şevko. Esnaf

çocukları ve çalışanlar ise Şevko'yu ayrı bir seviyor. Sabahtan akşama kadar dükkânlara mahkûm patron çocukları ve çıraqlar için yegâne eğlence birbirlerine ve Şevko gibi birilerine takılmak. Onların sataşmalarına, laf atmalarına sinirlenmeden ve anlamı tam olarak kestirilemeyen sözlerle karşılıklar veriyor Şevko. Ve her defasında üste çıkıyor.

Çarşı esnafı, doğdukları veya babalarının doğduğu köyün ismiyle tanınıyor. İş hanındaki ve etrafındaki çoğu camekânsız dükkânların sahipleri, soğuk kış günlerinde ısınmak için dizlerini ve avuçlarını piknik tüpüne takılan gazlı ısıtıcılara tutuyor. Ocakta üşüyen, şubatta tir tir titreyen esnaf, Şevko'nun çağrısına imkânı yok karşı koyamıyor. Ayak yolundan dönen orta yaşlı bir patron, uzaklaşırken ardından söyleniyor: "Ülen Şevko, çayın beş kuruş, hela on kuruş... Sen kime çalışıyorsun behey berduş..!" Şevko, arkasına dönüyor, bu selama gülümsemesiyle karşılık veriyor.

Onun çayının güzelliği hele kıvamı hakkında çarşı esnafı ağız birliği etmiş. Komşu pasajdan bir esnaf çok ısrar etmiş, "Şevko! Bize çay yok mu?" demiş. Şevko, "Sınırı aşmam! Çok istiyorsan mıntıkama taşın..." cevabını vermiş.

Yirmi beş yaşındaki Şevko'nun çay ocağı, bir merdivenin altı. Masum manasıyla merdiven altı; çay kazanının, bardakların, şeker çuvalının, dem paketlerinin ve lavabonun sığabileceği bir merdiven altı. Bir rivayete göre yedi yaşından beri aynı çay ocağında çalışmakta. Ustası mahalle imamına söylemiş son nefesinde, ocağa Şevko'yu varis kıldığını.

Esnaftan kimisi onun asıl adının Şevki, kimisi Şevket, kimisi de Şefkat olduğunu söylüyor. Kendisi de asıl adını bilmiyormuş gibi.

Kimsenin işine burnunu sokmaz, yakınmaz Şevko.

İşinin dışında pek kimseyle konuşmaz, dertleşmez; sevincini de üzüntüsünü de belli etmez Şevko.

Yalnız yaşamasına rağmen, temizdir Şevko.

Vakitlidir. Azimlidir. En çok da gizemlidir Şevko.

Akşam oldu mu iş hanının darabalarını kendi üzerine bir yorgan gibi örter, aynı merdivenin altında sabahlar.

Şevko'nun gündüzü çarşı, gecesi çarşı. Anası çarşı, babası çarşı. Şevko için tatil yok bayram yok. Çok kazandığı söylense de kazandıklarını ne yaptığını bilen yok. Hangi arada yemek yediğini bilen bile yok.

Şevko'nun en kıymetli varlığı, kolundaki parlak saati. Markadır saati hem de su geçirmez. Bu yüzdendir Şevko, bardakları yıkarken saatini çıkarmaz. Gösterişlidir iri metal kordonlu saati. Bu sayededir elinin üstündeki tepside dizili sımsıcak bardaklar bileğini yakmaz.

Uzaktan duyulan kaşığın çınlaması, saatin sekiz buçuk olduğunu haber veriyor. Şevko'ya sataşmak isteyen gençlerden biri o, yaklaşırken sesleniyor:

“Seyko’n nasıl Şevkoo!? Su sızdırıyor mu?”

Bir diğer çırak araya giriyor:

“Seyko’nun yelkovanı ne âlemde Şevkoo!? Yakalamadı mı kimseyi..?”

Şevko her zamanki gibi istifini bozmadan, sesini yükseltmeden, sataşanının yaşına-başına, medeni durumuna ve patronla olan akrabalığına göre en münasip sözlerle karşılık veriyor; onları memnun ediyor.

Bizim dükkânda yapacak iş yok. Patronun getireceği yeni işleri bekliyoruz. Bir süre sonra kalfamız, karşı dükkândaki tezgâhtarın kulağına bir şeyler fısıldıyor, ikisinin de kısılan gözlerini gergin bir gülümseme kaplıyor. Dükkânımızdan içeri bir genç kız giriyor. Onu gören kalfamız geri dönüyor.

Duymuştum fakat bizim iş hanında henüz görmemiştim. Kimi cesur patronlar işleri artırmak için yeni bir uygulama başlatmıştı. Dükkânlarında genç kızlara da iş veriyorlardı. Benden kıdemli olan çırak birkaç gün önce “İstanbul’a gide gele patronlar bu işi başlattı. Yakında ekmeğimizi elimizden alacak bu kızlar... Patronlar var ya çok akıllı. Müşteri, canımızı çıkarıyor bizden bir şey alana kadar. Kızlar öyle mi? Dili tutuluyor müşterinin. Kızları görünce pazarlık etmek, eşyanın kalitesine bakmak aklına bile gelmiyor.” diye söylenmişti.

Anlaşılan ustamızın dün sözünü ettiği yeni çalışan, bu genç kızdı. Gözleri parlayan kalfamız, “Hoş geldin!” dedi, genç kıza. Diğer çırak surat astı. Kız, televizyondakiler gibi düzgün bir söyleyişle “Hoş bulduk!” dedi. Kalfa, kıza, “Saat dokuza geliyor. Birazdan... Dün söylediğim gibi. Tamam mı..!” dedi. Kız, biraz mahcup, biraz kararsız başını kabul anlamında hafifçe eğdi.

Şevko’nun “Çaay!” narası pasajın bir ucundan duyuldu. Şevko, sesini duymazdan gelenler için de elindeki tepsiyi, kalın çay kaşığıyla kendisine özgü bir uzun bir kısa ve peş peşe iki uzun vuruşla “Çaycı geldi!” dercesine çınlattı. Şevko tam bizim dükkânın önüne gelmişken genç kız, iki elinin avuçlarını öne doğru açarak dükkândan çıkmaya başladı. Salınarak yürürken parmak uçlarıyla girişte yer alan sağlı sollu tezgâhların üstündeki eşyaları âdeta okşuyordu. Kalfamız, içeride bir rafa omzunu yasladı. Karşıdaki tezgâhtar da kapıya çıktı. Daha önce parmaklarının arasında neşeyle salladığı tespihi avucunda topladı.

Birkaç saniye içinde Şevko ile genç karşı karşıya geldi. Genç kız, biraz ciddi biraz da mahcup bir edâ ile Şevko’nun gözlerinin içine bakarak “Beyefendi saat kaç?” diye sordu.

Pasajda kadın müşteriye bile nadiren rastlayan Şevko o an bitmiş, aklını yitirmişti. Kızın saçları sarıydı, gözleri yeşil hem de yemyeşil. Şevko, sol elinin üstündeki tepsiyi, tepsinin üstündeki dizi dizi cam bardakları, kâsedeki şekeri, ve çini çaydanlıktaki ateş gibi çayı unuttu. Önce kızın beyaz yüzü Şevko’nun gözlerini doldurdu. Sonra şuh sesi kulaklarını. Şevko öylece donup kaldı. Akli başına gelince gözlerini kızıdan kaçırdı. Çevik bir hareketle saatine baktı. Bak-

masıyla da çay tepsisini alaşağı etti.

Olan olmuş, kırk bardak tuz buz olmuştu. Çay bardaklarından önce yere kapaklanan çaydanlıktaki sıcak çay, Şevko'nun katlı paçalarından ayakkabılarının içine dolmuştu. Şevko yemi yutmuştu.

Olaclaklardan haberdar iki genç bir an için keyiflendi fakat hemen sonra korkuya kapıldı. Esmerliğinden eser kalmayan Şevko, oyuna geldiğini hemen anladı. Kızaran yüzünden aklının ikinci kez başına geldiği anlaşıldı.

Son kez kıza baktı Şevko. Sonra yere ve en son kalfaya. Hiçbir şey demedi, yangınını hissettirmeden eğildi. Şekerleri, kaşıkları, demliği ve en son etrafı saçılan cam kırıklarını tepsisine aldı; geldiği yöne, merdiven altına doğru uzaklaştı gitti.

Plaketçi ustamız öğlene doğru dükkâna döndü. Müşterisi esnafları ziyaret etmiş, yeni siparişleri toplamıştı. Olanları öğrenince kalktı, vakit kaybetmeden Şevko'ya gitti. Elinde çayı geri geldi. Kalfayı bir güzel azarladı. Masasına oturdu. "Biliyor musunuz?" dedi, "Şevko'yu en çok ne üzmüş? Kendini bir an için bile olsa bey zannetmek, hem de efendi bir bey..." Meğer Şevko da bir insanmış. Fakat farklı bir insan. İçli bir insan. Bu durum hepimizi üzmüştü.

Ustam, beni ayakları yanan Şevko'ya yardımcı olmam için gönderdi. "O, servise çıkıncaya kadar dışarıya sen bakarsın." dedi. Yeni kartvizitler için basıma beyaz kartonlar hazırlıyordum. Elimdeki işi bıraktım, Şevko'ya gittim.

Şevko paçalarını dizlerine kadar katlamış, bir tahta iskemleye oturmuştu. Çay bardaklarını içinde yıkadığı kırmızı naylon leğeni yerdeydi. Bardakların arasında ayaklarına da yer açmış, elindeki bakır ibrikle de ayaklarına usulca şubatin soğuk suyunu döküyordu. Belli ki esnafa çok kızmıştı. Geleceğinden haberi varmış gibi ilgisiz davrandı. Gözleriyle semaverin yanı başındaki çay tepsisini gösterdi. Bu tepsi, üç yanından birer çubukla üstteki bir halkaya tutturulmuştu. Daha önce o tepsiyi ne Şevko'da ne de ocakta görmüştüm. Anlaşılan o tepsi tezgâhın altında bir yerde böylesi günler için bekletiliyordu.

Şevko kolundaki saate baktı. Ayağa kalktı, terliğini giydi. Ona yol verdim. Çaycıların kazan dediği semaverin üstünde iki demlik duruyordu. Bunlardan birinde çayı demlerdi. Boş olanı da kaynar suyla doldururdu.

Şevko, tepsiye iki demliği, yirmi kadar boş çay bardağını ve bir şeker kâsesini dizdi.

Şevko, servis dışında ondan çay isteyenler olduğunda, sol elinin parmakları arasına bardak altlıklarını döner bir merdivenin basamakları gibi dizerek altı adet dolu çay bardağını taşıyabiliyordu. Yine aynı elinin avuçları içine, bu kez altlıkları bir gülün yaprakları gibi dizerek on sekiz adet boş çay bardağını yatırabiliyor; bunları sağ salım taşıyabiliyordu.

Bana "Tepsiyi yerden fazla yükseltme." demekle yetindi. Bardakları aldım,

esnafa dağıttım. Dönüş yolunda da önceki servisten kalan boşları topladım. Geriye hiç bardak bırakmadan Şevko'ya döndüm. Halkasından tuttuğum tepsideki boşları gören Şevko'nun bir anda gözleri mutlulukla parladı. "Aferin!" dedi. "Akıllı adam söylenmeyi de anlar. Hâlden anlayan yapılması gerekeni söylenmese de yapar." Ocağın başında ayakta bekleyen Şevko'nun bu iltifatı hoşuma gitmişti. "Sağol ustam." dedim.

Düşünmeden Şevko'ya "Ustam!" demiştim. Evet, artık Şevko da benim ustalarımından bir usta idi. Hiç kimseyle lafı uzatmayan Şevko, biraz kırgın biraz öfkeli içini dökmek, yıllardır içinde biriktirdiği kelimeleri inci taneleri gibi dizmek istiyordu. Ben de tam da isteyeceği gibi susuyordum.

Ocağın karşısındaki duvarda, bir tablo asılıydı. Tabloda, sarı saçlı, yeşil gözlü, iki eli iki yana açık taze yaprakları parmak uçlarıyla okşayan bir kız gülümsüyordu. Kız, uçsuz bucaksız bir çay bahçesinin içindeydi. Çay bahçesi yeşildi hem de yemyeşil.

Şevko kolundaki saate baktı, sonra bana döndü:

"Zamanın ne olduğunu ancak çaycılar bilir, fırıncılar bilir, aşçılar bilir... Ne bileyim ancak bizim gibi ekmeği ateşte olanlar bilir."

Şevko, oturduğu yerden yeni servis için tepsisi boşalttı. Leğenden çıkardığı bardakları tepsie dizdi. Şeker kâsesini tamamladı.

"Millet çaya dem atar ya aslında dem zaman demek, vakit demek. Millet çay için demlendi der ya aslında çayın içilme vakti geldi demek ister. Her şey vaktinde gerek, her şey vaktinde... Su vaktinde kaynamalı, deme vaktinde dökmeli. Çay, vaktinde demini vermeli. Çay vaktinde içilmeli."

Şevko'nun gözü tabloya kaymıştı. Kendisine gülümseyen kızın gözlerine bakıyordu.

"Yeşil, yemyeşilken koparmalı çayın taç yapraklarını, sararmadan, solmadan..."

İkinci servisten döndüğümde Şevko ayaklanmıştı. Dilinde bir arabesk türkü arkasındaki duvarda çiviye asılı el radyosundaki sese, "Her şey boş anlamsız şimdi gözümde..." diyen Müslüm Gürses'e, eşlik ediyordu. Sağ eliyle ocağın gaz düğmesini olabildiğince çevirdi, alevi gürleştirdi. Karşısındaki duvara baktım. Tablo yerinde yoktu.

SERCAN CEYLAN

EŞİKTE VE EKSİK

Cevdet Bey bu evrakları yarım saat önce teslim etmeniz gerekiyordu. Tamam ama ben buraya bunun için gelmedim. Geri dönüp koridorun sonunda durun ya da düz devam edip açık pencerede aşağı sessizce yürüyün. O hâlde iki gün sonra tekrar gelsem onunla görüşebilir miyim? Bu evrakları tamamlayamazsanız bırakın onunla görüşmeyi tam olarak yaşamış sayılamazsınız bile, Cevdet Bey bir yakınınız varsa belki size yardımcı olabilir.

Yakınlarım yardımcı olabilir, peki birine yakın olmak veya biriyle mesafenin asgariye indirmek ne demek, artık kolayca özür dilemek, kusurları kapatmak, yanlışları düzeltirken incitmemeye özen göstermek mi, aynı marka giysi ve telefon, aynı kitap ve müzik zevki, aynı dünya görüşü ya da hayat felsefesi mi, yakınım demek ne demek ve bunun süresini sınırını tayin eden mekanizma kimin, neyin icadı, nereden bileceğim? Cevdet Bey üç gündür aynı yerde bekliyorsunuz, görüşmeniz gereken isimler var, böyle giderse hiçbir yere varamayacaksınız, hâlbuki bakın sizden sonra gelenler sizi geçtiler bile. Haklılar, onların beni geçtiğini fark edemedim ama nasıl oldu, burada elimden geleni yaptığım hâlde, en sevdiğim siyah kravatımın yerine idare etmek için mavisini takmışken, filtre kahve yerine limonlu çay getiren garsona sitem etmek yerine yalnızca gülümserken, kimse benim başarmak için yeterince fedakârlık yapmadığımı söyleyemez. Aşkларımla sevgilerimi öldürdüğümü ve öldürdüğüm sevgileri neden kan ağlayarak gömdüğümü görmemiştir beni sorumsuzlukla suçlayanlar ve böylelerinin şeytan emaneti gözleri. Fırından domatesli simit ve zeytin alıp kahvaltı yapabilirsiniz, şu ilerde, kilisenin karşısındaki caminin altında çok güzel bir fırın var ve lütfen inat edip kendinizi de bizi de uğraştırmayın, karışıklık çıkarırsanız dört gün önceki açıklamaları tekrar yapmak zorunda kalırız, evraklarınızı teslim etmeniz gerekiyordu, varsa karınız ve çocuğunuz... Bir karınız veya bir çocuğunuz yoksa bu bizim sorunumuz değil, yılanlarla konuşun.

Olan biteni çok fazla düşündüğümü zannediyordum ki söz yılanlardan

açıldı ve yüzleri belleğimde Sümer tabletlerini andıran sarı ve eski tenli kişilerden ezik olduğumu ima eden sövgüler dinlemek zorunda kaldım. Pek çok insanın ısmarlama bir tebessümle benden hatıra koparmaya çalıştıklarını nedense bilmiyorlardı ki önemli bir adamdım ben. Bu insanlar benden zamanı düşünmemi istiyorlardı, ona yetişmek için sıradan bir canlı olmam gerekiyordu, basit bir adam, düz bir tilki. Sıradan bir restoran işletebilirdim, sıradan bir hastalığa kapılıp sıradan ilaçlarla iyileşebilirdim, yok dediler oysa. Karım ya da çocuğum ya da yılanlarım hepsi hayatımda bir yerlerde vardı, görmek, beni sorumluluk sahibi bir yaşayan saymak sanki zorlarına gidiyordu. O hâlde sizi güvenliğe bildirmek zorunda kalacağız, az önce biri hakkında işlem yapıldı ve inanın bize kadın son derece pişmandı, onu kendinize örnek alın ve pişman olun, hem o öldü siz ölmediniz, bir türlü ölemediniz ki ısrarla bekliyorsunuz ama bir çöl akrebi gibi kendinizi kuma batırmış neyi düşünüyorsunuz, lütfen Cevdet Bey prosedürü takip edin ya da yılanlarla konuşun.

Bir yönden düşününce içeri yılan kabul ediyorlardı sanki. Ortalama ağırlıkta bir taşla ezilmekten korkan yılanlara içerde yer vardı da bana bir yer bulunamıyordu. Oysa aradığım kendime bir yer bulmak da değildi; uzun kulelerden aşağıya sarkıtılmış oyuncak saatler arıyordum, her birinde biraz daha zamanım oluyordu, her biri sayesinde yabancılar geldiğinde enkaza dönüşen kulelerden okyanuslara açılan merdivenleri iniyordum ama beklemek bitmiyordu. Sizden önce gelen kadın beş gün dayandığınızı duysa herhâlde baygınlık geçirirdi, kayıtlarımıza göre Ula'da bir gölette boğulduğuna inandığı annesine çok benziyor, Cevdet Bey bu kadar zamandır neden hiç su içmediniz. Artık karnımın şiştiğine hemen hemen emindim, bu şişkinliğin tepe noktasında birtakım şekiller meydana geliyor ve her şekil başka bir canlı türüne benzerliğiyle bende panik yaratan bir korku meydana getiriyordu. Bir süvari alayına döndü karnım beklemekten, bir İngiliz orkestrası çıkmış, orkestra eşliğinde restore edilen binaları müziğe dönüştürüyordu, sıkıldım, ilk defa müzik dinlerken sıkılmıştım, artık beni alsınlar, başka da bir şey istemiyordum. Küçük kardeşinizi ne kadar tanıyorsunuz peki, hatırlıyor musunuz babanızın ikinci evliliğinden olma o sevimli kızı, yıllar önce beraber dans ettiğiniz günlere dair hakkınızda güzel şeyler söyledi, kendinizi şanslı sayın! Şimdi önümdeki kayıtlara bakıyorum da, yarım saat önce sizin teslim etmeniz gerek evrakları dışarıdaki çimenlerin arasında bulup getirmiş, siz kaç gündür bekliyorsunuz hiçbir şey yaptığınız yok, artık sizin dosyanızı “yarım saat önce getirmesi gereken” diye kaydediyoruz. Nedense Amasra'da kavurucu yaz nemlerini, bunalan insanları düşündüm. Küçük kardeşimden bahsedenlerin dünyanın hiç karası hâinden söz etmemiş olduklarını yazacak bir yer aradım, bir askerin savaşta şehit düştükten sonra mezarı kaybolmasın diye silah arkadaşları tarafından

dikilen ilkel ölüm kitabesini okudum, üzerinde kendi adımları seçtim. Her gün yeniliyoruz, her gün umudum artıyor, her gün öbür yanını duymak için yaklaştığım duvarların inceldiğini ve çok az bir zaman geçince artık kendimi öbür yanda bulacağımı sanıyorum; bir gece demek, şu anda bir avuç çam kokusu demek, bunu onlara söylesem mi, dizlerim üşüyor.

Annenizin pek çok şehirde geçimini sağlayabilmek için çalıştığını biliyoruz ama üvey kardeşinizin benzer yerlerde çalıştığına gerçi biraz şaşırdık, izin vermişsiniz. Onun yerine siz çalışsaydınız bir kadının çalışma özgürlüğünü elinden aldığınızı düşünerek kendinizden nefret edeceğinize inanmışsınız, bu yüzden inançlarında da serbest bırakmışsınız, çatışmayı es geçip yalnızca anlatmaya yönelmişsiniz, yavaş yavaş, tane tane, işin aslı bu yöntemin başarılı olduğunu hiç kimseye kanıtlayamamışsınız, tarlalar kurumuş ve çiçekler büzülmüş, siz hâlâ su içmemişsiniz.

Babamın en sevdiğim hediyesi oyuncak bir saatti galiba. Şimdi bu saati düşünerek çocukluğuma gidebilirim. Hem zaten tüm yaşamım boyunca oradan gelmiş değil miydin? Bu gidişte pek çok görüntünün kaybolduğunu biliyorum artık. Bundan sonra dikkatle bakmayı becermeliyim, peki bakınca neler görürüm. Klişe bir filmdeki hüznün gibi, Tosya'dan Kuzeykent'e dökük bir arabayla giderim ve sunta fabrikasının sahibi azarladıktan sonra babamı işten atar. Görmek isterim, kız kardeşimin düşlerinde nasıl bir abi olduğumu. Onun için dövüşür onun için okurum, zengin ve büyük bir adam diye şöhret aldıktan sonra bir iş toplantısında senin, anneme ne kadar benzediğini anlatırım. Maalesef sevdiğim kadın bir kere olsun görmemiştir, dokuz yaşında annesiz bir çocuğun yemek yi-yişini uzaktan izlerken gözlerimin hangi hızla dolduğunu? Sizden alacağımız bazı yanıtlar, yarım saat önce vermeniz gereken evrakların mevzuatta muadili olabilir Cevdet Bey, Zilhacce diye bir şey duydunuz mu, Horasan nerededir, emek ve insan hakları ne çağrıştırıyor, sağcıyım ya da solcuyum gibi laflar eder miydiniz bir arkadaş ortamında liberal bir arkadaşınız susuyorsa, neden Bizans'ın mor rengini sık kullandığını biliyor musunuz, İtalyanlar ve Yunanlılar neden en çok sizin yemeklerinize ilgi gösteriyorlar, tabaka ya da tezkirelerde adınız hiç geçmiş midir, bir medeniyet dairesinde niçin hiç köşe yoktur, siz hiç ölümden... Bir kadın tarafından terk edildiğinizde kaburgalarınız kırılmış gibi göğsünüze dayanmış ama etiniz parçalanmamış, şimdi durumunuz nasıl, bir insan olarak siz neden bu kadar saldırgansınız veya korkak ve endişeli veya şehvet düşkün, pazarlıkçı ve bencil ya da aceleci, açgözlü ve hırslı... Duyuyorsunuz değil mi? Bunlara yanıt vermek zorundasınız ya da yılanlarla konuşun.

Terledikleri için ayak parmaklarını ara sıra hareket ettirmem gerekiyordu ama vücudumu kendi hâline bıraktım. Daha fazlasını gereksiniyordu. Ne yapacağını doğal olarak biliyordu. Mesela evde, üst komşumun seviştiğini fark edin-

ce reflekslerim ayak parmaklarım gibi harekete geçerdi ve sığınmak için içgüdülerim başka sesler arardı. Tabiatcılığın, doğallığın düz gerçekliği mi bana ben mi insanın doğal ihtiyaçlarına yabancı ya da bağnazca vahşiydim, ben sevişsem böyle mi olurdu? Ayrıca hiçbir soruya yanıt vermeyince evraklarım geçersiz sayılacaktı, dolayısıyla ben hiç yaşamamış, kar yüzünden kırk sekiz saat mahsur kaldığım Sandıklı'da bayılmamış, hiç ellerimin iğrenç kokacağını bildiğim hâlde yağmurdan sonra bir köpek yavrusunun karnını okşamamış sayılacaktım. Tüm bunlara dayanamayacağım gibi sevdiğim kadının da gözünden düşecektim. Sonunda! Onun ruhumdaki kökünü sökecek ve huzura erişecektim. Hem ona kalsa beni gözünden düşürürken bir kıvılcımla yakar ve zeminde kılıçlara denk getirirdi ve böylece yaşamı eksilmiş ve benliğimi sakatlanmış bulurdum.

Cevdet Bey sizin samimi ve dürüst bir adam olduğunuzu biliyoruz, bunu babanızdan ve kız kardeşinizden de duymuş olmalısınız ama neden herkesi ölürken seyredip kendinizi bir odaya kilitletiniz, ülkenizin tarihi, sosyal ve siyasi tüm kökleri devrilmiş siz havada rahat yaşarım zannediyorsunuz, sizden önce gelen kadın Mecnun diye bir adama âşıktı, zamanla onun kendini tanımadığını iddia ediyor ve onu bizden geri istiyordu, hem bakın bize Mecnun'un kendi getirdiği evraklar da hâlâ elimizde, bakın burada Karacaoğlan'ın, Abdal'ın, Yunus'un hatta Kerem'in... Sizin getirdiğiniz evraklar bunlarinkine kıyasla neredeyse bomboş ya da hatalı. Durum böyleyken seksen dört sene de beklemiş olsanız "yarım saat önce getirmesi gereken" dosyasını tamamlayıp kabul etmemiz mümkün değil, şimdi bunu alın ve eksiklerinizi tamamlayıp daha sonra tekrar uğrayın, usulsüzlük yapamayız, herkesin kanuna uyması gerekir. Ben bunca zaman kendimle, yılanlarla, duvarlarla mı konuştum olacak şey değil! Onları şikâyet edeceğim, evet, şikâyet... Beni kendilerinde bir kıymet bulacağıma inandırdıktan sonra acizliğe bağlayan ne varsa bir yazıp öç alacağım. Sevdiğim herkesin hesabını verecekler ve bundan da önemlisi onların bir tüy tanesi gibi yanımdan süzülüp geçmelerine kayıtsız kalmam için neler yaptıklarını anlatacaklar. Anlatacaklar çünkü ben haklıyım, çünkü başka çarem yok, tekrar gelemem, zaman doldu artık.

AYŞE ÜNÜVAR

ZAMANIN YİTİĞİ

Bademlerin çiçeğe durduğu parke döşeli o sokaktan geçtim bugün... Düş ile gerçek arası bir şey var orada... İnsanların didişmeyi sevmediği bir şey. Olağan içsel bir akış. Kendime tutundum... Yağmur yağıyordu. Bakıştık çiçeklerle. Yağmur bizi ıslatıyordu. Biz yağmuru işitiyorduk. Gitmek gelmedi içimden... içimde kaldı yağmur...Ben kaldım yağmurun içinde... Fark ettim o gün biz çok aciziz ama her şeyi de biliyoruz...

Onu gördüm sonra. Issız çaresiz oturuyordu bir badem ağacının altında. Hemen Kiçi Kapısı yokuşunun dibindeydi bu badem. Gelip geçenler vardı. Mahalle pazarından dönenler. Kapı önünde oyuncağını bir diğerine kaptırmış burnu sümüklü çocuklar. Bir adam ite kaka tahta bir arabayı yokuşa doğru sürdü o vakit. Direndi araba. Üzerindeki onlarca hurdamsı şey yerlere saçıldı. Sümüklü çocuklar koşup yardım ettiler. Bir taraftan kollarına siliyorlardı burunlarını. Başka bir adam destek verdi hurda arabasına ve tahtaları kırık araba çıktı vardı yokuşun başına. Bir bir topladılar yere saçılan tencere, tava, soba kovanı, nacak eskisi, naylon parçaları, teneke parçaları, paslı demir çubukları. Emeği yere çalınmış orta yaşlı adam alnındaki ter tomurcuklarını silip teşekkür etti, hem adama hem yeni yetme çocuklara. Sürdü gitti sonra arabasını yokuş yukarı. Çocuklar adam görünmez oluncaya kadar baktılar arkasından. Pazar çantasından iki havuç alıp çocuklara uzattı diğer adam. Yine sümüklerini kollarına silerek havucu kemirmeye koyuldu çocuklar. Parke taşlı sokağın başında dikilip kalmış gözümü sektirmeden ona bakıyordum. O da bana. Kırışmış nokta nokta lekelenmiş yüzünde içimi yıkayan bir çift buz rengi göz vardı. Üşüten bir soğukluk süpürdü sanki yüzümü. Üşüten, yıkayan, bir kalıp buz ile beni ayan, bir soğuktu bu. Çiçekler. Badem çiçekleri üşüyecek diye korkmaya başladım o vakit. Elini morarmış dudağına götürüp sus dedi. Sustum. Çocuklar çoğalmış el ele tutuşmuş cıvı cıvı etrafımı sarmışlardı. Sonra o adamı gördüm yine. Yokuş aşağı indiriyordu tahta arabasını. Zorlanıyor. Arabayı kaçır-mamak için ayaklarını direyerek kollarıyla geriye geriye asılıyordu. İniyordu.

İnmek çıkmaktan da zor göründü gözüme. Çıkarken adı belli ağır geliyordu arabanın yükü. Ya inerken. Topladığı onca şey kayıp gitmesin elinden diye aynı ağırlığı yük ediyordu bedenine. İnmek ayrı çıkmak ayrı dertti demek hayat yolunu. Direnemedi. Tahta araba tekerleğinin üzerinden fırlarcasına uçup, hızını kesen badem ağacına çarpınca yavaşlayıp devrildi. Adam peşi sıra koşarken, arkalarına basıp ökçesini yassılttığı ayakkabılardan biri fırlayıp, çocuklardan birinin dudağına çarpıp kanattı. Çocuğun dudağında kan, adamın ökçesinde kan, badem ağacının bedeninde pembe çiçekler döken gözyaşı vardı şimdi. Parke taşlar sessizce yerin koynuna daha bir sokulmakta buldular çareyi. Çocuklar hep ağızdan ağlayarak kaçıştılar. Adam kendini yere atıp eliyle başını dövüyor, bir yandan da yalnız sırtını badem ağacına dayıyordu. Kadın ayağa kalktı o vakit. Sırtındaki çiçekli şalvarın eteğini topladı. Mor dudaklarının kıyısına belli belirsiz bir gülümseme gelip oturdu. Kırgın, keyifsiz, titrek, yaşlı ellerini kambur beline dayadı. Savruk adımlarını, yere dökülen pembe badem çiçeklerini ezmeye kıyamadan belli belirsiz attı. Ardı sıra yürüdüm. Ardım sıra bir rüzgâr çıktı. Adam bu yokuşun ona yazılan çilesine ağlamaya dizlerini dövmeye başladığında. Kadın yerle bir olan arabadan dökülenlerini bir bir toplayıp koynuna katmaya başladı. İki düğme. Nefti yeşil, mat, yuvarlak sorma şeker büyüklüğünde. Tozunu göğsüne silip koynuna kattı. Bu düğmeler babasının asker elbisesinden kopmaydı. Sarı, pembe bir de süt yeşili üç kurdele. Top edilip aynı makaraya sarılmış. Annesinin çeyizinden kalma bohçaların bağı bunlar. Tozunu püsünü silkeleyip onları da kattı koynuna. Yoruldu o vakit. Bir eli hâlâ belinde. Oturdu yere. Dokuz yolun ortası burası. Bir yokuşun Kiçi kapısı yokuşunun dibi. Badem ağacı şahit her şeye. Eşeledi. Düşen her parçanın içinden kendine, geçmişine, yaşadığına, bir zamanlar bu mahallenin bir ferdi olduğuna kanıt aradı. Buldu. Bir sürü şey vardı tanıdık ve onu tanıyan. Eline yatan. Tenine değdiğinde evine vardığını hissettiren, bir sürü eşyaydı bunlar. Adam ağlıyordu. Bir daha yapmayacaktı bu işi. Bir daha çıkmayacaktı bu yokuşu. Bir daha kendi ağırlığından ağır yükleri yük etmeyecekti kendi yazgısına. Böyle böyle daha ağır oluyordu topladıkları. Eşyanın kendi ağırlığından öte bir de onu yaşamışlıklarına bağ edenlerin ağırlığını taşıyordu. Kalsındı. Acılarını taşımayacaktı bir daha kimsenin. Kendi acısı kendisine yetmez miydi? Varıp bir dükkânın kapısını çalmalı iş istemeliydi kendisine... Kadın bir kese buldu o esnada. Kadife mor bir kese. Ağzı sıkıca bağ edilmiş. Zorladı. Titrek elleri bırakıverdi kendini de bir türlü açılmadı kese. Dişsiz ağzıyla zorladı bağı. İlk insan gününden bağlanmış, düğüm üstüne düğüm atılmış gibi ağzını yumdu kese. Açılmam diyordu. Açma! Açılmamak üzere kapatıldım ben. Kendimi ifşa ettirmem. Etti ama. Kadın oracıkta bulduğu paslı bir çakı gördü önce. Sonra orta yerinden bir delik açıp yırttı keseyi. Bir saat düştü içinden. Upuzun zinciri

vardı saatin. Babasına dedesinden kalmıştı. Saat on biri çeyrek geçe durmuştu. Saat tam on biri çeyrek geçiyordu. Bir şey daha düştü keseden. Bir kâğıt. Yazılarının mürekkebi dağılmış. Açtı. Okudu. Kâğıdın sararan çehresine mürekkebin ağılak harfleri dağılmış yer yer maviler pembeye devrilmişti. Bakmaya devam etti kâğıda. Kâğıt onun bumbuz gözlerinde üşüyor, üşüdükçe titriyor titredikçe pembe pembe çiçekler dökülüyordu etrafa. Saati şalvarının cebine, kâğıdı ise koynuna kattı. Deşelemeye devam etti arabanın döktüklerini. Birkaç tel saç buldu. Birbirlerine sarılmış birkaç tel saç. Kısa beyaz olan emekli asker olan babasının, uzun kızıl dalgalı olan ev hanımı annesinindi. Aralarında onlardan uzakça duran bir tel daha vardı. Sarı sapsarı bu saç teli ellerinin taze hâlini hatırlattı ona. Saçların bile eskiyip kaybolmadığı yerde insan çok çabuk yitiyordu. Yittiği yerde topladı kendini. Ayağa kalktı. Bana yaklaşıp saati sordu. Saat on biri yirmi geçiyordu. Cebine uzanıp zincirinden tuttu saati ve zamanı bulduğumuz zamana getirip bana baktı. Sonra yavaşça adımlayıp, hâlâ dizlerini döven adamın kucağına bıraktı zinciri üşüyen saati... Adam saati eline aldı. On biri yirmi geçiyordu. On ikiye daha vardı. Kiçi kapısı yokuşunu son kez çıkıp bu saati yokuşun başındaki eskiciye satacaktı. Şöyle bir etrafına bakıp saati cebine koydu. Bir badem çiçeği uçuşup omzuna düştüğünde yürüyüp gitti yokuştan yukarı doğru. Kadın bana bakıp yokuşa doğru savurdu elini. Yürü diyordu. Zamanın bu karesine bizi çağırıp kaderin bize yazdığı dili okuyalım... Yürüdüm. Ben yürürken kadın gözden kayboldu. Yolun hemen kıyısında bir badem dalına asılı bir iki kurdele gördüm sonra. Çocuklar ulaşımaya çalışıyorlardı. “Ben alırım” Dedim usulca. Beni duymadılar. Onlar başka bir zamanın başka çocuklarıydı. Bademlerse aynı bademler. Kiçi kapısının beni uzağa götüren başka zamanından kalma aynı bademlerdi... Bir çocuk gördüm sonra. Bir badem ağacına sırtını vermiş ağlıyordu. Yaklaştım. Neden diye sordum... Beni duymadı ama anladım. O da başkalarının anılarını taşıyanların yorgunluklarından yorulmuştu... O vakit kalbine eğilip, taşımaktan çok anı yaşamanın tadına varmasını fısıldadım... Fişek gibi yerinden fırladı. O koşarken diğer çocuklar yağmurla bir olmuş ham çağlaları kemiriyorlardı... Düşlediğim pembe badem çiçekleri çağla olup yeşerirken yeni bir çocuk yeni bir düşün içine düşmüştü...

H. NEŞE KOÇAK

SİĞİLLERİM, BAKIR TASIM, YAĞMURUM

Söyleseler inanmazdım. Tam yedi gece önce idi. Baştan çıkarıcı, aydınlık bir gece. En uzak yıldızlar bile ışıldıyor, Ay, gözlerini dikmiş bana bakıyordu. Önce koyu mavi, berrak, diğer geceler gri, dumanlı, sisli... Derken kuzguni siyah...

Cama vurdu, uyandım. Açık pencereden, serin, ferah, mor salkımları kucaklamış kokusunu aldım, bir düş belirsizliğinde yatağın içinde doğruldum. Çatılarda gezinen martıların çığlıklarını, rüzgarın taşıdığı yumuşak bir ezgiyi, ağaçların hışırtısını, yoldan geçen sarhoşların yorgun, bezgin, tamamlanmadan uçup giden cümlelerini dinledim. Belki tuhaf bir rüyanın ortasındaydım, belki gerçekleşmesi mümkün olmayan hayaller kuruyordum. Nemli, uykulu yastığımın pembe çiçekli yumuşak göğsüne başımı yeniden yaslamak için bir işaret bekledim. Ona yeni bir isim bulmaya çalıştım. Herkesin bildiği isimlerinden başka bir ses, başka bir anlam. Neydi, ne olabilirdi? Hangi kelime onu tam olarak anlatabilirdi?..

İşaret gelmedi... Ne kadar vakit geçmişti?.. Yedi yıl, yedi ay, yedi gün?

Perdeyi açtım; “Başlıyorum, hazır mısın?” dedi. Önemsemedim.

“Çok geç kaldın, nerelerdeydin” dedim yine de. Dudak büktüm, suratımı astım, yıllardır beklediğimi bilsin diye. Umursamadı, ıslak bir öpücük kondurdu dudağıma, “hiçbir şey için geç değildir” dedi. Böyle başladı ince ince yağmaya.

İlk gün. Güneyden yaklaşan, irili ufaklı bulutlar, hüznle gökyüzünü kaplamaya başladı... İsteksizce çiseliyor. Her şeye rağmen bakır tasımı balkona koydum, sabahın ilk ışıkları ile çıktım evden. Ağır ağır yürüyorum. Yağmurluksuz, şemsiyesiz, şapkasız, güvensiz, huzursuz... kaygı... sız mı? Yok, umudum yok ama, rahatım kaçtı, düzenim bozuldu, kafam karıştı. Nereden geldim şimdi aklıma, bunca yıl alışmışken tenhalığa, aynasızlığa, çirkinliğe, verruca vulgarise...

İçimde yılların kırılğanlığı, ihmal edilmişliği var. Heyecandan titremiyorsam, çoktan vazgeçtiğimdendir. Çocuksu düşlerin yarattığı bir oyunun pasif oyuncusu muyum hep kaybeden? Fakat, filiz vermeye çalışan bir tohum kıpırıyor alttan alta.

İkinci gün. Kuzguni bulutlar yer yer dağılıp, berrak mavi yeniden gülümseyecek gibi hissedilse de yağmaya devam ediyor. Yol kenarlarında, pencere önlerinde, rengarenk açmış petunyaların, sardunyaların, ateş çiçeklerinin, top kadifelerin gözbebeğine düşüyor, bir an bekliyor, taç yapraklarından sapa doğru sızıyor. Her damlada çiçeği hummalı bir titreme alıyor. Yıkayıp parlattığı ağaçların dallarından yapraklara, yapraklardan dallara düşüyor, süzülüyor ve toprağa kavuşuyor. Kıvrımlı rotalar çizerek derin, içli çukurlar oluşturuyor...

İçli çukurların, su birikintilerinin üzerinden atlayarak sekerek yürüyorum. Genişleyen gölcükler, yokuşlardan mazgallara yılan gibi kıvrılarak akan küçük dereler... Islanan saçlarım, çirkin yüzüm, ellerim, trençkotum, mavi ayakkabılarım, ben.. Akşama doğru hızlanıyor. Memnunuz.

Üçüncü gün. Durmadan yağıyor. Küçük, cılız bir mum yandı. Bir umut ışığı. Fazla kapılmak istemiyorum bu hayale. Yarın durabilir, ya bugün? Sanmıyorum. Güneş, kaba bir yorgana benzeyen kurşuni bulutları delip geçemiyor. Ruhumun derinlerinde, durmadan saçlarını okşadığım, her söylenene inanan küçük saf bir kız var.

Dördüncü gün. Biraz yoruldu, hız kesti. Korkuyorum durmasından. Korkuyorum sözünde durmamasından. Demek ki vazgeçmemişim.

Yine sokaklardayım. Otomobillerden üstüme çamurlu sular sıçırıyor. Aynalardan, camlardan, büyüklü küçüklü göllerden görü(nü)yorum, başımı çeviriyorum. Bir yabancıya neden bakayım ki, üstelik çirkin.Yağmurun azizliğine uğrayan insanları seyrediyorum. Suçluluk duymuyorum desem yalan olur.

“Yağmur... Benim için... Özür dilerim!”

Sesimi, yaklaşan bir ordunun ayak sesleri gibi kalın, tok yağmur tıptırları bastırıyor. Bir öksürük boğazımı tıkıyor. burnum akıyor, koluma siliyorum. Ne kadar ıslanırsam o kadar yağacak belki. Benimle oynamasına izin veriyorum. Kim istemez ki çirkinliklerinden kurtulmak! Kendine hayran olmak...Yeter ki yedi gün...

Her yerde o var şimdi. Kışlıklarını çoktan kaldırmış, elleri, yüzleri pürüzsüz, kibar kadınların ince dokulu elbiselerinin gözeneklerinden tenlerine nüfus ediyor, bakımlı saçlarını ıslatıp dağıtıyor. Puantiyeli şemsiyesi, topuklu ayakkabısıyla yağmur gölünü aşmaya çalışan kadın kaygıyla söyleniyor;

“Ne zaman dinmeyi düşünüyor acaba?”

Arkadaşı soruya soruyla karşılık veriyor;

“Yoksa dünyanın sonu mu geldi?”

“Dünyanın sonu gelmedi hanımefendi. Yağmur benim için yağıyor” diyor. Tuhah tuhaf bakıyorlar.

Beşinci gün. Sabah, gökgürültüsüyle uyandım. Yeterince sakın değilim. Hayata, umuda, içimdeki küçük kıza inanıyorum. Curcunayı görmek için soka-

ğa çıktım. Parlak, soğuk bir şimşek çaktı ufukta, bir yıldırım düştü uzaklarda. Bugün biraz asabi; hayra alamet, umuda alamet, iyiliğe, sağlığa alamet.

Altıncı gün. Aralıksız devam ediyor sessiz sakin. Heyecandan yerimde duramıyorum. Düşünen, karar veren, kararını uygulamaya koyan bir canlı varlık o. Herkes hakkında konuşuyor. Fakat kimse bilmiyor ilişkimizi. Aramızdaki; yıllar öncesine dayanan, uygulamaya geç konmuş bir antlaşma, bir oyun... Oyuna katılmak için dışarı çıkıyorum.

Sarı boyalı apartmanın birinci katındaki pencereden yağmuru seyreden küçük kız neşeli bir tekerleme söylüyor;

“Son-baharda yağmur ço-cuk/ Gök-ten indi bon-cuk bon-cuk.”

El sallıyorum sokağın ortasında durup. Elini uzatıyor. Tutuyor bu dost eli yağmur. Islak öpücükler konduruyor.

“Yağmur benim için yağıyoooooor!” diye bağırlıyorum.

“Eveeeet biliyoruuum, bir de benim için” diyor. Demek ki o da haberdar yedi günlük yağmurun sırrından, demek ki onun da ninesi benimki gibi bilgeydi.

“Yedi gün boyunca, tam üstüste yedi gün, yağmur sularını altın bir tas içinde topla. Yedi erkana yedi selam ver. Yedi günkü yağmur suyu en şifalı-sıdır, sihirlidir, kıymetlidir yavrum. Yedi mühürlü, yedi kapıyı açacak olan işte bu yağmur suyudur. Yedinci günün yağmur suyunu içip elini yüzünü yıkayarak yedi kötü hastalıktan kurtulacaksın. Tamamlanacaksın. Kalbinin yedi iç zarfı açılacak. Yedi göğün Rabbi şifa versin. Yediyi bekle. Nuh peygamberin güvercininin uçuşunu yedi günde tamamlaması gibi. Musa’nın yedi beyza mucizesi gibi. Yedi göğün ahenk içinde yaratılması gibi... Yediyi bekle...”

“Altın tası nereden bulacağım nine?”

“Gümüş tas da olur.”

“Gümüş tası kimden isteyeceğim?”

“Bakır tas da olur yavrum.”

“Bakır tası nereden bu....” derken sinirlenmiş, “Ömrün boyunca böyle çirkin bir kız olarak kal öyleyse!” demişti.

Çok ağladım. Aynalara bakmadım bir daha. Sarımsak, bal, söğüt yaprağı, karahindiba, elma sirkesi, çay ağacı yağı, fesleğen sürdüm, propolis, portakal, pancar yedim, incir dalını ayışığında toprağa gömdüm... Deva bulamadım. Aradan uzun yıllar geçti, çok yağmurlar yağdı, iki gün, üç gün, hatta beş gün devam edenini hatırlıyorum, hiçbir aralıksız yediyi görmedi. Ümidim yavaşça tükendi. Bir ucube olarak yaşlanacağıma inanmaya başlamışken...

Yedinci gün. Yağmaya devam ediyor. Sabahı zor ettim. Gözüme uyku girmede. Kalbim yerinden çıkacak, sıkışıyor, duraklıyor, nefesim tıkanıyor. Göğsümde, öksürüklerle dışarı çıkmaya çalışan bir kuş var. Bu kadar sabırla beklemişken ölmek istemem doğrusu. Yeniden doğmak, hayat bulmak, bir mu-

cizenin parçası olmak... Ne dersiniz deyin. Fakat...

Her yağmurda umutla gün ışığına çıkarıp hayal kırıklığı ile sandığa kaldırdığım bakır tası yıllar önce bir eskiciden almıştım. Kismet bugüne imiş. Bugün şifalı gün. Şifalı yağmur. Ya yeniden doğacağım ya öleceğim. Ölmezsem, bir masal kahramanı gibi peri kızına dönüşeceğim. Ben... Bu ucube... Bir kaplumbağa...

Elimde bakır tasım, sokaktayım. Çamurlara bata çıka, koşarak geçiyorum pencereleri, kapıları, ağaçları, caddeleri, kaldırımları. Nerede durmalıyım, nerede beklemeliyim mucizemi? Ulu çınarın altındaki boş masalarda mı, denize inen sokak aralarında mı, tarihî kapıların önünde mi açmalıyım bakır tasımı bir zavallı gibi?

Meydandaki büyük parkın havuzunda buluyorum kendimi. Tası havuza bırakıyorum. Yağmur tok sesler çıkararak dolduruyor içini. Yedinci günün sihirli yağmur suyu bakır tasımın içinde. Bakır tasım havuzun içinde, ben havuzun içinde. Kaybolup beliren yansımamı görüyorum sancılı, tedirgin sularda. Sıra sıra, eğri büğrü, küçük et parçalarımı, kaplumbağa suratımı. Bakışıyoruz düelloya hazırlanan iki düşman gibi.

Yağmur iliklerime işlerken, iki yanıma dönüp, yedi erkana yedi selam veriyorum. Dualarla yedi yudum içiyorum dudağımı dokundurduğum tastan. Şimdi titreyen ellerimi ovuşturuyorum yağmur suyunun içinde. Avuçlarımı suyla doldurup yüzüme çarpıyorum. Bir, iki, üç, yedi... Siğillerim yüzümden, ellerimden tek tek dökülüyor, havuzun sularına düşüp dibe çöküyor. On yedi... Yirmi yedi... Kırk yedi... Pembe bir gül tomurcuğunun, çitirdayarak açıldığını, mavi bir kelebeğin titreyerek kozadan çıktığını duyuyorum. Kahverengi bulutlar dağılmaya başlıyor ışıldayan güneşin önünden. Yağmur diniyor. Karanlıklar, mühürlü kapılar, kalbimin zarfları açılıyor birer birer. Havuzdan çıkıp koşmaya başlıyorum. Yedi günlük gölcüklerden, vitrin camlarından kendimi seyre diyorum koşarken. Yüzüm... Pürüzsüz, siğilsiz parlak yüzüm. Bu ben miyim sahi? Gözlerimden tanıyorum kendimi. Eve varıyorum nefes nefese. Merdivenlerde karşı komşuma çarpıyorum.

“Gördün mü Gülistan Teyze, yüzüme bak, bana bak!”

“Ne oldu kızım neyin var?”

“Görmüyor musun ne kadar güzelim, o yaptı bunu. Bugün yedinci gündü, bilmiyor musun? Hepsi döküldü. Siğillerim... Bakır tasım... Yağmurum!..”

“Ne diyorsun yavrum? Senin siğillerin yoktu ki...”

ERKAM EVLİCE

ALAN DERİNLİĞİ

Yeni işimdeki ilk haftam fevkaladenin fevkinde geçmişti. Herkesin ismini ezberlemiş, herkesle ilgili en az bir küçük detayı hafızamın bir köşesine yazmıştım. İlk toplantımız üst düzey şakalarla ve ne denli orijinal bir adam olduğum bahsiyle geçip gitti. Nadiren hayatlarımızdan geçen huzurlu bir pazartesi öğlesinde, bir bardak sıcak suya yeşil çay torbasını attım ve sigara içen yeni iş arkadaşlarımın yanına çıkmak için hareketlendim. Masamın üzerinden aldığım cüzdanımı, cep telefonumu ve sigara paketimi sırasıyla sağ arka cebimle, sol ön cebimle ve sağ avucumla buluşturdum. Fakat güneş gözlüğüm yoktu.

Önce 2190 model numaralı İtalyan özel üretim Gucci’mi evde ya da arabada unuttuğumu düşündüm, fakat bu düşüncemden hızla vazgeçtim. Zira sabah ofise ilk girdiğimde gözlüğümü abartılı bir kol jestiyle yüzümden ayırıp sekreter Temmuz hanıma zampara gibi selam verdiğimi hatırladım. Sonra Toplantı odasının kapısını aralayıp masayı şöyle bir taradım, fakat her köşesi silme beyaz olan bu masada siyah bir gözlük bir kenarda dursun, bir gölge karaltısına dahi rastlamadım. “Neyse, nasıl olsa çıkar bir yerden” düşüncesi eşliğinde, ağır fakat önceden çalışılmış adımlarımla bahçenin yolunu tuttum. Ofisin en konuşkanı, ve belki de en dominant karakteri olan Şener bey haricinde herkes oturmuş, onu dinliyordu. Ben onlara yaklaşırken ellerini birleştirip havaya kaldırdığını gördüm. Ne olduğunu duyamadığım, daha doğrusu duyduğum, fakat seçemediğim bir şey söyledi ve o an bütün kalabalığı kahkahaya boğdu. Millet hakikaten sağlam kopmuştu. Halkla ilişkiler sorumlusu Bahar hanım bluzunun düşen askılarından birini kıkırdayarak tekrardan omuzuna astı. Stajyer Ümit’in kahkahaları şiddetli kuru öksürüklere dönüştü. Yanlarına vardığımda herkes dönüp bana baktı ve sessizce selam verdi. Bu minik kafa selamlarını, benzer fakat daha kendinden emin bir kafa hareketiyle aldım. Şener beyle göz göze geldik. Daha doğrusu, adamın iri gözlüğünün camlarında ben kendimle göz göze geldim. Bu benim gözlüğümdü.

Herkesin yüzünde oraya ait olmadığımı hissettiren bir ifade vardı. Gü-

neş tutulmasını izlemek için ateşte cam isledikten sonra göğе doğru boynunu büküp bekleyen mahalleli çocuklar gibi bakıyorlardı bana. Bense kendimi hakikatle gürеşirken buldum. Şener'in yüzündeki gözlüğün benim gözlüğüm olduğı hakikatiyle gürеşiyordum: Pes ettim. Şimdi düşüncelerim farklı yola sapmıştı. Birkaç dakikalık gerginliğimin ardından ani bir 'ya tamam, tamam ya!' nidası ve bir iki histerik çalışan kahkahası eşliğinde gözlüğümü burnunun kemerinden indirmesini ve sırtarak bana uzatmasını bekledim. Komik olmayan bu mizansene gülebilirim diye kendimi ikna ettim. Onların 'İşte şimdi aramıza hoş geldin' kabilinden sloganlarını dinledikten sonra ben de samimiyetimin bir üst ve تنها katında sanırım onları misafir edebilirim diye muhasebede bulundum. Ama bunların hiçbir i gerçekteşmedi. İzmaritler çöp suyuyla buluştu ve herkes işine geri döndü.

Bu büyük yazılım firmasının satış departmanında satış yetkilisi olarak geçirdiğim ilk haftam boyunca kafamın içinde dolanıp duran düşüncelerin hazırlamam gereken sunumlar ve oluşturmam gereken e-postalarla veyahut bir an önce kilit müşteri haline getirilmesi gereken firmalarla ilgili strateji geliştirilen toplantılarda öne çıkmamı sağlayacak gösterişli dil oyunlarının kurgulanmasıyla veyahut üstlerimle ve mevkidaşlarımla kuracağım dengeli ve pragmatik münasebetlerin bana gelecekteki olası getirilerini ölçüp tartmakla veyahut şirket içi potansiyel duygusal birlikteliklerimin tespiti ve hedeflemesiyle veyahut şirket içi potansiyel cinsel birlikteliklerimin tespiti ve hedeflenmesiyle ilgili olacağını sanmıştım, yanılmışım. Yanılgım, benim öngörüsüzlüğümde değil, içine düştüğüm vaziyetin öngörülemez derecede absürt olmasından kaynaklanıyordu. Şener denen gereksiz gözlüğümü çalmıştı ve ben bundan başka bir şey düşünemiyordum. Gözlüğümü marketin manav reyonundan erik cepler gibi çalmış ve hiçbir şey olmamış gibi takmaya başlamıştı. Koca mabadi ve etli bacaklarına geçirdiğı dar kotuyla muhtemelen çekici göründüğünü düşünen bu hıyarın hangi acayip ruh haliyle gözlüğümü çaldığını bilmiyordum. Gözlüğümü çalsa yine iyi, çünkü adam sahip olmakla yetinmiyor ve herkesin ve benim gözümün önünde Gucci'mi suratına takıp yarınlar yokmuşçasına dolaşılıyor, hatta ara sıra temizleme beziyle parmak izi ve ter lekelerini itinayla temizliyordu. 'Belki adamda senin gözlüğünün aynısından var' dediğini duyar gibiyim. Hayır yok. Az önce belirttiğim gibi, bu Gucci benim için özelleştirilmişti. Menteşelerini altın kaplama yaptırmış ve iki taraftaki marka logosunun yanına minik İtalyan bayrakları koydurmuştu. Bu modeli gidip herhangi bir dükkandan alamazsınız. Benim gibi Floransa'ya gidip firmanın merkez mağazasında özel bir form doldurarak gözlüğünüzü oluşturmanız ve ekstradan 600 Euro ödemeniz gerekir. Şener'in Floransa'daki o fabrikaya gidip benim beğendiğim modeli beğenmesi, üzerine bir de benim yaptığım değişiklikleri birebir

uygulatması ihtimali herhâlde havaya attığım madeni paranın art arda 16 kere tura gelmesi ihtimaliyle aynıdır.

İlk zamanlarda gözlüğümü ara sıra, bazen Şener'in masasının üzerinde öylece dururken, bazen de paydos esnasında, adamın komik deri çantasının içini boylarken gördüm. Sürekli kafamı kurcalayan bu vaziyetten, takdir edersiniz ki, kurtulmak istedim. Özellikle akşam 5 ila 6 arasında gelen yoğun çalışma ivmesi esnasında tamamen aklımdan çıkmış oluyordu. Çoğu zaman bilgisayar ekranımdan kafamı kaldırıp X şeklindeki avizeyi izlemeye başladığımda, onu nereden baksan 10-11 saattir düşünmediğimi fark ediyor ve iyi hissediyordum. Fakat bunu düşündükten sonra tekrardan onu düşünmeye başlıyor ve kötü hissediyordum. Gözünüzün odak noktasından (ki bu mesafe, gözleri sağlıklı, yetişkin bir insan için 5-6 cm kadardır) ağır ağır, dosdoğru uzaklaşan bir obje düşünün. Aslında görüş açınızdan çıkmaz ama bir noktadan sonra onu görmeye başlarsınız. Bulanıklaşır ve seçilmez olur. Tabiatından bir şey kaybetmemiştir ama sizin için artık yok gibidir. Küçülmüş, bozulmuş, silikleşmiştir. Bir süre sonra da yok olur. Fakat yalnızca sizin nazarınızda... Gözlerimizin yalnızca çok uzaktakileri değil, aynı zamanda çok yakındakileri de seçememesi bir tesadüf değildir bu arada. Bir şey ne zaman ki burnumuzun dibinden ayrılır ve ufukta kaybolmadan önceki o rahatsız edici mesafeye (ki bu aslında en uzun mesafedir) geçer, işte o zaman şeyleri hiç olmadığı kadar net görmeye başlarız. Yazık ki, artık kontrol bizde değildir. Gözlüğüm de böyleydi işte. Bazen hatırası silikleşiyor, bazen unutulacak gibi oluyordu. Ama bir türlü o rahatsız edici mesafeden çıkmıyordu. Ne burnumun dibine, varlığının farkında olduğum ama onu göremediğim, kıymetini bilemediğim zamanlara geri dönebiliyordum, ne de tamamen görüş açımdan çıkıyor ve hatırasının er ya da geç silikleşip yok olacağı o zaman dilimine adım atabiliyordum. Camından yansıyan manzarlara artık bana yabancıydı.

Şener'in gözlüğüme el koymasının ardındaki motivasyonu hiç anlamasam da, ona yönelttiğim nefretin zaman içinde azaldığını fark ettim. Öğrendiğim ilk an kafatasımın içini mavi alevlere boğan bu olayın vahametini bir süre sonra kenara bıraktım. Şener ofisin gözdesiydi ve kimse onsuz molaya çıkmak istemiyordu. Sempatik bir adamdı. Muhatabının ağzından çıkan tek bir sözü dahi önemsemeyen fakat yine de önemsiyormuş gibi görünmeyi başarabilen, sıcakkanlı sayılabilecek biriydi. Bir de gözlüğümü çalmıştı tabii. Vücut yapısıyla fevkalade uyumsuz tombul pembe yanakları ve yüzünden hiç düşürmediği yavşak bir tebessümü vardı. Etli bacaklarını, her Türk erkeğinin standart donanımı olduğunu düşünmeye başladığım hafif bir göbek tamamlıyordu. Yakışıklı ya da karizmatik sayılmazdı. Yine de buna rağmen geçmişte, şirketteki pek çok kadınla birtakım ilişkiler (cinsel ya da duygusal, ne denirse; aradaki farkı belir-

leyen ben değilim) yaşadığını öğrendim. Bir insanın diğerine çekici gelebilme ihtimalinin ne denli rastlantısal ve kurallardan azade olduğunu tanımlamak için uydurulduğunu düşündüğüm şeytan tüyü kavramını bu kez büyük bir ciddiyetle Şener için kullanabilirdim. Çok kafa yormamaya çalıştığım ve önemsiz olduğunu düşündüğüm bu mevzu, yani Şener'in tüm biçimsizliği ve özelliksizliğine rağmen tuttuğunu ne zaman isterse o zaman bırakabilmesi mevzusu, ben istemesem de sık sık aklımı ziyaret ediyordu. Salonumun tam ortasında duran kanepemde 45 derecelik bir açıyla otururken, kahve masamın üzerinde duran mecmuaların manşetlerini içimden tekrar tekrar, farklı ses tonlarında okumaya başladığım o hüzünlü dakikalarda genellikle böyle can sıkıcı, yapış yapış mevzular hayatımın en önemli gündemiymiş gibi kafama hücum ederdi: Şener şu an kim bilir nerede, hangi hazzın ya da heyecanın peşinde? Tabii ki de gözlüğümlle birlikte... Evinde oturup plastik saplı bıçağıyla elma soyması ya da ayak tırnaklarını temizlemesi ihtimalleri de vardı tabii. Ama birinin hayatına dışarıdan bakan herkes gibi, böyle şeyleri aklıma bir türlü getiremiyordum ben de. İnsan kendi sefaletine ne kadar gömülürse, başkalarının hayatının paslanmaz çelik seviyesinde olduğunu düşünmeye o kadar meyliyordu.

O yıl hafta içine denk gelen Kurban Bayramı tatili, kalan bir günün de tatil edilmesiyle 9 güne uzatılmıştı. Henüz işimdeki ilk ayımı tamamlamışken 9 günlük bir tatil beni bekliyordu. Öğle aralarında online acentelerin renkli web siteleri ekranları süslüyor, bir elinde kâğıt bardak diğer elinde otomobil anahtarıyla birbirlerine 'Boşverin burayı, Yunana gidelim' diyen insan sayısı git gide artıyordu. Ben de elbette her genç kentli profesyonel gibi kendimi sahil şeridinde bir plan yapmaya mecbur hissettim. Hâliyle çevrem ve iş arkadaşlarımın yaptığı gibi yoğun bir araştırma sürecinin ardından tatilimi ayarladım. Genele oranla gideceğim yer konusunda daha az seçici olmama rağmen, neredeyse herkesten daha fazla uğraştım ve böyle bir serüvenin bana uygun olup olmadığıyla ilgili insanlardan yükselen cömert nasihatler eşliğinde planımı oluşturdum. Yalnızdım, ve birinin bir yerlere yalnız gitmesinin ardında muhakkak yattığı düşünülen o gizli ve acınası hikâyeye kafayı fazlasıyla takmış bir toplumda tek başına plan yapmak çok daha efor ve sabır gerektiriyordu.

Çanta hazırlamak bir seyahatin en sevdiğim bölümüdür. Giysilerin ve diğer eşyaların nizami bir şekilde yerleştirilip hazırlandığı bir çanta, orada, uzaklarda yaşanacak şeylerin yakınına bile yaklaşamayacağı ideal serüveni temsil eder nazarımda. Serüvenin gerçekliği tüm planların ve hayallerin yerini aldığı anda, çanta da tıpkı bir hayvan cesedi gibi bozulmaya, ilk günkü kusursuzluğunu yitirmeye başlar. Giysiler değil, kirliler oraya buraya saçılır. Çantaya koyulduğu gibi gerisin geri dönen gömlekler, pantolonlar olur. Bu yüzden bir köşeye oturur ve her şeyi içine koyup fermuarını güç bela kapattığım

çantamın o bakir haline uzun uzun bakarım. Çünkü asla yaşanmayacağını bildiğim kusursuz maceraların büyüsunü yalnızca bu taze ve nizami çantaya bakarak hissedebilirim. Yolculuğumun bir gece öncesinde, her zaman olduğı gibi yine özenle çantamı topladım. Ardından yatağıma oturup kızıl kumaşını uzun uzun süzdüm ve yine de bir gün gerçekleşeceğini ümit ettiğim o kusursuz seyahati düşledim. Sabah her şeyi aldığımdan emin olmak için tuttuğum listemin üzerinden iki defa geçtikten sonra çantamı sırtlayıp kendimi dışarıya attım. Gözlüğüm yoktu.

Datça'ya giderken Selçuk'a uğrayıp, 10 küsür yılın ardından Efes'i tekrar-dan ziyaret etmeye karar verdim. Artan kalabalık, artan arkeolojik çalışma alanları, artan tesisleşme, artan sıcaklık ve bir de yıllar sonra gidilen yerlerin küçülmüş olduğı hissi... Buraya en son gelişimden bu yana evrende kapladığım alan pek değişmese de, Efes daha küçük gelmişti gözüme. Sanırım hatıralarımızdaki yerler güneşin altında unutulmuş plastik eşyalar gibi rengini kaybediyor ve biçimsizce genleşip büyüyordu. Zamana en çok direnense kayalar, sütunlar ya da kaideler değil, kedilerdi. Solumdaki büyük bloğun tepesinde oturan kedi, 10 küsür yıl önceki ziyaretimden bu yana orada oturuyormuş gibi, hatta bu kentin temelini atan İyonyalı ve Attikalı tüccarlardan bu yana orada oturuyormuş gibiydi. Sivri suratı ve kentin sarılığını paylaşan kum rengi gözle-riyle bana kilitlendi. Goya'nın Los capriscos fresklerinden birindeki, bakışıyla kendinden başka herkesi ve her şeyi esrara ve dehşete sürükleyen o kedi gibi bana bakıyor ve bana dair benim bile bilmediğim şeyleri görüyormuşçasına, kendinden emin biçimde, kımıldamadan orada duruyordu. Bir zamanlar Jeth-ro Tull'un konser verdiği, şimdilerdeyse çirkin masa ve sandalyelerle tuhaf davetlerin organize edildiğı amfi tiyatronun yanından geçtim ve antik şehrin merdivenlerini tırmanmaya başladım. Birkaç adımın ardından kafamı kaldırdığımda Ağustos güneşi gözlerime hücum etti. İşyerinde, ekrandan kafamı kaldırıp X şeklindeki avizeye dalıp gittiğimdeki gibi değil de, daha sert ve keskin bir farkındalık yaşadım. Gözlüğüm yoktu. Olduğum yerde duraksayıp göz kapaklarımı kırıştıtırırken, saç çizgimde peyda olan bir ter damlası alnımdan kayıp göz çukuruma düştü. Orada biraz oyalanıp burnumu sıyırdı ve nihayetinde dudağımın kenarında dağılıp gitti. Tuzu ve nemi kanımca dudağın en erojen bölgesi olan yanak birleşiminde hissedince, hiç beklemediğim bir anda öpülmüş gibi oldum. Sanki az önce gözlerimi kavuran güneş, dudağımın kenarına özür mahiyetinde bir öpücük kondurmuştu.

Tatilim sorunsuz geçti. Yalnız yaşayan ve beklentilerini düşük tutan çoğı insan gibi, sorunsuzluk benim için yegane iyi olma kıstası haline gelmişti. Yani herhangi bir şey sorunsuz geçtiğı sürece haneye doğrudan iyi olarak yazılıyor-du. Herkesin mutsuz gözükme zorunda hissettiğı sıradan bir tatil dönüşü pa-

zartesisiydi. Şener işten ayrılmıştı. Söylenene göre tatildayken tanıştığı yabancı bir risk yatırımcısını, varlığından herkese bahsettiği ama detaylarından kimseye bahsetmediği o start-up fikrine ikna etmiş ve daha şehre dönmeden istifa mektubunu şirkete postalamıştı. İnsanlar ne düşünüyor ya da hissediyor, bilmiyordum. Bildiğimse, git gide uzaklaşan gözlüğümün artık görüş alanımdan tamamen çıkmak üzere olduğuydu. Gucci 2190, en yakın ile en uzağın arasında kalan, o uzun fakat kontrolün bende olmadığı mesafenin sonuna varmıştı.

Birkaç gün geçtikten sonra Şener'den ofise bir kart geldi. Artık yaşadığı San Francisco'dan, Golden Gate köprüsü önünde çektiği bir fotoğrafı göndermişti. Arkasına yazdığı satırlar şöyle sona eriyordu: *Burasıyla ilgili en büyük hayal kırıklığım meşhur Turk Street'in Türklerle bir ilgisinin olmadığını öğrenmem oldu. Hepinizin gözlerinden öpüyorum!* Beyaz bir tişört giymiş, saçlarını kestirmişti. Yanakları da biraz sönmüş müydü ne? İşin tuhafı şuydu ki, adam bana benziyordu. Fotoğrafa uzun uzun baktım. Bir kez daha Şener'le göz göze gelmiştim, bir kez daha kendimle göz göze gelmiştim. Başka bir gözlük takıyordu.

CAHİD EFGAN AKGÜL

KÜÇÜK KEHANETLER DİVÂNİ

Şair, gökyüzüne bakıyor. Bilirsiniz şairler havaya bakma hastasıdır. Bir gözü toprağa bakacak yaşa bile gelseler, gözleri semadadır daima.

“*Küçük Kehanetler Divânı*” kitabının şairi de gökyüzüne bakmaktan geliyor. Çok mu soyut oldu? Somut olarak, balkondan içeri giriyor, diyelim. Kimi de kurbağalara bakmaktan gelir. Biz onlara, Yakup, deriz. Neyse, şairimiz kahvaltısını yapmış belli ki. Yüzünde mutluluk belirtileri var. Kahvaltıyla ilgisi yok bu mutluluğun. Gazetede kitabı hakkında çıkan yazıdan kaynaklı bir mutluluk. İşte, gazetesini açtı ve kahvesini yudumluyor şimdi. Kendi kitabından bahsederek “Yılın Sanat Olayı” yazısını okumaya başlıyor. Keyifleniyor okudukça. Eğilip bakalım mı biz de yazıya? Bakalım.

“Kâhinler, şairler ve peygamberler. Bu üç zümre arasında açıktan veya gizliden ilgiler kurulmuştur hep. Peygamberlere, şair ve kâhin diyerek onu alçaltmaya çalışanlar olduğu gibi, şairleri ve kâhinleri yüceltme maksadıyla peygamber seviyesinde görenler/görmek isteyenler de olmuştur tarih boyunca.

Peki, şiir ve kehanet hakkında ne düşünürsünüz sevgili okurlarım? Şiirleri kehanete dönüşen ve kehaneti gerçekleştiren bir şaire rastladınız mı hiç? Ben rastladım. Bana göre hem şair hem kâhin.

Kısaca arz edeyim.

Geçenlerde, bizim gazetenin “İlginç Haberler” köşesinde küçük puntolarla yazılmış bir habere denk geldim. “Yeşil Yalı’yı Kurbağalar Bastı”. Haberin başlığı buydu. Nasıl basmış, ne olmuş falan diye okumadan gazeteyi dürüp attım. Yerimden bir ok gibi fırladım. Soluğu kitaplığın önünde almıştım. Geçen ay baskısı yapılan bir şiir kitabıydı aradığım. Okuyup rafa kaldırmıştım. Türbe yeşili sırtından tanıdığım kitabı hışımla çekip aldım diğer kitapların arasından. İsmi, “*Küçük Kehanetler Divânı*”. Adı ilgimi çekmiş ve öyle almıştım kitapçıdan bu kitabı.

¹ Küçük Kehanetler Divanı (Pleps Yayınları, 1986)

Kitabın içindekiler kısmından “*Kurbağalar Gazeli*” isimli şiiri buldum. Şiirin ilk beyitini okuyunca hayrete düştüm ve dehşete kapıldım. Yazıldığı tarih itibariyle bir yıl öncesini işaret eden şair şöyle yazmıştı:

Geceye ve yeşil yalıya kurbağalar dolar
Kalbim bir şarkı gibi ismini diline dolar²

Ortalama bir şairin yazabileceği şiirler gibi gelmişti bunlar bana. Tâ ki gazetede ki haberi okuyana kadar. Ne var canım bunda, şair tesadüf etmiş olamaz mı diyeceksiniz? Peki, ilk beytin peşinden gelen şu mısralara ne diyeceksiniz?

Bir gaste³ gibi dürülüp atılırım elinden
Yüzün asma, astıkça ömrümün süresi dolar

Bunun da bir tesadüften ibaret olduğunu ve benim konuyu fazla abarttığımı mı düşünüyorsunuz? İlkin ben de böyle düşünmüştüm. Tesadüf müydü? Bunu anlamanın tek yolu yayınevini aramaktı. Aradım. Kitabın editörüne karşılaştığım tuhaflığı anlattım. Pek şaşırmadı. Kitap çıktığından beri buna benzer telefonlar aldığını, konuyu kendilerinin de araştırdıklarını söyledi. Hatta bir kadın okurun, kitabın 46.sayfasındaki “*Âteşin Gazel*”⁴ şiirini okuduktan sonra mutfağında ufak çaplı bir yangın olayı yaşadığını, “*Firâk Kasidesi*”⁵ şiirini okuyan bir beyefendinin de o gün nişanlısıyla kavga edip ondan ayrıldığını anlattı. Belli etmemeye çalışsa da sesindeki tedirginliği sezmiştim. Olumlu birkaç vaka da vardı tabii. Şarkı formunda yazılmış bir aşk şiirini okuduktan sonra, uzun zamandır beklediği evlenme teklifini alan bir genç kız yayınevini aramış. Mutluluktan havalara uçtuğunu söyleyip, Bu şiir sanki bana yazılmış, demiş editöre. (...)”

Şairimiz fincanı çalkalayarak son yudumu kafasına dikti ve gazeteyi bir kenara bıraktı. Yakup Gözbağcı’nın bu yazısı yayımlandıktan sonra, “*Küçük Kehanetler Divânı*” isimli kitabı kısa sürede son zamanların en çok satan neşriyatı olmuştu. Bir şiir kitabının bu denli satılması edebiyatçılarca ilgi ve şaşkınlıkla izleniyordu. Doğrusu kitabın en önemli kehaneti de buydu denebilir.

Bir diğer şaşkınlık sebebiyse, şairimiz kapağa isminin sadece baş harflerini koydurmuştu. Y.T.K. şeklinde. Hadise bu yönüyle de bir sanat haberi olmaktan çıkmış, magazin el bir polemige dönüşmüştü. “*Küçük Kehanetler Divânı*” sürmanşetlerden inmiyordu. İnsanlar bu kitabı ve şairini çok merak ediyorlardı. Her gün onlarca kehanet haberi gazetelere düşmeye başlamıştı. Yayınevi bu gizemin devam etmesinden yana tavır almış ve şairi bir sır gibi saklıyordu.

Nihayetinde her gündemin bir süresi var. Kitap satışları azalmaya başla-

² A.g.e., sayfa 33

³ İmlâ şairin tercihidir. (Y.G.)

⁴ “Ağustos’ta üşürüm, yanarım niye Ocak’ta / Soframa ateşin düşer, çorbam yarım ocakta” (*Âteşin Gazel*, sayfa 48)

⁵ “Kuleden kayan taş gibi düştüm senin gözünden / Yere düştüm turâb oldum bir yüzüğün yüzünden” (*Firâk Kasidesi*, sayfa 79)

mış, Y.T.K. hakkında çıkan haberler iç sayfalara kaydırılmıştı. Yayınevi son bir atakla şairin ismini birkaç gün içinde açıklayacaklarını duyurdu. Haberler yeniden canlanmış, kitap yine sürmanşetlere taşınmıştı. Edebiyatsever ülkemizin insanları bu şairin kim olduğunu merakla bekliyordu.

Şairimiz yine bir sabah kahvesini yudumlarken kapı çaldı. Yayınevinin yönlendirmesiyle gelen bir muhabirdi kapıdaki. O sordu, şairimiz cevapladı.

- Herkesten bir sır gibi saklanan “Küçük Kehanetler Divânı” kitabının şairi kimdir? Biraz kendinizden bahseder misiniz?

Şairimiz isminin Yusuf Turan Kurtaz olduğunu açıkladı. Üç göbekten İstanbullu olduğundan ve şiire ne zaman başladığından falan bahsetti. Muhabir, Yusuf Turan Kurtaz’a şair mi yoksa kâhin mi olduğunu sorduğunda odaya kısa süreliğine bir sessizlik hâkim oldu. Şair Kurtaz bu soruyu yıllar önce yazıp yayınladığı “*Manifesto Bir Sos Değildir*”⁶ isimli poetik yazısının on üçüncü paragrafından bir alıntıyla cevapladı.

“Şairler peygamberlerin handiyse manevi mirasçıları gibidir. Peygamberler gökyüzünden haberler alır. Bazen şairler de gökyüzünden haberler alır. O yüzden şairler hep semaya bakar. Peygamberler aldıkları haberin farkındadırlar. Şairler değildir. Aralarındaki en önemli fark budur. Aldıkları haberin farkında olan şairler var mıdır? Vardır. İşte onlar da kahinlerdir.”

Muhabir sorularını sorduktan sonra şairimizin evinden ayrıldı. Yusuf Turan Kurtaz muhabir gider gitmez telefonun ahizesini kaldırdı ve yayınevinin numarasını çevirdi. Santralden editöre bağlandı. Duyabildiğimiz kadarıyla ona şunları söylemişti.

“Ben, Yusuf Turan Kurtaz. Gönderdiğiniz muhabirle mülakatı gerçekleştirdik. Yakup Gözbağcı’ya yazdığınız yazı için de çok teşekkür ederim. Yeni kitabıma “*Küçük Mucizeler Divânı*” ismini verdim. Dosyayı size bu hafta teslim etmiş olurum.”

Yusuf Turan Kurtaz telefonu kapatıp balkona çıktı. Bir haber bekliyormuş gibi gökyüzünü seyre daldı.

⁶ Sanatın S’si Dergisi, 1982 (sayı 14, sayfa 12)

AHMET TOPBAŞ

GÜNEY EKSPRESİ

Yağmur yağıyordu, hava terletecek kadar nemliydi. Güneye ve batıya giden trenlerin geçmek zorunda olduğu bir tren istasyonunda çalışan Mürsel Sönmez elini gözlerine siper edip ufka baktı. Bu yıl baharın ne kadar erken geldiğini düşünüyordu.

Günün büyük bir kısmını istasyonun iki ucundan gelip geçen trenleri gözleyerek geçiriyordu. 30 yıllık yaşamı boyunca, sıradan bir eğitim almış, sıradan okullardan mezun olmuş, sıradan bir ailede büyümüş her erkek gibi kendini gizlemeyi, görünmez olmayı öğrenmişti. Gerektiği zamanlarda cılız ve titrek sesiyle orada olduğunu göstermesi onun en büyük maharetiydi.

Bulunduğu tren istasyonu güneye giden trenlerin geçtiği bir yerdi. Kırmızı siyah üniformasının içinde bazen kendini istasyon şefi olarak hayal ediyordu. Uzaklardan bile duyulan tiz ıslığıyla istasyonu pas geçerek giden trenler ufukta görüldüğünde Mürsel hemen peronların ucunda biter ve geçen treni selamlardı. Trenin, yanından geçerken acelesi olan bir dostun selamıyla düdük çalarak geçip gidişi gururunu incitirdi. Başları cama yaslı silik bir gölge olarak uzaklaşan yolcuların ardından bakakalırdı öylece. Günün birinde o trene binip güneye gittiğini hayal ederdi. Güney demek onun için güneşli günler demekti. Güneye gitmek özgürlük demekti.

O gün işten eve dönerken midesinden bir yanma hissetti. Önce hafif bir ağrı olarak başladı, sonra da karnına yayıldı. Ardından da tüm vücudunu sardı. Tarif edemediği tuhaf bir acı duyuyordu. Herhâlde öğle yemeğini fazla kaçırdığım için ağrıyor, dedi kendi kendine. Bildiği bir rahatsızlığı yoktu. Üstelik karısı da hemen her gün söylüyordu bunu. Sağlıklı ve gülbüz olmasına rağmen ne kadar pervasız ve uyuşuk olduğunu söylüyor, diğer erkekler gibi güçlü görünmediği için yakınıyordu.

Akşam yemeğini yedikten sonra erken bir saatte uyudu. Ertesi gün ağrı kaybolmuş onun yerine bir his çökmüştü. Midesini burkan, yüzünü sarartan, ellerini uyuşturan bir acı gelmişti. Arkadaşlarıyla konuşurken ya da o çok sev-

diği trenler gelip geçerken bir tür keyifsizlik içinde oluyordu. Bu durumun geçici olduğunu düşünüp önemsemedi önceleri. Ama ilerleyen günlerde huzursuzluğu daha da arttı. Tarif edemediği bir duyguydu hissettiği. İşe giderken, evde yemek yerken, karısıyla veya dostlarıyla muhabbet ederken birdenbire farkına vardığı, derinden gelen bir duyumsamaydı sadece. Belki de kendisine öyle geliyordu çünkü etrafındaki herkes ne kadar sağlıklı ve gülbüz olduğunu söylemekteydi ona.

Yaşadığı bu acıyı eşine söylemeyi düşündü ama nasıl tepki vereceğini tahmin edebiliyordu. Umursamaz bir tavırla önce geçiştirecekti, eğer üstelerse ilgi çekmek için numara yaptığını söyleyecekti. En iyisi hiçbir şey olmamış gibi devam etmeliyim, dedi kendi kendine. Zaten önemsenmeyecek kadar küçük bir rahatsızlıktı. Bunun için doktora bile gitmeye değmezdi.

Ki öyle de oldu. Bir zaman sonra bütün bunları unutup işine döndü. Her gün olduğu gibi sabah erkenden işe gidiyor, acı kahvesini içtikten sonra o günkü seferlerin saatlerini kontrol edip trenleri beklemeye başlıyordu. Her geçen trenle birlikte gitme isteği içini dolduruyordu. Gençlik yıllarından beri yapmak isteyip de ertelediği şeyleri hayal ediyordu. Güneye gittiğini, küçük bir ev satın alıp balığa çıktığını, karısıyla birlikte tekneyle dünyayı dolaştığını... Karısının gelip gelmeyeceğini düşündü.

Karısına ne zaman gel dolaşalım dese bir bahane bulup gelmezdi. Aslında gezmeyi severdi, bunu biliyordu. Evlendikleri ilk zamanlar oldukça neşeli ve güler yüzlüydü. Birlikte şehri gezer, parklarda oturlardı. Sonraları gezmek istemediğini söylemeye başlamıştı. Vaktinin çoğunu evde geçiriyor, sıklıkla da evi temizlemekle meşgul oluyordu. Temizliğe düşkün biriydi. Mütemediyen ellerini yıkar, durmadan yıkar, hatta çamaşır suyuyla silmediğinde huzursuz hissederdi. Bunu o kadar sık yapardı ki elleri tahriş olurdu. Mürsel evdeyken de ona rahat vermez, adamın her dokunduğu yeri arkasından silmeye çalışırdı.

Karısına söylemekten vazgeçti bu yüzden. Ama içini kaplayan huzursuzluk da günden güne arttı. Bununla beraber artık kollarını hissetmediğini de fark etmişti. Bir süredir ağır bir şey kaldırmak istediğinde güç yetiremiyordu. Kollarını eskisi gibi kullanamıyordu. Makas değiştirmek için rayların önüne çıktığında kollarının güçsüz olduğunu, makas kolunu çeviremeyeceğini düşünüyordu. Makas kolunu her çevirdiğinde sanki makasla beraber bedeninin de değiştiğini, içinden bir parçanın koptuğunu hissediyordu.

Günden güne güçsüzlüğü arttı. Sonra “bir sabah bunaltıcı düşlerden uyandı-ğında” kollarının yerinde olmadığını gördü. Titrek ve cılız bilekleriyle sarkmış pazılarının büsbütün kaybolduğunu, etiyile beraber kemiğinin de eridiğini gördü. Yataktan doğrulup yorganı üzerinden çekecek bir eli yoktu artık. Kahvaltıda eşine kollarının artık olmadığını söylediğinde uyku mahmuru gözlerini devirerek kendisine bakmış ve ardından da umursamaz bir tavırla her zaman-

ki şeyleri söylemişti. Artık ilgi çekmeye çalıştığı için usanmıştı. Diğer erkekler gibi güçlü durmasını, işten kaytarmak için bahane bulmamasını söylemişti.

O gün tren istasyonunda ceketini üzerinden çıkarmadı. Koluna ne olduğunu soranlara, yanlarda sallanan ceketin yenini gösterip elini incittiğini ama kısa zamanda iyileşeceğini söyledi. Doktor sargı içinde tutması gerektiğini söylemişti çünkü.

Bir süre kolları olmadan idare etti. Ellerini kullanmak için her yeltendiğinde sallanan ceket kollarına bakıyor, kısa zamanda iyileşeceğini, bir şeyciğinin kalmayacağını ümit ediyordu. Ne var ki beklediği gibi olmamış, bir türlü iyileşememişti. Dahası eskiden elinde hissettiği uyuşukluğu bu sefer ayaklarında da hissetmeye başlamıştı. İşe gidip gelirken ayaklarının kasıldığını, damarlarının çekildiğini hissediyordu. Küçük ofisinde otururken trenlerin sesini duyduğunda daha o peronlara varmadan trenler geçip gitmiş oluyordu. Arkadaşları ondaki yavaşlığın farkındaydı. Onun bir tür iş yavaşlatma eylemi yaptığını düşünüyorlardı. Eğer iş yavaşlatma eylemine devam ederse soruşturma bile geçirebileceğini söylemişlerdi.

İlerleyen günlerde önce sol bacağından ardından da sağ bacağına kaybedince artık işe gidip gelemeyiş olmuştum. Bir sabah çalıştığı istasyondan bir arkadaş işe niye gelmediğini öğrenmek için eve geldi. Üç gündür mazereti olmadığı hâlde işe gelmediği için hakkında tutanak tutulacağını, bir an önce kendisini toparlaması gerektiğini söylemişti.

Karısı da artık tembelliği bırakması gerektiğini söylüyordu. Eğer böyle devam ederse kendisinin çalışmak zorunda olacağını, o evde keyif çatarken kendisinin sürüneceğini söylemişti. Mürsel en kısa sürede iyi olacağına emindi. Sadece biraz üşütmüş olmalıydı. Kendisini iyi hisseder hissetmez işe döneceğini söyledi arkadaşına.

Bu şekilde bir haftayı geride bıraktı. Sonra bir gün iş yerinde hakkında soruşturma açıldığını ve süresiz uzaklaştırma aldığını öğrendi. İş arkadaşları bazı günler ziyaretine geliyor ve bunun ücretsiz izin gibi bir şey olduğunu, eğer çabucak kendisini toparlar ve eylemini sonlandırırsa işine dönmesinin sorun olmayacağını söyleyerek onu teselli etmeye çalışıyorlardı. Ama yolunda gitmeyen bir şeyler vardı. Niçin hâlâ iyileşememişti ki? Üstelik günden güne daha da kötüye gidiyordu. Gövdesinin bir kısmı da geçen günler gibi eriyip gidiyordu.

Her doğan güneşle birlikte beslediği umutları da soluyordu. Çalışmadığı için kenara ayırdıkları parayı harcıyorlardı. Bu şekilde devam ederse para da suyunu çekecekti. Öyle de oldu. Karısı bir iş adamının yanında sekreter olarak işe başladı. Kısa sürede iş bulması sevindiriciydi. Karısı evin geçimini üstlenmişti ve sekreter maaşının çok üstünde bir gelir elde ediyordu. Bu dönemde adamın üzerine daha çok geliyor, sorumsuzluğu ve tembelliği yüzünden çalışmak

zorunda oluşu için yakınıyordu. Özellikle yataktayken iğnelemeleri can sıkıcı bir hâl almıştı. Yerinden devinmeyen, şişman ve biçimsiz bir yığın hâline geldiğini haykırıyordu. Adam, karısının her sözüyle birlikte biraz daha eriyordu.

Bir süre sonra aynı yatağı paylaşmamaya başladılar. Karısı artık yemekten yemeğe yanına uğruyor, yemeğini başucuna koyup odayı terk ediyordu. İlk zamanlar işinin yoğun olduğunu, eve yorgun geldiği için dinlenmek isteyeceğini düşündü. Her gün pencere kenarından dışarıyı seyreliyor, eski günlerdeki gibi istasyonda tren bekleyeceği günleri hayal ediyordu. Bazen çok uzaklardan trenlerin belli belirsiz ıslığı duyuluyordu. Gelen trenleri düşünüp nasıl bir tren olduğunu tahmin etmeye çalışıyordu.

Akşama kadar pencere kenarındaydı ki zaten bir yere ayrılacak gücü de yoktu. Günden güne eridiği için artık başı ve göğsünden başka uzvu da kalmamıştı. Akşamları karısı geç geldiği için gün boyu kimseyle konuşamıyordu. Hava karardıktan sonra karısı bir arabayla geliyor, sabahları da aynı arabayla gidiyordu. Akşamdan sonra adamı kontrol için odasına geldiğinde sıklıkla patronundan söz ediyordu karısı. Ne kadar iyi biri olduğunu, kendisine çok değer verdiğini, her gün işe götürüp getirdiğini söylüyordu. Onun da patronu gibi başarılı ve güçlü olması gerektiğini söylüyordu. Adam bu sözlere cevap veremiyordu.

Karısı bir akşam iş dönüşü patronunu da eve davet etmişti. Akşamın ilerleyen bir saatinde kapıya yanaşan arabanın sesini duymuştu Mürsel. Adamla karısı arabadan inip kapıdan içeri girmişlerdi. Sonra evin kapısının açıldığını duymuştu. Koridordaki ışık yanmış, konuşarak içeri girmişlerdi. Salonda bir süre oturduktan sonra sanki kendisinin varlığını hatırlamışlar gibi fısıldaşarak yanına gelmişlerdi.

Patronu uzun boylu, gürbüz bir adamdı. Etkileyici bir sesi vardı. Kendisiyle tanıştığı için çok memnun olduğunu söylemişti. Böyle bir karısı olduğu için çok şanslı olmalıydı. Mürsel gülümseyerek karşılık vermiş, karısını çok sevdiğini ve onun kendisi için ne kadar değerli olduğunu söylemişti. Karısına baktığında gözlerinin içinin güldüğünü gördü. Karısını en son ne zaman bu kadar neşeli gördüğünü anımsamaya çalıştı, hatırlayamadı. Patronuna bakarken sevecen ve içten bir gülüşle dişlerini gösteriyordu. O her baktığında Mürsel biraz daha eriyordu.

İlerleyen günlerde patronun geliş gidişleri sıklaşmaya başladı. Mürsel de her gün biraz daha erimeye devam etti. Artık gövdesinin büyük bir kısmını kaybetmişti; sadece başı ve boynuyla birlikte omuzları kalmıştı.

Bir gece karısı oldukça geç bir saatte geldi eve. Seslerden anladığı kadarıyla patronu da yanındaydı. Bir süre yan odadan gelen kahkaha seslerini dinledi Mürsel. Sevecen ve şuh kahkahalar atan karısının sesini dinledi. Sonra sesler azaldı, fısıltı hâlini aldı ve büsbütün kesildi. Evin içine gece kadar büyük bir

karanlık çöktü.

Bir baştan ibaret olan vücudunun bir işe yaramadığını anladı Mürsel. Artık iyileşemeyeceği gerçeği bütün benliğini sardı. Gözleri bir noktada sabitlendi. Hüzünlü bakışlarla içeri odadan gelen sesleri dinledi.

Saat gece yarısını vurduğunda uzaklarda yankılanan trenin sesini işitti sonra. Güneye giden ekspres trenin selam düdüğüydü bu. Dışarıya, dolunayın aydınlattığı dağlara baktı. Mor göğün altında dumanını savura savura giden treni hayal etti. Buruk bir gülümseme kapladı yüzünü. Yanağından süzülen gözyaşıyla birlikte silik bir gölge hâlini aldı önce. Sonra da büsbütün kayboldu.

MAHMUD DERVİŞ

Türkçesi: İbrahim Demirci

ÖLDÜRÜLEN EV

Bir dakika içinde bir evin bütün hayatı sona eriyor. Bir evi öldürmek, orada oturanlar içinde olmadığında bile, bir toplu öldürme olayıdır. Ev anlamı taşıyan bir yapı kurmak için hazırlanmış temel maddelerin toplu mezarıdır orası ya da savaş zamanında işe yaramaz bir şiir. Öldürülen ev, eşyanın bağlarından ve hissedilen isimlerinden koparılmasıdır. Tragedyanın belâgati doğrulama ihtiyacı, eşyanın hayatını didiklemeye yönelir. Her şeyin içinde acı çeken bir varlık... parmakların belleği, kokunun belleği, suretin belleği. Ev, içinde oturanların öldürüldüğü gibi öldürülür. Eşyanın belleği öldürülür: taşın, ahşabın, camın, demirin, çimentonun cesetleri, canlı varlıklarınki gibi saçılır. Pamuk, ipek, keten, defterler, kitaplar; sahiplerinin söylemeye yol bulamadığı sözcükler gibi parçalanır. Tabaklar, kaşıklar, oyuncaklar, plaklar, musluklar, borular; kapıların, bozdolaplarının, çamaşır makinelerinin, vazoların tutamakları; zeytin, turşu ve konserve kavanozları sahiplerinin kırıldıkları gibi kırılırlar. İki beyaz, tuz ve şeker; baharatlar, kibrit kutuları, ilâç tabletleri, doğum kontrol hapları, kuvvet macunları, sarımsak demetleri, soğan, domates, kuru bamyâ, pirinç, mercimek ezilirler; sahiplerinin başına da aynı iş gelmiştir. Kira sözleşmeleri, evlilik cüzdanları, doğum belgeleri, su ve elektrik faturaları, kimlik kartları, pasaportlar, aşk mektupları, sahiplerinin kalplerinin parçalandığı gibi parçalanırlar. Fotoğraflar, diş fırçaları, taraklar, süs gereçleri, ayakkabılar, giysiler, iç çamaşırları, çarşaf, havlular; ortalığa ve yıkıntıya yayılan aile sırları gibi uçuşurlar. Bu nesnelerin her biri insanların belleğidir, onu o nesnelerden edinmişlerdir; nesnelerin de belleği vardır, insanlardan edinmişlerdir... Bir dakika içinde hepsi sona erer. Eşyalarımız da bizim gibi ölürler. Ama bizimle birlikte gömülmezler!

(Eseru'l-Ferâşe / Yevmiyyât, s. 35, Beyrut, 2009)

SİVRİSİNEK

Sivrisinek, erkeğinin adını bilmiyorum, karıncadan daha saldırgan. Kan

emmekle yetinmez, sizi saçma bir savaşa zorlar. Humma habercisi gibi sadece karanlıkta ziyaret eder. Ancak hedefini vurduktan sonra sesi işitilen bir savaş uçağı gibi vınılar, vızılar. Hedefi kanınızdır. Onu görmek için ışığı yakarsınız; odanın ve neversim çiçeklerinin bir köşesine saklanır, sonra duvarın üzerinde durur... Teslim olmaya karar vermiş bir barışçı güveni içindedir. Terliğin tekiyle onu öldürmeye kalkışırsınız, sizi atlatır, kaçmıştır, sonra alaycı alaycı yine ortaya çıkar. Yüksek sesle söversiniz, hiç umursamaz. Sevgi dolu bir sesle ateşkese çağırırsınız onu: Sen uyu da ben de uyuyayım! Onu ikna ettiğini sanıp ışığı söndürür, uyursunuz. Fakat o kanınızı daha çok emmek isteyip yeni bir saldırı tehdidi olan vızlamasına döner. Sizi uykusuzluğu da yanına alıp savaşa iter. Işığı ikinci kez yakıp ikisine, uykusuzluğa ve ona karşı okuyarak direnirsiniz. Ama sivrisinek okuduğunuz sayfanın üzerine konar; içinizden, tuzağa düştü diyerek sevinirsiniz. Kitabı kuvvetle üzerine kapatırsınız: Öldürdüm onu... Öldürdüm onu! Zaferinizden keyiflenmek için kitabı açtığınızda sivrisineği de bulamazsınız, sözcükleri de. Kitabınız beyazdır!. Sivrisinek, erkeğinin adını bilmiyorum, ne istiare, ne kinaye, ne tevriye. O kanınızı seven ve yirmi mil öteden kokusunu alan bir haşere. Onu ateşkes görüşmesine oturtmanın tek bir yolu var: kan grubunuzu değiştirmek!

(*Eseru'l-Ferâşe / Yevmiyyât*, s. 39, Beyrut, 2009)

TÜFEK VE KEFEN

“Ne kimse beni yenecek, ne ben kimseyi alt edeceğim.” Çetrefil bir görevi üstlenmiş maskeli güvenlik görevlisi böyle dedi. Havaya ateş açtı ve konuştu: Düşmanımın kim olduğunu sadece kurşunlar bilir. Benzer kurşunlarla karşılık verdi hava ona. Oradan geçen işsizler, kendileri gibi işsiz olan maskeli güvenlik görevlisinin içinden geçenlere aldırmadılar, oysa o savunduğu barışı bulamadığı günden beri, kendi özel savaşını arıyor. Göğe baktı, yüksek ve temiz olduğunu gördü. Şiir sevmediğinden gökte denizin aynasını göremedi. Acıkmıştı, burnuna felafil kokuları geldikçe açlığı arttı. Tüfeğinin kendisini küçümsemediğini hissetti. Cennet üzümlerinden bir salkım düşürmek umuduyla göğü kurşuna tuttu. Benzer kurşunlarla karşılık verdi gök, bastırılmış öldürme güdüsü tutuşuverdi. Düşsel bir savaşa atıldı, sonunda bir işe çattım, dedi. Savaş. Maskeli başka bir güvenlik görevlisine ateş açtı, düşsel düşmanını vurdu, kendisi de bacağından önemsiz bir yara aldı. Tüfeğine dayanarak kamptaki evine döndüğünde, evini taziye gelmiş kalabalıkla dolu buldu. Kendisinin şehit düştüğünü sandıklarını sanıp gülümsedi ve “Ben ölmedim!” dedi. Kendi kardeşini öldürmüş olduğunu söylediklerinde tüfeğine aşağılamayla baktı ve “Bunu satıp parasıyla kardeşime lâayık bir kefen alacağım!” dedi.

(*Eseru'l-Ferâşe / Yevmiyyât*, s. 91, Beyrut, 2009)

BAŞKA DÜNYALARIN ÖYKÜLERİ

Ç a ğ d a ş İ r a n Ö y k ü s ü

CELÂL ÂL-İ AHMED

Türkçesi: Elif Aydınbaş

EL ÇOCUĞU

Peki ben ne yapabilirdim? Kocam bana çocukla birlikte bakmaya razı değildi. Çocuk kendisinin değildi ki. Beni boşamış olan ve çocuğu almaya razı da olmayan eski kocamındı. Eğer benim yerimde başkası olsa ne yapardı? Sonuçta benim de yaşamam gerekiyordu. Eğer bu kocam da beni boşarsa ne yapardım? Çocuğu bir şekilde başımdan savmaya mecburdum. Benim gibi hiçbir işten anlamayan bir kadın bundan başka çözüm bulamıyordu. Ne bir yer biliyordum ne yol yordam biliyordum. Gerçi bir yer bilmiyor değildim; çocuğu bir çocuk yuvasına veya başka bir viraneye bırakmak mümkündü. Fakat benim çocuğumu neden kabul etsinlerdi? Beni kovmayacaklarına yahut rezil etmeyeceklerine, bana ve çocuğuma bin türlü isim takmayacaklarına nasıl emin olacaktım? Nasıl? Bu şekilde bitmesini istemiyordum. O gün öğlen de yaptığım işi bitirip eve dönüp de yaptığımı anneme ve diğer komşulara anlattığım zaman içlerinden biri şöyle dedi: “Peki kızım, çocuğunu götürüp yuvaya bırakmak istiyordun. Yahut yetimhaneye veya...” bir şeyler daha söyledi, hatırlamıyorum. Ama o sırada annem kendisine; “Ne yani, izin vereceklerini mi sanıyordun?” dedi. Kendim de inkâr düşüncesine düşmüş olmama rağmen komşumuz olan kadın bunu söylediği zaman kalbim çarptı ve kendi kendime; “Peki kadın, sen hiç gittin mi de izin vermesinler.” dedim. Ve sonra anneme dönüp: “Keşke öyle yap-saydım.” dedim. Fakat ben anlamıyordum, izin verip vermeyeceklerine emin değildim. Hem o zaman çok geç olmuştu. O kadının sözü sanki dünyanın tüm yükünü kalbime bindirdi. Çocuğumun bütün tatlı dilli halleri aklıma geldi. Artık güç yetiremiyordum. Tüm komşuların önünde zırlı zırlı ağladım. Ama ne kötüydü! Birinin fısıltıyla “Bir de ağlıyor, utanması yok...” dediğini işittim. Annem yine imdadıma yetişti. Beni pek teselli etti. Çok da doğru söylüyordu; gençliğimin baharındaydım, bir çocuk için neden bu kadar kederlenecektim? Üstelik kocam beni çocuğumla kabul etmezken. Şimdi yine oturup üç dört ço-

cuk doğurmak için çokça vaktim vardı. İlk çocuğum olduğu doğru. İnkâr etmek olmaz fakat yine de iş işten geçmişti. Şimdi artık düşünmek yersiz. Kendime eziyet etmeden kalkıp bu işi halletmem gerekiyordu. Kocam da ısrar ediyordu. Doğru da söylüyordu, başka bir hergelenin artığını sofrasında görmek istemiyordu. Ben de şapkamı önüme alıp düşününce ona hak veriyordum. Ben kocamın çocuğunu kendi çocuklarım gibi sevmeye ve onları hayatıma bir yük olarak görmemeye razı olur muydum? Onları kocamın sofrasında fazlalık olarak görmemeye? İşte o da aynı şekildeydi. Onun da benim çocuğumu, benim çocuğumu da değil; -kendi sözüyle- başka bir hergelenin çocuğunu sofrasında görmemeye hakkı vardı. Onun evine gittiğim iki günden beri mevzu hep çocuktu. Son gece çok sohbet ettik, yani çok konuştuk manasında değil; o yine çocuk hakkında konuştu ve ben dinledim. Sonunda, peki ne yapmamı istiyorsun, dedim. Kocam bir şey söylemedi. Biraz düşündü ve sonra, “Ne yapacağını ben bilmiyorum; sen ne biliyorsan onu yap. Ben bir hergelenin artığını soframda görmek istemiyorum.” dedi. Önüme bir yol ve çare de koymadı. O gece yanıma da gelmedi. Galiba benimle küsmüştü. Birlikte üçüncü gecemizdi. Fakat benimle küsmüştü. Bana çocuk işini daha çabuk halledeyim diye kızdığını biliyordum. Sabah da evin kapısından çıkarken “Öğlen geldiğimde artık çocuğu görmeyeyim ha!” dedi. Ben vazifemi o zamandan biliyordum. Şimdi ne kadar düşünsem de nasıl gönlüm razı geldi anlayamıyorum! Fakat artık benim elimde değildi. Namazlık çarşafımı başıma geçirdim, çocuğun elini tuttum ve kocamın arkasından evden çıktım. Çocuğum üç yaşına yakındı. Kendisi güzelce yürüyebiliyordu. Kötü olan, ömrümün üç yılını ona harcamış olmamdı. Bu çok kötüydü. Bütün zahmeti bitmişti. Gece boyu uyanık kalmaları geçmişti. Ve rahatlığı yeni başlamıştı. Fakat ben bu işi yapmaya mecburdum. Araba durağına kadar onunla birlikte yürüdüm. Ayakkabılarını ayağına giydirmiştim. Güzel elbiselerini de üzerine giydirmiştim. Önceki kocamın yakınlarında ona aldığı bir ceket ve mavi bir pantolon. Kıyafetlerini üzerine giydirirken, “Kadın, daha niye yeni elbiselerini giydiriyorsun?” düşüncesi aklıma düştü. Fakat gönlüm razı gelmedi. Onu istiyordum, ne yapayım? Kocamın gözü kör, eğer yine çocuğum olursa gitsin ona elbise alsın. Kıyafetini üzerine giydirdim. Saçlarını taredim. Çok güzel olmuştu. Elini tuttum, diğer elimle namaz çarşafımı belimin etrafından tutmuş yavaş yavaş yürüyordum. Artık onu daha hızlı yürüsün diye sürekli azarlamama gerek yoktu. Elini tutup onu benimle beraber sokağa son çıkarışımı. Bir iki defa kendisine nam nam almamı istedi. “Önce arabaya binelim sonra sana nam nam da alacağım.” dedim. Hatırlıyorum da, o gün de tıpkı diğer günler gibi bana soru sorup duruyordu. Bir atın ayağı su dolu bir çukura girmişti ve insanlar etrafında toplanmıştı. Onu kaldırayım da ne olup bittiğini görsün diye çok ısrar etti. Kaldırdım. Atın yaralanmış ve kanamış olan

ayağını gördü. Yere bıraktığımda “Anne, eli uf oymuştu” dedi. “Evet canım, anesini dinlememiş, uf olmuş.” dedim. Arabaların durağına kadar yavaş yavaş yürüyordum. Henüz vakit erkendi. Arabalar kalabalıktı. Ve ben belki yarım saat durakta bir araba bulmak için bekledim. Çocuğum devamlı huysuzluk ediyordu. Ve ben yoruluyordum. Sorduğu soruların çokluğu beni usandırmıştı. İki üç defa daha “Peki anne nasıl oymuş? Ayaba geymemiş. O zaman gidelim nam nam alalım.” dedi. Ve ben yine ona şimdi gelecek, arabaya bindiğimiz zaman sana nam nam da alacağım, dedim. Yedi numaralı arabayı tuttum. İndiğimiz Şah Meydanı’na kadar çocuğum yine konuşuyor ve sürekli soru soruyordu. Bir defa, “Anne neyeye gidiyovuz?” diye sorduğunu hatırlıyorum. Neden bilmiyorum, bir anda gayriihtiyarî, “Babanın yanına gidiyoruz.” dedim. Çocuğum bir süre yüzüme baktı. Sonra, “Anne, hangi baba?” diye sordu. Artık sabrım kalmamıştı. “Canım ne kadar konuşuyorsun, eğer konuşmaya devam edersen sana nam nam almam hal!” dedim. Şimdi ne kadar içim yanıyor. Böyle şeyler insanın içini daha çok yandırıyor. Çocuğumun kalbini o son anda neden böyle kırdım? Evden çıktığımızda kendi kendime, işim bitesiyse kadar sinirlenmeyeceğim diye söz vermiştim. Çocuğuma vurmayacağım. Ona sövmeyeceğim. Ve ona iyi davranacağım. Fakat şimdi nasıl da içim yanıyor! Niçin onu öyle susturdum? Çocukcağızım artık susmuştu. Kendisi için şaklabanlıklar yapan ve onunla konuşan şoför muaviniyle oyalanmış ve gülmüştü. Ama ne ben ona yüz veriyordum ne de çocuğum bana bakıyordu. “Şah Meydanı!” dedim. İndiğimizde çocuğum hâlâ gülüyordu. Meydan kalabalıktı, otobüsler çoktu. Ben hâlâ yapacağım işten ötürü korku içindeydim. Bir süre yürüdüm. Belki yarım saat. Otobüsler azaldı. Meydanın kenarına geldim. Cebimden on şahî¹ çıkardım ve çocuğuma verdim. Çocuğum şaşırıp kalmıştı, bana bakıyordu. Para almayı henüz öğrenmemişti. Ona nasıl anlatacağımı bilmiyordum. Meydanın öte tarafında bir kabak çekirdekçisi bağıırıyordu. Parmağımla ona işaret ettim. “Al. Git kendine nam nam al. Kendin gidip almayı öğren bakayım.” dedim. Çocuğum paraya bir baktı. Sonra bana dönüp: “Anne, sen de gel gidelim” dedi. Ben; “Hayır ben burada durdum, seni izliyorum. Git bakayım kendin almayı öğren.” dedim. Çocuğum yine paraya baktı. Tereddütte kalmış gibiydi. Bir şey nasıl satın alınır bilmiyordu. Şimdiye kadar ona böyle bir şey öğretmemiştim. Aval aval bana bakıyordu. Ne garip bir bakıştı. Sanki hemen o dakika yüreğim daraldı ve fenalaştım. Çok kötü oldum. Neredeyse vazgeçecektim. Çocuğum gittikten ve ben kaçtıktan sonra şimdiye kadar -hatta komşuların önünde dertten ağladığım o gün bile- hiç böyle kalbim sıkışmamıştı ve kötü olmamıştım. Gücüm neredeyse tükenmişti. Ne garip bir bakıştı. Çocuğum şaşırıp kalmıştı

¹ Geleneksel İran para birimi.

ve hâlâ bana bir şey sormak istiyor gibiydi. Kendime nasıl mukayyet oldum bilmiyorum. Bir kez daha kabak çekirdekçisini gösterdim ve “Git canım, bu parayı ona ver; çekirdek vermesini söyle. Hadi git, aferin sana.” dedim. Çocukcağzım çekirdekçiye gösterdi ve sonra bahane uydurmak ve ağlamak istediği zamanlarda olduğu gibi “Anne, ben çekirdek istemiyorum. Ben kuyu meyve istiyorum.” dedi. Çaresiz kalmıştım. Eğer çocuğum biraz daha duraksasaydı, biraz daha ağlasaydı, kesinlikle vazgeçecektim. Fakat çocuğum ağlamadı. Sinirlenmiştim. Asabım bozulmuştu. Onu azarladım: “Kuru meyve de var, git ne istiyorsan satın al. Git artık!” Ve onu kaldırımın ortasına asfalta bıraktım. Elimi arkasına koyup onu öne doğru ittim ve “Git hadi, geç oluyor artık.” dedim. Cadde boştu. Caddenin ortasından öteki ucuna kadar çocuğumun altında kalacağı ne bir otobüs ne de taksi vardı. Çocuğum henüz birkaç adım atmıştı ki döndü ve “Anne, kuyu meyve de var mı?” dedi. Ben “Evet canım, söyle sana on şahilik kuru meyve versin.” dedim. Ve gitti. Çocuğum caddenin ortasına varmışken bir anda arabanın biri kornaya bastı ve ben korkuyla yerimden sıçradım. Ne yaptığımı bilmez hâlde kendimi yolun ortasına attım ve çocuğumu kucaklayıp kaldırıma koştum. İnsanların arasına gizlendim. Ter başımdan ve yüzümden akıyordu. Nefes nefese kalmıştım. Çocuğum “Anne, yoldu?” dedi. “Hiçbir şey olmadı canım. Yolun ortasından hızlı geçiyorlar. Sen yavaş gidiyordun, az kalsın otomobilin altında kalacaktın.” dedim. Bunları söylerken ağlamaya başlamak üzereydim. Çocuğum kucağımda olduğu hâlde “Tamam anne, beni yeve bırak bu kez hızlı gidicem” dedi. Eğer çocuğum bu sözü söylemeseydi, ben ne için buraya geldiğimi unutmuştum. Fakat onun bu sözü beni yeniden harekete geçirdi. Henüz gözyaşlarımı silmemiştim ki aklıma yapmaya hazır olduğum iş geldi. Bana öfkelenecek olan kocamı hatırladım. Çocukcağzımı öptüm. Onun yüzüne kondurduğum son öpücüktü bu. Onu öptüm, tekrar yere bıraktım ve yine kulağına “Hızlı git canım, araba geliyor.” dedim. Cadde yine boştu. Çocuğum bu defa daha hızlı gitti. Küçük adımlarını aceleyle atıyordu. Ben birkaç kez, sakın ayakları birbirine dolanıp da yere düşmesin, diye korktum. Caddenin öte yanına geçtiğinde döndü ve bana baktı. Ben çarşafımın eteklerini koltuğumun altında toplamış yola koyulmak üzereydim. Çocuğum dönüp benden tarafa bakınca olduğum yerde donup kaldım. Doğrusu benim kaçtığımı anlamasını istemiyordum. Fakat donup kalmam bundan dolayı değildi. Yaka paça tutulmuş bir hırsız gibiydim. Nutkum tutulmuştu ve ellerim koltuğumun altında kalmıştı. Tam da elim kocamın cebinde olduğu, ben çalmaya çalışırken kocamın -yani eski kocamın- kapıdan belirdiği andaki gibiydim. Tıpkı o anki gibi donup kalmıştım. Bir kez daha ter içinde kaldım. Başımı öne eğdim. Bin bir zahmetle başımı kaldırdığımda çocuğum yeniden yola koyulmuştu, çekirdekçiye varmak üzereydi. İşim

tamamlanmıştı. Çocuğum caddenin öte tarafına sağ salım varmıştı. Hemen o an, sanki hiç çocuk sahibi değilmişçesine rahatlardım. Çocuğuma son bakışım, tıpkı elin çocuğuna bakar gibiydi. Ona, yeni ayaklanmış ve sevimli bir el çocuğuna bakar gibi bakıyordum. Tıpkı el çocuğuna bakmaktan mutlu olduğum gibi ona bakmaktan mutluluk duydum. Ve aceleyle kaldırımdaki kalabalığın arasına karıştım. Fakat bir kez korkuya kapıldım. Neredeyse adım atamayacak ve olduğum yerde donup kalacaktım. Sakın ola biri beni dikizlemiş olmasın diye korkuya kapıldım. Bu korkuyla tüylerim diken diken oldu ve ben daha da hızlandım. İki sokak aşağıda, daha arka sokaklara gidip kaçmayı düşündüm. Zar zor sokağın sonuna ulaşmıştım ki bir anda bir taksi arkamdaki caddede fren yaptı. Sanki şimdi beni bileğimden tutup yakalayacaklardı. İliklerime kadar titredim. Dört yolun başındaki polis beni takip etmiş ve taksiye atlamış, şimdi arkamda inmiş de beni bileğimden tutup yakalaması an meselesiymiş gibi düşünüyordum. Nasıl dönüp de arkama baktım, bilmiyorum. Tekrar yürüdüm. Yolcular taksiye paralarını vermişlerdi de yürüyorlardı bile. Ben rahat bir nefes aldım, aklıma başka bir fikir geldi. Düşünmeden, gözüm hiçbir şeyi görmeksizin taksiye atlayıp kapıyı gürültüyle kapattım. Şoför homurdandı ve yola koyuldu. Çarşafım kapının arasına sıkışmıştı. Taksi uzaklaşınca ve ben emin olunca, kapıyı yavaşça açtım. Çarşafımı kapının arasından çıkardım ve yenisinden kapıyı kapattım. Koltuğun sırtına yaslanıp rahat bir nefes aldım. Sonraki gece taksinin parasını kocamdan alamadım.

EKSİK BİR SEREMONİ

İBRAHİM DEMİRCİ

Soner Oğuz'un öyküleri, *Eksik Bir Sere-*
moni adıyla kitaplaştı. Hece Yayınlarının
490. kitabı olarak okura sunulan çalışma-
nın editörlüğünü Ali Karaçalı üstlenmiş.
110 sayfalık kitapta 20 öykü bulunuyor.

1984 yılında Kırşehir Çiçekdağı'nda do-
ğan, Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği ya-
pan Soner Oğuz'un bu ilk öykü kitabında,
aldığı eğitimden ve hayatından yansıyan
unsurların yanı sıra, öykü, öykünün yapısı,
öykücü ve sorunlarına ilişkin hususlarla
da karşılaşyoruz. Bu unsurlar ve hususlar,
öykü okurunun olduğu kadar öykü yazarı
olmayı düşünenlerin de ilgisini çekebilir.

Eksik Bir Seremoni'deki yirmi öyküden
on dördünde anlatıcı üçüncü kişi; beşinde
birinci kişi, yani benöykücü; birinde ise
ikinci kişi -sen- yeğlenmiş.

Toplumsal ve kültürel değişme, yaban-
cılaşıma, yalnızlaşma, hayatın anlamsız-
laşması, değerlerin aşınması, sevgi, aşk,
aile içi ilişkiler, arkadaşılık, ekmek kavgası,
anılar, düşler ve elbette ölüm. Ve kuşkusuz
hatırlanması ve unutulmaması gereken o
büyük gelenek: Din.

Kitabın ilk öyküsü "Bun" da karşınıza
çıkan altmış küsur yaşındaki Kasım Efen-
di'nin öykü yazarlığını kavrayabilmek için

EKSİK BİR SEREMONİ

Soner Oğuz

HECE
öykü

Yunus Emre ile Molla Kasım'dan haberdar
olmanız gerekiyor. Hatta bununla yetin-
meyip Sait Faik'in "Hişt"ini de hatırlasa-
nız daha hoş olacak.

"Bu Filmi Biliyoruz" adlı öyküde "Bey"
ile "Efendi" karşılaşmasını ve karşıtlaşma-
sını sevimli bulabilirsiniz ama ben bunu
sevimsiz buldum. Fakat "yağmurunu içi-
ne yağdıran bulutlu gözleriyle" Abdullah
Efendi, sizin de içinizi sızlatabilir.

"Pilav ve İntihar Meseleme Dair" in an-
latıcısı, Tarık Buğra'dan haberdardır, sizin
de haberdar olmanız gerekir.

“Süheyla Acıkmıştır”da öykünün baş-ka türlü başlayabileceği/sürebileceği/bitebileceği uyarılarına bakarak özgürlük-zorunluluk, kader, sanat ve gerçeklik üzerine kafa yorabilirsiniz.

“Bir Fotoğraf Kaç Öykü Eder?”in anlatıcısının “Kafka’nın beni hiçbir vakit böcekletiremeyeceğine inançla” (s. 36) demesinin anlamı, anlamsızlığı üzerinde tartışabilir, yazarı haksız bulabilirsiniz.

“Kıraathanenin Kaçınıcı Ölüsü Nazmi Amca”da yitirilen mahalle için içlenebilirsiniz.

“Hissikablelvuku”da kızını yuvadan uçuracak babanın derin hüznünü paylaşabilirsiniz.

“Hüzün Devri/daimi”nde hem Necip Fazıl’ı hem Hazreti Musa’yı hatırlamanız gerekir.

“Eksik Bir Seremoni”nin epigrafi, “Yalandan yüzüme gülen dünyada...” Neşet Ertaş’ı; Arif’in Çiçikov’u bilmediğini, bilse de anlamaz olduğunu ifade eden cümlede Gogol’ü anmalısınız. Numan Bey’in tuhaf cenazesi de sonrası da bir yanıyla gülünç bir yanıyla acıklıdır.

“Oyun Hayal Gerçek”, fantastik bir öykü. “Onca şey levh-i mahfuz’a mı gelip dayanmıştı?” (s. 66)

“Tokat”, çok dokunaklı bir öykü. Behçet Necatigil’i hatırlatması da pek hoş doğrusu.

“Şehir-zede”nin kısa çizgisini siz gereksiz bulur musunuz bilmem ama ben şirirler yazan birinin dört yıl öğrencilik ettiği şehirdeki yapılardan birini “bankam” diye anmasını, anabilmesini çok tuhaf buldum (s. 73). Orada çalışanların bile böyle bir sahiplenışten uzak durmaları gerekmez mi?

“Kalemin Çıt Dediği” kitabın “sen”

zamirine yaslanan tek öyküsü. “Bir kalem kırılıyor sana” cümlesinin tekrar olduğu bu metinde de bir Turgut Uyar, bir Behçet Necatigil göndermesi buluyoruz. “Bir deri çokça kemik”, yahut “Onca yakın, milyanca uzak” gibi söz oyunları belki hoşunuza gider, belki itici gelir size.

“Yük”ün fantastik görüntülerinin ardında acı ve katı hayat gerçeklerinin yorduğu, yıpratmış bir aileyi tanırırsınız.

“Oda ve Sesler”de “Tik tak...” ölümü duyurur.

“Mumya Tamircisi”, her şeyin alt üst, alalak bullak, karman çorman olduğu bir dünyada bir dergâhtan ve efendi hazretlerinden yayılan iyilik rüzgârının esintilerini yansıtır. “Hüzünlenme, Allah bizimledir.” anlamına gelen ayetin doğru yazılmamış olması üzücü bir kusur (s. 90). Metindeki ironik anlatım hayli etkileyici: “Şehirde kuşlar, kafes avlamaya çıkmıştı. (...) İnsanlar zindana değil, zindanlar insana atılıyor; kelepçelere adam takılıyordu burada.” (s. 91).

“Şundan İbare” sarsıcı bir öykü ve “bundan ibaret” diye bitirilmesi, yazarın okurunu kolladığını, hattâ onun koluna girdiğini gösteriyor. *Beyaz Geceler* okuru, akrostiş yazarı Hamdi’yi seveceksiniz.

“Üç Basamaklı Bir Leyla Öyküsü” hayatın da öykünün de nasıl çeşitli, tuhaf, renkli olasılıklara açık olduğunu gösteren, yazarın seçme özgürlüğünü ve sorumluluğunu sezdiren öğretici ve eğlendirici bir metin.

“Yazılması Mümkün Olmayan Öyküler”in teması da yaşama ile yazma sorunları arasında gerilmiş: Pencerenin ardından yağmuru izleyen yazarın yazabildikleri, yazamayacakları.

Kitabın son öyküsü “Hayat yahut Ge-

lişigüzel Sahneler”de de yine “bir camın ardından istisnasız tüm evreni bıkmadan usanmadan izliyor” (s. 109) olan yazarın ilgisine/kalemine düşen olaylar ve görün-tüler dizilmiştir. Burada karşımıza çıkan “istisnasız tüm evren” ifadesinin doğru olmadığı, gereksiz bir abartı içerdiği çok açıktır. Gezegenimizi bile yeterince gözle-

yemezken tüm evrene göz dikmeyi nasıl göze alabiliriz? Nitekim öykünün ve kitabın son cümleleri daha mütevazı sınırlar içinden sesleniyor: “O, kimsenin kendisini görmediği tül perdenin gerisinde, üzülmedi, ağlamadı, sevinmedi, gülmedi de -ifadesiz- sadece bizi izledi daima. Adı hayat.” (s. 110).

ATLIK DAĞI TÜRKÜSÜ

ÂTIF BEDİR

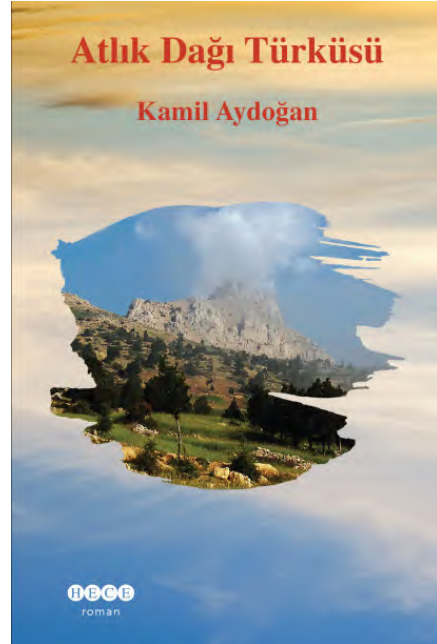
Çocukluk insanın cennetidir. Nasıl geçerse geçsin, ömrünce nereye gitse peşinden gelir insanın. Gece yatıp gözlerini kapadığında; çocukluğu şehirde, kasabada geçmişse o şehrin, kasabanın sokakları, binaları, çay bahçeleri, kaldırımları, sinemaları; köyde geçmişse dağlar, ağaçlar, tozlu yollar, çiçekler, böcekler, kuşlar ve illaki doğduğu ev düşlerinde akıp gider. O ev hiçbir zaman unutulmaz. Ne kadar zorlukla, perişanlık ve yoksulluklarla geçerse geçsin çocukluk yaşamımızın geri kalan kısmını kurar, inşa eder ve masumiyete çağırır durur bizleri.

Geçtiğimiz aylarda kaybettiğimiz Kâmil Aydoğan’ın ikinci romanı *Atlık Dağı Türküsü* yanına bir türküyü de alarak çocukluğun cennetine ve masumiyete yapılan böyle bir yolculuğun hikâyesi. Kitap, Hece Yayınlarından çıktı.

Sonunda dönülecek yer işte tam da orasıdır. İnsanın tüm ömrünce hasretini çektiği çocukluğun masumiyetidir. Ama çocukluk o kadar acı ve yoksulluk içinde geçmiştir ki oraya döndüğünde hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktır. Oraya dönül-

düğünde hem kendi çocukluğunda yaşadığı ve eksikliğini hissettiği her şeyi inşa edecek hem aynı şeyleri hâlâ yaşamaya devam eden çocukların hayatlarına dokunabilecektir. Bu çaba sonucunda çocuklukta eksik olan, ulaşılamayan ne varsa her şey tamamlanacaktır. Sadece bir eksik kalacaktır. O da genç yaşta kaybedilen annenin bıraktığı kocaman boşluk. Belki de her şey erkenden kaybedilen anne için yapılacaktır. Annenin bıraktığı o eksik yeri tamamlamak içindir tüm çabalar.

Tıpkı ilk romanı *Kısık Vadisi* gibi yazarın

yaşamından da izler taşıyan yarı otobiyografik bir romandır *Atlık Dağı Türküsü*. Yalın ve anlaşılır bir dili vardır Kâmil Aydoğan'ın. Okuyucusunu yormaz ama onu tam da yüreğinden yakalayarak kendi hikâyesinin içine çeker. Çünkü yazdıklarının tamamında yaşanmışlıkların izleri vardır. Her cümle ta yürekten sökün edip gelmiştir. Bu yüzden kurgusal yanları da gerçekmiş gibi gelir insana. Bir gün Kartalinen Köyü'ne yolunuz düştüğünde orada inşa edilen hayati göreceğinizi sanırsınız. Onunla birlikte siz de çocukluğunuza gidersiniz, siz de kahramanın annesini kaybettiği andaki duyguları yaşarsınız. O yaşlarda yoksul bir dağ köyünde anne kaybindan sonra babanın da askere gitmesiyle ortada kalan dört yetim çocuğun beşincisi de siz olursunuz. Onlarla birlikte yaşarsınız tüm yoksulluğu ve yürek yakıcı hikâyeyi.

Roman kahramanımız Halii Yakup uzun yıllar Ankara'da bürokratik yapmış biridir. Atlık Dağı'nın eteğindeki Kartalinen köyünde doğmuş, orada büyümüş, çobanlık yapmış, sonra şehre taşınarak orada zor şartlarda okumuş, üniversiteye gitmiş ve sonunda Ankara'ya yerleşmiştir. Halil Yakup her akşam gözlerini kapadığında ikinci bir hayatı başlar. Sanki yaşadığı bu bürokratik karmaşaya, zorluklara, entrikalara akşam başını yastığına koyunca kavuşacağı o düşsel hayatı için katlanmaktadır.

Kahramanımız bir sabah arabasına atlar ve bir türkü eşliğinde otuz yıldır ayrı olduğu çocukluğunun geçtiği yerlere doğru yola çıkar. Bu gidiş daha önceki gidişlerinden farklı bir gidiştir. Çünkü bu gidişte verilmiş bir kararın uygulanabilirliğini sınama vardır. Atlık Dağı'nın eteklerine vardığında

kendisini köyden arkadaşları karşılar ve Atlık Dağı'nın düzlek olan tepesine çıkarlar. Burada bütün yaşamı gözünün önünden geçer. "Buralar âdetâ çocukluğunun cennetiydi, her gün rüyalarında gördüğü yerlerdi." Sonunda cennetine dönmüştür. Geri dönüşlerle kâh bürokrasinin acımasız dünyasına götürür okuyucuyu kâh da acı ve yoksullukla geçen çocukluğun hüznü yıllarına. Orada anne Medine'nin genç yaşta ölümü üzerine ortada kalan dört çocuğun yaşadığı çileli yıllar vardır. Üstüne üstlük babanın da iki yıl askere gitmesi üzerine kapısına kilit vurulan ve çocukların her birinin akrabalarının evlerine dağıldığı günlerin acısı vardır. Halil Yakup'un gözünün önünden tüm bunlar geçerken bir yandan da Atlık Dağı'nın efsaneler ve türkülerle yoğrulmuş bugüne gelen hikâyesi akıp gider. Öte yandan kendi hikâyesi yanında köyden arkadaşlarının özellikle Veli Kahya'nın hikâyesi de romana zenginlik katar. Dağda uzun süre köyden eski arkadaşlarıyla sohbetin arkasından yemekler yenilip çaylar içildikten sonra köye inerler. Artık niyetini açıklama zamanı gelmiştir. "Buralar beni yeniden kabul eder mi?" diye başlar söze. "Ne demek başımızın üstünde yerin var." der köylüler. Halil Yakup Ankara'daki görevini bırakıp buraya bir ev yaparak yerleşmek istediğini, hayatının geri kalanını burada geçirmek istediğini söyler.

"Hayatım boyunca elde ettiğim ne varsa bir çırpıda yakmak istiyorum. Başladığımı yere geri dönmek istiyorum. Belki arınmak, geçmişime ait bazı şeyleri üzerimden atmak ve aslıma dönmek istiyorum.

Anneme, çocukluğuma ve çocukluğumun anılarına dönmek istiyorum.

Ankara'da ne varsa, 'onlara' bırakmak

istiyorum.” (s.190)

Ev yapılacak yerin sahibi ile konuşma, inşaatı kimin yapacağı gibi ayrıntılar konuşulur iş bölümü yapılır ve Hali Yakup Ankara’ya döner. Ertesi gün Ankara’da süratle görevinden istifa eder, akşam ailesini toplar ve kararını bildirir. Neden gittiğini soran ailesine ise şu şiirle karşılık verir:

*Sırlar arasında kaybolmuş annemi bulmak,
Ve yeniden doğmak istiyorum*

Tekrar köye dönmüş, yeni evine yerleşmiştir. Artık gerçek niyetini açıklama zamanı gelmiştir. Bir akşam bütün köylülere evine davet eder ve buralara gelmekteki gerçek niyetini açıklar: “Buralara hep birlikte bambaşka bir dünya kurmak amacıyla geldik arkadaşlar... Buralarda bir karış kullanılmayan alan bırakmayacağız. Seracılık ve modern tarım, bağ bahçe işleri yapacağız, Sonra hayvancılığa gireceğiz.” (s. 229)

Artık bu düşü gerçekleştirmek için insanüstü bir gayretle çalışmanın zamanıdır. Kısa sürede harap olmuş boş tarlalar satın alınır, temizlenir, işçiler için şantiyeler kurulur, seralar, hayvan barınakları yapılır. Hayvanlar getirilir, bahçeler yapılır, meyveler dikilir, ürünler alınmaya başlar. Eğitimcilikten gelen deneyimle başarılı ve zeki çocuklar için son derece modern bir okul yapılır. En iyi öğretmenler getirilir. Sınavla sadece zeki çocukların ücretli girebildiği okula köylünün ve işçi-

lerin çocukları sınavsız ve ücretsiz alınır.

Artık yıllarca hayali kurulan düş gerçekleşmiştir. Yüksek bir yerden eserini seyretmektedir. Bu bir “inşirah” der ya- nındakilerden biri. Sonra Halil Yakup “Çı- kılmaz Taş” denen yüksek kayanın üze- rine çıkar, kollarını iki yana açar, başını göklere kaldırır ve bağırmaya başlar:

“Ey ardımda duran büyük rüzgâr,

Ey kalbimi ferahlatan,

Babamın kulağıma fısıldadığı büyük sır,

Ey beni benden iyi tanıyan,

Eyyy, eyyyy...

Ey benim bağrımı açan.

Ey sırtımdan yükümü indiren,

Sırtımda gıcırdamakta olan ve bana eziyet veren yükümü indiren,

Beni insan olarak yücelten

Zorlukla beraber bir kolaylık olduğunu,

Muhakkak zorlukla beraber bir kolay-

lık olduğunu gösteren, yaşatan

Ey merhametin sahibi

Boş kaldığımda yine kalkar, yorulurum,

Ve senden ümit ederim

Ve sana doğru yönelirim.” (s. 286)

Son söz Ali Karaçalı tarafından yazı- lan arka kapak yazısından:

“Hayatın masallara ve şiire sığmayan yanı. Hep gurbette olmak ve sıla özlemi. Bir imhadan bir inşa çıkarma düşü. Gerçeklik- le kurgunun, hayalle hakikatin iç içe geçtiği bir yüzleşme ve ödeşme çabası.”

EDEBİYAT ORTAMI
ÖYKÜ YILLIĞI 2018

YUNUS NADİR ERASLAN

Edebiyatın nabzının attığı yerlerin en

başında dergiler gelir hiç şüphesiz. Der- giler edebiyata gönül vermiş her üretken yazarın da uğrak yeridir aynı zamanda. Sıkı bir okur edebiyatla bağını dergiler aracılığıyla kurar; bu yönüyle dergi, oku- ru yazara ulaştıran bir köprü görevi üst-

lenir. Dergilerdeki yayımlanan ürünleri takip etmek yayımlanan dergilerin sayısı arttıkça okur açısından bu takip işi neredeyse imkânsızlaşır. Ülkemizde irili ufaklı ellinin üzerinde derginin yayımlandığını düşünürsek bu yayınların yarısından geçtim çeyreğine ulaşmak dahi hem getirdiği maddi külfet hem de okumaya ayrılan zaman açısından çok zordur.

Kendim için söyleyecek olursam her ay üç veya dört dergiyi ancak okuyabiliyorum. Hâl böyle olunca diğer dergilerde ne olup bittiği, farklı çevrelerin edebiyat adına nelerle uğraştığı zihnimde kocaman bir soru olarak duruyor. İşte tam da bu noktada imdadımıza bir nebze de olsa edebiyat yıllıkları yetiştiriyor. Yıllıklar kolektif bir bilinçle hazırlandığı için edebiyat takipçilerine bir yılın fotoğrafını görmeleri açısından eşsiz bir imkân sunuyor.

Edebiyat Ortamı Yayınları'ndan çıkan Öykü Yıllığı, 2011'den bu yana yayını kesintisiz sürdürüyor. Bu sene de öykü adına dopdolu bir içerikle raflardaki yerini aldı. *Edebiyat Ortamı* dergisinin bir eki olarak okurla buluşan yıllığı Edebiyat Ortamı dergisi genel yayın yönetmeni Arif Ay, yayın kurulu üyeleri Beyhan Kanter, Erdem Dönmez ve Halil İltiş Kutlu hazırlamış. Geniş katılımlı, alanında yetkin isimlerin destek verdiği *Edebiyat Ortamı Öykü Yıllığı 2018* geçtiğimiz bir yılın fotoğrafını genel hatlarıyla vermeye çalışmış.

Sunuş yazısında öykü adına sevindirici bir belirlemeyle başlıyor öykü yıllığı: “Son yıllarda edebiyatımızın yıldız türlerinden biri oldu öykü. Edebiyatımız öykü türünde hem teorik bağlamda hem de eser çeşitliliği bağlamında sevindirici bir gelişme göstermektedir.” Evet, son yıllarda öykü türünün yükselişini nicel olarak elimizdeki veriler de destekliyor: 1950-2000 yılları arası (elli yılda) yayımlanan öykü kitabı sayısı bile 2000-2010 yılları arası yayımlanan öykü kitabı sayısından daha az olduğuna göre

türe olan ilginin arttığını bariz bir şekilde görebiliyoruz. Aynı zamanda

2017’de yayımlanan öykü kitabı sayısı da üç yüzü buluyor. Dergilerde tekil olarak yayımlanan öykü sayısının yıllık ortalamasının iki bini geçtiği kanaatindeyim. Hâl böyle olunca bu denli öykü çokluğunda iyiyi, güzeli

ortaya çıkarmak da yine işin erbabına düşüyor. Yıllıklar hem bir yılın değerlendirmesini yapması açısından hem de nitelikli öyküyü bulup seçmesi açısından ilgilisi için büyük bir imkân sunuyor.

Edebiyat Ortamı Öykü Yıllığı 2018’de ellinin üzerinde dergi taranarak toplam yetmiş dört öykü seçilmiş. Her seçki hiç şüphesiz bir kriteri de beraberinde getirir. Bu kadar çoklukta güzeli ve nitelikli olanı bulup ortaya çıkarmak uzun bir uğraş, sabırlı bir takip ve emek ister. Yapılan seçkinin isabetli oldu-

ğunu düşünüyorum. Gözden kaçan, farklı nedenlerden dolayı seçkiye girme şansı bulamamış çok eserin olduğu muhtemeldir lakin bu her seçkide olacaktır; nitekim yıllığın sayfa sayısı bile birçok beğenilen metni elemek için geçerli bir sebep sayılır.

Yıllıkların bir güzel tarafı da o yıl yayımlanan öykü kitaplarının öykü eleştir-menleri tarafından değerlendirilmesidir ki bu tür çalışmalar gerek yazarın eserinin yankısını görmesi açısından gerekse okuru yönlendirmek açısından büyük bir imkân sunar. Yıllıkta 2017’de yayımlanan öykü kitaplarını Necip Tosun, Abdullah Harmancı, Mehmet Fırat Pürselim, Handan Acar Yıldız, Arif Ay, Beyhan Kanter, Recep Kayalı, Engin Elman ve Zeynep Sati Yalçın değerlendirmiş. Cemal Şakar “Öykümüzdeki Yerlilik Sorunu” başlıklı yazısında genç öykücülerin yerli yazarları okumamasından yola çıkarak dildeki ve

kültürdeki yabancılaşmayı irdeleyen güzel bir yazıyla yıllığa katkıda bulunmuş.

Yine öykümüzün genç ve üretken yazarlarından Engin Elman “2017 Yılı Dergilerinde Öykünün Nabzı” başlıklı yazısında dergilerde yayımlanan öykülerden seçtiği on dört öyküyü masaya yatırmış.

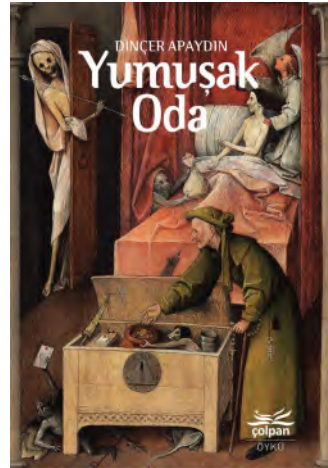
“2017’deki Öyküye Dair Kitaplar Üzerine” başlıklı yazısında Erdem Dönmez öykü türüne ilişkin 2017’de yayımlanan kuramsal eserleri değerlendirerek yıllığa katkı sağlamış.

Bunların yanı sıra yıl içerisinde çeşitli dergilerde yayımlanan öyküye dair kuramsal yazılar ve söyleşilerin de yer aldığı zengin bir içerikle dolu dolu bir yıllığı okuruna sunan Edebiyat Ortamı Yayınlarına ve öykü yıllığı ekibine teşekkür ederiz. Nice yıllıklar temennisiyle...

YUMUŞAK ODA

ŞEYMA KİTAPÇI

Geçtiğimiz aylarda *Çolpan Kitap* tarafından yayımlanan Dinçer Apaydın’ın *Yumuşak Oda* adlı öykü kitabı 2008–2015 yılları arasında yazdığı öykülerinin tematik olarak bir araya getirilmesinden oluşuyor. Apaydın’ın öykü yolculuğunun ilk heyecanı olan *Yumuşak Oda* bir prolog ve on hikâyelik üç bölümden oluşuyor. Yastıklara Konuşmak adlı ilk bölümde “Lob”, “Pence-re” ve “Şapkalı Meyhane” adlı öyküler yer alıyor. Kaygı Saati adlı ikinci bölümde “O Yazlıkta Üç Kişiydik”, “Menekşe Uyu Demişti” ve “Anjelik’in Son Uçuşu” adlı

öyküler var. “Üçüncü Sanayi Devrimi”, “Öğle Uykusu”, “Mahmut İnan Bey’in Son Derece Anlamlı Ölümü”, “Feridun İzzet Bey’in Anlam Verilemeyen Ölümü” adlı

hikâyeler ise Tek Başına Ölenlere başlıklı üçüncü bölümü meydana getiriyor.

Portrelerin son derece titizlikle kaleme alındığı Lob öyküsünde Necati'nin binlerce kez dokunduğu tenin binlerce yıl uzakta oluşundan dolayı meydana gelen olaylar anlatılır. Her şeyde Suzan'ın gölgesi ve nefesi vardır; ondan haber alamamak, dayanma gücünü kaybetmek demektir ve Necati tahammül sınırlarını zorlayan durumlardan dolayı oradan oraya savrulmaktadır. *"İşten dönülen akşamüstleri beraber sıkılacaklardı."* gibi incelikli ayrıntılarla örülü betimlemelerinde gözlem yeteneğini ortaya koyan yazar, görme/gösterme becerisinin yanında öyküyle okuyucu arasındaki asıl anlaşmayı yarattığı duygusal hava aracılığıyla sağlar. Bir diğer portre ise belirgin bir şekilde aynı dikkatle çizilen "O Yazlıkta Üç Kişiydik" adlı öyküdeki Bay T'nin niteliklerinde vardır. Bay T'nin iç dünyasına ait özellikler olayları hızlıca birbirine bağlarken yazarın tasvir ve iç gözlemdeki başarısı bizi derinden etkiler. "Pencere" adlı öykü, her ne kadar bir baba oğul hikâyesi gibi görünüyorsa da doğumda vefat eden Selma'nın bir silüet hâlinde dahi olsa hâlâ o en sevdiği kanepesinde oturuyor olması Namık Bey'e güç verir. Öyküde, ne kadar çabalasa da engelli oğluna hayata açılan bir pencere olmamanın ıstırabını yaşayan bir babanın acıklı öyküsünü biz de sarsılarak izleriz.

Kitabın en çarpıcı öyküsü "Anjelik'in Son Uçuşu". İki yabancınn hikâyesi... Yüz çevrilen her ne ise Anjelik'e olduğu gibi silikleşmesine bir daha asla izin verilmez.

"Gidenin arkasından bakmamak olacak iş mi Anjelik?"

"Buna rağmen artık tamamen yabancı-

yız. Buna rağmen birbirimizi yolda görsek, belki tanımayız. Bildiğini bildiğim şeyler artık rahatlık vermiyor. İnsan istemeye istemeye unutuyor her şeyi. Bedenini hatırlamak için başka insanlarla birlikte çektiğin fotoğraflara bakmak zorunda kalıyorum. Bu fotoğrafları bulmak için çok çalışıyorum. Sonunda uğrayacağım hüsrana bile çalışmayı göze alıyorum... Bulanıklığın tek sebebi yalnız sensin."

Üçüncü bölüm "Üçüncü Sanayi Devrimi" adlı öyküyle başlar. "Yetimlik insana daha hayatının en başında bir kararsızlık gömleği giydiriyor. Hiçbir şeyden emin olamıyorsun." diyen Mustafa ve neredeyse bütün öykülerdeki şahıslar kadrosu kendi yaşamlarının içinde capcanlı verildiğinden hayatta karşımıza her an çıkabilecek kadar güçlüler. *Yumuşak Oda*'nın kahramanlarının gerçeklikle bağının sıkı dokunuşu merakımızı tetikliyor, akıcılık anlatımı güçlendiriyor ve âdeta anı-öykü izlenimi bırakıyor.

"Feridun İzzet Bey'in Anlam Verilemeyen Ölümü" adlı öykünün satır aralarında yapılan incelikli sosyolojik eleştiriler ise tespit edilmeye değer.

Trajikomik denebilecek olayların zemini üzerine çeşitli yollara başvurularak ironik bir dille yapılan somutlaştırmalara birçok yerde rastlanıyor ve bu durum esere bütünlük yanında dilsel bir hâkimiyet de kazandırmış oluyor.

Yumuşak Oda'nın kahramanları o günden sonra derin bir boşluğu doldurur gibi yaşarlar ve bu yer âdeta kendilerinin inşa ettikleri bir yerdir; o yerde kendilerine bakan gözlerden kaçınmaya çalışırlar. Çünkü *Yumuşak Oda*'dakiler konuşmak eyleminin, en korkunç canavarları bile anlaşırlar kıldığı bir dünyada susmanın en ağır

ve acı bir cevap olduğunu bilirler. Yine de gerçekliğe uyum sağlamaya çalışanların bocalamaları ve dönüşümleri başarılı be-timlemelerin akıcılığıyla okuru *Yumuşak Oda*'nın kilitli kapıları arasında umutla dolaştırıyor.

HİBRİT HİKÂYELER

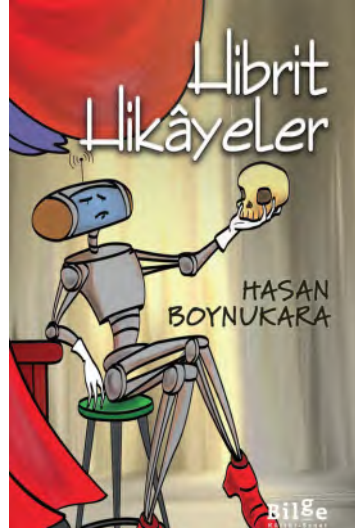
ZEYNEP ÖTER

Hasan Boynukara, 2018 Nisan ayında Bilge Kültür Sanat Yayıncılıktan çıkarmış olduğu *Hibrit Hikâyeler* adlı öykü kitabıyla minimalist öyküde bir yeniliğe imza atarak okuyucusunun karşısına çıkıyor ya da diyebiliriz ki okuyucusuyla birlikte sahneye çıkıyor. Çünkü okuyucular da bu öykülerin içinde. Öyküler, daha önce sosyal medyada paylaşılmış ve okuyucunun yorumlarıyla kitap basılana kadar biçimlenmeye devam etmiş. Deneysel bir çalışma olarak da görebileceğimiz bu kitapta okur, bizzat öykülerin inşasında yer alan bir öge durumunda.

Bilimin ve teknolojinin hızla gelişmesi ve bu hıza yetişme çabası bizleri aynı anda birden fazla işi layığı ile yapabilen birey-lere dönüştürdü ve görev sayımız arttıkça odaklanma süremiz de azaldı. Yazın ha-yatında da bu devinimi görmek mümkün. İşte tam da bu noktada *Hibrit Hikâyeler* ça-ğın gerekleriyle birlikte oluşmuş bir bakı-ma interaktif bir çalışma.

Gözler nasıl kalbin aynasıysa kitap ka-pağı da eserin okuyucuya ilk yansımasıdır. Bu sefer Hamlet değildir, “*Olmak ya da ol mamak, işte bütün mesele bu!*” diye seslenen. İnsan kılıklı bir robottur elinde bir kuru kafa, edalı bir hâlde kitabın kapak sayfa-

Gerçekliğin sert yüzüne rağmen biraz gerçek biraz rüya samimi ve naif öykülerle yine de okurlarına bütün bunlara rağmen böyle bir kahraman olmak ister miydin diye içten içe sorduruyor. Uyum belki de bulduğumuz cevaplarda gizlidir. Kim bilir...

sına oturan ve bize bu sözleri çağrıştıran.

Boynukara, ciddiyete bürünmüş keli-melerden uzak ve samimi bir üslupla kale-me almış eserini. Çoğu zaman bir iki say-fayı geçmeyen öyküler teferruatın ağırlığı altında ezilmeden az sözle çok şey anlatıyor.

Kitap elli sekiz öyküden oluşuyor. Okuyucu yorumları ve aralarda ilginizi diri tutacak karikatürlerle birlikte iki yüz sayfalık bir hacme sahip. Her olayın ya da durumun öyküye dönüşebildiğini görüyo-ruz kitapta. Öyküler, ironinin gücü, konu çeşitliliği ve kurgudaki sağlamlık göz önü-ne alındığında şüphesiz ki yazarın güçlü gözlem yeteneğini işaret ediyor.

BÜTÜN NESİRLERİ

Öyküler Denemeler Kaybolmuş Yazılar

WOLFGANG BORCHERT

öykü-deneme, 400 syf.

Sadece yirmi altı yıl yaşamış olmasına rağmen bilhassa Alman öykücülüğünde müstesna bir konum sahibidir Wolfgang Borchert. Savaş travmalarından beslenmiş ve “Yıkım Edebiyatı”nın etkili bir sesi olmuştur. Miğferlerin yere yuvarlanması, savaş meydanları ve yıkıntılar arasında bir ses... Hitler faşizmine karşı olması ve yazıları sebebiyle birçok kez hapis yatmıştır.

Dünyanın önemli öykücülerinden biri kabul edilen Borchert, Rasim Özdenören’in tabiriyle “salt sanatkâr olarak dünyaya gelmiş” bir yazar. Estetik yönü güçlü olduğu kadar etik yönü de güçlü bir kalem.

Borchert öykülerinde insani durumlardaki ayrıntıları gözlemler ve sarsıcı bir şekilde okuyucuya iletir. O, sadece öykü değil şiir, deneme, eleştiri ve oyun da kaleme almıştır.

Biz bu kitapta yazarın bütün nesirlerini tek ciltte toplamak istedik. Öykü ve denemelerin yanı sıra kaybolmuş yazılar da bu cilde dâhil edildi.